

T.C
KTO Karatay Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

KAMBIYO SENETLERİNDE REHİN CİROSU

Elif SAYICI

KONYA

Haziran, 2019

KAMBİYO SENETLERİNDE REHİN CİROSU

Elif SAYICI

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

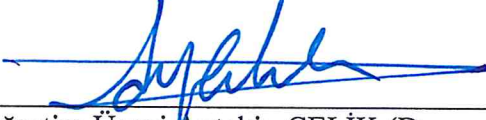
Yüksek Lisans Tezi

KONYA

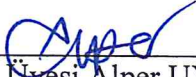
Haziran, 2019

KABUL VE ONAY

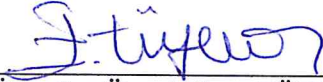
Elif SAYICI tarafından hazırlanan “Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro su” başlıklı bu çalışma, 27/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Aytekin ÇELİK (Danışman)

Jüri Öğretim Üyesi Alper UYUMAZ

Jüri Öğretim Üyesi Ebru TÜZEMEN ATİK

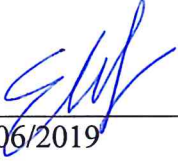
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Öğretim Üyesi Ad Soyad
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi beyan ederim.

27/06/2019

Elif SAYICI

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmasının bütün aőamalarında değerli bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan, Danışman Hocam Aytekin ÇELİK'e, ayrıca jüri üyeleri Alper UYUMAZ ve Ebru TÜZEMEN ATİK Hocama teőekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

ÖZET

KAMBIYO SENETLERİNDE REHİN CİROSU

SAYICI Elif

Yüksek Lisans, Özel Hukuk Bölümü

Tez Danışmanı: Aytekin ÇELİK

Haziran, 2019

Kambiyo senetleri ekonomik hayatta önem taşıyan senetlerdendir. Türk Hukuku'nda özel olarak düzenlenen kambiyo senetleri, uygulamada çeşitli işlemlere konu olmaktadır. Bu işlemlerden biri de taraflar arasındaki bir borca teminat oluşturmasıdır. Söz konusu teminat işlevi ise, rehin işlemi ile sağlanmaktadır. Bu rehin işlemi hem Türk Ticaret Kanunu'nda hem de Türk Medeni Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiştir. Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre rehin cirosu ile rehnedilen kambiyo senetlerine ilişkin olarak, gerek rehin cirosunun yapılışı ve uygulanmasında, gerekse doktrinde ve yargı kararlarında çeşitli sorunlar mevcuttur. Öncelikle beyaz ciro ile rehin cirosu yapılmasının mümkün olup olmadığına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Buna ek olarak, kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin kendi cirantasına kambiyo senetlerine ilişkin müracaat hakkının bulunup bulunmadığına ilişkin de görüş birliği yoktur. Bu sorun senedin tahsilini dolayısıyla, aynı zamanda İcra ve İflas Hukuku'nu da ilgilendirmektedir. Çeklerde rehin cirosunun geçerli olup olmadığı ise bir başka sorunu oluşturmaktadır. Çeklerin Türk Ticaret Kanunu dışında ayrıca Çek Kanunu'nda da çeşitli düzenlemeler içermesi sebebiyle bu sorunun 5941 sayılı Çek Kanunu kapsamında da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunların dışında, rehin cirosu ve inanca temlik cirosu ayrımı özellikle banka kredi sözleşmelerinde teminat olarak verilen çekler açısından önem taşımaktadır. Kambiyo senetlerinin Türk Medeni Kanunu'nda yer alan “*Alacak ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin*” başlığı kapsamındaki hükümlere göre rehnedilebilmesi de mümkündür. Söz konusu hükümlerin kambiyo senetlerine uygulanabilmesinin sebebi, kambiyo senedi içerisine yerleşmiş olan hakkın bir alacak hakkı olmasıdır. Nitekim, kanun koyucu da TMK m. 956'da kıymetli evrakın rehnine ilişkin düzenleme yapmaktadır. Ancak bu hüküm tüm kıymetli evrakı kapsayan bir genel hüküm niteliğindedir. Buna karşın, Türk Ticaret Kanunu kapsamında düzenlenen rehin cirosunun, işlevini gösterebilmesi için söz konusu kıymetli evrakın emre yazılı olması gerekmektedir. Bu çalışmada, tüm bu hususlar iki ayrı kanun kapsamında değerlendirilmiş, yukarıda değinilen uygulamaya yönelik sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ciro, Kambiyo Senetleri, Rehin

ABSTRACT

ENDORSEMENT OF PAWN IN BILLS OF EXCHANGE

SAYICI, Elif

Master Of Private Law

Supervisor: Aytekin ÇELİK

June, 2019

Bills of exchange have an important place in the economy. Bills of exchange, which are specially regulated in Turkish law, subject to various processes in practice. One of the processes is safeguarding a debt between counterparties. The safeguarding at issue is provided with a hostage. This hostage is specially regulated both in the Turkish Commercial Code and in the Turkish Civil Code. Concerning the bills of exchange that are put a lien on according to the provisions of the Turkish Commercial Code with the endorsement of pawn, there are various problems either in the construction and the application of these bills or in the doctrine and in the dijudication. First of all, there are different views about if it is possible to make a blank endorsement by using an endorsement of pawn. In addition to this, there is not a consensus about if a holder acquiring the bills of exchange with the endorsement of pawn has the right to refer to his/her endorser concerning the bills of exchange. This problem bears on the collection of the bill, thereby the Debt Enforcement and Bankruptcy Law. If the endorsement of pawn is valid in cheques poses another question. This problem is to be evaluated within the scope of the law number 5941 of Law of Cheques since the cheques have some regulations in the Law of Cheques apart from the Turkish Commercial Code. Besides these, the difference between endorsement of pawn and trust alienatory endorsement matters in terms of the cheques given as a collateral especially in bank loan contracts. Putting a lien on the bills of exchange is also possible according to the provisions under the title of “*Hostage on Lien and Other Rights*” in the Turkish Civil Code. The reason why the provisions at issue can be applied to the bills of exchange is the fact that the right which is incorporated in the bills of exchange is a right of lien. Thus, legislator makes a regulation related to the hostage of security (or valuable paper) in TCC number 956. However, this provision is a general one embracing the whole security. Nevertheless, to show the function of the endorsement of pawn which is arranged within the scope of Turkish Commercial Code, the security at hand should be an order instrument. In this study, all of these matters are evaluated in terms of two different laws and some solutions are offered to the issues above which are relevant to application.

Keywords: Endorsement, Bills of exchange, Pawn

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No:
KABUL VE ONAY	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

TEMİNAT, REHİN VE ALACAK REHNİNE İLİŞKİN

GENEL BİLGİLER

1. 1. TEMİNAT, ÇEŞİTLERİ VE REHİN KAVRAMI	5
1. 1. 1. Teminat	5
1. 1. 1. 1. Kavram	5
1. 1. 1. 2. Çeşitleri	6
1. 1. 2. Rehin	8
1. 2. ALACAK REHNİ VE ÖZELLİKLE KIYMETLİ EVRAKA BAĞLANMIŞ ALACAKLARIN REHNEDİLMESİ	10
1. 2. 1. Genel Olarak	10
1. 2. 2. Alacak Rehni	11
1. 2. 2. 1. Tanımı	11
1. 2. 2. 2. Hukuki Niteliği	13
1. 2. 2. 3. Hâkim Olan İlkeler	14
1. 2. 2. 4. Kurulması	20
1. 2. 3. Kıymetli Evraka Bağlanmış Alacağın Rehni	25
1. 2. 3. 1. Kıymetli Evrak ve Kambiyo Senedi Kavramları	25
1. 2. 3. 2. Kambiyo Senedi ile Adi Senet Arasındaki Temel Farklar	29
1. 2. 3. 3. Kıymetli Evrakın Rehni	38

2. BÖLÜM
KAMBIYO SENEDİNE BAĞLANAN ALACAĞIN REHİN CİROSUYLA
REHNEDİLMESİ

2. 1. CİRO KAVRAMI, ALACAĞIN TEMLİKİNDEN FARKLARI VE TÜRLERİ	49
2. 1. 1. Ciro Kavramı.	49
2. 1. 2. Ciro ve Alacağın Temlikinin Farkları.	51
2. 1. 3. Ciro Türleri.	53
2. 1. 3. 1. Temlik Ciro su.	54
2. 1. 3. 2. Tahsil Ciro su.	55
2. 1. 3. 3. Rehin Ciro su.	55
2. 2. REHİN CİROSUNUN TARAFLARI VE TARAFLARI ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİNİN NİTELİĞİ.	60
2. 2. 1. Tarafları.	60
2. 2. 2. Taraflar Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği.	65
2. 3. REHİN CİROSUNUN ŞEKLİ VE İÇERİĞİ.	67
2. 3. 1. Şekli.	67
2. 3. 2. İçeriği.	73
2. 4. REHİN CİROSUNUN FONKSİYONLARI	76
2. 4. 1. Temlik Fonksiyonunun Olup Olmadığı	77
2. 4. 2. Teşhis Fonksiyonunun Olup Olmadığı	78
2. 4. 3. Teminat Fonksiyonunun Olup Olmadığı	82
2. 4. 3. 1. Genel Olarak	82
2. 4. 3. 2. Rehin Ciro sunun Teminat Fonksiyonunun Olup Olmadığına İlişkin Görüşler	84
2. 4. 3. 3. Değerlendirme	86
2. 5. REHİN CİROSUNDA DEFİLER	91
2. 5. 1. Senet Metninden Anlaşılan Defiler	92
2. 5. 2. Senedinin Hükümsüzlüğüne İlişkin Defiler	93
2. 5. 3. Şahsi Defiler	94
2. 6. REHİN CİROSUNDA REHİN ALACAKLISININ HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	99

2. 6. 1. Rehin Cirousunda Rehin Alacaklısının Hakları	100
2. 6. 2. Rehin Cirousunda Rehin Alacaklısının Yükümlülükleri	106
2. 6. 2. 1. Rehin Konusu Kambiyo Senedini Üçüncü Kişiyeye Devretmeme ve Rehnetmeme	106
2. 6. 2. 2. Rehin Konusu Kambiyo Senedinin Tahsili İçin Gerekli İşlemleri Yapma	108
2. 6. 2. 3. Rehnedene Cırantanın Haklarını Koruyucu Diğer Yollara Başvurma	129
2. 6. 2. 4. Kambiyo Senedini İade Etme	135
2. 7. REHİN CİROSUNDA REHNEDEN CİRANTANIN HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	137
2. 7. 1. Hakları	137
2. 7. 2. Yükümlülükleri	139
2. 8. REHİN CİROSUNUN SONA ERMESİ	140

3. BÖLÜM

REHİN CİROSUNUN BENZER HUKUKİ İŞLEMLERLE KARŞILAŞTIRILMASI VE UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

3. 1. KAMBYO SENEDİNE BAĞLANAN ALACAK HAKKININ REHNEDİLMESİNE İLİŞKİN TÜRK MEDENİ KANUNU'NDAKİ DÜZENLEMELER VE TÜRK TİCARET KANUNU'NDAKİ DÜZENLEMELERİN KARŞILAŞTIRILMASI	143
3. 1. 1. Kambiyo Senedinin TMK m. 955 Kapsamında Rehnedilmesi İle TMK m. 956 Kapsamında Rehnedilmesinin Karşılaştırılması	144
3. 1. 2. Kambiyo Senetlerinin TMK m. 955 Hükmüne Göre Rehnedilmesi İle Rehin Cirousu Yoluyla Rehnedilmesinin Karşılaştırılması	145
3. 1. 3. Kambiyo Senetlerinin TMK m. 956 Kapsamında Rehnedilmesi İle Rehin Cirousu Yoluyla Rehninin Karşılaştırılması	150
3. 2. İNANÇLI TEMLİK CİROSU VE REHİN CİROSU ARASINDAKİ BENZERLİKLER, FARKLILIKLAR VE UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR	151
3. 2. 1. İnançlı Temlik Kavramı	151

3. 2. 2. İnançlı Temlik Ciro su	153
3. 2. 3. İnançlı Temlik Ciro su İle Rehin Ciro su Arasındaki Benzerlikler	156
3. 2. 4. İnançlı Temlik Ciro su İle Rehin Ciro su Arasındaki Farklılıklar	159
3. 2. 5. İnançlı Temlik Ciro su ve Gizli (Örtülü) Rehin Ciro sunun Uygulanmasında Ortaya Çıkan Sorunlar	161
SONUÇ	166
KAYNAKÇA	171
ÖZGEÇMİŞ	188

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz	: Bakınız
C	: Cilt
CD	: Yargıtay Ceza Dairesi
çev	: Çeviren
dn	: Dipnot
DÜHFD	: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E	: Esas
EBK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
ETK	: 6762 Sayılı Ticaret Kanunu
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİD	: Yargıtay İcra İflas Dairesi
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K	: Karar
m	: Madde
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N	: Numara

s	: Sayfa
S	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SÜHFD	: Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TD	: Ticaret Dairesi
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd	: Ve Devamı
YİBHKGK	: Yargıtay İçtihatı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu
YİBK	: Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kurulu

GİRİŞ

Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kitabında düzenlenen kıymetli evrakın içerisindeki hakla ayrılmaz bir bütün oluşturması, kanunkoyucunun kıymetli evrakı diğer adi senetlerden ayırarak özel olarak düzenlemesine sebep olmuştur. Kıymetli evraka ilişkin yapılan bu düzenlemelerden uygulamada en çok kullanılanı ise, kambiyo senetleri oluşturmaktadır. Kambiyo senetleri her ne kadar poliçe, bono ve çeki kapsar şekilde düzenlenmişse de kanun sistematığı genel olarak poliçe üzerinden oluşturulmuştur. Bono ve çekte ise poliçeye ilişkin hangi hükümlerin uygulanabileceği belirtilmiştir. Kambiyo senetlerinin sahip olduğu nitelikleri de göz önüne alan kanunkoyucu, onların tahsilinde de çeşitli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu duruma örnek olarak, senet alacaklılarının kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurabilmesi gösterilebilir. Dolayısıyla kambiyo senetleri, sahip oldukları önem sebebiyle birden çok hukuk dalı kapsamında düzenlemeler içermektedir.

Kambiyo senetleri bir borcun ödenmesi amacıyla düzenlenebileceği gibi borcun teminatını sağlamak amacıyla da düzenlenebilmektedir. Kambiyo senetlerinin teminat vasıtası olarak kullanılmasını sağlayan bu imkanlardan biri, çalışmanın da konusunu oluşturan, TTK m. 689 kapsamında düzenlenen rehin cirosudur. Rehin cirosu, senet içerisine yerleşmiş olan hakkın rehnedilmesi amacıyla yapılmaktadır. Öncelikli olarak, doktrinde rehin cirosunun tam ciro ile yapılması hususunda bir tartışma bulunmamasına rağmen beyaz ciroyla yapılmasının mümkün olup olmadığı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Dolayısıyla bu görüşlerin incelenmesi ve sorunun çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanunu uyarınca cironun üç fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlar; temlik, teşhis ve teminat fonksiyonudur. Rehin cirosunun teminat fonksiyonu, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin kendi cirantasına kambiyo senetlerinden kaynaklanan bir müracaat hakkının bulunup bulunmadığını ifade etmektedir. Ancak doktrinde rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığına ilişkin görüş birliği bulunmamaktadır. Bu husus 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu zamanında da tartışılmış olmasına rağmen, 6102 sayılı kanun ile açıkça çözüme kavuşturulmamıştır. Buna karşın yargı

kararlarında rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı doğrultusunda karar verildiği görülmektedir. Yargı kararları arasında uyumsuzluklar da bulunmamaktadır. Ancak rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen rehin hükümleri Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ciro hükümleri ile bir değerlendirilmelidir. Her ne kadar rehin cirosunun teminat fonksiyonu tartışmalı olsa da rehin cirosunun tarafları arasında temel ilişkide bir rehin sözleşmesi bulunması sebebiyle tarafların yapılan bu rehin sözleşmesi sebebiyle çeşitli yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülüklerin ise, Türk Medeni Kanunu'nda yer alan rehne ilişkin hükümler çerçevesinde incelenmesi gereklidir.

Rehin cirosunun Türk Ticaret Kanunu'na göre emre yazılı kıymetli evrak niteliğinde olan bir senet üzerine yapılması gerekmektedir. Ancak çekler emre yazılı kıymetli evrak içerisinde düzenlenmiş olsalar da, Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça düzenlenmemiş olması sebebiyle çeklerin rehin cirosu ile devri mümkün değildir. Doktrinde de çeklerin ödeme aracı olarak düzenledikleri, kredi amacı taşımadıkları ve TTK m. 818'de rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689'a atıf yapılmaması sebebiyle çeklerde rehin cirosunun batıl kabul edilmesi görüşü hakimdir. Ancak 5941 sayılı Çek Kanunu ile ileri tarihli çek uygulamasına izin verilmesi sebebiyle çeklerde rehin cirosunun yapılamamasının tekrar gözden geçirilmesi önem taşımaktadır.

Kambiyo senetlerinin içerisindeki hakkın alacak hakkı olması sebebiyle kambiyo senetlerinin Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre rehnedilebilmesi de mümkündür. Bu durum Türk Medeni Kanunu'nun alacak ve hakların rehnine izin vermesinden kaynaklanmaktadır. Çalışmada bu husus üzerinde özellikle durulmuştur.

Çalışma, üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, kıymetli evrakın tanımı, türleri ve Türk Medeni Kanunu'na göre rehnedilmesi ele alınmaktadır. Kıymetli evrakın rehnedilmesi, Türk Medeni Kanunu'nda taşınır rehni başlığı altında, alacak ve hakların rehnedilmesinin içerisinde düzenlenmektedir. Bu sebeple ilk bölümde, genel olarak taşınır rehni ve özellikle alacak ve hakların rehnine değinilmektedir. Bu kapsamda, alacak ve hakların hukuki niteliği, alacak ve haklara hâkim olan ilkeler ve alacak ve haklar üzerinde rehin hakkının kurulması incelenmektedir. Ayrıca kıymetli evrak üzerinde rehin kurulması ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Bu doğrultuda, rehin sözleşmesi ve kıymetli

evrakın zilyetliğinin devrinden bahsedilmektedir. Daha sonra ise, kanun koyucunun kıymetli evrakın devir şekillerine özgü rehin kurulmasını düzenlemesi sebebiyle sırasıyla nama, emre ve hamiline yazılı kıymetli evrakın Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre rehnedilmesi ele alınmaktadır.

İlk bölümde konunun incelenmesi açısından bazı sınırlandırmalarda yapılmıştır. Bu doğrultuda, taşınır rehni genel olarak inceleme konusu yapılmakla birlikte kıymetli evrakın rehni dışında kalan taşınır rehni türlerine ancak ilgili yerlerde değinilmektedir. Dolayısıyla bütün taşınır rehni çeşitleri çalışmada ayrı ayrı inceleme konusu yapılmamaktadır. Taşınmaz rehni de konu itibarıyla kapsam dışında kalması sebebiyle çalışmada incelenmemektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, kıymetli evrakın rehin cirosu ile devredilmesi ele alınmaktadır. Bu sebeple öncelikle ciro kavramı ve Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ciro türlerine değinilmektedir. Daha sonra ise, çalışmanın esas konusunu teşkil eden ciro türü olan, rehin cirosu incelenmeye başlanmaktadır. İlk olarak, rehin cirosunun nasıl geçerli olarak kurulacağı, taraflarının kimler olabileceği ve taraflar arasındaki ciro yapılmasına sebep teşkil eden temel ilişkinin hukuki niteliği incelenmektedir. Devamında ise, tarafların birbirlerine karşı hak ve yükümlülüklerine değinilmektedir. Tarafların bir takım hak ve yükümlülüklerinin ciro yapılmasına sebep teşkil eden temel ilişkiden de kaynaklanması sebebiyle zaman zaman Türk Medeni Kanunu'nda yer alan taşınır rehninde rehin verenin ve rehin alanın hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemeler mahiyetlerine uygun düştüğü ölçüde burada da açıklanmaktadır. Ayrıca rehin cirosunun fonksiyonu ve rehin cirosunda defiler hususları da incelenmektedir. Son olarak ise, rehin cirosunun nasıl sona ereceği hususu üzerinde durulmaktadır.

İkinci bölümde, genel bir açıklama yapılmakla birlikte, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen bütün ciro türleri ayrı ayrı inceleme konusu yapılmamakta, konunun bütünlüğü itibarıyla değinilmesi gereken yerlerde rehin cirosu dışında kalan diğer ciro türlerinden bahsedilmektedir. Ayrıca cironun, emre yazılı kıymetli evrakın devir usulü olması sebebiyle nama ve hamiline yazılı kıymetli evraklar ilgili kısımlar dışında çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır. Bir diğer kapsam dışı bırakılan husus ise emre yazılı

çeklerin devridir. Çeklerin rehin cirosu ile devredilmeleri batıldır. Bu sebeple ikinci bölümde rehin cirosu için yapılan açıklamalar emre yazılı çeklerde uygulanmamaktadır.

Üçüncü bölümde ise, kıymetli evraka bağlanmış alacak hakkının TMK m. 955 ve m. 956'ya göre kurulmasında ne gibi farklılık ortaya çıkabileceği incelenmektedir. Aynı bölümde rehin hakkının Türk Medeni Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulmasındaki farklılıklardan da bahsedilmektedir. Ayrıca uygulamada sıkça rehin cirosu ile karıştırılan inançlı temlik cirosu da incelenmektedir. Burada konunun önemi sebebiyle ilk olarak, inançlı işleme ilişkin genel bilgi verilmektedir. Daha sonra ise, bir inançlı işlem olan, inançlı temlik cirosu ve bu cironun rehin cirosuyla benzerlikleri, farklılıkları ve uygulama açısından iki cironun ortaya çıkardığı sonuçlar üzerinde durulmaktadır. Özellikle uygulamada bugünkü mevcut olan durum, Yargıtay kararları ışığında açıklanmaya çalışılmaktadır.

Üçüncü bölümde anlatılan ve çalışma açısından önem arz eden hususlardan biri olan inançlı temlik cirosu, bir inançlı işlemdir. Bu sebeple inançlı işlemlere ilişkin genel bilgi verilmekle birlikte, çalışmanın yönünü değiştirebileceğinden hareketle söz konusu kavrama ilişkin ayrıntılı bir inceleme yapılmamaktadır.

Son olarak çalışmada icra-iflas ve medeni usul hukuku açısından önem arz eden hususlara değinilmiş, bu hususlarda gerekli değerlendirmeler yapılmıştır. Ancak bu hükümlerin rehin cirosu ve uygulanması açısından ne gibi önem taşıdıklarından bahsedilmekle yetinilmekte, bu hususlar detaylı olarak incelenmemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMİNAT, REHİN VE ALACAK REHNİNE İLİŞKİN

GENEL BİLGİLER

1. 1. TEMİNAT, ÇEŞİTLERİ VE REHİN KAVRAMI

1. 1. 1. Teminat

1. 1. 1. 1. Kavram

İnsanların birbiriyle iletişim ve etkileşim halinde olması, birbirleri ile çeşitli alacak ve borç ilişkilerinin doğmasına sebep olmuştur. Borç ilişkisi, alacaklı ile borçlu arasında belirli yükümlülükleri üstlenmeyi içeren hukuki bağ şeklinde tanımlanmaktadır¹. Borç ilişkisinde borçlunun üstlendiği edimi yerine getirme taahhüdüne rağmen, borcun yerine getirilmemesi riski her zaman mevcuttur. Bu durum borçlunun iradesi dahilinde olabileceği gibi iradesi dışındaki olaylar sonucu borcun yerine getirilmemesi şeklinde de ortaya çıkabilir². Bu doğrultuda taraflar, borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi riskine karşı

---

¹ **VON TUHR**, Andreas, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, 1. Cilt, (Çev. Cevat EDEGE), İstanbul, 1952, s. 6; **BROX**, Hans/ **WALKER**, Wolf- Dietrich, Allgemeines Schuldrecht, 41. Auflage, München, 2017, s. 7-8; **TEKİL**, Fahiman, Borçlar Hukuku, İstanbul, 1981, s. 24; **TUNÇOMAĞ**, Kenan, Borçlar Hukuku 1. Cilt Genel Hükümler, 4. Baskı, İstanbul, 1969, s. 16; **TEKİNAY**, Selahattin Sulhi, Borçlar Hukuku, 4. Bası, İstanbul, 1979, s. 6; **EREN**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 20. Baskı, Ankara, 2016, s. 22; **AYBAY**, Aydın, Borçlar Hukuku Dersleri, 14. Bası, İstanbul, 2016, s. 3; **KILIÇOĞLU**, M. Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara, 2017, s. 1; **TERCIER**, Pierre/ **PICHONNAZ**, Pascal/ **DEVELİOĞLU**, H. Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016, N. 105; **OĞUZMAN**, Kemal/ **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt- 1, 14. Baskı, İstanbul, 2016, N. 12; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, Necip/ **HATEMİ**, Hüseyin/ **SEROZAN**, Rona/ **ARPACI**, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Cilt 1, 6. Baskı, İstanbul, 2014, s. 5; **AKİPEK ÖCAL**, Şebnem, Bankacılık Uygulamasında Şahsi Teminatlar ve Tüketicinin Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2015-2016, s. 23.

² **AKİPEK ÖCAL**, (Şahsi Teminatlar), s. 23.

birtakım arayışlar içerisine girmişlerdir. İşte burada “*teminat*³” kavramı önem kazanmaya başlamıştır.

Teminat, alacaklının borçluyla aralarındaki teminat sözleşmesine dayanarak, borcun anlaşma gereğince ifa edilmeme tehlikesini ortadan kaldırmak amacıyla, alacaklının alacağını başka şekilde elde edebilme imkânını sağlamasıdır. Teminat, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu tarafından da; “*bir borcun, bir eda mükellefiyetinin zamanında ve yerinde ödeneceğini, yerine getirileceğini temine yarayan, onu garanti eden muamelelerdir.*” şeklinde ifade edilmiştir⁴.

1. 1. 1. 2. Çeşitleri

Türk Borçlar Kanunu, teminat çeşitlerine ilişkin genel bir düzenleme içermektedir. Teminatlar, şahsi teminat veya ayni teminat olarak ya da fer’i teminat veya inançlı teminat şeklinde bir ayrıma tâbi tutulabilir. Teminatların ayni teminat ve şahsi teminat şeklinde ikiye ayrımında dikkate alınan husus muhteva iken; fer’i teminat ve inançlı teminat şeklinde ayrım yapılmasında dikkate alınan husus, teminat ile teminatlı alacak arasındaki bağılıktır.

1. 1. 1. 2. 1. Ayni ve Şahsi Teminat

Ayni teminat, parasal değeri olan bir şeyin, bir alacağın ödenmesine teminat olarak gösterilip, borcun ödenmemesi halinde ise alacaklıya ayrıca bir izne tâbi olmadan parasal değeri olan şeyin sattırılıp, satış bedeli üzerinden alacağını elde etme hakkı sağlayan teminat çeşidi olarak tanımlanmaktadır⁵. Bu teminat türünün en belirgin örneğini ise rehin oluşturmaktadır⁶.

³ Yasal düzenlemelerde ve ticari ilişkilerde çokça kullanılan teminat kavramı, Osmanlı’da ta’minat olarak yer almış ve “*inanca, güvence, sağlamlık bakımından gösterilen kefil, verilen söz veya para*”yı karşılayacak şekilde kullanılmıştır (DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara, 1962, s. 1289; YELBAŞI, Cengiz, Fransızca-İngilizce-Almanca Karşılıklarıyla Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, 2014, s. 640).

⁴ (YIBHGK 05.11.1969 E. 1969/6 K. 1969/7) (www.lexpera.com.tr).

⁵ KÖPRÜLÜ, Bülent/ KANETİ, Selim, Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul, 1972-1973, s. 179.

⁶ Rehin, alacaklıya, alacağını elde edemediği takdirde rehin konusunun paraya çevrilmesi sonunda elde edilecek meblağdan alacağını elde etme hakkı sağlayan hakkı ifade etmektedir (KAYNAR, Reşat Türk Medeni Kanununa Göre Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1967, s. 2; SAYMEN, H. Ferit/ ELBİR K.

Şahsi teminat ise, borçlunun borcunu ödememesi ihtimaline karşılık olarak borçtan şahsen sorumluluğun borç ilişkisi dışarısında kalan üçüncü kişi tarafından üstlenilmesi şeklinde tanımlanmaktadır⁷. Bu türün en önemli örneğini kefalet oluşturmaktadır⁸.

Aynı teminat ile şahsi teminat arasındaki en önemli fark, sorumluluğun kapsamında görülmektedir. Buna göre; aynı teminatta teminat veren malvarlığının belirli bir kısmı ile sorumlu iken şahsi teminatta böyle bir sınırlama yoktur⁹. Bu çerçevede şahsi teminatın daha güvenilir olduğu düşünülebilir. Ancak teminat veren kişinin bütün alacaklılarının eşit durumda olması, şahsi teminat sahiplerinin öncelikli bir yetkisinin bulunmadığı unutulmamalıdır¹⁰. Bundan dolayı, teminat konusu borç ödenmediği zaman cebri icra yoluna başvurulması halinde şahsi teminat alacaklıları, alacaklarını teminat verenin icra yoluyla satılan malları sonucu elde edilen paradan eşit olarak almaktadırlar¹¹. Fakat aynı teminat halinde aynı teminat sahibinin, teminat konusu malın satılarak paraya çevrilmesi sonucu elde edilen para üzerinde alacağını öncelikli alma hakkı mevcuttur.

1. 1. 1. 2. 2. Fer'i ve İnançlı Teminat

Teminat, fer'i teminat ve inancahlı teminat şeklinde de ikiye ayrılabilir. Bu şekilde bir ayırımın yapılmasında dikkate alınan esas unsur, teminatın alacağa bağlılık derecesidir¹². Alacakla teminatın tam bir bağ oluşturduğu durumlarda ortaya çıkan teminata fer'i teminat denilmektedir. İnancahlı teminat ise, tarafların bir inancahlı işlemle teminat vermesidir. Dolayısıyla inancahlı teminat, inancahlı işlemlerden birisidir. İnancahlı işlemler kanunlarda

---

Halid, Türk Eşya Hukuku (Aynı Haklar), İstanbul, 1954, s. 687; ÜNAL, Mehmet/ BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, 8. Baskı, Ankara, 2016, s. 65; KÖPRÜLÜ/ KANETİ, s. 5).

⁷ KÖPRÜLÜ/ KANETİ, s. 179; Davran, şahsi teminatın borçlunun kendisi tarafından da üstlenilebileceğini belirtmekle birlikte, bu duruma örnek olarak, mevcut bir borç için borçlunun alacaklıya ayrıca bir bono vermesini göstermektedir (DAVRAN, Bülent, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1972, s. 3). Kanaatimizce, bono kambiyo senetleri içerisinde düzenlenmekle birlikte mevcut bir borç için kambiyo senedi düzenlenmesi taraflar arasında ayrı bir borç ilişkisi ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, şahsi teminatlarda kural olarak asıl borçluya başvurmadan teminat verene gidilememektedir. Fakat mevcut bir borç için bono düzenlenmesi halinde bono üzerinde imzası bulunan herkes alacaklıya karşı müteselsil olarak sorumlu olmaktadır. Bu sebeple burada öncelik sonralık ilişkisi ortaya çıkmamaktadır. Öte yandan, mevcut bir borç için kambiyo senedi verilmesi aynı teminat vasıtası olarak kullanılabilir (ÖZSUNAY, Ergun, Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnancahlı Muameleler, İstanbul, 1968, s. 34).

⁸ Kefalet, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kefilin, alacaklıya karşı kişisel olarak sorumlu olmasını ifade etmektedir (TBK m. 581).

⁹ KUNTALP, Erden, Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk, Reha Poroy'a Armağan, İstanbul, 1995, s. 264; DAVRAN, s. 4.

¹⁰ DAVRAN, s. 4.

¹¹ İİK m. 206'da öngörülen imtiyazlı alacaklılar dışında kalan alacaklılar için bu durum geçerli olmaktadır.

¹² DAVRAN, s. 4.

açıkça düzenlenmemekle birlikte doktrinde ve Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir. İnançlı işlemler, inananın, bir borcuna teminat olması ya da malvarlığına dahil bir şey veya hakkı yönetmesi amacıyla daha sonra tekrar kendisine devretme şartıyla inanılana kazandırması şeklinde tanımlanabilir¹³. İnançlı teminata örnek olarak, teminat konusunu oluşturan şey üzerinde rehin hakkı kurmak yerine, mülkiyetinin alacaklıya devredilmesi gösterilebilir¹⁴. Bu teminat türünde borçlunun teminat konusu şeyin mülkiyetini karşı tarafa geçirmesi, teminat amacını aşan hukuki bir durum olarak da değerlendirilmektedir¹⁵. Uygulamada ise inanca teminatın gizli rehin cirosuyla sıkça karıştırılan bir kavram olduğuna değinmek gerekir.

1. 1. 2. Rehin

Türk Medeni Kanunu'nun eşya hukuku ile ilgili düzenlemelerinin ilk kısmında aynı hak olan mülkiyet hakkı, ikinci kısmında ise sınırlı aynı haklar yer almaktadır. Mülkiyet hakkı, sahibine, yasal düzenlemelerin koyduğu yasaklamalar saklı kalmak kaydıyla eşya üzerinde tam bir hakimiyet yetkisi veren aynı hak olarak nitelendirilmektedir¹⁶.

Mülkiyet hakkı, sahibine, hakkın konusu olan şeyden yararlanma, onu kullanma ve üzerinde hukuki veya fiili tasarruflarda bulunma yetkisi vermektedir¹⁷. Mülkiyet hakkı, sahibine en geniş yetkiler sağlayan aynı haktır¹⁸. Mülkiyet dışında kalan aynı haklar ise mülkiyet hakkının sahibine tanıdığı yararlanma, kullanma, üzerinde hukuki veya fiili tasarruflarda bulunma yetkilerinden bazılarını içermektedir. Bu sebeple bu haklar, eşya

¹³ **EREN**, s. 381; **KILIÇOĞLU**, s. 242; **ANTALYA**, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, İstanbul, 2015, s. 294; **TERCIER/PICHONNAZ/DEVELİOĞLU**, N. 890; **İNAN**, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, 2014, s. 291; **SAYMEN**, H. Ferit, Borçlar Hukuku Dersleri, Cilt 1, Umumi Hükümler, İstanbul, 1950, s. 179; **OĞUZ**, Arzu, Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekalet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması, AÜHFD, C. 41, S. 1-4, 1990, s. 239; **ÖZKAYA**, Eraslan, İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, Güncellenmiş 7. Bası, Ankara, 2017, s. 37; **ŞAFAK**, Ali, Teminat Amaçlı Alacağın Temliki, 2. Baskı, Ankara, 2017, s. 24; **BÖRÜ PARLAK**, Şafak, Mülkiyetin Teminat Amaçlı İnançlı İşleme Devri, TBB Dergisi, 2017, s. 232; **UYGUR**, Atiye, Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler, GÜHFD, C. X, S. 1,2, 2006, s. 172.

¹⁴ **DAVRAN**, s. 5.

¹⁵ **DAVRAN**, s. 5.

¹⁶ **AYBAY**, Aydın/ **HATEMİ**, Hüseyin, Eşya Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, 2014, §14, N. 3; **GÜRSOY**, T. Kemal/ **EREN**, Fikret/ **CANSEL**, Erol, Türk Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1984, s. 329; **SAYMEN/ELBİR**, s. 220.

¹⁷ **REY**, Heinz, Die Grundlagen des Sachenrechts und das Eigentum, Band I, 3. Auflage, Bern 2007, s. 56-57; **SAYMEN/ELBİR**, s. 220; **GÜRSOY/EREN/CANSEL**, s. 341; **REİSOĞLU**, Safa, Türk Eşya Hukuku, Cilt 1, 5. Bası, Ankara, 1977, s. 12.

¹⁸ Detaylı bilgi için bkz. **REY**, s. 156 vd.

üzerinde sınırlı bir hakimiyet kurmaktadır. Sınırlı aynı hak olarak adlandırılan bu haklar kanunkoyucu tarafından sınırlı sayıda düzenlenmiştir.

Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen sınırlı aynı haklardan biri de rehin hakkıdır. Rehin hakkı, alacaklının alacağını zamanında alamaması ihtimaline karşılık olarak alacaklıya sağladığı teminat sebebiyle ekonomik hayatımızda önem taşıyan hakların başında gelmektedir¹⁹. Dolayısıyla öncelikli olarak rehin hakkının tanımını yapmak zorunluluk arz etmektedir. Rehin hakkı, alacaklıya, temin ettiği alacak elde edilemediği takdirde rehnedilen eşyanın ya da hakkın paraya çevrilmesi sonunda elde edilecek meblağdan alacağını elde etme hakkı sağlayan nesnel (aynı) bir teminattır²⁰. Rehin hakkı sahibine rehin konusu mal üzerinde mülkiyet hakkı sağlamamaktadır. Bu sebeple rehnalan kişinin yetkileri sınırlandırılmıştır. Kural olarak, rehin verenin borcunu ödememesi halinde, rehnalan rehin konusu şeyi satma yetkisine sahip değildir. Buna karşın, rehinin paraya çevrilmesinde rehinli alacaklının takip hakkı ve rüçhan hakkı olmak üzere iki önemli hakkı mevcuttur.

Rehin fer'î nitelikte bir haktır²¹. Bu durum rehinin, rehin konusu alacağa bağlı bir hak olmasını ifade etmektedir. Geçerli bir rehinden bahsedilebilmesi için öncelikle geçerli bir alacak ilişkisinin mevcut olması gerekmektedir.

Rehin hakkı taşınır eşyalar üzerinde kurulabileceği gibi taşınmaz eşyalar üzerinde de kurulabilmektedir. Kambiyo senedinde mevcut bulunan hakkın rehnedilmesi, taşınır eşya rehni kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla çalışmanın devamında taşınır rehni ve taşınır rehininin içerisinde düzenlenmiş olan kıymetli evraka bağlı alacakların rehnedilmesi üzerinde durulmaktadır.

---

¹⁹ **KAYNAR**, (Medeni), s. 2.

²⁰ **KAYNAR**, (Medeni), s. 2; **SAYMEN/ ELBİR**, s. 687; **ÜNAL/ BAŞPINAR**, s. 65; **KÖPRÜLÜ/ KANETİ**, s. 5; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 19; **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 949; **AKİPEK ÖCAL**, Şebnem, Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran 2017, C. 5, S. 1, s. 84; **KARAHACIOĞLU**, Ali Haydar/ **DOĞRUSÖZ**, Edip/ **ALTIN**, Mehmet, Türk Hukukunda Rehin, Ankara, 1996, s. 1; Rehin hakkının bir başka tanımı, “*hak sahibine, alacağını öncelikle elde edebilmesi için, bir nesneyi, bir hakkı veya başkaca bir malvarlığı değerini paraya çevirme yetkisini veren mutlak haktır.*” şeklinde yapılabilir (**KÖPRÜLÜ/ KANETİ**, s. 179).

²¹ **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 2; **KÖPRÜLÜ/ KANETİ**, s. 181; **AKİPEK ÖCAL**, (Rehin), s. 84; **SAYMEN/ ELBİR**, s. 693; **KARAHACIOĞLU / DOĞRUSÖZ / ALTIN**, s. 2; **UYUMAZ**, Alper, Motorlu Taşıt Rehni, İstanbul, 2012, s. 30.

1. 2. ALACAK REHNİ VE ÖZELLİKLE KIYMETLİ EVRAKA BAĞLANMIŞ ALACAKLARIN REHNEDİLMESİ

Türk Medeni Kanunu alacak ve hakların rehnedilebileceğini düzenlenmektedir. Alacak ve hakların rehni, Kanunda “*Taşınır Rehni*” başlığı altında düzenlenmiştir.

1. 2. 1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu’nda taşınır rehninin tanımına açıkça yer verilmemektedir. Buna karşın doktrinde taşınır rehnine ilişkin çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Bu tanımlardan hareketle; taşınır rehni, taşınmaz niteliğinde olmayan bir şeyin veya hakkın, taraflar arasında belirlenmiş bir alacağı teminat altına almak üzere alacaklıya, alacağını elde edemediği takdirde rehin konusu şeyi sattırma ve satış bedelinden alacağını elde etmek imkânını veren bir rehin türüdür²². Taşınır rehninin konusunu taşınmaz olarak nitelendirilemeyen bir şey veya hak oluşturmaktadır.

Türk Medeni Kanunu’nda “*Taşınır Rehni*” başlığı altında 939 ile 972. maddeler arasında taşınır rehni çeşitleri düzenlenmektedir. Bunlar “*teslime bağlı rehin*”, “*hapis hakkı*”, “*alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin*”, “*rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar*”, “*rehinli tahvil*”, “*hayvan rehni*”, “*bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır- ların rehni*” dir. Taşınır rehni türleri sadece Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenenlerle sınırlı değildir. Mevzuatımızda çeşitli kanunlarda da farklı taşınır rehni türleri düzenlenmektedir²³.

Türk Medeni Kanunu taşınır rehnini düzenlerken, uygulamada en çok kullanılan teslime bağlı taşınır rehnini temel alarak genel düzenleyici hükümler getirmiş ve mahiyetlerine aykırı düşmediği ölçüde diğer rehin tipleri için de bu hükümlerin uygulanmasını öngörmüştür²⁴. Ayrıca doktrinde, taşınır rehnine ilişkin kuralların yeterince ayrıntılı

²² SAYMEN/ELBİR, s. 687; AYBAY/HATEMİ, §41, N. 1; DAVRAN, s. 78; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 307; KAYIHAN, Şaban/ ÜNLÜTEPE, Mustafa, Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu'nun Başlangıç Hükümleri, 3. Baskı, Ankara, 2018, s. 243.

²³ Örnek olarak, 6102 sayılı TTK m. 1015’de düzenlenen “*gemi ipoteği*”, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu m. 69’da yer alan “*hava aracı ipoteği*”, 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu m. 5’de yer alan “*ticari işletme rehni*”, 3213 sayılı Maden Kanunu m. 39’da düzenlenen “*maden cevheri rehni*” gösterilebilir (SİRMEN, Lale, Eşya Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2016, s. 643).

²⁴ OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ ÖZDEMİR- OKTAY, Saibe, Eşya Hukuku, 18. Baskı, İstanbul, 2015, s. 1003; SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 643; AKİPEK, G. Jale/ AKINTÜRK, Turgut, Eşya

olmaması sebebiyle taşınmaz rehnine ilişkin hükümlerin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde, kıyasen taşınır rehnine de uygulanabileceği ifade edilmektedir²⁵.

Alacaklar ve hakların rehnedilmesi de taşınır rehni içerisinde düzenlenmektedir. Bu sebeple çalışmanın devamında alacak rehni üzerinde durulmaktadır.

1. 2. 2. Alacak Rehni

1. 2. 2. 1. Tanımı

Türk Medeni Kanunu taşınır eşyaların yanı sıra fiziki varlığı bulunmayan alacaklar ve haklar üzerinde de rehin hakkı kurulabileceğini, “*Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin*” başlığı altında 954 ile 961. maddeler arasında düzenlemektedir.

TMK m. 954, devredilebilen bütün alacak ve hakların rehnedilebileceğine ilişkin genel bir düzenleme niteliğindedir. Daha sonra sırasıyla, TMK m. 955’te senede bağlı olup olmamasına göre alacakların rehni, TMK m. 956’da kıymetli evraka bağlanmış alacakların rehni, TMK m. 957’de emtiayı temsil eden senetlerin rehni ve son olarak TMK m. 958’de ise art rehin düzenlenmektedir. TMK m. 959 vd. maddelerinde ise rehlin kapsamı, temsil ve yönetimine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Alacak ve hakların rehni, rehin konusu alacağı veya hakkı, borcun ödenmemesi sonucu paraya çevirterek elde edilen bedelden alacağı tahsil hakkı sağlamaktadır²⁶. Bu sebeple, rehnedilen alacağın, devredilebilir olması kaydıyla ferdileştirilmiş, bağımsız ve parayla değerlendirilebilmesi mümkün bir alacak olması gerekmektedir. Ayrıca

---

Hukuku, İstanbul, 2009, s. 832; **NOMER**, Haluk Nami/ **ERGÜNE**, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku Cilt II Rehin Hukuku, İstanbul, 2016, s. 66; **CANSEL**, Türk Menkul Rehni Hukuku Cilt 1 Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara, 1967, s. 8; **AKINTÜRK**, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul, 2009, s. 832; **AY-BAY/ HATEMİ**, §41, N. 5; **AKİPEK ÖCAL**, (Rehin), s. 85; **UYUMAZ**, s. 8.

²⁵ **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY**, s. 1003; **SİRMEN**, (Eşya Hukuku), s. 645; **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 832; **NOMER/ ERGÜNE**, s. 66; **AKİPEK ÖCAL**, (Rehin), s. 85; **UYUMAZ**, s. 8-9.

²⁶ **GÖKTÜRK**, Hüseyin Avni, Türk Medeni Hukuku Dördüncü Kitap Ayni Haklar, Ankara, 1949, s. 1129; **TEKİNAY**, Selahattin Sulhi, Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul, 1994, s. 135; **ESENER**, Turhan/ **GÜVEN**, Kudret, Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2012, s. 525; **ERTAŞ**, Şeref, Eşya Hukuku, 12. Baskı, İzmir, 2015, N. 2837; **VELİDEDEOĞLU**, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 1963, s. 804.

rehnedilen alacağın mutlaka para alacağı olmasına da gerek yoktur. Alacağın parayla değerlendirilebilmesi yeterlidir²⁷.

Alacağın devredilebilirliğinin sınırları tespit edilirken, bağımsızlığı ve devrinin kanun, sözleşme veya hukuki ilişkinin niteliği gereği yasaklanmamış olması hususları göz önünde bulundurulmalıdır²⁸. Örneğin vergi, harç gibi temlikî caiz olmayan amme alacakları üzerinde rehin kurulamaz²⁹.

Rehin kural olarak mevcut bir alacak üzerinde kurulmakla birlikte ileride doğacak ya da doğması muhtemel alacaklar da rehne konu olabilir³⁰. Ayrıca söz konusu alacak bölümlere ayrılabilir ya da kısmen temlikî mümkün ise, bu alacak üzerinde kısmi rehin hakkı da kurulabilir. Bu duruma örnek olarak, banka mevduatı ve sigorta tazminatının kısmen rehninin mümkün olması gösterilebilir³¹.

Rehin veren bir üçüncü kişiden alacağı üzerinde rehin alacaklısı lehine rehin hakkı kurabilir. Bunun dışında, rehin verenin bir başkasına ait olan alacakla alacaklının rızası ile rehin alacaklısı lehine rehin hakkı kurulması da mümkündür³².

Alacak ve hakların rehni, sahibine sınırlı bir hak vermektedir. Nitekim, rehin alacaklısının hakkı, üzerinde rehin kurulacak hakkın paraya çevrilmesi yetkisiyle sınırlıdır³³. TMK m. 961'e göre rehin alanın rehin konusunu yönetme, muacceliyet ihbarında bulunma, dava açma ve icra takibi yapma yetkisi yoktur. Kural olarak bu yetkiler rehnin

²⁷ **ERTAŞ**, N. 2840; Bu duruma örnek olarak emtia senetleri gösterilebilir. Ayrıca diğer edimlerin de menkul rehni ile temin edilebilmesi mümkündür. Bu duruma örnek olarak, bir malın mülkiyetini nakil edimi, bir hizmet edimi gösterilebilir (**SAYMEN/ ELBİR**, s. 712; **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1102; **KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ/ ALTIN**, s. 11, s. 32).

²⁸ **WIELAND**, C., Kanuni Medeni de Ayni Haklar, (Çev. İ. Hakkı Karafakı), Ankara, 1946, s. 746; **BERKİ**, Şakir, Ayni Haklar, Ankara, 1965, s. 169; **SİRMEN**, Lale, Alacak Rehni, Ankara, 1990, s. 27; **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1128; **NOMER/ ERGÜNE**, s. 123; **ESENER/ GÜVEN**, s. 526; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 33; **VELİDEDEOĞLU**, s. 805-806.

²⁹ **BERKİ**, s. 169.

³⁰ **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1129; **SİRMEN**, (Rehin), s. 28; **ESENER/ GÜVEN**, s. 526; **ERTAŞ**, N. 2842.

³¹ **SİRMEN**, (Rehin), s. 27.

³² **SİRMEN**, (Rehin), s. 30.

³³ **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY**, s. 769; **ESENER/ GÜVEN**, s. 526; **GÖKTÜRK**, s. 1132.

kurulmasından sonra da asıl hak sahibine ait olmaya devam etmektedir³⁴. Asıl hak sahibi ise, rehin veren ya da bir başkasına ait alacak veya hak üzerinde rehin kurulmuşsa üçüncü kişi olabilir. Kanunkoyucu TMK m. 961 ile asıl hak sahibini korurken yine aynı maddenin devamında rehin alanın menfaatini koruma yoluna gitmektedir. Bu çerçevede rehin veren veya asıl hak sahibi olan kişinin özenli bir yönetimin gereklerini yerine getirmemesi halinde rehin alacaklısının bu işlemlerin yapılması konusunda rehin konusu alacak veya hakkın sahibi olan kişiyi zorlayabilmesi TMK m. 961/1’de düzenlenmektedir.

1. 2. 2. 2. Hukuki Niteliği

Rehin, Türk Medeni Kanunu’nda sınırlı ayni haklar başlığı altında düzenlenmektedir. Kural olarak ayni hakkın konusunu üç boyutlu elle tutulabilen, gözle görülebilen cismani ve maddi nesnelere oluşturmaktadır. Alacaklar ve diğer hakların rehninde ise cismani ve maddi bir nesnenin rehninden bahsedilememektedir. Bu sebeple maddi bir varlığı bulunmayan alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin hakkı kurulması halinde, bu rehinin hukuki niteliğine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır³⁵. Alacak ve diğer hakların rehninin, rehnalana sınırlı bir ayni hak sağlamadığını kabul eden görüşler³⁶ olduğu gibi, alacak ve diğer hakların rehninin, rehnalana sanki eşya üzerinde kurulmuş gibi sınırlı bir ayni hak sağladığını kabul eden görüşler de³⁷ bulunmaktadır.

Alacak ve diğer hakların rehninin, rehnalana sınırlı bir ayni hak sağlamadığını ileri süren görüşün gerekçelerinden ilkinde göre, alacak ve haklar üzerinde kurulan rehin hakkı ayni bir hak niteliği taşımamaktadır³⁸. Zira ayni haklar sadece cismani ve maddi nesnelere

³⁴ Bu duruma örnek olarak, anonim şirketlerde pay sahibinin payının üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi halinde, bu hakkın rehin alacaklısına genel kurula katılma ve oy hakkı gibi yönetim haklarını vermemesi gösterilebilir (DAVRAN, s. 95; GÖKTÜRK, s. 1132-1133; ESENER/ GÜVEN, s. 526).

³⁵ Farklı görüşler için bkz. SİRMEN, (Rehin), s. 6-9.

³⁶ SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul, 2002, s. 285; KÖPRÜLÜ/ KANETİ, s. 181, s. 307, s. 310; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1000; ERTAŞ, N. 283; VELİDEDEOĞLU, s. 806; WIELAND, s. 745; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 146.

³⁷ CANSEL, s. 11; SİRMEN, (Rehin), s. 9-10; ŞENSÖZ, Ebru/ ÖZBİLEN, Arif Barış/ SAVAŞ, Burcu, Alacak Rehninin Teminat Altına Alınan Alacak ve Rehlin Yükü Bakımından Kapsamı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi S. 8, 2005/2, s. 236; İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında “Rehin veren halen alacak üzerinde hak sahipliğini koruyarak, ona bu sebeple bahşedilen bütün haklara sahip olmakta, rehin alan ise söz konusu alacak üzerinde sadece sınırlı bir ayni hak sahibi olmaktadır” ifadesine yer vermiştir (27 Nisan 2004 tarihli ve BGE 130 III 417 nolu kararı, (www.Bger.ch.fr) (ŞENSÖZ/ ÖZBİLEN/ SAVAŞ, s. 237)).

³⁸ SAYMEN/ ELBİR, s. 696; AYİTER, Nuşin, Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1983, s. 194; KÖPRÜLÜ/ KANETİ, s. 181, s. 307; NÖMER/ ERGÜNE, s. 122; ESKİOCAK, Ali, Teslime Bağlı

üzerinde kurulabilmektedir. Bu sebeple, cismani ve maddi varlığa sahip olmayan alacak ve haklar üzerinde rehin hakkı kurulmasının bir aynı hak kazandırmayacağı belirtilmektedir. Alacak ve diğer hakların rehninin, rehnalana sınırlı bir aynı hak sağlamadığını ileri sürenlerin dayandığı ikinci gerekçeye göre ise, alacak ve diğer hakların rehninde, alacaklının rehin hakkı, rehnedilen alacakla eş nitelikte bir hakkı ifade etmektedir³⁹. Üçüncü gerekçeye göre ise, alacak ve diğer hakların rehninde, alacaklının rehin hakkı aynı hak değil, sadece rehni paraya çevirme hakkıdır⁴⁰.

Alacak ve diğer hakların rehninin, rehnalana sınırlı bir aynı hak sağladığını ileri süren görüşe göre ise, alacak ve haklar üzerinde kurulan rehin, tıpkı cismani ve maddi varlıklar üzerinde kurulan rehin hakkı gibi sahibine aynı hak sağlamaktadır⁴¹. Çünkü kanunkoyucu, alacak rehnini düzenlerken bilerek sınırlı aynı haklar kapsamında düzenlemiştir⁴².

1. 2. 2. 3. Hâkim Olan İlkeler

Türk Medeni Kanunu'nda taşınır rehniyle ilgili ilkeler, teslim bağı rehin hükümlerinden ve taşınmaz rehniyle ilgili hükümlerden çıkarılmaktadır. Söz konusu hususlar temel kuralları oluşturmaktadır⁴³. Alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin hakkı kurulması, taşınır rehni kapsamında düzenlendiği için taşınır rehnine hâkim olan ilkeler, alacaklar ve diğer hakların rehninde de uygulama alanı bulmaktadır.

1. 2. 2. 3. 1. Alacağa Bağlılık İlkesi

Alacak rehnine hâkim olan ilkelerden ilki alacağa bağlılık ilkesi, bir diğer deyişle fer'ilik ilkesidir. Alacağa bağlılık ilkesine göre; rehin, bir alacağı teminat altına almak için kurulmakta ve bu sebeple rehlin mevcudiyeti teminat altına alınan alacağa bağlı

Taşınır Rehninde Alacaklının Hukuki Durumu, İstanbul, 2009, s. 52; **VELİDEDEOĞLU**, s. 806; **TEKİNAY**, (Sınırlı Aynı Haklar), s. 146.

³⁹ **SEROZAN**, s. 285; **KÖPRÜLÜ/ KANETİ**, s. 9; **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY**, s. 1000; **ESKİOCAK**, s. 52.

⁴⁰ **AKINTÜRK**, s. 867; **AYİTER**, s. 194.

⁴¹ **CANSEL**, s. 11; **SİRMEN**, (Rehin), s. 9-10.

⁴² **SİRMEN**, (Rehin), s. 9.

⁴³ **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 835; **AKINTÜRK**, s. 835.

olmaktadır⁴⁴. Teminat altına alınan alacağın mevcut olmaması ya da başlangıçta mevcut olan alacak hakkının daha sonradan ortadan kalkmış olması halinde rehin hakkı da kurulamamış ya da sona ermiş olmaktadır.

Rehin hakkı, kural olarak mevcut bir alacak için kurulabilmektedir. Ancak ileride doğması muhtemel veya şarta bağlı alacaklar da rehnin konusunu oluşturabilir⁴⁵. Ayrıca TBK m. 159'a göre alacağın rehinle güvence altına alınması zamanaşımının işlemesini durdurmamaktadır. Ancak alacak zamanaşımına uğramış olsa da, rehnalanın alacağını rehinden alma hakkı sona ermemektedir. Dolayısıyla alacağın zamanaşımına uğraması taşınır rehnini sona erdirmemektedir⁴⁶.

Alacağa bağlılık ilkesi, rehin konusu alacağın bir üçüncü kişiye devredilmesinde de kendini göstermektedir. Bu durumda, rehnin alacağa bağlı bir hak olması sebebiyle TBK m. 189/1 ve 190 uyarınca rehin hakkı alacakla birlikte üçüncü kişiye geçmektedir⁴⁷. Alacaklıya halefiyet hallerinde de bu ilke uygulama alanı bulmaktadır⁴⁸.

⁴⁴ SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 646; ERTAŞ, N. 2723; SİRMEN, (Rehin), s. 11; AKINTÜRK, s. 836; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1004; NOMER/ ERGÜNE, s. 70; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 10.

⁴⁵ VELİDEDEOĞLU, s. 805; Doktrinde genel kabul gören görüş, ileride doğması muhtemel veya şarta bağlı alacaklar için TMK m. 881/1 ipoteğe ilişkin hükmünün taşınır rehnine dolayısıyla taşınır rehninin bir türü olan alacak rehnine de kıyasen uygulamak gerektiği şeklindedir (SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 647; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 836; NOMER/ ERGÜNE, s. 70; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 12). Bu konuyla ilgili olarak doktrindeki bir diğer görüşe göre, alacağın şarta bağlı olduğu durumda şart, erteleyici mi bozucu mu şeklinde ikili bir ayırım yapılması gerekmektedir. Şart bozucu ise, ortada hükümlerini icra eden bir alacak hakkı mevcuttur ve rehinle temin edilebilmektedir. Şart erteleyici ise, şartın borcun doğumuna mı ifasına mı etki ettiğine bakılması gerekmektedir. Şart borcun ifasına etki ediyorsa ortada mevcut ve geçerli bir alacak bulunduğuna göre bu hakkın rehnedilmesi mümkündür (SAYMEN/ ELBİR, s. 694).

⁴⁶ NOMER/ ERGÜNE, s. 72; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1005; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 837; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 11; KAYIHAN/ ÜNLÜTEPE, s. 244; ERTAŞ, N. 2725; AKINTÜRK, s. 837; Taşınır rehni, alacak hakkında zamanaşımı süresinin işlemesine engel olmaz. Bu sebeple taşınır rehni TBK m. 154/1'e göre zamanaşımının kesilmesine neden olsa da kesilen zamanaşımı süresinin yeniden işlemeye başlayacağı durumlarda alacak hakkı zamanaşımına uğrayabilir. Fakat bu durumda rehinli alacak hakkının zamanaşımına uğraması alacak hakkı sahibinin taşınır rehni hükümlerinden yararlanmasına engel olmaz (TBK m. 159). Dolayısıyla rehin hakkı sahibi olan alacaklı, zamanaşımı def'iyle karşılaşmadan, rehnin paraya çevrilmesi yoluna müracaat edebilir. TBK m. 159, rehinli alacaklıya sadece rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yaptığı takiplerde böyle bir hak tanımaktadır. Rehni paraya çevrilmesi yoluyla elde edilen miktar, alacaklının alacağını tamamen karşılamaz ve bu sebeple kalan kısım için örneğin haciz yoluyla takip yapılmak istenirse, burada alacaklı zamanaşımı def'i ile karşı karşıya kalabilir. Bu def'iyi ileri sürecektir kişi ise borçludur (NOMER/ ERGÜNE, s. 72; ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, 6. Basım, İstanbul, 2016, s. 173).

⁴⁷ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 837; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1005; SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 646; ERTAŞ, N. 2726; AKINTÜRK, s. 837; NOMER/ ERGÜNE, s. 71.

⁴⁸ AKINTÜRK, s. 837; NOMER/ ERGÜNE, s. 71.

1. 2. 2. 3. 2. Kamuya Açıklık İlkesi

Alacak rehnine hâkim olan ilkelerden birisi de kamuya açıklık ilkesidir. Kamuya açıklık ilkesinin amacı, taşınır üzerinde üçüncü kişilerin iyiniyetle hak iktisabını ortadan kaldırmak ve malikin rehin konusu şey üzerinde alacaklıyı zarara uğratabilecek tasarruflarına engel olmaktadır⁴⁹.

Kamuya açıklık ilkesi, rehnin üçüncü kişiler tarafından bilinebilir nitelikte bulunması ile sağlanmaktadır⁵⁰. Rehin hakkını üçüncü kişilerin bilmesini sağlayan şey ise rehin konusu malın (senedin) zilyetliğinin devridir⁵¹.

Kamuya açıklık ilkesi teslim bağli rehin türünde önem kazanmaktadır. Çünkü teslim bağli rehnin kurulabilmesi için tarafların iradelerine uygun bir rehin sözleşmesi ve bu doğrultuda rehin konusu malın (senedin) zilyetliğinin devri gerekmektedir⁵². Senede bağlanmamış alacakların rehni ise, TMK m. 955/1 hükmüne göre tarafların iradelerine uygun bir şekilde yazılı rehin sözleşmesinin yapılmasıyla kurulmaktadır. Bu sebeple burada zilyetliğin devrinden bahsedilememektedir. Dolayısıyla senede bağlanmamış alacakların rehni teslim bağli rehin kapsamında düzenlense de burada kamuya açıklık ilkesinden zorunlu bir feragat durumu ortaya çıkmaktadır⁵³. Ayrıca her zaman zilyetliğin devri kamuya açıklık ilkesini sağlamamaktadır. Kanunkoyucu, alacak rehninin kurulmasında, rehin verenin senet üzerindeki dolaysız zilyetliğinin alacaklıya veya tarafların anlaşmasıyla üçüncü bir kişiye devredilmesi gerektiğini düzenlemektedir (TMK m. 939/1)⁵⁴. Bu sebeple senedin, fiilen rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı durumlarda rehin hakkı doğmamaktadır. Örnek vermek gerekirse, senet içerisine yerleşmiş olan hakkın rehnedilebilmesi için zilyetliğin devir yollarından taşınırın teslimi, zilyetliğin havalesi rehnin kurulmasını sağlarken, hükmen teslim yoluyla senet üzerinde rehin kurulamamaktadır⁵⁵.

⁴⁹ ERTAŞ, N. 2727; AKINTÜRK, s. 837-838; SAYMEN/ ELBİR, s. 702.

⁵⁰ SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 649; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 837; ÜNAL/ BAŞPINAR, s. 75; SAYMEN/ ELBİR, s. 698.

⁵¹ SAYMEN/ ELBİR, s. 698; ÜNAL/ BAŞPINAR, s. 75; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 837; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1092; GÖKTÜRK, s. 1121; DAVRAN, s. 79.

⁵² NOMER/ ERGÜNE, s. 77.

⁵³ NOMER/ ERGÜNE, s. 77.

⁵⁴ İstisnalar için bkz. TMK m. 940/1, TMK m. 940/2, TMK m. 941, TMK m. 957/1, TMK m. 957/2, TMK m. 970 (OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1006; SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 649; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 838; AKINTÜRK, s. 837).

⁵⁵ GÜRSOY/ EREN / CANSEL, s. 1093.

Çünkü hükmen teslim, zilyetliğin teslimsiz iktisap hallerinden biridir. Nitekim, burada taşınırın maliki, taşınır üzerinde bulunan zilyetlik ya da mülkiyet hakkını devretmesine rağmen eşyayı başka bir sıfatla kendi zilyetliğinde tutmaya devam etmektedir⁵⁶.

1. 2. 2. 3. 3. Güvenin Korunması İlkesi

Alacak rehnine hâkim olan ilkelerden bir diğeri güvenin korunması ya da iyiniyetin korunması ilkesidir. Taşınır rehni, ancak tasarruf yetkisine sahip malik veya temsilci tarafından kurulabilmektedir⁵⁷. Rehin veren kişinin malik ya da temsilci olmaması halinde ise rehne ilişkin tasarruf işlemi geçersiz olmakta ve bu sebeple rehin hakkı kurulamamaktadır⁵⁸. Fakat kanunkoyucu iyiniyetli üçüncü kişilerin kazanımının korunması için bu duruma istisna getirmektedir. Nitekim, emin sıfatıyla zilyet olan bir kişiden iyiniyetle taşınır rehin alan üçüncü kişinin kazanımı korunmaktadır (TMK m. 939/2). Burada zilyedin tasarruf yetkisinin bulunup bulunmaması ise önem taşımamaktadır. İyiniyetin aranacağı zaman ise rehlin kurulması anıdır⁵⁹.

TMK m. 939/2 hükmünün kapsamı TMK m. 988 ile sınırlandırılmaktadır. Nitekim, kanunkoyucu sahibinin rızası dışında elinden çıkmış taşınırın üzerinde üçüncü kişi lehine kurulacak rehin hakkını üçüncü kişinin iyiniyetli olması halinde dahi korumamaktadır⁶⁰. Bu sebeple kıymetli evraka ya da bir alacak senedine bağlanmamış haklar⁶¹ ve nama yazılı kıymetli evrakta üçüncü kişi iyiniyetli dahi olsa hak kazanımı korunmamaktadır. Fakat kanunkoyucu nitelikleri itibarıyla hamiline yazılı senetlerde (TMK m. 990; TTK m. 792) iyiniyetin korunacağını belirtmektedir. Emre yazılı senetlerde ise, iyiniyet tek başına yeterli olmamakta ayrıca kişinin hakkı kazanımında ağır kusurlu olmaması da gerekmektedir (TTK m. 686/2; TTK m. 778/1; TTK m. 792).

⁵⁶ SAYMEN/ ELBİR, s. 62.

⁵⁷ VELİDEDEOĞLU, s. 794; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 12-13, s. 20.

⁵⁸ SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 650; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 841; NOMER/ ERGÜNE, s. 78; GÜR-SOY/ EREN/ CANSEL, s. 1094; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 18.

⁵⁹ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1008; SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 650; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 841; GÜR-SOY/ EREN/ CANSEL, s. 1094; ERMAN, (Eşya), s. 173.

⁶⁰ ERTAŞ, N. 2730; GÜR-SOY/ EREN/ CANSEL, s. 1094; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1008; TMK m. 989'un istisnası TMK m. 990'da yer almaktadır. Buna göre; "Zilyet, iradesi dışında elinden çıkmış olsa bile, para ve hamile yazılı senetleri iyiniyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açamaz. ". TMK m. 950/3'e göre ise, "Alacaklı, borçluya ait olmayan taşınır üzerinde de zilyetliğin iyiniyetle kazanılmasının korunduğu ölçüde hapis hakkına sahip olur. ".

⁶¹ SİRMEN, (Rehin), s. 51; AKINTÜRK, s. 842.

1. 2. 2. 3. 4. Belirlilik İlkesi

Alacak rehnine hâkim olan ilklerden birisi de belirlilik ilkesidir. Bu ilke, rehin hakkına konu olan şeyin belirli olması ve rehinle güvence altına alınan alacağın belirli olması şeklinde iki kısımda değerlendirilebilir.

Rehin hakkına konu olan şeyin belirli olması, rehin konusu olan alacak veya hakkın muayyen, ferden tayin edilmiş şeylerden oluşabileceği anlamına gelmektedir⁶². Belirlilik ilkesi rehlin kuruluş şekli ile de yakından ilişki içerisindedir. Örneğin, senede bağlanmış bir alacağın zilyetliğinin rehin alana verilmesi ferden belirlenmesi sonucunu doğuracakken, senede bağlanmamış alacaklarda rehin sözleşmesinde alacağın belirlenebilir şekilde tanımlanması ferden belirlenmesi için yeterli olmaktadır⁶³. Ayrıca şarta bağlı ve ileride doğacak alacaklar üzerinde rehin kurulabilmesi için, bu alacakların belirlenebilir olması ve alacağın rehin maksadıyla devredildiğinin açıkça anlaşılır olması gerekmektedir⁶⁴.

Rehinle güvence altına alınan alacağın belirli ya da belirlenebilir olması gerekir. Alacağın belirlenebilir olması, rehin konusu alacağın miktarının rehlin paraya çevrilmesi aşamasında objektif kriterlerle tespit edilebilmesini ifade etmektedir. Dolayısıyla belirlenebilir olma, tarafların alacağın miktarını rehin sözleşmesiyle açıkça kararlaştırmış olmaları anlamına gelmemektedir⁶⁵.

1. 2. 2. 3. 5. Teminatın Bölünmezliği İlkesi

Alacak rehnine hâkim olan ilkelerden bir diğeri teminatın bölünmezliği ilkesidir. Teminatın bölünmezliği veya diğer bir ifade ile rehin hakkının bölünmezliği ilkesi, rehin hakkının sağladığı teminatın bir bütün olduğunu daha açık ifade etmek gerekirse,

⁶² GÖKTÜRK, s. 1122; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 13; TMK m. 854/ 1; “Rehin kurulurken, konusu olan taşınmazın belirtilmesi gerekir” hükmü kıyasen uygulanması gerekir (AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 839; SAYMEN/ ELBİR, s. 711; GÜRSOY/ EREN / CANSEL, s. 1093; SİRME, (Eşya Hukuku), s. 647; ERTAŞ, N. 2736; ÜNAL/ BAŞPINAR, s. 73).

⁶³ SİRME, (Eşya Hukuku), s. 648; SELÇUK, Emre, Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınır İlişkin Özellikler, İBD, C. 90, S. 1, 2016, s. 210; NOMER/ ERGÜNE, s. 73.

⁶⁴ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1009; ERTAŞ, N. 2738.

⁶⁵ CANSEL, s. 21; NOMER/ ERGÜNE, s. 74; “Taşınır rehninde güvence altına alınmak istenen alacağın rehlin kurulması sırasında para olarak miktarının belirtilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.” (19. HD 25.11.2004 E. 2004/9944 K. 2004/11622); Taşınır rehninde, teminat altına alınmak istenen alacağın Türk parası ile belirlenen bir miktar olarak gösterilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla yabancı para üzerinden de rehin hakkı kurulabilir (ACAR, Faruk, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 2015, N. 350; UYUMAZ, s. 174).

rehnedilen şeyin tamamının alacağın güvencesini oluşturduğu ve alacağın tamamının güvence altına alınmış olduğunu ifade etmektedir⁶⁶.

Teminat altına alınan alacağın kapsamı TMK m. 946/2’de asıl alacak, asıl alacağa bağlı sözleşme faizleri, takip giderleri ve gecikme faizi şeklinde açıklanmaktadır. Teminat yükünün kapsamını, rehin konusu olan taşınır mal, hayvan, alacak ve alacağa bağlı fer’i haklar, haklar, paylı mülkiyet payı, rehin konusu malın bütünleyici parçaları ve eklentileri oluşturabilmektedir⁶⁷. Fakat rehin konusu taşınıra ait hukuki ürünler, bütünleyici parça sayılmamaları sebebiyle teminat kapsamı içerisine girmemektedir⁶⁸. Dolayısıyla, alacak senetlerinin hukuki ürününü taraflarca kararlaştırılmış faiz oluşturmakla birlikte bu faiz, rehin verene ait olmaktadır.

Taşınır rehni, kural olarak, alacağın tamamına teminat teşkil etmektedir. TMK m. 944/2’de bu durum “*Alacaklı, alacağının tamamını almadıkça rehinli taşınırı veya onun bir kısmını geri vermek zorunda değildir.*” şeklinde belirtilmektedir. Dolayısıyla, borçlunun kısmi ödeme yapması halinde borç tamamen ödenmediği için, alacaklı rehne konu taşınırı geri vermekle yükümlü değildir⁶⁹. Aynı alacak için birden fazla taşınır üzerinde rehin kurulması halinde de sonuç değişmemektedir⁷⁰. Birden fazla alacak için bir ya da birden çok taşınır üzerinde rehin kurulmuş ise kısmi ödeme durumunda rehin konusu taşınırın bir bölümünün veya birden fazla rehin bulunması halinde, rehne konu olan taşınır- ların bir kısmının geri verilmesi taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece mümkün olmaktadır⁷¹.

1. 2. 2. 3. 6. Öncelik İlkesi

Alacak rehnine konu olan alacak veya hak üzerinde birden fazla rehin kurulması mümkündür (TMK m. 958). Bu şekilde, rehin konusu üzerinde birden fazla rehin

⁶⁶ GÖKTÜRK, s. 1123; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 840; SAYMEN/ ELBİR, s. 713; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1095.

⁶⁷ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 840; ERTAŞ, N. 2734; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 139; KÖP- RÜLÜ/ KANETİ, s. 318.

⁶⁸ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1012.

⁶⁹ SAYMEN/ ELBİR, s. 715, GÜRSOY/ CANSEL/ EREN, s. 1098, SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 651, AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 840, ERTAŞ, N. 2739.

⁷⁰ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1014.

⁷¹ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1014.

kurulması halinde, rehin hakları arasındaki sıra önem taşımaktadır. Bu doğrultuda ise kıdeme itibar (*prior tempore potior iure*) ilkesi uygulanmaktadır. Bu ilkeye göre önce kurulan rehin sıra itibarıyla daha önce gelmektedir (TMK m. 948)⁷².

Rehnin kurulma tarihi rehin çeşitlerine göre farklılık göstermektedir. Her bir rehinde rehnin kurulma tarihi, kanunen rehnin kurulması için aranan şartların gerçekleştiği andır⁷³. İleride doğacak alacaklar için ise rehin sırası belirlenirken, alacağın doğması kaydıyla, rehin sözleşmesinin yapılma tarihi esas alınmaktadır⁷⁴. Bu açıdan, alacağın doğum tarihi, rehnin kurulma tarihini etkilememektedir. Nitekim TMK m. 948/ 2’de rehnin sırası başlığı altında bu durum; “*Rehin hakkının sırası kuruluş tarihine göre belirlenir.*” şeklinde ifade edilmektedir. Ancak bu hüküm emredici nitelik taşımamaktadır. Rehin verenle alacaklı/alacaklılar arasında başka bir sıra kararlaştırılabilir⁷⁵.

TMK m. 988’de yer alan “...sınırlı aynî hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.” ifadesinden hareketle rehin hakkı bulunduğunu bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen iyiniyetli sonraki rehinli alacaklının taşınır rehinden sonra kurulmuş bulunan hakkı rehinde sıra olarak öne geçmektedir⁷⁶. Söz konusu bu öncelik sonralık ise rehnin paraya çevrilerek paylaşılması sırasında önem kazanmaktadır (TMK m. 946).

1. 2. 2. 4. Kurulması

Türk Medeni Kanunu alacak rehнинin kurulmasıyla ilgili olarak rehnedene iki farklı seçenek sunmaktadır. Bunlardan ilki alacağın TMK m. 955 kapsamında rehnedilmesi, ikincisi ise alacağın TMK m. 956 kapsamında rehnedilmesidir. TMK m. 955 ve 956’ya göre rehin hakkının ortaya çıkabilmesi için tarafların iradelerine uygun bir rehin sözleşmesi bulunmalı ve rehin kurma amacıyla senedin zilyetliği devredilmelidir (TMK m.

⁷² OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1014; AKINTÜRK, s. 842; SAYMEN/ ELBİR, s. 715; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1096; ERMAN, (Eşya), s. 174.

⁷³ SAYMEN/ ELBİR, s. 715; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1096; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 837, s. 842; ERTAŞ, N. 2741; ÜNAL/ BAŞPINAR, s. 83; AKINTÜRK, s. 842.

⁷⁴ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1015; EREN/ GÜRSOY/ CANSEL, s. 1103; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 12.

⁷⁵ SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 650.

⁷⁶ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ ÖZDEMİR- OKTAY, s. 1015.

954). Ancak rehnedenin TMK m. 956 hükmüne başvurabilmesi için, TMK m. 955'den farklı olarak elinde kıymetli evrak niteliğinde bir senedinin bulunması gerekmektedir.

Rehin hakkı, kural olarak taraflar arasında hukuki işlemle kurulmaktadır⁷⁷. Bu hukuki işlem ise rehin sözleşmesidir⁷⁸. Ancak bazı durumlarda alacak rehninin kurulabilmesi için tek başına rehin sözleşmesi yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda rehin konusu şeyin zilyetliğinin devri de gereklidir. Bu sebeple öncelikle rehin sözleşmesi ve devamında zilyetliğin devrinin incelenmesi gerekmektedir.

1. 2. 2. 4. 1. Rehin Sözleşmesi

Rehin sözleşmesi, bir borcu teminat altına almak amacıyla rehin alan ve rehin veren arasında kurulan hukuki işlemdir. Rehin alan, rehinle temin edilen borcun alacaklısı olan kişidir⁷⁹. Rehin veren ise genellikle rehinle temin edilmiş olan alacağın borçlusunu olan kişi olarak ifade edilmektedir. Borçtan şahsen sorumlu olmayan kişinin de, başkasının borcunu teminat altına almak için rehin vermesi mümkündür. Bu durumda rehin veren alacağın borçlusunu olan kişi değil bir üçüncü kişi olmaktadır⁸⁰. Ayrıca, rehnedilen alacağın

⁷⁷ Rehin hakkının kanun hükmü, mahkeme kararı ya da ölüme bağlı tasarruf ile de kurulması mümkündür. Rehin hakkının kanun hükmü ile kurulmasına hapis hakkı örnek verilebilir. Rehin hakkının mahkeme kararı ile kurulması halinde ise, taraflar arasında rehin sözleşmesinin yapılmasına rağmen, rehin veren, rehin hakkı kuruluşu için yapması gereken işlemleri yapma borcunu yerine getirmemektedir. Bu durumda rehin alanın borcun aynen ifasını talep ve dava etmesi mümkündür. Burada mahkeme kararı rehinin kurulmasını sağlamaktadır. Ancak alacağın senede bağlı olduğu durumlarda rehin hakkının kurulabilmesi için tek başına mahkeme kararı yeterli olmamaktadır. Çünkü rehin geçerli bir şekilde kurulabilmesi için adi senedin ya da kıymetli evrakın zilyetliğinin rehin alana geçirilmesi gerekmektedir (TMK m. 939). Bu sebeple senede bağlı alacaklarda, mahkemenin kararı, rehin sözleşmesinin varlığına ilişkin açıklayıcı bir hüküm niteliğindedir (**SİRMEN**, (Rehin), s. 32-33; **ERDEM**, Mehmet, Kıymetli Evrakın Rehni, TC Galatasaray Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, s. 37; **KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN**, s. 21). Rehin sözleşmesinin varlığına rağmen rehin konusunun zilyetliğinin devredilmemesi halinde rehnalanın başvurabileceği yollar için bkz. **ESKİOCAK**, s. 126-135. Ölüme bağlı tasarrufla teslim bağli rehin hakkı kurulmasına örnek olarak, Muris M'nin terekesinde bulunan bir malı, mirasçısı ya da ifa yükümlüsü tarafından, alacaklıya rehin verilmesini ve bu suretle borçluya borcu için teminat gösterilmesini, vasiyet etmesi gösterilebilir (**GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1098; **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 845).

⁷⁸ **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1097; **ACAR**, N. 347; **GÖKTÜRK**, s. 1119.

⁷⁹ **SİRMEN**, (Rehin), s. 37; **SAYMEN/ ELBİR**, s. 699; **ERGÜNE**, Mehmet Serkan, Anonim Şirket Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması, İÜHF, C. 74, S. 2, 2016, s. 743.

⁸⁰ **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 844; **SAYMEN/ ELBİR**, s. 699; **ERMAN**, (Eşya), s. 174; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 17; **DOĞRUSÖZ**, Hanife, Türk Hukukunda Teslim Koşullu Menkul Rehninde Rehin Alanın Sorumluluğu, MÜHF-HAD, C. 14, S. 3, 2008, s. 245; **KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ/ ALTIN**, s. 9, s. 22; **DAVRAN**, s. 80.

rehnedene ait olması da gerekmez⁸¹. Rehin veren bir üçüncü kişinin alacağı üzerinde de rehin hakkı kurulmasını sağlayabilir.

Rehin sözleşmesi, Türk Medeni Kanunu'nda açıkça düzenlenmemiştir. Bu yüzden herhangi bir şekle bağlı değildir. Taraflar, rehin sözleşmesinin sözlü, yazılı veya resmi şekilde yapılmasını kararlaştırabilirler (TBK m. 12/1). Ancak tarafların TMK m. 955 hükmüne göre rehin kurmak istemeleri halinde kanunun açık hükmü sebebiyle rehin sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmasına bağlı olmaktadır⁸². Aksi halde, rehin sözleşmesi hükümsüz olur⁸³. Rehin sözleşmesinin yazılı yapılması geçerliliğini etkilediğinden, ortaya çıkan uyuşmazlıkta sözleşmesinin yazılı yapıp yapılmadığı hâkim tarafından resen dikkate alınmalıdır⁸⁴. TMK m. 955'de yazılı şekil ile anlatılmak istenen, adi yazılı şekildir⁸⁵. Dolayısıyla rehin sözleşmesinin resmi şekilde yapılması gerekmemektedir. Ancak bu şekilde yapılmasını engelleyen bir hal de bulunmamaktadır. Ancak taraflar rehin sözleşmesinin resmi şekilde yapılmasını kararlaştırmış iseler artık rehin sözleşmesinin resmi şekilde kurulması zorunludur⁸⁶. Rehin kurma borcunun ölüme bağlı tasarrufta öngörülmesi de mümkündür. Bu durumda, vasiyetname veya miras sözleşmesine ilişkin şekil şartları uygulama alanı bulmaktadır⁸⁷.

Rehin sözleşmesinin yazılı yapıldığı durumlarda metnin, rehin veren tarafından hazırlanmasına gerek yoktur. Ancak rehin sözleşmesinin bütün asli unsurları kapsar şekilde, tarafların iradesine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca sözleşmede rehin verenin imzasının bulunması yeterlidir. Çünkü rehin sözleşmesi ile borç altına giren

⁸¹ SİRMEN, (Rehin), s. 37.

⁸² BERKİ, s. 170; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 37; SAYMEN/ ELBİR, s. 764; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1129; NOMER/ ERGÜNE, s. 126; ESENER/ GÜVEN, s. 527; AYİTER, s. 194; DAVRAN, s. 80; ERTAŞ, N. 2844; VELİDEDEOĞLU, s. 807; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 147; Senede bağlanmamış alacakların rehninde, rehin sözleşmesinin yapılmasıyla rehin hakkı kurulmuş olmaktadır. Bir diğer ifade ile, rehnedenin senede imzasını attığı tarihten itibaren rehin sözleşmesi etkisini göstermeye başlamaktadır. Burada yazılı rehin sözleşmesi aynı zamanda zilyetliğin devrinin yerini tuttuğundan, rehnin kurulabilmesi için ayrıca zilyetliğin devrine gerek yoktur (SİRMEN, (Rehin), s. 35; SAYMEN/ ELBİR, s. 764-765; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 37; BERKİ, s. 172, dn. 403); Senede bağlanmış alacakların TMK m. 955'e göre geçerli bir şekilde rehnedilebilmesi için hem rehin sözleşmesi hem de senedin zilyetliğinin devri gerekmektedir (AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 37; SAYMEN/ ELBİR, s. 765; NOMER/ ERGÜNE, s. 126).

⁸³ MAKARACI BAŞAK, Aslı, Taşınır Rehni Sözleşmesi, İstanbul, 2014, s. 159.

⁸⁴ SİRMEN, (Rehin), s. 37.

⁸⁵ ERTAŞ, N. 2845.

⁸⁶ BERKİ, s. 170.

⁸⁷ ESENER/ GÜVEN, s. 527.

kişi rehin verendir (TBK m. 14/1). Rehlin alan ise açık bir şekilde sözleşmeye dahil olabilir ya da zımnen kabul iradesini göstermiş olabilir. Fakat alacak rehni, rehin alanı, rehinle ilgili bazı yükümlülüklerle tabi tutmuşsa, artık rehin hakkı her iki tarafa da yükümlülük yükleyen sözleşmelerden olacağından, sözleşmenin rehin alan tarafından da imzalanması gerekmektedir (TBK m. 14/1)⁸⁸.

Rehin sözleşmesinin vadeye bağlı olarak yapılması mümkündür⁸⁹. Ayrıca, rehin sözleşmesi geciktirici veya bozucu şarta bağlı olarak da kurulabilir. Bu hususta ise, rehin sözleşmesinin şarta bağlı olarak yapılması ile şarta bağlı olan bir alacağın rehnedilmesi aynı anlama gelmemektedir. Alacağın şarta bağlı olması halinde ilgili şart gerçekleşince rehin hakkı geçerlilik kazanırken, rehin sözleşmesinin şarta bağlı olarak yapıldığı durumlarda şartın gerçekleşmesi ile sözleşme geçerlilik kazanmaktadır⁹⁰.

1. 2. 2. 4. 2. Zilyetliğin Devredilmesi

Alacaklar ve haklar üzerinde rehin hakkının kurulması teslimine bağlı rehin hükümleri kapsamında değerlendirilmelidir (TMK m. 954/2). Bu sebeple rehin konusunun rehin alan kişiye zilyetliğinin devri, teslimine bağlı taşınır rehininin kurulması için zorunludur⁹¹. Ancak bazı durumlarda zilyetliğin devri aranmamaktadır⁹². TMK m. 955 hükmüne göre kurulacak rehinde alacağın senede bağlı olmadığı durumlarda fiziki olarak bir şeyin tesliminden bahsedilememektedir. Dolayısıyla burada rehin hakkının kurulabilmesi için rehin sözleşmesinin yapılması yeterli olmaktadır. TMK m. 955 hükmüne göre kurulacak rehinde alacağın senede bağlı olması halinde ise, rehin konusu senedin alacaklıya teslimiyle, rehin, hüküm ve sonuç doğurmaktadır⁹³. Aynı durum TMK m. 956 hükmüne göre kurulacak rehinde de geçerli olmaktadır. Kanunkoyucu senede bağlı alacakların rehni için TMK m. 955 ve m. 956'da senedin teslimi ifadesine yer vermektedir. Hükümlerde yer

⁸⁸ BERKİ, s. 172, dn. 404.

⁸⁹ ACAR, N. 350.

⁹⁰ ÇAKIRCA, Seda İrem, *Adi Alacakların Rehni*, İstanbul Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s. 44.

⁹¹ Zilyetlik, doktrinde TMK m. 973'den hareketle "*bir kimsenin bir eşyayı fiili hakimiyeti altında bulundurması, bir eşya üzerinde fiili kudret kullanması*" şeklinde tanımlanmaktadır (AKINTÜRK, s. 107).

⁹² Örneğin, TMK m. 840'da düzenlenen hayvan rehininde, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na göre kurulacak ticari işletme rehinlerinde rehin konusu taşınırın zilyetliğinin rehin alacaklısına devredilmesine gerek yoktur.

⁹³ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 833; ESENER/ GÜVEN, s. 527; AYİTER, s. 195; TEKİNAY, (Sınırlı Aynı Haklar), s. 147; KARMIŞ, Enver, *İpotek Rehni ve Paraya Çevrilmesi*, Ankara, 2015, s. 838.

alan teslim ifadesi, teslimine bağılı rehin hükümleri çerçevesinde, senedin zilyetliğinin alacaklıya devrini ifade etmektedir⁹⁴. Bu sebeple kurulacak rehinde, zilyetliğin geçirilmesine ilişkin hükümler mahiyetine uygun düştüğü ölçüde uygulanmaktadır.

Alacağın senede bağılı olduğu durumlarda senedin zilyetliğinin devredilmesindeki amaç aleniyet ilkesi gereğince üçüncü kişilerin iyiniyetle hak kazanımının önüne geçmek ve rehin veren kişinin teminatı azaltabilecek davranışlarda bulunmasına engel olmaktadır⁹⁵. Örneğin; rehnedenin senet üzerinde ikinci bir rehin hakkı kurmasına engel olunmaktadır⁹⁶.

Rehin hakkının kurulmasını sağlayan zilyetliğin devri; senedin teslimi, senet üzerindeki fiili hakimiyeti sağlamaya yarayan vasıtaların teslimi, zilyetliğin havalesi veya kısa elden teslim yoluyla yapılabilmektedir. Fakat rehin konusu şey üzerinde rehinin fiili hakimiyeti devam ettiği sürece rehin hakkı ortaya çıkmayacağı için hükmen teslim yoluyla zilyetliğin devredilmesi mümkün değildir (TMK m. 939)⁹⁷.

Rehin veren kişinin, alacağının senede bağılı olduğu durumlarda senedin zilyetliğini devretmesi, her zaman rehinin kurulmasını sağlamamaktadır. Zira, rehin hakkının kurulabilmesi için rehin veren kişinin, rehin konusu alacak üzerinde maddi hukuk açısından tasarruf yetkisinin bulunması gerekmektedir⁹⁸. Örneğin, adi alacakların rehinde, rehnedenin tasarruf yetkisinin bulunmadığı durumlarda, iyiniyet korunmadığı için, rehin sözleşmesinin yapılmış olması ve senede bağılı alacaklarda ayrıca senedin zilyetliğinin geçirilmiş olması rehin hakkının doğumu için yeterli kabul edilmemektedir⁹⁹.

⁹⁴ **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 8; **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 846.

⁹⁵ **DAVRAN**, s. 81; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 10; **ERTAŞ**, N. 2786.

⁹⁶ **HIRSCH**, Ernst, Ticaret Hukuku Dersleri Cild 3, Kıymetli Evrak, İstanbul, 1939, s. 181.

⁹⁷ **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 846; **VELİDEDEOĞLU**, s. 793; **SAYMEN/ ELBİR**, s. 702; **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1093; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 8; **TEKİNAY**, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 136; **ERTAŞ**, N. 2787; **ESENER/ GÜVEN**, s. 527; **UYUMAZ**, s. 31; **DOĞRUSÖZ**, s. 246-247; **GÖKTÜRK**, s. 1119; **ERMAN**, (Eşya), s. 174; **KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ/ ALTIN**, s. 20.

⁹⁸ **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 846; **HIRSCH**, s. 22; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 18; **ERTAŞ**, N. 2792; **DOĞRUSÖZ**, s. 247; **VELİDEDEOĞLU**, s. 794.

⁹⁹ **SİRMEN**, (Rehin), s. 51.

1. 2. 3. Kıymetli Evraka Bağlanmış Alacağın Rehni

1. 2. 3. 1. Kıymetli Evrak ve Kambiyo Senedi Kavramları

6102 sayılı TTK'nın 645. maddesinde kıymetli evrakın¹⁰⁰ tanımı yapılmaktadır. Bu tanım 6762 sayılı ETK m. 557'nin dilinin sadeleştirilmiş şeklidir. Hükmün kaynağı ise İsviçre BK m. 965'tir¹⁰¹. Bu madde hükmüne göre kıymetli evrak, "*hakkın senetten ayrı olarak ileri sürülemediği ve başkasına devredilemediği senetler*" olarak tanımlanabilir. Türk Ticaret Kanunu'nda kıymetli evrak için yapılan tanımda üç unsur dikkat çekmektedir. Bunlar senet, senet içerisine yerleşmiş bir hak ve hak ile senet birlikteliğidir. Senet, irade açıklamasının yazı ile somutlaştığı belge şeklinde tanımlanabilir¹⁰². Senet üzerindeki yazının ve bu yazının nasıl gerçekleştirildiğinin senet niteliğinin kazanılmasında önemi yoktur. Ancak bir belgenin senet niteliği kazanabilmesi için üzerinde irade beyanını açıklayan kişinin imzasını bulundurması gerekmektedir¹⁰³. Türk Ticaret Kanunu'nda kıymetli evrak için yapılan tanımda dikkat çeken ikinci unsur senedin bünyesinde bir hakkı barındırmasıdır. Bu hakkın özel hukuktan kaynaklanan devri mümkün bir hak olması gerekmektedir¹⁰⁴. Bu sebeple örneğin şahsiyet hakkının, şahsa bağlı irtifak haklarının, ölünceye kadar bakma sözleşmesinden doğan hakların devri mümkün olmadığı için kıymetli evraka bağlanması da mümkün olmamaktadır. Son olarak bir senedin kıymetli

¹⁰⁰ Türk Ticaret Kanunu'nun da temelini oluşturan kıymetli evraka ilişkin düzenlemeler 19. YY ortalarında Alman Hukuku'nda netleşmeye başlamıştır (ÖZTAN, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Ankara, 1997, s. 2). Alman Hukuku'nda "*Wertpapier*" olarak kullanılmaya başlayan terim, daha sonra İsviçre Hukuku'na geçmiş, 1881 ve 1911 sayılı Borçlar Kanunu'nda kıymetli evrakı karşılayacak şekilde kullanılmıştır (TEKİL, Fahiman, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 1994, s. 5, dn. 1; PULAŞLI, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 6. Baskı, Ankara, 2018, §1, N. 1). Kıymetli evrak terimi, Türk Hukuku'na İsviçre Borçlar Kanunu'nun tercümesi yoluyla geçmiş bulunmaktadır (PULAŞLI, §1, N. 1; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 5).

¹⁰¹ PULAŞLI, §1, N. 3; TUNA, Ergun/ GÖÇ GÜRBÜZ, Diğdem, Kıymetli Evrak, İstanbul, 2018, s. 7; Buna karşın Alman kanunlarında bu şekilde açık bir tanım yer almamaktadır (GURSKY Karl-Heinz, Wertpapierrecht, 3. neu bearbeitete Auflage, Berlin 2007, s. 1).

¹⁰² ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet (KENDİGELEN, Abuzer/ KAYA, Arslan), Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Baskı, İstanbul, 2013, N. 38; Bir başka tanıma göre, "*Senet, bir borç veya hakkın, bazen ihdası, bazen isbatı, bazen de her iki hususun temini için tanzim edilen ve borçlu tarafından imzalanan yazılı vesika*" şeklinde de tanımlanabilir (DOMANIÇ, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, İstanbul, 1975, s. 4).

¹⁰³ ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 38.

¹⁰⁴ ARSLANLI, Halil, Ticari Senetler Dersleri, 3. Bası, İstanbul, 1952, s. 11; TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 8; BOZGEYİK, Hayri, Kıymetli Evrakta Hakkın Doğuşu ve Borçlunun Defileri, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 481; İMREGÜN, Oğuz, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul, 2007, s. 6; PULAŞLI, §5, N. 9; POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 22. Bası, İstanbul, 2018, N. 20, N. 21; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 41; KAYIHAN, Şaban, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2018, s. 26.

evrak olarak nitelendirilebilmesi için içerisindeki hakla senet arasında bağıllık olması gerekmektedir¹⁰⁵. Kıymetli evrakta hak, senetten bağımsız olarak ileri sürülemez, devredilemez veya rehnedilemez¹⁰⁶. Bu durumun sonucu olarak kişinin kıymetli evraka dayanarak bir hak talep edebilmesi için mutlaka senedi elinde bulundurması ve hatta borçluya senedi ibraz etmesi gerekmektedir. Örneğin, vadede kıymetli evraka bağlı hakkını talep eden alacaklının senedi borçluya ibraz etmesi zorunlu olduğu gibi aynı şekilde borçlunun da senet karşılığı ödeme yapması gerekmektedir (TTK m. 646). Nitekim adi senet ile kıymetli evrakı ayıran en önemli fark, hak ve senet birlikteliğinde görülmektedir¹⁰⁷.

Kıymetli evrak, pay senedi, ipotekli borç senedi, tahvil ve benzeri birçok senedi kapsamına alan genel kavramdır. Kıymetli evrakın kapsamı içerisine ayrıca kambiyo senetleri de girmektedir. Nitekim kıymetli evrak kambiyo senetlerinin bir üst kavramını oluşturmaktadır. Şöyle ki kambiyo senetleri bir kıymetli evrak türü olmakla birlikte, her kıymetli evrak bir kambiyo senedi değildir¹⁰⁸. Örneğin, varant kambiyo senedi olmamasına rağmen bir kıymetli evrak türüdür.

Türk Ticaret Kanunu kıymetli evrakı düzenlerken sınırlı sayı ilkesini benimsemiştir¹⁰⁹. Yargıtay da, kanunda düzenlenmediği halde niteliğine uygun düştüğü ölçüde yeni kıymetli evrak tiplerini geçerli saymaktadır¹¹⁰. Bu doğrultuda ise bir senedin kıymetli evrak niteliğinde olup olmadığının belirlenmesinde TTK m. 645 hükmü belirleyici

¹⁰⁵ ARSLANLI, s. 11; KALPSÜZ, Turgut, Kıymetli Evrak Kambiyo Senetleri, Ankara, 1966, s. 2; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 7; PULAŞLI, §5, N. 17; KARAYALÇIN, Yaşar, Ticaret Hukuku III. Ticari Senetler, 4. Baskı, Ankara, 1970, s. 13; KINACIOĞLU, Naci, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 1999, s. 13; ERMAN, Eyüp Sabri, Poliçe-Bono-Çek ve Kambiyo Senetlerine Ait Özel Takip Yolları, Ankara, 1973, s. 15; KAYIHAN, s. 27; KAYAR, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2018, s. 580; AKGÜN, M. Zerrin, İcra-İflas ve Ticaret Kanunlarına Göre Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1965-1966, s. 21-22.

¹⁰⁶ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 13.

¹⁰⁷ PULAŞLI, §5, N. 18.

¹⁰⁸ MUŞUL, Timuçin, İcra Ve İflas Hukuku Cilt II, 6. Baskı, Ankara, 2013, s. 1146.

¹⁰⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 264; PULAŞLI, §5, N. 30; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 31; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 13-14; AKGÜN, s. 19; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 171; CAN, Mertol, Kıymetli Evrak Hukuku, 3. Bası, Ankara, 2015, s. 7; GÜLTEKİN, Özkan, Yeni TTK, TBK, HMK ve Çek Kanununa Göre Öğretide ve Uygulamada Kıymetli Evrakın Ziyatı ve İptali, 8. Baskı, Ankara, 2016, s. 41-42; Aksi görüş için bkz. (İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 9; POROY/ TEKİNALP, N. 30a; KAYIHAN, s. 31); Kıymetli evrakın düzenlenmesinde sınırlı sayı ilkesiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. (TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 29-34).

¹¹⁰ *Takip konusu mevduat sertifikası ve ilişkileri, arkalarındaki şerhden de anlaşılacağı üzere, vadeli mevduat hükümlerine tabiidir. Bu belge, kanunun "kıymetli evrak" tanımı içine dahil edilse bile, kambiyo senedi vasfını kazanamaz. İİK. 167 ve hükümleri ile yasalaşmış kambiyo senetlerine mahsus takip usulü bu çeşit belgeye uygulanamaz, borçluya 163 örnek ödeme emri tebliğ edilemez.* (12. HD 20.10.1983 E. 1983/5446 K. 1983/7759) (GÜLTEKİN, s. 42)).

rol izlemektedir. Dolayısıyla TTK m. 645'te kıymetli evrak için yapılan tanımlamaya dahil edilebilecek senetlerin kıymetli evrak olarak kabul edilebilmesi mümkündür¹¹¹. Buna karşın kambiyo senetlerinde sınırlı sayı ilkesi geçerlidir¹¹². Bu sebeple, yalnızca kanunda belirtilen şekillerde kambiyo senedi çıkarılabilmektedir. Bu doğrultuda ise, kanunda kambiyo senetleri, ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Düzenleme, poliçe, bono ve çeki kapsamaktadır¹¹³. Kambiyo senedi kavramı, Türk Ticaret Kanunu'nun temelini oluşturan İsviçre Borçlar Kanunu'nda "*Wechsel*" teriminin karşılığıdır¹¹⁴. Ancak kambiyo senetlerinin düzenlenmesi açısından iki kanun arasında farklılıklar bulunmaktadır. İsviçre Borçlar Kanunu'nda çek, poliçe ve bonodan ayrı olarak düzenlenmiş ve kambiyo senetleri içerisine alınmamıştır. Türk Ticaret Kanunu ise çeki kambiyo senetleri kapsamında düzenlemektedir¹¹⁵.

Kıymetli evrak devir şekillerine göre nama, emre ve hamiline yazılı olarak düzenlenebilmektedir. Kambiyo senetleri ise kanunen emre yazılı senetlerdir¹¹⁶. Ancak bu senetlerin, nama yazılı olarak düzenlenmesi mümkündür. Ayrıca sadece çek hamiline yazılı olarak düzenlenebilir. Nama yazılı senetler, TMK m. 647 hükmüne göre, yazılı bir devir beyanı ve zilyetliğin devredilmesi ile devredilebilir. Nama yazılı senetlerin devrinde alacağın temlik hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulmaktadır (TBK 183 vd.)¹¹⁷. Nama yazılı senedin devrinde devralana, senedi devreden kişinin sahip olduğu haklar geçmektedir¹¹⁸. Bu sebeple devredene karşı ileri sürülebilecek defiler, nama yazılı senedi devralana da ileri sürülebilmektedir¹¹⁹. Türk Ticaret Kanunu'na göre

¹¹¹ **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 16-17; **BOZER**, Ali / **GÖLE**, Celal, Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Bası, Ankara, 2018, s. 16-17; **GÜLTEKİN**, s. 41-42; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 4.

¹¹² **ÜLGEN/ HELVACI** (KENDİGELEN/ KAYA), N. 171; **ERDEM**, Nuri, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler (Tahrifat), İstanbul, 2008, s. 10; **MUŞUL**, (Cilt II), s. 1146.

¹¹³ **KENDİGELEN**, Abuzer, Çek Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, 2007, s. 22; **KENDİGELEN** (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 894; **ERDEM**, (Tahrifat), s. 8; **EREM**, Faruk/ **KALPSÜZ**, Turgut/ **ÇELEBİCAN**, Gürhan, İktisadi ve Hukuki Yönden Çek, 2. Baskı, Ankara, 1974, s. 44; **ÖGÜTÇÜ**, Tahir/ **ALTIN**, Mehmet, Ticari Senetler (Poliçe, Bono, Çek ve Özel Takip Yolları), Ankara, 1980, s. 4; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 8.

¹¹⁴ **ALIŞKAN**, Murat, Kambiyo Senetlerinde Temlik Cirosu, İstanbul, 1998, s. 19; **EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN**, s. 44.

¹¹⁵ **KENDİGELEN**, (Çek), s. 22; **ALIŞKAN**, s. 19; **EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN**, s. 44; **ÖGÜTÇÜ/ ALTIN**, s. 4.

¹¹⁶ **HELVACI** (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 198; **PULAŞLI**, §2, N. 3; **EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN**, s. 44; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 26.

¹¹⁷ **HELVACI** (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 178.

¹¹⁸ **CAN**, s. 21.

¹¹⁹ **HELVACI** (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 182; **CAN**, s. 21; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 28; **PULAŞLI**, §6, N. 13.

emre yazılı senetler ciro ve senedin zilyetliğinin devri ile devredilmektedir (TTK m. 647/2). *Ciro* ise, senette bulunan hakkı devretmeye yarayan yazılı irade beyanıdır¹²⁰. Emre yazılı senetlerde yapılan ciro işlemi ile cirantanın hakları değil sadece senet içeriğine yerleşmiş bulunan hak devredilmektedir. Bu sebeple emre yazılı senetlerde “*sınırlı defî sistemi*” mevcuttur¹²¹. Bu durumun sonucu olarak, kambiyo senedine bağlı hakkın ortaya çıkmasına sebep olan düzenleyen ve lehtar arasındaki temel ilişkiye ilişkin defiler ve senedin tedavülü sırasında cirantalar arasındaki temel ilişkilere ilişkin defiler, senede bağlı olarak hakkın geçtiği üçüncü kişilere karşı ileri sürülememektedir¹²². Bu sebeple emre yazılı senetler tedavülü yaygın olan senetlerdir. Hamiline yazılı senetler ise zilyetliğin devri ile devredilmektedir¹²³. Hamiline yazılı senetlerde defiler, TTK m. 659’da düzenlenmektedir. Düzenlemede emre yazılı senetlere ilişkin defî sisteminin hamiline yazılı senetler için de kabul edildiği görülmektedir¹²⁴. Dolayısıyla borçlu ile önceki hamillerden biri arasındaki ilişkiye dayanan defilerin son hamile ileri sürülebilmesi mümkün değildir (TTK m. 659/2).

Kıymetli evrak, içerdiği haktan önce mevcut olup olmamasına göre kurucu ve açıklayıcı olmak üzere ikiye ayrılır. Açıklayıcı kıymetli evrakta hak, senet düzenlenmeden önce vardır¹²⁵. Örneğin pay senetlerinde ortaklık hakkı, senetten önce de vardır¹²⁶. Ancak senet ortaklık hakkının ispatı ve kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Kurucu kıymetli evraklarda bu senetlerin düzenlenmesiyle birlikte kıymetli evrak hukukuna özgü bir hak

¹²⁰ **HIRSCH**, s. 79; **ARSLANLI**, s. 110; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 553; **İMREGÜN**, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Baskı, İstanbul, 2005, s. 550; **POROY/ TEKİNALP**, N. 253; **ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 550; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 129; **ERTEKİN**, Erol/ **KARATAŞ**, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Hukuku, Ankara, 1992, s. 253; **ŞİMŞEK**, Hukukta ve Cezada Ticari Senetler, Ankara, 1983, s. 80; **BAHTİYAR**, Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku, 15. Baskı, İstanbul, 2017, s. 74; **TUNA**, Ergun, Ticaret Hukuku Cilt III Kıymetli Evrak, İstanbul, 1999, s. 146; **PULAŞLI**, §14, N. 3; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 102; **BATTAL**, Ahmet, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 2005, s. 90; **CAN**, s. 84; **ALIŞKAN**, s. 51; **ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN**, s. 41.

¹²¹ **POROY/ TEKİNALP**, N. 117.

¹²² **POROY/ TEKİNALP**, N. 118; **CAN**, s. 32; **PULAŞLI**, §7, N. 30; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 60; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 33; **HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 221.

¹²³ **HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 247; **POROY/ TEKİNALP**, N. 125; **PULAŞLI**, §8, N. 11; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 62; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 36.

¹²⁴ **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 17.

¹²⁵ **PULAŞLI**, §5, N. 40; **HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 62; **POROY/ TEKİNALP**, N. 35; **ARSLANLI**, s. 12; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 8; **KAYIHAN**, s. 34.

¹²⁶ **HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 62; **PULAŞLI**, §5, N. 40; **ARSLANLI**, s. 12; **KAYIHAN**, s. 34.

ortaya çıkmaktadır¹²⁷. Adi senetlerde ise, senet alacak hakkının varlığını ispata yaramaktadır (TBK m. 105)¹²⁸. Nitekim alacak hakkı senede bağlanmadan önce zaten vardır.

Kıymetli evrak, düzenlenmesine sebep olan hukuki işleme bağlı olup olmamasına göre ikiye ayrılır. Kıymetli evrakın düzenlenmesine sebep olan taraflar arasındaki temel ilişkinin ve temel ilişkiye dair sakatlıkların kıymetli evrakı etkilemediği senetlere sebebe bağlı olmayan kıymetli evrak denilmektedir¹²⁹. Kambiyo senetleri sebebe bağlı olmayan kıymetli evrak özelliği taşımaktadır¹³⁰. Nitekim bu senetlerde, senedin düzenlenme sebebi olan ve düzenleyen ile lehtar arasındaki temel ilişkiye ilişkin defiler, senedi daha sonra iktisap eden kişilere karşı ileri sürülemezdir. Sebebe bağlı kıymetli evraklarda ise, temel ilişkiye dair sakatlıklar senedin geçerliliğine etki etmektedir¹³¹.

1. 2. 3. 2. Kambiyo Senedi ile Adi Senet Arasındaki Temel Farklar

TMK m. 955 hükmü senede bağlı olan ve olmayan alacakların rehnini düzenlemektedir. Kanun hükmünde senet kavramına yer verilmekle birlikte, senedin niteliğine ilişkin özel bir düzenleme yapılmamıştır. Bu sebeple, TMK m. 955'e göre rehnedilecek olan senet adi senettir. TMK m. 956'da ise daha özel bir düzenlemeye gidilerek, kıymetli evrakın rehnedilmesi düzenlenmektedir. Söz konusu iki hükmün uygulanması ve ortaya çıkardığı sonuçlar kimi hallerde farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, adi senet ve kıymetli evrakın ayırımı çalışma için önem taşımaktadır. Ancak kıymetli evrak, çok sayıda senedi kapsamına alan genel bir kavramdır. Çalışmanın konusunu ise, kambiyo senetlerinin rehnedilmesi oluşturmaktadır. Bu sebeple kıymetli evrak kapsamında düzenlenen bütün senetlerin değil, sadece kambiyo senetlerinin adi senetten farklılıkları ifade edilecektir.

¹²⁷ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 20; PULAŞLI, §5, N. 39; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 61; POROY/ TEKİNALP, N. 35; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 8; KAYIHAN, s. 33.

¹²⁸ ARSLANLI, s. 12; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 17; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 3; ÇEKER, Mustafa, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 2007, s. 6; BOZKURT YÜKSEL Ebru, İspat Hukuku Bakımından Kambiyo Senetleri, BATİDER, C. XXIV, S. 3, 2008, s. 505.

¹²⁹ PULAŞLI, §5, N. 42; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 7; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 76; CAN, s. 17; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 11; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 20; KAYIHAN, s. 40.

¹³⁰ PULAŞLI, §5, N. 43; EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN, s. 44; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 75; POROY/ TEKİNALP, N. 37; CAN, s. 17. KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 19; KAYAR, s. 607.

¹³¹ PULAŞLI, §5, N. 43; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 8; KAYIHAN, s. 40.

1. 2. 3. 2. 1. Düzenlenmeleri, Devredilmeleri ve Hak Sahipliğinin İleri Sürülmesi Açısından

Kambiyo senetlerinin konusunu alacak hakkı oluşturmaktadır¹³². Adi senetlerin konusu ise daha kapsamlıdır¹³³. Örneğin, inşaat yapımı ve teslimi borcu, adi senedin konusunu oluşturabildiği halde kambiyo senedine konu olamaz¹³⁴. Ancak yapılan binanın bedelinin ödenmesi bir para borcunu ifade ettiği için hem adi senedin hem kambiyo senedinin konusunu oluşturabilmektedir¹³⁵.

Kambiyo senetlerinde kambiyo taahhütleri, kayıt ve şarta bağlanamamaktadır. Örneğin, kambiyo senetlerinin geçerli olabilmesi için belirli bir bedelin ödenmesi konusunda kayıtsız şartsız bir havaleyi/ ödeme vaadini içermeleri gerekir (TTK m. 671/1- b; 776/1- b; 780/1- b)¹³⁶. Adi senetlerde ise borcun tahsili şarta bağlanabilir (TBK m. 170 vd.). Bu şart, geciktirici veya bozucu olabilir.

Türk Ticaret Kanunu'nda kambiyo senetlerinin düzenlenmesinde özel şekil şartları aranmaktadır¹³⁷. Bu özel şekil şartlarının bulunmaması halinde ise, bu senetlerin kambiyo senedi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹³⁸. Bu doğrultuda, kambiyo senetlerinin özel şekil şartlarından biri ıslak imza ile düzenlenmelerinin zorunlu olmasıdır¹³⁹. Bu sebeple kambiyo senetlerinin elektronik imza ile düzenlenmeleri mümkün değildir (TTK m. 1526/1). Adi senetlerde ise, özel bir şekil şartı aranmamaktadır¹⁴⁰. Dolayısıyla adi senetlerin ıslak imzalı olarak düzenlenme zorunluluğu yoktur. Örneğin, elektronik imza ile düzenlenmeleri mümkündür.

¹³² **POROY/ TEKİNALP**, N. 34; **ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 54; **PULAŞLI**, §5, N. 9; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 23-24.

¹³³ **TUNA**, s. 22; **BATTAL**, s. 19; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 12; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 17.

¹³⁴ **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 16; **BATTAL**, s. 19-20; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 17.

¹³⁵ **BATTAL**, s. 19-20.

¹³⁶ **TUNA**, s. 22; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 14.

¹³⁷ **POROY/ TEKİNALP**, N. 28; **PULAŞLI**, §11, N. 10. **ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 305.

¹³⁸ **PULAŞLI**, §11, N. 10. **ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 305.

¹³⁹ **MOROĞLU**, Erdoğan, Bonoda İmza, **BATİDER**, C. 4, S. 4, 1968, s. 715.

¹⁴⁰ **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 13; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 17; Ancak yazılı şekil şartı ispat açısından kolaylık sağlamaktadır (**BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 20).

Kambiyo senetleri, kurucu kıymetli evrak içerisinde düzenlenmektedir¹⁴¹. Çünkü bu senetlerin düzenlenmesiyle birlikte kambiyo ilişkisinden kaynaklanan ve kambiyo hukukuna özgü bir hak ortaya çıkmaktadır¹⁴². Adi senetlerde ise, senet alacak hakkının varlığını ispata yaramaktadır (TBK m. 105)¹⁴³. Çünkü adi senetlerde alacak hakkı senede bağlanmadan önce zaten vardır.

Kambiyo senetlerinde hak, senetle iç içe geçmiş vaziyettedir. Bu sebeple kambiyo senedine bağlı hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemez, devredilemez ve rehnedilemez (TTK m. 645, m. 709). Kambiyo senedine bağlı bir hakkın ileri sürülebilmesi için kişinin elinde senedin bulunması gerekmektedir. Bu durumun sonucu olarak kambiyo senedinin hamilinin rızası olmadan elinden çıkması halinde, kambiyo senedine bağlı hakkını kullanmak isteyen hamilin kıymetli evraka özgü ziya ve iptal davası açması zorunludur¹⁴⁴. Ziya ve iptal davası sonucunda ise hamil, ziya ve iptal kararıyla hakkını senetsiz ileri sürebileceği gibi mahkemeden yeni bir senet düzenlenmesini de talep edebilir (TTK m. 652/1). Borçlu da elinde iptal kararı bulunan kişiye ödeme yaparak borcundan kurtulmaktadır. Adi senede bağlı bir hakkın ileri sürülebilmesi için ise, kişinin elinde senedin bulunması zorunlu değildir. Bu durumun sonucu olarak, adi senedin malikinin rızası olmadan elinden çıkması halinde, senet bedelinin tahsili için aksine anlaşma olmadığı sürece, kıymetli evrak hukukundaki gibi bir senedin iptali işlemine gerek yoktur¹⁴⁵. Bu halde, borçluya senedin iptal edildiği ve borcun sona ermiş olduğunu gösteren resmen düzenlenmiş ya da usulüne göre onaylanmış bir belge verilmesi yeterli olmaktadır (TBK m. 105). Ayrıca kıymetli evrakın iptali Türk Ticaret Kanunu'nda senedin niteliğine göre özel olarak düzenlenmektedir. Adi senetlerin iptali hususunda ise Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda özel düzenlemelere yer verilmemektedir¹⁴⁶.

---

¹⁴¹ PULAŞLI, §5, N. 39; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 61.

¹⁴² KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 20; PULAŞLI, §5, N. 39; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 61; POROY/ TEKİNALP, N. 35.

¹⁴³ ARSLANLI, s. 12; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 17; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 3; ÇEKER, s. 6; BOZKURT YÜKSEL, s. 505; KINACIOĞLU, s. 15; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 14; KAYIHAN, s. 28; KAYAR, s. 580.

¹⁴⁴ ÇEKER, s. 7; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 3.

¹⁴⁵ OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 1059; HIRSCH, s. 8; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 19; AKGÜN, s. 18; ÇEKER, s. 8; TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 18.

¹⁴⁶ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 20.

Kambiyo senetlerinde hak ile senet birbirine bağı olduğu için hakkını talep eden alacaklının kambiyo senedini borçluya ibraz etmesi gerekmektedir¹⁴⁷. Kambiyo senedinin borçlusu da, TTK m. 646/1'de yer alan açık düzenleme sebebiyle ancak senet karşılığında ödeme yaparak borcundan kurtulmuş olmaktadır. Dolayısıyla borçlunun senedi teslim almadan yapacağı ödeme ile senet hamiline karşı borcundan kurtulması her durumda mümkün değildir¹⁴⁸. Burada borçlunun kambiyo senedini teslim almadan ödeme yaptığına dair makbuz alması da onun borcundan kurtulması için yeterli değildir. TBK m. 103'de ise, adi senetlerde ödeme yapan borçluya seçimlik bir hak tanınmaktadır. Hükme göre, borçlu borcun tamamını ödemiş ise ödeme yapıldığına dair makbuzun yanı sıra, senedin iadesini veya iptalini isteyebilmektedir¹⁴⁹.

Borçlunun kısmi ödeme yapması halinde ise kambiyo senedi ve adi senetlerde benzer işlemler takip edilmektedir. Kambiyo senedinden dolayı kısmi ödeme yapılması halinde, borçlu, kendisine kısmi ödeme yaptığını gösteren bir makbuz verilmesini ve kısmi ödemenin senet üzerine yazılmasını isteyebilir (TTK m. 709/3). Adi senette de kısmi ödeme yapan borçlu, borç senedi üzerine kısmi ödeme yapıldığının yazılmasını isteme hakkına sahiptir (TBK m. 103/2).

Defiler hususunda da kambiyo senetleri ve adi senetler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Emre ve hamiline yazılı kambiyo senetlerinde borçlu, senedi devredene karşı ileri sürebileceği şahsi defilerini senedi devralana karşı ileri sürememektedir (TTK m. 659/2, m. 825/2)¹⁵⁰. Ancak devralan bilerek borçlunun zararına hareket etmişse, devredene karşı ileri sürülebilecek şahsi defiler ona karşı da ileri sürülebilir (TTK m. 659/2, m. 825/2)¹⁵¹. Nama yazılı kambiyo senetlerinde ve adi senetlerde ise, borçlu devredene karşı

---

¹⁴⁷ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 12; ÜLGEN/ HELVACI (KENDİGELEN/ KAYA), N. 42; KAYIHAN, s. 27; DOMANIÇ, Hayri, Kıymetli Evraka Bağlanması Mümkün Hakların Haciz Kabiliyeti, BATİDER, C. 5, S. 4, 1970, s. 750.

¹⁴⁸ HIRSCH, s. 9; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 4-5; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 10; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 13; ARSLANLI, s. 12; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 2; ÇEKER, s. 7; KAYIHAN, s. 27-28.

¹⁴⁹ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 2; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 4; TUNA, s. 23; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 20; PULAŞLI, §1, N. 15; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 13; KINACIOĞLU, s. 18; KILIÇOĞLU, s. 800; ERDOĞAN, İhsan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara, 2013, s. 143.

¹⁵⁰ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 6.

¹⁵¹ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 19.

ileri sürebileceği şahsi defileri, iyiniyetli de olsa, devralan hamile de ileri sürebilmektedir¹⁵².

Kambiyo senetlerinin devir şekli Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmektedir. Kambiyo senetleri; nama, emre, hamiline düzenlenmesine göre farklı devir şekillerine bağlıdır (TTK m. 647). Aksi açıkça kararlaştırılmadığı sürece kambiyo senetleri emre yazılıdır¹⁵³. Bu sebeple kambiyo senetleri, ciro ve senedin zilyetliğinin devri ile devredilebilmektedir. Ancak kambiyo senetlerinin nama yazılı düzenlenmesi de mümkündür. Bu durumda ise, mahiyetine uygun düştüğü ölçüde alacağın temlik hükümleri uygulama alanı bulmaktadır¹⁵⁴. Kambiyo senetlerinden sadece çekin hamiline yazılı olarak düzenlenmesi mümkündür. Çekin hamiline yazılı düzenlenmesi halinde, çek zilyetliğinin devri ile devredilmektedir. Adi senetler içerisindeki hak ise, TBK m. 183 vd. maddelerine göre devredilmektedir.

Kambiyo senetlerinin ve adi senedin devrinin farklı olması hak sahipliğinin ispatını etkilemektedir. Bu doğrultuda, kambiyo senetlerinde hak sahipliği tespit edilirken ciro zincirinden hakkını iktisap eden kişi dikkate alınmaktadır. Burada düzgün bir ciro zincirinden hakkını iktisap eden kişinin aynı zamanda maddi hukuk açısından da hak sahibi olduğu karine olarak kabul edilmektedir¹⁵⁵. Ancak bu karine adi niteliktedir. Kambiyo senetlerinden çekin hamiline yazılı düzenlenmesi halinde hak sahipliğinin tespitinde senedin kimin zilyetliğinde bulunduğu bakılmaktadır¹⁵⁶. Kambiyo senetlerinin nama yazılı düzenlenmeleri halinde ise yazılı temlik beyanları incelenmektedir. Dolayısıyla maddi hukuk yönünden hak sahipliği araştırılmaktadır. Adi senetlerin de alacağın temlik ile devredilmesi sebebiyle maddi hukuk yönünden hak sahipliği aranmaktadır.

Kambiyo senetlerinin ve adi senedin devir şekillerinin farklı olması üçüncü kişilerin kazanımlarını da etkilemektedir. Bu doğrultuda emre ve hamiline yazılı kambiyo

---

¹⁵² **BOZGEYİK**, (Armağan), s. 494; **BOZKURT YÜKSEL**, s. 505; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 6.

¹⁵³ **HELVACI** (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 198; **PULAŞLI**, §2, N. 3; **EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN**, s. 44; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 26.

¹⁵⁴ **HELVACI** (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 178; TTK m. 655/1 düzenlemesi sebebiyle TBK m. 186'nın nama yazılı senetlerde uygulanması mümkün değildir (**POROY/ TEKİNALP**, N. 81; **HELVACI** (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 178).

¹⁵⁵ **POROY/ TEKİNALP**, N. 98.

¹⁵⁶ **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 16.

senetlerinde üçüncü kişilerin (senedin sonraki hamillerinin) iyiniyetli kazanımı korunmaktadır. Nama yazılı kambiyo senetlerinde ise, iyiniyetli hak kazanımları korunmamaktadır¹⁵⁷. Bu durum nama yazılı kambiyo senetlerinin devrinde alacağın temlik hükümlerinin uygulanmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü alacağın temlikinde hakkın üçüncü kişiye devredilebilmesi için, temlik edenin alacak üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması gerekmektedir¹⁵⁸. Aynı şekilde adi senetlerde de alacağımı, alacaklı sıfatına sahip olmayan kişiden devralan üçüncü kişinin iyiniyetli olsa da kazanımı korunmamaktadır¹⁵⁹.

1. 2. 3. 2. 2. Ödeme Yeri, Zamanı ve Tahsil Usulü Açısından

Kambiyo senetleri ve adi senetler ödenmelerinde geçerli olan kurallar konusunda da farklılık göstermektedir¹⁶⁰. Adi senede bağlı olan borç, aksi kararlaştırılmadığı sürece alacaklının yerleşim yerinde ödenmektedir (TBK m. 89). Kambiyo senetlerinde ise ödeme yeri olarak borçlunun yerleşim yeri dikkate alınmaktadır (TTK m. 755, m. 778, m. 818/1- r). Diğer bir ifadeyle adi senetdeki borç götürülecek borç niteliği taşırken, kambiyo senedine bağlı borç aranacak borçtur¹⁶¹. Bu durum kambiyo senetlerinin tedavül yeteneğinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda, kambiyo senetlerinde borçlunun senedin kimin elinde olduğunu bilmesine her zaman imkân olmadığı gibi, devredenerin de senedin kimlerin eline geçtiğini takip etme zorunluluğu yoktur. Ancak kambiyo senedi niteliğindeki senetlerde borçlunun kim olduğu senetten anlaşılabilir.

Kambiyo senetlerinin ödenmesi ile adi senedin ödenmesi hususundaki bir diğer farklılık ise, temerrüt zamanında görülmektedir. Kambiyo senetlerinde, borçlu, senet kendisine ibraz edilmeden temerrüde düşmemektedir¹⁶². Buna karşın, adi senette tarafların önceden bir ifa zamanı kararlaştırmış olmaları halinde bu tarihin geçmesiyle borçlu

¹⁵⁷ **POROY/ TEKİNALP**, N. 79b; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 19; **PULAŞLI**, §6, N. 13; **BATTAL**, s. 23.

¹⁵⁸ **EREN**, s. 1252; **HATEMİ**, Hüseyin/ **GÖKYAYLA**, Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3.Baskı, İstanbul, 2015, §41, N. 9; **ŞENYÜZ**, Doğan, Borçlar Hukuku (Genel ve Özel Hükümler), 8. Baskı, Bursa, 2016, s. 210; **ARSEBÜK**, Esat, Borçlar Hukuku, 3. Basım, Ankara, 1950, s. 1046; **ERDOĞAN**, (Borçlar Hukuku), s. 217.

¹⁵⁹ **EREN**, s. 1252; **HATEMİ/ GÖKYAYLA**, §41, N. 9; **ŞENYÜZ**, s. 210; **ARSEBÜK**, s. 1046; **ERDOĞAN**, (Borçlar Hukuku), s. 217.

¹⁶⁰ **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 19; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 14; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 3.

¹⁶¹ **ÖZPINAR**, Ş. Gülgün, Policeden Doğan Müracaat Hakkı ve Bu Hakkın Kullanılması, TC Gazi Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1992, s. 23; **KAYAR**, s. 607.

¹⁶² **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 13; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 3; **ÖZPINAR**, s. 23.

kendiliğinden temerrüde düşmektedir (TBK m. 117). Burada ayrıca borçluya adi senedin ibraz edilmesine veya ihtara gerek yoktur.

Kambiyo senetlerinin ödenmesi ile adi senedin ödenmesindeki farklılıklardan birisi de kısmi ödeme yapılmasında görülmektedir¹⁶³. Adi senet alacaklısı kısmi ödemeyi kabul edip etmemekte serbesttir (TBK m. 84). Fakat kambiyo senetlerinde hamil kısmi ödemeyi reddedemez (TTK m. 709/2, m. 778/1- c, m. 818/1- h). Nitekim, kambiyo senetlerinde asıl borçlunun kısmi ödeme teklifini reddeden hamil, reddettiği kısma ilişkin müracaat hakkını kaybetmektedir¹⁶⁴.

Kambiyo senetlerinin ödenmesi ile adi senedin ödenmesindeki farklılıklardan bir diğeri ise borcun sona ermesi hususundadır. Adi senetlerde alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi halinde borç düşmektedir (TBK m. 135/1). Buna karşılık kambiyo senetlerinde bu durum borcun sona ermesi değil donması sebebidir (TBK m. 135/3). Örneğin, bononun tedavüle çıktıktan sonra tekrar düzenleyene cirolanması halinde düzenleyen senetten dolayı hem alacaklı hem borçlu sıfatına sahip olmaktadır. Ancak bu durum kambiyo hukukundan doğan alacak hakkını düşürmemektedir. Sadece düzenleyen bonoyu tekrar tedavüle sokana kadar hak donmuş vaziyette kalmaktadır.

Kambiyo senetlerinin ödenmesi ile adi senedin ödenmesindeki farklılıklardan bir diğeri ödeme zamanıyla ilgilidir. Adi senetlerde alacaklı, borçluyu vadeden önce ödeme yapması için zorlayamamaktadır. Ancak taraflar anlaşarak borcun vadeden önce ödenmesine karar verebilmektedirler. Kambiyo senetlerinde, vadeden öncede müracaat hakkının doğabileceği durumlar düzenlenmektedir (TTK m. 713/2). Söz konusu durumlar TTK m. 713’de “*poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatap iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa da sadece ödemelerini tatil etmiş veya aleyhindeki herhangi bir icra takibi semeresiz kalmış*” veya “*Kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin düzenleyeni iflas etmiş*” olduğu şeklinde düzenlenmiştir¹⁶⁵. Bu durumlarda müracaat hakkının

¹⁶³ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 18; TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 18.

¹⁶⁴ KINACIOĞLU, s. 183; ARSLANLI, s. 139; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 71.

¹⁶⁵ Vadeden önce müracaat hakkını doğuran haller kanunda sınırlayıcı olarak sayılmaktadır. Bu sebeple bu haller kıyas yoluyla çoğaltılamaz (BOZGEYİK, (Müracaat), s. 80).

kullanılabilmesi için borçlunun rızasını almaya gerek yoktur. Çünkü burada hamilin hakkı kanundan kaynaklanmaktadır.

Kambiyo senetleri ile adi senedin ödenmesindeki farklılıklardan bir diğeri de müteselsil sorumluluk ile ilgilidir. Kambiyo senetlerinde senette imzası bulunan bütün kişiler hamile karşı müteselsil olarak sorumludur¹⁶⁶. Bu sorumluluk kanundan kaynaklanmaktadır. Ancak senet borçlularının, müteselsil sorumluluğu tamamen ya da kısmen ortadan kaldıracak kayıtları senet üzerine koyabilmeleri mümkündür. Örneğin, bonoda cirantanın koyduğu “*ödemeden sorumlu değilim*” kaydı, onun sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırmaktadır. Bu sebeple bu kaydı koyan ciranta, alacaklıya karşı müteselsil sorumlular arasında yer almamaktadır. Adi senetlerde ise müteselsil sorumluluğun doğabilmesi için bunun taraflar arasında açıkça kararlaştırılması lazımdır¹⁶⁷.

Kambiyo senetlerinin ödenmemesi sonucu başvurulacak takip yolları da bazı durumlarda adi senetlerden farklılık göstermektedir. Sözgelimi, elinde kambiyo senedi bulduran kişi alacağını tahsil edemediği zaman kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurabilmektedir (İİK m. 167). Bu takip usulü sadece kambiyo senetleri için geçerlidir. Başka bir ifade ile kambiyo senetleri dışında kalan diğer kıymetli evrakın ya da adi senedin kambiyo senetlerine mahsus takip yoluyla tahsili mümkün değildir. Bu doğrultuda, elinde adi bir senet bulduran kişinin genel haciz yoluyla takip yapması gerekmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, elinde kambiyo senedi bulduran kişinin mutlaka kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna gitme zorunluluğu yoktur. Bu kişi genel haciz yoluyla takibe de başvurabilmektedir. Çünkü kanunkoyucu kambiyo senetlerinin niteliği gereği daha hızlı tahsil edilmesi için alacaklıya bir imkân sunmaktadır. Bu imkânı kullanıp kullanmamak ise alacaklının kendisine bırakılmaktadır.

Zamanaşımına ilişkin düzenlemeler de adi senet ve kambiyo senetleri için farklılık göstermektedir. Senede bağlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün alacaklar kanunda

---

¹⁶⁶ **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 6-7; **EDGÜ**, Ekrem, Ticaret Hukuku III Kıymetli Evrak, Ankara, 1969, s. 131; **BOZKURT YÜKSEL**, s. 505; **ERDOĞAN**, Mehmet Şirin, Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması, TBB Dergisi, C. 11, S. 2, Mayıs 1999, s. 371; **GÜNAY**, Erhan, Bonoda Sorumluluk, Terazi Hukuk Dergisi, C. 13, S. 143, Temmuz 2018, s. 105; **DOĞANAY**, İsmail, Poliçe ve Emre Muharrer Senet Sebebiyle Çekilen Protestodan Doğan Hukuki Sonuçlar, BATİDER, C. 6, S. 3, Haziran 1972, s. 520; **ÖZTAN**, Fırat, Ticari Senetlerde İmzaların İstiklali İlkesi, BATİDER, C. 10, S. 2, 1979, s. 391.

¹⁶⁷ **BOZKURT YÜKSEL**, s. 506.

aksi öngörülmedikçe on yıllık zamanaşımı süresine bağlıdır. Kambiyo senetleri için bu süre daha kısa olmakla birlikte kişilerin senetteki konumuna göre (düzenleyen, ciranta), birbirlerine başvuru şekline göre (hamil, düzenleyene mi cirantaya mı başvurmuş) ve senedin niteliğine göre (poliçe, bono, çek) farklılık göstermektedir. Ayrıca adi senedin zamanaşımına uğraması halinde, zamanaşımı defisi talep hakkını ortadan kaldıran bir niteliktedir¹⁶⁸. Halbuki, kambiyo senedinin zamanaşımına uğraması halinde alacaklı, temel borç ilişkisine gidebilmektedir¹⁶⁹. Bu durum mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunulmasının aksine anlaşma olmadığı sürece borcun yenilenmesi anlamına gelmemesinden kaynaklanmaktadır (TBK m. 133/2)¹⁷⁰. Ayrıca kambiyo senedinin zamanaşımına uğraması halinde gidilebilecek yollardan birisi de kambiyo senetleri için özel olarak düzenlenmiş olan sebepsiz zenginleşme davasıdır¹⁷¹. Borçlu zamanaşımına uğrayan kambiyo senediyle sebepsiz zenginleşme yoluna başvurarak alacağını talep edebilmektedir.

Kambiyo senedi ile adi senedin zamanaşımı konusundaki farklılıklarından birisi de zamanaşımının kesilmesi hususundadır. Kambiyo senetlerinde zamanaşımını kesen işlem kim hakkında gerçekleşmişse ancak ona karşı sonuç doğurmaktadır¹⁷². Fakat adi senette müteselsil borçlulardan ya da taksimi mümkün olmayan bir borcun müşterek borçlularından birine karşı kesilen zamanaşımı diğerine de etki etmektedir (TBK m. 155/1)¹⁷³. Aynı şekilde asıl borçluya karşı kesilen zamanaşımı kefil de etkilemektedir (TBK m. 155/2). Halbuki kıymetli evrak hukukunda özel olarak düzenlenen avalde, lehine aval verilen kişiye karşı zamanaşımının kesilmiş olması avalisti etkilememektedir. Ayrıca TBK m. 154’de yer alan adi senetlerde zamanaşımının kesilme sebepleri ile TTK m. 750’de yer alan kambiyo senetlerinde zamanaşımının kesilme sebepleri de farklılık göstermektedir.

Son olarak, bu ayırım ceza hukuku açısından da bazı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu doğrultuda, emre ve hamiline yazılı kambiyo senetleri, TCK m. 210 hükmüne göre resmi evrak niteliği taşımaktadırlar. Bu sebeple bu senetlerde sahtekarlık, “*Resmi Evrakta Sahtekarlık*” suçunu oluşturmaktadır (TCK m. 204-212). Fakat adi senetler resmi evrak

¹⁶⁸ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 20-21.

¹⁶⁹ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 21.

¹⁷⁰ İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 35.

¹⁷¹ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 21.

¹⁷² ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 870; POROY/ TEKİNALP, N. 379.

¹⁷³ TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 25; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 21.

sayılmadıkları için bunlar üzerinde yapılan sahtekarlıklar resmi evrakta sahtekarlık suçunu oluşturmaz¹⁷⁴.

1. 2. 3. 3. Kıymetli Evrakın Rehni

1. 2. 3. 3. 1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun 954 ve devamı maddelerine göre kıymetli evraka bağlı alacağın rehnedilebilmesi mümkündür. Şöyle ki genel bir düzenleme niteliğinde olan TMK m. 954 başkasına devri mümkün olacak ve hakların rehnedilebileceğini, TMK m. 955 alacağın ve alacağın senede bağlı olduğu durumlarda senetlerin rehnedilebileceğini düzenlerken daha özel bir düzenleme niteliğinde olan TMK m. 956 kıymetli evraka bağlı alacakların rehnini düzenlemektedir.

Türk Medeni Kanunu m. 954'e göre alacağın rehnedilebilmesi için "*devir edilebilir*" olması gerekmektedir. Kıymetli evrakın içerisindeki hak özel hukuk hakkı olmakla birlikte aynı zamanda bir malvarlığı hakkıdır. Senet içerisindeki hakkın senetle birlikte bir başkasına devredilebilir olması kıymetli evraka bağlanan hakkın rehnedilebilir olmasını sağlamaktadır.

TMK m. 955 senede bağlı olan ve olmayan alacakların rehnedilebileceğini düzenlemektedir. Bu maddede senetlerin niteliğine ilişkin ayrıca bir düzenleme yapılmamaktadır. Bu sebeple "*alacak senedi*" niteliği taşıyan bütün senetlerin bu madde kapsamında rehnedilebilmesi mümkündür. Dolayısıyla kıymetli evraka bağlı hakkın da bu madde kapsamında rehnedilmesi mümkün gözükmektedir. Ancak TMK m. 956'da kıymetli evraka bağlı hakkın üzerinde rehin kurulması özel olarak düzenlenmektedir. Bu sebeple özel düzenleme niteliğinde bulunan TMK m. 956'nın öncelikle uygulanması gerekmektedir.

TMK'nun 955 ve 956'ncı maddelerinin ikisinin de alacak rehni başlığı altında düzenlenmesi sebebiyle benzerlikleri bulunmaktadır. Ancak benzerlikleri kadar farklılıkları da vardır. Bu farklılıklardan en önemlisi TMK m. 956'ya göre kurulacak rehinlerde, rehin konusunu sadece kıymetli evrak olarak nitelendirilebilecek senetlerin oluşturmasıdır. Ayrıca TMK m. 955 alacakların senede bağlı olup olmadığına bakmadan yazılı bir rehin

---

¹⁷⁴ BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 14.

sözleşmesinin rehnin geçerliliği için zorunlu olduğunu belirtmektedir¹⁷⁵. Buna karşılık TMK m. 956'da rehnin kurulabilmesi için yazılı bir rehin sözleşmesinden bahsedilmektedir. Ancak burada da bir rehin sözleşmesi bulunmakla birlikte sadece şekle bağlı olmayan bir sözleşme niteliği taşımaktadır (TMK m. 954/2, TBK m. 12)¹⁷⁶. Fakat taraflar bunun aksini, rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerektiğini, kararlaştırılmaktadır (TBK m. 17).

TMK m. 956'ya göre rehnin kurulmasında kanunkoyucu kıymetli evrakın devir şekline göre ayırım yapmaktadır.

1. 2. 3. 3. 2. Devir Şekillerine Göre Kıymetli Evrakın Rehni

Nama Yazılı Senetlerin Rehnedilmesi

Belirli bir kişinin namına yazılan ve emrine kaydını içermeyen ya da kanunen emre yazılı olarak düzenlenmeyen senetlere nama yazılı kıymetli evrak¹⁷⁷ denir (TTK m. 654)¹⁷⁸. Nama yazılı senetlerin devri yazılı temlik beyanı ve senedin zilyetliğinin karşı tarafa geçirilmesi ile mümkündür¹⁷⁹. Temlik beyanı senet üzerine yazılabileceği gibi ayrı bir kâğıt üzerine de yazılabilmektedir¹⁸⁰. Temlik beyanının ayrı bir kağıda yazılması halinde senetle beraber temliknamenin de devralana verilmesi gerekmektedir.

¹⁷⁵ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 868.

¹⁷⁶ SİRMEN, (Rehin), s. 59; KUBİLAY, Huriye, Kambiyo Senetlerinin Rehni, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Kudret AYİTER Armağanı, C. 3, S. 1-4, 1987, s. 499.

¹⁷⁷ Kural olarak kıymetli evrakın hepsinin nama yazılı olarak düzenlenebilmesi mümkündür. Kıymetli evrak üzerine lehtarın adının yazılması ve emre kaydının konulmaması tek başına kıymetli evrakın nama yazılı hale gelmesine sebep olmaz. Çünkü bazı senetler kanunen emre yazılı düzenlenmiştir. Bu senetler ayrıca emre kaydını içermeseler bile emre yazılı kabul edilirler. Örneğin; kambiyo senetleri, nama yazılı pay senetleri, varant, makbuz senedi kanunen emre yazılı senetlerdir (POROY/ TEKİNALP, N. 68). Nama yazılı kıymetli evrakın adı senetten ayrılması zordur. Bu durum iki senedin de alacaklının adına yazılması ve alacağın temliki ile devredilmesinden kaynaklanır. Ancak iki senedi birbirinden ayıran önemli bir farklılık vardır ki bu farklılıkta, nama yazılı kıymetli evrakın çift yönlü ibraz kaydını içermesidir. Çift yönlü ibraz kaydı, kıymetli evrakta hak ile senedin iç içe geçmesinin sonucu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, nama yazılı senetlerde hakkını ileri sürmek ya da devretmek isteyen kişi bunu ancak senetle yapabilir. Borçlu ise, ancak senedin karşılığında ödeme yaparak sorumluluktan kurtulabilir (POROY/ TEKİNALP, N. 68a).

¹⁷⁸ GURSKY, Karl-Heinz, Wertpapierrecht, 3. neu bearbeitete Auflage, Berlin 2007, s. 12.

¹⁷⁹ HIRSCH, s. 33; ARSLANLI, s. 19; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 29; AKGÜN, s. 32; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 9; ÇEKER, s. 47; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 12; KINACIOĞLU, s. 37.

¹⁸⁰ ARSLANLI, s. 19; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 9; ÇEKER, s. 48; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 12.

Nama yazılı senetlerin TMK m. 956 kapsamında rehnedilmesi ise senedin teslimi ve yazılı rehin beyanı ile tesis olunabilmektedir¹⁸¹. Rehin beyanı, senet üzerine yazılabileceği gibi ayrı bir kağıda da yazılabilmektedir¹⁸². Ancak TMK m. 956'ya göre ayrı bir kağıda rehin beyanının yazılması şeklinde nama yazılı senet üzerinde rehin kurulması halinde, kurulan bu rehmin TMK m. 955'e göre kurulacak rehinden farkı kalmamaktadır¹⁸³. Bu durum iki hükme göre de rehin hakkının senet üzerine yapılan rehin işlemi ile kurulması yerine senedin dışında ayrı bir rehin sözleşmesi yapılmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca iki hükme göre de senet dışında ayrı bir kağıda yapılan rehin sözleşmesi, rehmin kurulması için yeterli olmamaktadır. Burada ayrıca senedin zilyetliğinin de devredilmesi gerekmektedir. Bir diğer benzerlik ise, rehin hakkının sonuçlarıyla ilgilidir¹⁸⁴. İster TMK m. 955'e göre ister TMK m. 956'ya göre rehin hakkı kurulmuş olsun, nama yazılı senetlerde, senet üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayan kimseden iyiniyetli kazanımlar korunmamaktadır¹⁸⁵. Dolayısıyla senet üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayan kimseden rehin hakkı iktisap edilememektedir.

Emre Yazılı Senetlerin Rehnedilmesi

Emrine kaydını içeren veya kanunen emre yazılı olarak düzenlenen senetlere emre yazılı kıymetli evrak denir (TTK m. 824)¹⁸⁶. Tanımdan hareketle emre yazılı senetler iki şekilde ortaya çıkabilmektedir. İlki senedi düzenleyen kimsenin “*emrine*” veya buna benzer bir kaydı senet üzerine yazması senedi emre yazılı hale getirmektedir. İkincisi ise böyle bir kayıt yazılmamış olsa bile kanunun emre yazılı olarak kabul ettiği “*doğuştan emre yazılı*” senetler şeklinde olabilmektedir.

¹⁸¹ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 869; SAYMEN/ ELBİR, s. 768; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 41; AKGÜN, s. 32; ERTAŞ, N. 2848; VELİDEDEOĞLU, s. 808; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 147; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 36; NOMER/ ERGÜNE, s. 127; ERGÜNE, Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul, 2002, s. 36; ESENER/ GÜVEN, s. 525; AYİTER, s. 195; KUBİLAY, s. 502.

¹⁸² GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1130-1131; SAYMEN/ ELBİR, s. 768; KUBİLAY, s. 502; SİRMEN, (Rehin), s. 67; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 41; AYİTER, s. 195; NOMER/ ERGÜNE, s. 127; ARVAS, Mehmet Mücahit, Bankacılar Dergisi, S. 104, 2018, s. 73.

¹⁸³ NOMER/ ERGÜNE, s. 127.

¹⁸⁴ GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1131; SİRMEN, (Rehin), s. 67-68.

¹⁸⁵ PULAŞLI, §6, N. 11; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1131; SAYMEN/ ELBİR, s. 768; SİRMEN, (Rehin), s. 68; NOMER/ ERGÜNE, s. 127.

¹⁸⁶ GURSKY, s. 11.

Emre yazılı senetler ciro ve zilyetliğin devri ile devredilmektedir¹⁸⁷. Ciro, senet üzerine yapılması gereken asgari olarak devredeninin imzasını içeren temlik beyanıdır¹⁸⁸. Zilyetliğin devri ise sadece senedin teslimini değil, eşya hukukuna göre niteliğine uygun düştüğü ölçüde diğer zilyetliğin devri yollarını da içermektedir.

TMK m. 956, kıymetli evrakın rehnini düzenlerken ikili bir ayırım yapmaktadır. Hamiline yazılı senetlerin rehninin zilyetliğin devri ile kurulacağını düzenleyen kanunkoyucu aynı maddenin devamında diğer kıymetli evrakın rehni için senedin ciro edilmiş veya yazılı devir beyanı yapılmış olarak rehin alacaklısına teslimi ile rehin hakkının kurulacağını belirtmektedir. Dolayısıyla TMK m. 956 iki şekilde yorumlanabilir. Bunlardan ilki, hamiline yazılı senetlerin rehni, devir şekliyle aynı tutulmuştur. Bu sebeple TMK m. 956, “emre yazılı senetlerin rehni için ciro veya senet nama yazılı ise rehni için temlik beyanı gerekir” şeklinde yorumlanmalıdır. Diğer bir yorum şekli ise, kanunkoyucunun TMK m. 956’da yer alan “diğer kıymetli evrakın rehni” ifadesini iradi olarak koymuş olduğudur. Çünkü kanunkoyucu nama ve emre yazılı senetlerin rehnini ayrı bir düzenlemeye tabi tutmak isteseydi bunu kanun hükmünde açıkça düzenleyebilirdi. Bu sebeple TMK m. 956/2’nin, “emre yazılı senetler için rehin hakkı ciro veya yazılı temlik beyanı ile kurulur” şeklinde yorumlanması uygun olabilmektedir. Ancak bu hususun mülga 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi’ ne göre de değerlendirilmesi gerekmektedir.

743 sayılı kanun incelendiğinde ise, kıymetli evrakın rehninin düzenlendiği 870. madde de, “Diğer kıymetli evrakın rehnedilmesi bunlar emre muharrer ise cirosu yapılarak ve nama muharrer ise devri icra edilerek senedin mürtehinine teslimi ile olur.” ifadesinin yer aldığı görülmektedir. 743 sayılı kanunun 870. maddesinde emre ve nama yazılı senetlerin rehninin ayrıca düzenlenmesine karşın şu anda yürürlükte bulunan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda düzenlemenin aynen alınmak yerine değiştirilmesinin

¹⁸⁷ HIRSCH, s. 35; ARSLANLI, s. 21; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 32; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 13; POROY/ TEKİNALP, N. 98; ÇEKER, s. 51; KUBİLAY, s. 504; PULAŞLI, §7, N. 6; KAYIHAN, s. 37; KAYAR, s. 629.

¹⁸⁸ HIRSCH, s. 79; ARSLANLI, s. 110; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 553; İMREGÜN, (Kara Ticareti), s. 550; POROY/ TEKİNALP, N. 253; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 550; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 129; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 253; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 80; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 74; TUNA, s. 146; PULAŞLI, §14 N. 3; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 102; BATTAL, s. 90; ÇELİK, Aytakin, Ticaret Hukuku, 8. Baskı, Ankara, 2018, s. 392; CAN, s. 84; ALIŞKAN, s. 51; ÖGÜTÇÜ/ ALTIN, s. 41; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 133; COŞKUN, Mahmut, Kıymetli Evrak Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2018, s. 230; KAYIHAN, s. 72.

kanunkoyucunun emre yazılı senedin rehninin ciro yapılmaksızın yazılı devir beyanıyla da kurulabileceğine imkân tanımak istediği şeklinde de yorumlanması mümkündür. Nitekim, mehz İsviçre Medeni Kanunu’nda da emre ve nama yazılı senetler konusunda bir ayırım yapılmamıştır¹⁸⁹. Bu yönüyle 743 sayılı kanunun 870. maddesi farklılık göstermekteydi. Ancak bu düzenleme 4721 sayılı kanunda terk edilmiş ve emre ve nama yazılı senetlerin rehinde ki ayırım kaldırılmıştır. İsviçre Federal Mahkemesi de verdiği bir kararında, ayrı yazılı bir anlaşma ve rehnedilen senetlerin rehin alacaklısına teslimi ile, ciro yapılmasına gerek olmadan rehin kurulabileceği ve kurulan bu rehnin geçerli olacağını belirtmiştir¹⁹⁰. Bu doğrultuda TMK m. 956/2’yi “*emre yazılı senetler için rehin hakkı ciro veya yazılı temlik beyanı ile kurulur*” şeklinde yorumlamak mümkündür.

Doktrinde de, emre yazılı kıymetli evrakın ciro dışında rehin sözleşmesi yapılarak teslimi ile üzerlerinde rehin hakkı kurulabileceği belirtilmektedir¹⁹¹. *Erdem*, bu imkânın senede bağlı olan hakkın senetten ayrı olarak rehnedilmesi şeklinde değil, TMK 956. maddeden kaynaklanan “*cirosuz rehin*” olarak adlandırılacak bir rehin hakkı olduğunu ifade etmektedir¹⁹². Bu durumun Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre de mümkün sayılması gerekmektedir. Nitekim, emre yazılı senetlerin devir şekli ciro olmasına rağmen emre yazılı senedin alacağın temliki hükümlerine göre devredilebilmesi de mümkündür. Bu sebeple emre yazılı senetler üzerinde rehnin, yazılı temlikname ile de kurulması mümkündür¹⁹³. Ancak rehin hakkının rehin sözleşmesi ve teslim şeklinde kurulması halinde, rehin alan sadece Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre hakkını kullanabilir¹⁹⁴. Rehin alanın kıymetli evrak hukukundan kaynaklanan bir hakkı yoktur. Bu sebeple iyiniyetle rehin hakkı elde etmesi mümkün değildir¹⁹⁵.

Ergüne’de emre yazılı kıymetli evrakın bir türü olan nama yazılı pay senedinin rehninin ciro veya yazılı temlik beyanı ile olabileceğini belirtmiştir. Yazar, emre yazılı senedin ciro ile rehnedilmesi halinde rehin hakkının TMK m. 956/2’ye göre kurulacağını

¹⁸⁹ SAYMEN/ ELBİR, s. 767.

¹⁹⁰ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 79; DOMANIÇ, Hayri, Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciro, Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch’e Armağan, Ankara, 1964, s. 523.

¹⁹¹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 624; ERDEM, (Rehin), s. 65.

¹⁹² ERDEM, (Rehin), s. 65.

¹⁹³ WIELAND, s. 752; SAYMEN/ ELBİR, s. 767; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 41.

¹⁹⁴ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 624.

¹⁹⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 624.

dolayısıyla, kıymetli evrak hukukuna özgü imkânlardan da yararlanılabileceğini ifade etmektedir. Ancak ayrı bir kağıda yazılı rehin beyanı ile rehin hakkı kurulması halinde, rehin hakkının TMK m. 955/1'e tabi olacağını bu sebeple de kıymetli evraka özgü sonuçlar doğurmayacağını belirtmektedir¹⁹⁶.

TMK m. 956'ya göre emre yazılı senet üzerinde rehin hakkının kurulmasıyla ilgili olarak dikkat çeken bir diğer husus madde metninde sadece "ciro" ifadesine yer verilmesidir. Türk Ticaret Kanunu yapılış amacına göre üç tür ciroyu düzenlemektedir. Bunlar temlik, tahsil ve rehin cirosudur. Bu üç tür cironun ise yapılış usulü ve doğurduğu sonuçlar farklılık göstermektedir. Dolayısıyla TMK m. 956'da kanunkoyucunun ifade ettiği cironun hangi ciro türü ya da türleri olduğu önem taşımaktadır.

Temlik cirosu, senet içerisine yerleşmiş bulunan hakkı devretmek amacıyla yapılan cirodur. Temlik cirosunun rehin cirosunda olduğu gibi herhangi bir kayıt taşınması gerekmez. Doktrinde, TMK m. 956'ya göre yapılacak ciroya, bu cironun rehin için yapıldığını bildiren bir ibare konulmadan temlik cirosu şeklinde de yapılabileceği ifade edilmektedir¹⁹⁷. Burada yapılan temlik cirosu temel ilişkide hamile mülkiyet hakkı kazandırmakta ancak bir rehin hakkı vermektedir¹⁹⁸. Üçüncü kişiler açısından ise, senedi temlik cirosu ile iktisap eden kişi, senette alacak hakkının sahibi olarak gözükmektedir. Çünkü temlik cirosu, rehin cirosunun aksine senedin mülkiyet hakkını kazandırmaktadır. Bu durumun en önemli sonucu ise, temlik cirosuyla senedi iktisap eden hamilin, senedi üçüncü bir kişiye cirolamak istemesi halinde temlik, tahsil ya da rehin cirosundan birisini yapabilmesinin mümkün olmasıdır¹⁹⁹. Ayrıca senedi temlik cirosu ile rehnalan hamilin, senedi bir üçüncü kişiye cirolaması halinde yapılan bu ciro ve devir işlemi ile iyiniyetli üçüncü kişi senetteki hakkın sahibi olmaktadır. Buna karşın, senedi rehin cirosuyla iktisap eden hamilin sadece tahsil cirosu yapabilmesi mümkündür.

---

¹⁹⁶ ERGÜNE, (Rehin), s. 753.

¹⁹⁷ HIRSCH, s. 180; WIELAND, s. 754; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 78; DOMANIÇ, (Rehin), s. 521; SAYMEN/ ELBİR, s. 766; ARSLANLI, s. 125; ERİŞ, Gönen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 2. Baskı, Ankara, 2016, s. 397; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 41; AYİTER, s. 195; TUNA / GÖÇ GÜRBÜZ, s. 161; VELİDEDEOĞLU, s. 810; GÖKTÜRK, s. 1131; KUBİLAY, s. 504; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 37; COŞKUN, s. 259; ÜLGEN, Hüseyin/ (HELVACI, Mehmet/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, N. Füsün, Kıymetli Evrak Hukuku, 11. Bası, İstanbul, 2019, s. 177.

¹⁹⁸ SAYMEN/ ELBİR, s. 766.

¹⁹⁹ DOMANIÇ, (Rehin), s. 521.

Tahsil cirosu, senet içerisinde yerleşmiş olan hakkın tahsil edilip bedelin tahsil cirosu yapan cirantaya verilmesi amacıyla yapılan cirodur²⁰⁰. Dolayısıyla tahsil cirosunda taraflar arasındaki temel ilişkide vekalet ilişkisi bulunmaktadır. Bu sebeple tahsil cirosu rehinin mahiyeti ile bağdaşmamaktadır.

Diğer bir ciro türü olan rehin cirosu ise, senet içerisinde yerleşmiş olan hakkın rehnedilmesi amacını taşımaktadır. Rehin cirosu, rehni belirten kayıtlar taşır. Dolayısıyla rehin cirosu özünde rehin işlemi barındırır ve madde metninde ifade edilen ciro, rehin cirosudur. Doktrinde de yazarlar emre yazılı kıymetli evrakın rehni için rehin cirosu ve senedin zilyetliğinin geçirilmesi gerektiğini belirtmektedirler²⁰¹.

Sonuç olarak, rehin cirosu ile senedin rehnedilmesi, rehnedilen borçluyu koruyucu nitelik taşımaktadır. Ancak cironun temlik cirosu şeklinde yapılmasında da bir yasak bulunmamaktadır. Fakat temlik cirosu ile senedin rehnedilmesi halinde, taraflar arasında daha sonra çıkabilecek uyuşmazlıklar için cironun yanında ayrıca yazılı bir rehin sözleşmesinin yapılması önem taşımaktadır²⁰².

Öte yandan ciro bir diğer ayrıma göre, tam ciro veya beyaz ciro olarak iki şekilde yapılabilir. Rehin kurma amacıyla yapılacak cironun ise ister rehin cirosu ister temlik cirosu olsun tam ciro ya da beyaz ciro ile yapılması mümkündür.

Emre yazılı senetlerin TMK m. 956'ya göre rehnedilmesinde, çeklerin durumu önem arz etmektedir. Çek, emre yazılı kıymetli evrak içerisinde düzenlenmektedir. Bu sebeple, emre yazılı kıymetli evrakın rehnine ilişkin kurallar ve dolayısıyla TMK m. 956 çekler açısından uygulama alanı bulmaktadır. Ancak doktrinde çeklerin Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre rehnedilmesinin hukuken uygun olmadığını ileri süren bir görüş de bulunmaktadır²⁰³. Her ne kadar yazarlar tarafından açıkça ifade edilmemişse de,

²⁰⁰ **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 118.

²⁰¹ **SİRMEN**, (Eşya Hukuku), s. 670; **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1130; **ERGÜNE**, (Taşınır), s. 41-42; **NOMER/ ERGÜNE**, s. 127; **AKINTÜRK**, s. 870; **KÖPRÜLÜ/ KANETİ**, s. 386; **ERDEM**, (Rehin), YL, s. 55; **ESKİOCAK**, s. 53-54; **SAYMEN/ ELBİR**, s. 766; **ERTAŞ**, N. 2847; **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 870.

²⁰² **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 79; **DOMANIÇ**, (Rehin), s. 521.

²⁰³ **REİSOĞLU**, Seza, Çek Hukuku, Ankara, 2011, s. 149; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 354; Aksi görüş için bkz. (**SEVEN**, Vural, Hamiline Yazılı Çekte Ciranta Tarafından Konan "Bedeli Teminat" Kaydının Hukuki Sonucu, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2003, s. 150; **KUBİLAY**, s. 500-501; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 1148; **KINACIOĞLU**, s. 342.

kanaatimizce bu görüşün temelini doktrinde çeklerde rehin cirosunun batıl kabul edilmesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla burada Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunu'na göre daha özel bir kanun olduğundan, Türk Ticaret Kanunu uygulamasına göre batıl olan bir ciro ile Türk Medeni Kanunu kapsamında da rehin hakkının kurulmaması gerektiği de düşünülebilmektedir.

Emre yazılı senetlerin rehni konusunda değinilmesi gereken bir husus da, bu senetlerin TMK m. 955 kapsamında rehinlerinin mümkün olup olmadığıdır. Öncelikli olarak, TMK m. 955'in hak rehnini düzenlemesi sebebiyle emre yazılı kıymetli evrakın da bu madde kapsamında rehnedilebileceği düşünülebilir. Bu durumdan hareketle doktrinde, emre yazılı senedin de TMK m. 955 kapsamında rehnedilebileceği belirtilmektedir²⁰⁴. Hatta, *Uzunallı Eroğlu*, bankaların müşterileri ile yaptıkları genel kredi sözleşmelerine, müşterilerine ait olup, herhangi bir şekilde zilyetliğine sahip oldukları senetler için, onlara karşı sahip olduğu talep haklarının teminatı olarak rehin hakkı kazanacağına dair kayıtlar koyduklarını belirtmektedir. Bu kayıtların ise, emre yazılı senede bağlanmış alacak hakkının yazılı bir rehin sözleşmesi ile TMK m. 955/1'e göre rehnedilmesi sonucunu doğurduğunu ifade etmektedir. Yazar, yazılı bir rehin sözleşmesinin rehin kurulması için yeterli olduğunu, ayrıca senet üzerinde işlem yapılmasına gerek olmadığını, ancak bu yolla kurulan rehinlerin kıymetli evrak hükümlerine değil, medeni hukuk hükümlerine tabi olduğunu belirtir²⁰⁵. Buna karşın *Erdem*'e göre, doktrindeki yazarların çoğunun savunduğunun aksine, emre yazılı kıymetli evrakın TMK m. 955'e göre rehnedilebilmesi söz konusu değildir. Zira Türk Medeni Kanunu'nda kıymetli evrakın rehnine ilişkin özel hüküm bulunmaktadır. Dolayısıyla yazar, TMK m. 956'da özel düzenleme mevcutken, emre yazılı kıymetli evrakın niteliği dikkate alınmadan hazırlanan genel nitelik arz eden TMK m. 955'e gitmenin uygun olmadığını ileri sürmektedir. Yazara göre, emre yazılı kıymetli evrakın ciro yapılmaksızın yalnızca rehin sözleşmesi ile devredilmesi TMK m. 956'ya göre de mümkündür ve bu durum hükümde yer alan "*senedin ciro edilmiş veya yazılı devir beyanı yapılmış olarak teslimi gerekir*" ifadesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple, emre yazılı bir kıymetli evrakın ciro yapılmaksızın sadece rehin sözleşmesi ile

²⁰⁴ SEVEN, s. 149; DAVRAN, s. 95; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 869.

²⁰⁵ UZUNALLI EROĞLU, Sevilay, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2004, s. 151-152.

devredilmesini TMK m. 955 kapsamında değil de TMK m. 956 kapsamında değerlendirmek gerektiğini ifade etmektedir²⁰⁶.

Kıymetli evrakın TMK m. 955 kapsamında hiç rehnedilemeyeceğini söylemek bazı durumlarda menfaatler dengesine aykırılık teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla hakimin, her olayın şartlarına göre ayrı ayrı değerlendirme yapması uygun olmaktadır. Bu doğrultuda tarafların ilk olarak TMK m. 956 kapsamında rehin hakkı kurduğu düşünülmelidir. Ancak yapılan işlemin şartlarının TMK m. 956'ya uygun olmaması ve taraf iradelerinden rehin kurma amacının açıkça anlaşılması halinde yapılan işlemin ayakta tutulması için TMK m. 955 kapsamında rehin hakkının kurulduğu kabul edilebilir²⁰⁷. *Esener/ Güven*, senedin şekil şartlarına aykırılık sebebiyle kıymetli evrak olarak değerlendirilemediği hallerde, yazılı şekil şartı ve teslim koşulu yerine getirilmiş ise rehnin gerçekleşmiş olacağını ifade etmektedir²⁰⁸. Bu doğrultuda, senedin arka yüzünün “*X Bankası emrine te-diye ediniz, Bedeli teminattır*” şerhi düşülerek imza edilmiş olması halinde, rehnin kurulmuş olması için gerekli şartlar oluşmuştur²⁰⁹. Ayrıca yukarıda da belirtildiği gibi emre yazılı kıymetli evrakın TMK m. 955 kapsamında rehnedilmesi halinde dikkat edilmesi gereken husus, emre yazılı senet üzerinde hiçbir işlem yapılmadan sadece rehin sözleşmesi yapılması halinde, kıymetli evrak hukukuna ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulamayacak olmasıdır.

Son olarak, emre yazılı kıymetli evrakta düzgün bir ciro zincirinden iyiniyetli hak kazanımları korunmaktadır²¹⁰. Dolayısıyla rehin veren kişinin tasarruf yetkisinin bulunmadığı hallerde dahi rehin alan iyiniyetli olduğu sürece kazanımı korunmaktadır (TTK m. 686/2, m. 778/1- a, m. 792)²¹¹.

---

²⁰⁶ ERDEM, (Rehin), s. 65.

²⁰⁷ ESENER/ GÜVEN, s. 528.

²⁰⁸ ESENER/ GÜVEN, s. 528.

²⁰⁹ ESENER/ GÜVEN, s. 528.

²¹⁰ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 870.

²¹¹ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 870.

Hamiline Yazılı Senetlerin Rehnedilmesi

Hamiline yazılı senet²¹², senedin metninden ya da şeklinden hamili kim ise o kişinin senetteki hakkın sahibi olduğu anlaşıl原因 kıymetli evraktır (TTK m. 658)²¹³. Hamiline yazılı senetlerin devri, senedin zilyetliğinin devredilmesiyle gerçekleştirilmektedir²¹⁴. Bu sebeple bu senetlerde zilyetlik hak sahipliğine karine oluşturmaktadır²¹⁵. Hamiline yazılı senetlerin rehnedilmesinde ise senedin rehin kurma amacıyla rehin alacaklısına teslim edilmesi, rehin kurulması için yeterlidir (TMK m. 956/1)²¹⁶.

TMK m. 956’da senedin rehin alacaklısına “*teslimi*” ifadesi yer almaktadır. Burada geçen teslim ifadesi teslim bağı rehin hükümlerine uygun olarak zilyetliğin devredilmesidir²¹⁷. Çünkü hamiline yazılı senetlerde teslim bağı taşınır rehinine ilişkin düzenlemeler de mahiyetlerine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulmaktadır²¹⁸. Dolayısıyla rehin kurulabilmesi için taraflar arasında açık ya da zımni bir rehin sözleşmesi yapılması ve senedin zilyetliğinin devredilmesi gerekmektedir. Ancak hamiline yazılı senetlerin rehinin kolaylığı, tedavülünün yaygın olması ve üçüncü kişinin iyiniyetinin korunması sebebiyle yazılı bir rehin sözleşmesinin bulunması önem taşımaktadır²¹⁹. Rehin

²¹² Türk Ticaret Kanunu bazı kıymetli evrakın hamiline düzenlenmesine izin vermemektedir. Bunlara örnek olarak poliçe ve bono gösterilebilir. Çekin ise hamiline düzenlenmesi mümkündür.

²¹³ GURSKY, s. 11.

²¹⁴ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 249; PULAŞLI, §8, N. 11; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 247; POROY/ TEKİNALP, N. 125; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 37; ARSLANLI, s. 26; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 35; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 17; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 15; ÇEKER, s. 53; KAYIHAN, s. 38; AKGÜN, s. 38; YİĞİT, İlhan, Hamiline Yazılı Senetlerde Senedin Rıza Hilafına Tedavüle Çıkarıldığı Defi (TTK m.571/3), Prof. Dr. Fahiman TEKİL’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 530.

²¹⁵ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 116; YİĞİT, (TTK m.571/3), s. 525.

²¹⁶ WIELAND, s. 752; HIRSCH, s. 180; DAVRAN, s. 95; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 869; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 40; SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 670; SAYMEN/ ELBİR, s. 766; BERKİ, s. 170; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1130; AYİTER, s. 195; ERTAŞ, N. 2846; VELİDEDEOĞLU, s. 807; GÖKTÜRK, s. 1130; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 147; ARVAS, s. 73; KESKİN, A. Dilşad/ DEMİRCİOĞLU, Huriye Reyhan, Medeni Hukuk II, Ankara, 2018, s. 163; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 36; NOMER/ ERGÜNE, s. 127; KUBİLAY, s. 500.

²¹⁷ AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 35; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1130; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 37; NOMER/ ERGÜNE, s. 127; SAYMEN/ ELBİR, s. 766.

²¹⁸ KÖPRÜLÜ/ KANETİ, s. 385; AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 40; ESENER/ GÜVEN, s. 525.

²¹⁹ TMK m. 990’a göre, hamiline yazılı kıymetli evraktan iyiniyetle rehin hakkı kazanan kişinin kazanımı korumaktadır. Burada senedin, zilyedinin elinden rızası ile çıkıp çıkmadığına ise önem verilmemektedir. İster iradi olarak ister iradesi dışında zilyedin elinden çıkmış senedi iyiniyetli olarak kazanan kişinin kazanımı korunur (AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 869; PULAŞLI, §8, N. 11).

sözleşmesinin yazılı yapılması halinde ise, sözleşme ayrı bir kağıda ya da senet üzerine kayıt düşülerek yapılabilir.

TMK m. 956/2, nama ve emre yazılı senetlerin ciro veya yazılı devir beyanı ile rehnedilebileceğini düzenlemektedir. Buna karşın, hamiline yazılı senetlerin de ciro veya yazılı devir beyanıyla rehnedilebilmesi mümkündür. Çünkü zilyetliğin devri, ciro ve yazılı devir beyanına nazaran daha kolay bir işlemdir. Bu sebeple, kanunkoyucu tarafından en basit şekilde devri geçerli kılınmış bir senedin, daha katı kuralları içeren şekilde devredilmesinin hukuken geçerli kabul edilmesi gerekmektedir.

Hamiline yazılı senet üzerinde rehin hakkının ciro ile kurulması halinde, yapılan ciro, rehin cirosu ya da temlik cirosu olabilmektedir. Fakat iki durumda da yapılan ciro, emre yazılı senet üzerinde yapılmadığı için, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen cironun hüküm ve sonuçlarını doğurmamaktadır. Ancak burada yapılan ciro, TMK m. 956'ya göre rehin kurulması için yeterlidir²²⁰.

---

²²⁰ SİRMEN, (Rehin), s. 62.

İKİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENEDİNE BAĞLANAN ALACAĞIN REHİN

CİROSUYLA REHNEDİLMESİ

2. 1. CİRO KAVRAMI, ALACAĞIN TEMLİKİNDEN FARKLARI VE TÜR- LERİ

2. 1. 1. Ciro Kavramı

16. ve 17. yüzyılda alacağın temliki usulünün ticari ilişkilerdeki ihtiyaçlara cevap vermekten uzak kalması sonucu yeni bir devir şekli olan ciro²²¹ ortaya çıkmıştır²²². Özellikle ticari işlerde sıklıkla kullanılan bu yeni devir yöntemi, senet içerisine yerleşmiş olan hakkı devretmek için yapılan yazılı irade beyanı şeklinde tanımlanabilmektedir²²³. Ancak ciro, senet içerisine yerleşmiş olan hakkın devri için tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda senedin zilyetliğinin karşı tarafa geçirilmesi gerekmektedir²²⁴. Zilyetliğin

²²¹ Ciro, İtalyanca'da devretmek anlamına gelen “*girare*” kelimesinden türetilmiştir (ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 553; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 62; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 80; HACIÖME-ROĞLU, Oğuzhan, Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro, TC Gazi Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 6; CAN, Halil/ GÜNER, Semih, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1999, s. 105).

²²² ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 552.

²²³ HIRSCH, s. 79; ARSLANLI, s. 110; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 63; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 553; İMREGÜN, (Kara Ticareti), s. 550; POROY/ TEKİNALP, N. 253; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 550; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 129; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 253; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 80; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 74; TUNA, s. 146; PULAŞLI, §14 N. 3; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 102; BATTAL, s. 90; ÇELİK, s. 392; CAN, s. 84; ALIŞKAN, s. 51; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 41; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 133; EDGÜ, (Kıymetli Evrak), s. 85; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 51; COŞKUN, s. 230; AKGÜN, s. 63; KAYI-HAN, s. 72; KAYAR, s. 630; YAMAN, Rabiye, Çekin Ciro ve Hukuki Sonuçları, Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 85, Eylül 2013, s. 71; *Poroy/ Tekinalp*, TTK m. 681/1 hükmünde bahsi geçen “...*ciro ve zilyetliğin geçirilmesini*” ifadesinin ciro için yetersiz bir tanım olduğu ifade etmektedir. Nitekim, *Poroy/ Tekinalp ve Ertekin/ Karataş*, ciroyla ilgili olarak yapılan tanımın yanı sıra tarafların yapılan devir işleminin mülkiyetin nakli amacıyla olduğu hususunda anlaşmış olmaları gerektiği ve mülkiyeti geçirenin de bu konuda yetkili olması gerektiğini belirtmektedirler (POROY/ TEKİNALP, N. 253; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 253).

²²⁴ HIRSCH, s. 79; KINACIOĞLU, s. 144; CAN/ GÜNER, s. 105; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 56; KAYAR, s. 630; KOCAİMAMOĞLU, Sururi, Ticari Senetler Tatbikatı ve Banka Muameleleri, Ankara, 1959, s. 21; TTK m. 681/1'de “...*ciro ve teslim*” den bahsedilse de uygulamada ve doktrinde

devrinde ise, sadece senedin teslimi değil, eşya hukukuna göre diğer zilyetliğin devri yolları da mahiyetine uygun düştüğü ölçüde kambiyo senetlerinin devrinde uygulanmaktadır²²⁵.

Türk Ticaret Kanunu'nda ciro, emre yazılı senetlerin devir usulü olarak düzenlenmektedir²²⁶. Ancak emre yazılı senetlerin devir usulünün ciro olarak düzenlenmesi, bu senetlerin alacağın temlikleriyle devredilmelerine engel teşkil etmemektedir²²⁷.

Ciro; bedel, tarih, cirantanın adı- soyadı ve imzası ile ciro yapılan kişinin adı- soyadını içerebilir. Ancak bu unsurların tamamı mutlak nitelik arz etmez. Sadece cirantanın imzasının bulunması yeterlidir (TTK m. 683/2). Ayrıca ciroya her türlü kaydın ve şartın eklenmesi de mümkün değildir. Yalnızca kanunun izin verdiği kayıtlar ve şartlar ciro işlemine yazılabilir. Bunlar dışındaki kayıt ve şartlar yazılmamış sayılır. Bu kapsamda, ciranta ciroya temel ilişkiye ilişkin kayıtlar da koyamaz. Bu durum aynı zamanda cironun soyut bir işlem olması sonucunu da doğurmaktadır. Cironun soyut olması ise ciroyu alacağın temlikinden ayıran ve ticari hayatta önem kazandıran en önemli sebeplerden biridir²²⁸. Ayrıca, cironun geçerli olabilmesi için emre yazılı senet üzerine yapılması gerekmektedir.

Ciro, senet içerisine yerleşmiş bulunan hakkı devretmektedir²²⁹. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, ciranta ciro işlemi ile kendi sahip olduğu hakları devredememektedir. Dolayısıyla senedi ciro ile iktisap eden kişi kendi cirantasının defilerini kullanma hakkına sahip değildir. Bu durum senetlerin bir üçüncü kişiye devrinde de önem

---

cirodan bahsedildiği zaman iki işlemi de kapsar nitelikte kullanıldığı görülmektedir (ARSLANLI, s. 110; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 552-553).

²²⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 641.

²²⁶ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 552; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 133; PULAŞLI, §14, N. 2; POROY/ TEKİNALP, N. 98; BATTAL, s. 90; CAN/ GÜNER, s. 105; “Bononun ciro edilmeksizin elden verilmesi suretiyle bono alacağı devir edilmiş sayılmaz” (19. HD 22.01.2014 E.18803/K.1681) (ERİŞ, s. 327)); “Çek, kanunen emre yazılı senetlerdendir ve keşidecisi tarafından nama, emre ya da hamiline olarak düzenlenebilir ve bu niteliğine göre devri farklı kurallara tabidir. Bu özellikleri gereği nama yazılı çekler yazılı bir devir beyanı ile zilyetliğin devri, emre yazılı çekler ciro ve zilyetliğin devri ve hamiline yazılı çekler ise sadece zilyetliğin devri ile devredilebilirler.” (HGK 28.3.2018 E. 2017/12-1150 K. 2018/634) (www.kazanci.com)).

²²⁷ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 132; KINACIOĞLU, s. 137; POROY/ TEKİNALP, N. 252.

²²⁸ BATTAL, s. 90; PULAŞLI, §14, N. 5.

²²⁹ ARSLANLI, s. 22, s. 111; AKGÜN, s. 23; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 13; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 106; PULAŞLI, §14, N. 5; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 68; KOCAİMAMOĞLU, s. 23; ÇEKER, s. 98; CAN/ GÜNER, s. 105-106; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 43; COŞKUN, s. 230; KAYIHAN, s. 72.

taşımaktadır. Nitekim senedi devreden ile devralan arasındaki temel ilişkiden kaynaklanan defiler, senette daha sonra hak iktisap eden üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezdir²³⁰.

Ciroda, kanunkoyucu şeklen düzgün bir ciro zincirinden kambiyo senedinin iktisap edilmesini hak sahipliği için karine olarak kabul etmektedir²³¹. Bu durumun sonucu olarak, örneğin maddi hukuk açısından hak sahibi olmayan bir kişi senette şeklen hak sahibi olduğu sürece kambiyo senedine bağlı hakkı kazanmaktadır²³².

Bunların dışında, ciro, senet içerisine yerleşmiş olan hakkın devri için yapılabileceği gibi tahsili ya da rehni için de yapılabilmektedir. Nitekim kanunkoyucu amacına göre üç tür ciro yapılabileceğini düzenlemektedir. Bunlardan temlik cirosu ile hakkın devredilmesi, tahsil cirosu ile hakkın tahsil edilmesi için bir yetki verilmesi ve rehin cirosu ile senet içerisindeki hak üzerinde rehin kurulması amaçlanmaktadır.

2. 1. 2. Ciro ve Alacağın Temlikinin Farkları

Emre yazılı senetlerin alacağın temliki ile devredilebilmeleri de mümkündür. Alacağın temliki ise, ciro gibi kıymetli evrakın devir usullerinden birisidir. Ancak alacağın temlikinin cirodan farklılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, alacağın temliki, ciro gibi Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmemektedir. Bu sebeple alacağın temliki yoluyla devredilen kıymetli evraka genel düzenleme olan TBK m. 183 vd. mahiyetine uygun düştüğü ölçüde uygulanmaktadır²³³.

Alacağın temliki cirodan farklı olarak senet üzerine yapılabileceği gibi ayrı bir kağıda da yapılabilmektedir²³⁴. Ancak alacağın temlikinin de yazılı yapılması zorunludur (TBK m. 184/1)²³⁵. Söz konusu farklılıklardan bir diğeri ise, alacağın temlikinde devrin

²³⁰ ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 561; PULAŞLI, §14, N. 5; POROY/ TEKİNALP, N. 253; ARSLANLI, s. 110.

²³¹ POROY/ TEKİNALP, N. 97.

²³² ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 578; POROY/ TEKİNALP, N. 97.

²³³ HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 178.

²³⁴ ARSLANLI, s. 23; POROY/ TEKİNALP, N. 98b; PULAŞLI, §6, N. 28; ÇEKER, s. 99.

²³⁵ NOMER, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul, 2015, s. 448; ARSEBÜK, s. 1053; ERDOĞAN, (Borçlar Hukuku), s. 216; REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, İstanbul, 2012, s. 464; TEKİL, (Borçlar Hukuku), s. 243; TUĞ, Adnan, Türk Özel Hukukunda Şekil, 2. Baskı, Konya, 1994, s. 106; TEKİNAY, (Borçlar Hukuku), s. 215; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 102.

konusunu devreden haklarının oluşturmasıdır. Ancak ciroda, senet içerisine yerleşmiş bulunan hak devrin konusudur²³⁶. Bu sebeple hakkın unc kişiye devredilmesi, iki devir usulünde farklı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu doğrultuda, alacağın temlikinde temlik edene ait haklar, senedi alacağın temliki ile iktisap eden kişiye gemektedir²³⁷. Dolayısıyla borçlu, temlik edene karşı ileri sürebileceği defileri temellük edene de ileri srebilmektedir²³⁸. Ciroda ise cirantanın hakları değil, senet içerisine yerleşmiş bulunan hakkın devri söz konusudur²³⁹. Bu sebeple cirantaya karşı ileri sürülebilecek şahsi defiler, hamile karşı ileri srlememektedir²⁴⁰. Ancak hamilin bilerek borçlu zararına hareket ettiği hallerde defilere ilişkin bu sınırlama ortadan kalkmaktadır²⁴¹. Ciroda defilere ilişkin sınırlandırmanın ortadan kalktığı bir diğer durum, senedin ciro dışında, miras, birleşme, alacağın temliki, malikin iflası gibi emre yazılı senetlere özgü olmayan devir şekilleri ile unc kişilere devredilmesi halinde grlmektedir²⁴². Ayrıca senedin vadesinden sonra yapılan ciro ile tahsil cirosunda da şahsi defilere ilişkin sınırlandırma yoktur²⁴³.

Alacağın temlikinde, temlik edenin sorumluluğu TBK m. 191 vd. düzenlenmektedir. Alacağın temlikinde sorumluluk, temlikin ivaz karşılığı yapılıp yapılmamasına göre farklılık gstermektedir²⁴⁴. Temlik ivaz karşılığı yapılmışsa temlik eden, devir sırasında alacağın mevcut olduğunu ve borçlunun borcunu ödeme gücüne sahip olduğunu garanti etmiş sayılmaktadır (TBK m. 191/1)²⁴⁵. Ancak temlik ivazsız ise, temlik eden alacağın

²³⁶ ARSLANLI, s. 22, s. 111; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 68; AKGÜN, s. 23; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 13; PULAşLI, ř14, N. 5; KOCAİMAMOğLU, s. 23; ÇEKER, s. 98; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 43.

²³⁷ NOMER, s. 450; ARSLANLI, s. 111.

²³⁸ REİSOğLU, (Borlar), s. 469; şENYZ, s. 210; KARAYALIN, (Ticari Senetler), s. 6; KINACIOğLU, s. 137; TEKİL, (Borlar Hukuku), s. 247.

²³⁹ PULAşLI, ř7, N. 32; ARSLANLI, s. 22; AKGN, s. 23; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 57; KOCAİMAMOğLU, s. 23; EKER, s. 98; COşKUN, s. 230.

²⁴⁰ LGEN / (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 561; PULAşLI, ř14, N. 5; POROY/ TEKİNALP, N. 253; ARSLANLI, s. 110; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 57.

²⁴¹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 241; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 221; POROY/ TEKİNALP, N. 120.

²⁴² POROY/ TEKİNALP, N. 117; PULAşLI, ř7, N. 34; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 240; ÇELİK, s. 368.

²⁴³ POROY/ TEKİNALP, N.117; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 224-225; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 240- 241; ÇELİK, s. 368.

²⁴⁴ OğUZMAN, Kemal/ Z, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 12. Bası, İstanbul, 2016, N. 1790; TEKİL, (Borçlar Hukuku), s. 248.

²⁴⁵ OğUZMAN/ Z, (Cilt 2), N. 1796; EREN, s. 1262; HATEMİ/ GÖKYAYLA, ř41, N. 28-29; şENYüZ, s. 213; NOMER, s. 450-451; ERDOğAN, (Borçlar Hukuku), s. 218; REİSOğLU, (Borçlar), s. 470.

varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir (TBK m. 191/2)²⁴⁶. Cironun ise, temlik, teşhis ve teminat olmak üzere üç fonksiyonu bulunmaktadır. Teminat fonksiyonu, cirantanın, kendisinden sonra senette hak sahibi olacak kişilere karşı senet bedelinin ödeneceği hususunda sorumluluk altına girmesine sebep olmaktadır²⁴⁷. Ancak ciranta, yapacağı ciroya koyacağı kayıtlar ile cironun teminat fonksiyonunu sınırlandırabileceği gibi tamamen de ortadan kaldıracılabilmektedir²⁴⁸.

Bunların dışında, alacağın temlikinde temlik işlemini yapan kişinin tasarruf yetkisinin bulunması zorunludur²⁴⁹. Çünkü, alacağın temlikinde hakkın kazanılması için temlik edenin, maddi hukuk açısından hak sahibi olması gerekmektedir. Ciroda ise, ciro işlemini yapabilecek kişi, hakkını düzgün ciro zincirinden iktisap eden hamildir. Ayrıca kişinin hak sahibi olup olmadığı ispat edilirken, alacağın temlikinde temlik beyanlarına bakılmaktadır. Ciroda ise, hamil, hak sahipliğini düzgün bir ciro zincirinden senedi iktisap etmekle ispat etmiş sayılmaktadır²⁵⁰.

Son olarak, alacağın temlikinde, amaç alacak hakkının devredilmesidir. Ciro ise senet içerisine yerleşmiş bulunan hakkın temliki, tahsili ve rehni amacıyla yapılabilmektedir.

2. 1. 3. Ciro Türleri

Ciro, Türk Ticaret Kanunu'na göre çeşitli şekillerde ayrıma tâbi tutulabilmektedir. Bunlar, ciro yapılan kişinin belirli olup olmamasına göre ciro türleri ve amacına göre ciro türleri şeklinde iki temel başlık altında incelenebilir.

Ciro edilenin belirli olup olmamasına göre ciro türleri, tam ciro ve beyaz ciro şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Tam ciro, lehine ciro işlemi yapılan kişinin adının belirtilerek

²⁴⁶ OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 2), N. 1794; EREN, s. 1262-1263; HATEMİ/ GÖKYAYLA, §41, N. 32; ŞENYÜZ, s. 213; NOMER, s. 451; ARSEBÜK, s. 1049; ERDOĞAN, (Borçlar Hukuku), s. 218-219; REİSOĞLU, (Borçlar), s. 471; TEKİL, (Borçlar Hukuku), s. 248; TEKİNAY, (Borçlar Hukuku), s. 233.

²⁴⁷ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 145; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 587; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 598; POROY/ TEKİNALP, N. 273; PULAŞLI, §14, N. 43.

²⁴⁸ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 145; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 588-589; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 606; POROY/ TEKİNALP, N. 273; PULAŞLI, §14, N. 46.

²⁴⁹ EREN, s. 1252; HATEMİ/ GÖKYAYLA, §41, N. 9; ŞENYÜZ, s. 210; ARSEBÜK, s. 1046; ERDOĞAN, (Borçlar Hukuku), s. 217.

²⁵⁰ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 141; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 106.

ve “ödeyiniz” kelimesinin yazılarak altına imzalanması şeklinde yapılan cirodur²⁵¹. Dolayısıyla tam ciroda senedin kime cirolandığı bellidir. Beyaz ciro ise, lehine ciro işlemi yapılan kişinin belirli olmadığı cirodur²⁵². Beyaz ciro, “ödeyiniz” kelimesi ve imzadan oluşabileceği gibi sadece imza atılarak da yapılabilmektedir²⁵³.

Türk Ticaret Kanunu amacına göre ciro türleri içerisinde ise; temlik, tahsil ve rehin cirosunu düzenlemektedir.

2. 1. 3. 1. Temlik Ciro

Temlik ciro, senet içerisine yerleşmiş olan hakkı senedi devralana devretmek amacıyla yapılan cirodur²⁵⁴. Cironun şeklinden tahsil veya rehin için yapıldığı anlaşılıyorsa yapılan ciro temlik ciro hükmündedir²⁵⁵. Temlik ciro ile hamil senet içerisine yerleşmiş hakkı iktisap etmektedir. Bu sebeple hamil, senedin mülkiyetini kazanmaktadır²⁵⁶. Senedi temlik ciroyuyla iktisap eden kişi, senedi bir üçüncü kişiye devretmek

²⁵¹ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 139; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 64; PULAŞLI, §14, N. 51; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 595; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 109; POROY/ TEKİNALP, N. 264; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 74; CAN, s. 86-87; KINACIOĞLU, s. 150; CAN/ GÜNER, s. 107; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; COŞKUN, s. 237; KAYIHAN, s. 73; KAYAR, s. 632; AKGÜN, s. 64; KOCAİMAMOĞLU, s. 23.

²⁵² ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 598; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 139; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 109; PULAŞLI, §14, N. 51; POROY/ TEKİNALP, N. 264; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 74; CAN, s. 87; KINACIOĞLU, s. 150; CAN/ GÜNER, s. 107; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 45; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; COŞKUN, s. 237; KAYIHAN, s. 73; KAYAR, s. 632; AKGÜN, s. 64; KOCAİMAMOĞLU, s. 23; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 64.

²⁵³ ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 598; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 64; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 139; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 109; PULAŞLI, §14, N. 51; POROY/ TEKİNALP, N. 264; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 74; CAN, s. 87; KINACIOĞLU, s. 150; CAN/ GÜNER, s. 107; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; COŞKUN, s. 237; KAYIHAN, s. 73; KAYAR, s. 632; AKGÜN, s. 64; KOCAİMAMOĞLU, s. 23.

²⁵⁴ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 141; PULAŞLI, §14, N. 50; POROY/ TEKİNALP, N. 263; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 592; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 579; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 43; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 56; KAYIHAN, s. 74; KAYAR, s. 633; BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan, Ticaret Hukuku Bilgisi, 11. Baskı, Bursa, 2017, s. 342; AKGÜN, s. 66; KAÇAK, Nazif, Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono- Poliçe- Çek, 4. Baskı, Ankara, 2008, s. 277.

²⁵⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 579; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 141; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 128; CAN, s. 90; CAN/ GÜNER, s. 109; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 58; (19. HD 11.04.2006 E. 8896 K. 3782) (UYAR/ UYAR/ UYAR, s. 110)).

²⁵⁶ İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 74; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 599; CAN, s. 86-87; KINACIOĞLU, s. 150; CAN/ GÜNER, s. 107; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; COŞKUN, s. 237; KAYIHAN, s. 73; KAYAR, s. 632; AKGÜN, s. 64; KOCAİMAMOĞLU, s. 27; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67.

isterse, temlik cirosu ile devredebileceği gibi tahsil ya da rehin cirosu ile de devredilmektedir.

2. 1. 3. 2. Tahsil Ciro

Tahsil cirosu, ciroya “*tahsil içindir*”, “*vekilimdir*”, “*mutemedimdir*” gibi tahsil etme yetkisi içeren bir kayıt yazılmak suretiyle yapılan cirodur²⁵⁷. Tahsil cirosuyla senedi iktisap eden hamil, senet içerisine yerleşmiş hakkı iktisap etmemekte, senedin mülkiyeti cirantada kalmaya devam etmektedir²⁵⁸. Hamil, kendisine yapılan tahsil cirosu ile senet bedelini tahsil edip cirantasına getirme yetkisi kazanmaktadır²⁵⁹. Bu sebeple, senedi tahsil için gerekli işlemleri yapmaya yetkili olmakla birlikte bu işlemleri ancak cirantasının vekili olarak yapabilmektedir²⁶⁰. Bununla birlikte, hamil, senedi tekrar cirolamak isterse senedi ancak tahsil cirosu ile devredilmektedir²⁶¹.

2. 1. 3. 3. Rehin Ciro

Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenen amacına göre ciro türlerinden birisi de rehin cirosudur. Rehin cirosunun bono ve poliçe üzerinde yapılması mümkündür. Çeklerde ise

²⁵⁷ **HIRSCH**, s. 79; **PULAŞLI**, §14, N. 60; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 610; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 74; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 149; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 603; **ERİŞ**, s. 393; **KINACIOĞLU**, s. 151; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 77; **ARSLANLI**, s. 120; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 59; **CAN**, s. 91; **CAN/ GÜNER**, s. 110; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 48; **COŞKUN**, s. 255; **KAYIHAN**, s. 76; **KAYAR**, s. 633; **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s. 343; **AKGÜN**, s. 68; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 28; **KAÇAK**, s. 283; **ŞİMŞEK**, Edip, Tahsil Ciro ve Bazı Sorunlar, ABD, S. 2, 1977, s. 269; “... *takip dayanağı çekin, muteriz borçlu leh-tarin cirosu ile alacaklıya geçtiği görülmekle, ciro, TTK.nun 688/1.maddesinde belirtilen şekilde herhangi bir kaydı içermediğinden tahsil cirosu olarak kabul edilemez*” (12. HD 22.2.2016 E. 2015/28519 K. 2016/4678) (www.lexpera.com). Benzer kararlar için bkz. (12. HD 26.4.2018 E. 2016/31067 K. 2018/3767) (www.lexpera.com).

²⁵⁸ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 611; **HIRSCH**, s. 79; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 74; **KINACIOĞLU**, s. 151; **ARSLANLI**, s. 120; **AKGÜN**, s. 67; **CAN**, s. 86-87; **KINACIOĞLU**, s. 150; **CAN/ GÜNER**, s. 107; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 54; **COŞKUN**, s. 237; **KAYIHAN**, s. 73; **KAYAR**, s. 632; **AKGÜN**, s. 64; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 28.

²⁵⁹ **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 602. **POROY/ TEKİNALP**, N. 276; **KINACIOĞLU**, s. 151; **CAN/ GÜNER**, s. 110; **AKGÜN**, s. 6.

²⁶⁰ **HIRSCH**, s. 79; **POROY/ TEKİNALP**, N. 276; **ARSLANLI**, s. 120; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 74; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 602; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 150; **PULAŞLI**, §14, N. 59; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 77; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 60; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 48; **KAYAR**, s. 633; **COŞKUN**, s. 255; **ERİŞ**, s. 393; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 28.

²⁶¹ **HIRSCH**, s. 79; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 613; **POROY/ TEKİNALP**, N. 280; **PULAŞLI**, §14, N. 62; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 77; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 605; **CAN**, s. 92; **ŞİMŞEK**, (Tahsil cirosu), s. 275; **KINACIOĞLU**, s. 151; **ARSLANLI**, s. 121; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 60; **AKGÜN**, s. 68; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 28.

rehin cirosu yapılabileceğine ilişkin açık bir düzenleme bulunmaması sebebiyle doktrinde çeklerde rehin cirosu yapılamayacağı ifade edilmektedir.

2. 1. 3. 3. 1. Genel Olarak

Rehin cirosu ise, ciroya “*bedeli teminattır*”, “*rehin içindir*” gibi rehin kurma iradesini gösteren bir kayıt konularak yapılan cirodur²⁶². Rehin cirosuyla senedi iktisap eden hamil senet içerisine yerleşmiş hakkı iktisap edemez. Yalnızca, senet bedeli üzerinde bir rehin hakkına sahip olmaktadır. Bu sebeple senedin mülkiyeti rehnedan cirantada kalmaya devam etmektedir²⁶³. Rehnalan hamilin ise senette, rehin hakkından kaynaklanan fer’i bir hakkı bulunmaktadır²⁶⁴. Hamil, bu fer’i hakkına dayanarak senedi tahsil için gerekli işlemleri yapmaya yetkili olmakla birlikte bu işlemleri kendi adına yapmaktadır²⁶⁵. Ancak rehin amacını aşan işlemleri yapmaya yetkili değildir²⁶⁶. Ayrıca senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senedi tekrar cirolamak isterse senedi ancak tahsil cirosu ile

²⁶² **HIRSCH**, s. 79-80; **ARSLANLI**, s. 123; **DOMANIÇ**, Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması Türk Ticaret Kanunu Şerhi IV, İstanbul, 1990, s. 173; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 61; **KUBİLAY**, s. 504; **CAN**, s. 94; **KAYAR**, s. 633; **OĞUZOĞLU**, Çetin, Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Bono ve Çek, İstanbul, 1986, s. 25; **POROY/ TEKİNALP**, N. 260; **POROY**, Reha, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 10. Bası, İstanbul, 1986, s. 165; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 275; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 49; **KUBİLAY**, s. 505; **YILMAZ**, Asuman, Kambiyo Senetlerine Rehin Cirosu ve Rehin Cirosunun Teminat İşlevi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, Temmuz 2011, s. 289-230; **KIRCA**, İsmail, Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar, XXVII, Ankara, 2015, s. 94; **BATTAL**, s. 98; **MUŞUL**, (Cilt II), s. 1157; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 134; **ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN**, s. 50; **KAYIHAN**, Şaban/ **YASAN**, Mustafa, Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2017, s. 367; **COŞKUN**, s. 258; **PULAŞLI**, §14, N. 72; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 115; **AKGÜN**, s. 69; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 29; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 78; **KINACIOĞLU**, s. 152; **DOMANIÇ**, (Rehin), s. 523; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 152; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 626; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **CAN/ GÜNER**, s. 112; **KAYIHAN**, s. 76; **ERİŞ**, s. 397; **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s. 342; **ÜLGEN/ (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN)**, s. 176; **KAÇAK**, s. 281.

²⁶³ **ARSLANLI**, s. 123; **KINACIOĞLU**, s. 152; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **YILMAZ**, (Rehin), s. 291; **EDGÜ**, (Kıymetli Evrak), s. 91; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 89.

²⁶⁴ **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 78; **YILMAZ**, (Rehin), s. 291; **KAYIHAN**, s. 76.

²⁶⁵ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 153; **ARSLANLI**, s. 123; **PULAŞLI**, §14, N. 74; **POROY/ TEKİNALP**, N. 284; **POROY**, s. 165; **ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 609; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 115; **YILMAZ**, (Rehin), s. 293; **KUBİLAY**, s. 509; **DOĞANAY**, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi II. Cilt, 4. Bası, İstanbul, 2004, s. 1887; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 279; **GÜRBÜZ**, Hulusi, Bankalarla Ticari Senetler İlişkisi, Ankara, 1981, s. 79; **BATTAL**, s. 99; **GÜR**, A. Refik, Türk Ticaret Kanununa Anahtar, İstanbul, 1957, s. 61; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 134; **CANTEKİN**, Celalettin, MYO Müfredatına Uygun Kambiyo İşlemleri ve Bankacılık, 4. Baskı, Ankara, 2017, s. 89; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 29; **BOZGEYİK**, Hayri, Polişede Müracaat Hakkı, Ankara, 2003, s. 46; **CAN/ GÜNER**, s. 112; **BAKLACI ÇAKIROĞLU**, Evren (ŞAFAK, Ali/ DİREN, Duygu/ ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe), Alacağın Temliki (Devri), Ankara, 2017, s. 171; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 90; **COŞKUN**, s. 259; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 61.

²⁶⁶ **CAN/ GÜNER**, s. 112.

devredebilmektedir. Çünkü TMK m. 689/1'e göre, rehin cirosundan sonra yapılan ciro tahsil cirosu hükmünde olmaktadır.

2. 1. 3. 3. 2. Çeklerde Rehin Cirosu Yapılıp Yapılamayacağı Sorunu

Türk Ticaret Kanunu'nda, bono ve poliçenin aksine çeklerde rehin cirosu yapılabileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu yüzden doktrinde ve Yargıtay kararlarında, çeklerde rehin cirosu yapılamayacağı kabul edilmektedir²⁶⁷.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda poliçeye ilişkin hangi hükümlerin çeke uygulanabileceğini düzenleyen TTK m. 818'de, rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689'a atıf yapılmamaktadır²⁶⁸. Ancak TTK 818. maddede tahsil cirosuna ilişkin hükümlerin çeklerde de uygulanabileceği belirtilmektedir. Ayrıca poliçeye ilişkin hangi hükümlerin bonoda da uygulanabileceğini düzenleyen TTK m. 778'de rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689'a açıkça atıf yapılmaktadır. Bu husus doktrinde, kanunda bilinçli boşluk²⁶⁹ ve bilinçsiz boşluk²⁷⁰ olarak iki farklı görüşün ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Çeklerde rehin cirosunun yapılamamasının temel sebebi kanunun çekleri kredi değil ödeme amacıyla düzenlemesidir²⁷¹. Gerçekten de çekin düzenlenme amacı, nakit para kullanmadan sadece bankadaki mevcut hesaptan ödemelerin yapılmasını sağlamaktır²⁷². Bu doğrultuda TTK m. 795/1'de çeklerin görüldüğünde ödeneceği ve bu duruma aykırı kayıtların yazılmamış sayılacağı düzenlenmektedir. Ayrıca çeklerde ibraz sürelerinin kısa

²⁶⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 1147; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 94; KENDİGELEN, (Çek), s. 176; GÜNAY, (Çek), s. 20; DEVELİ, s. 96; ARSLAN/ KAYANÇİÇEK, s. 215; PULAŞLI, §27, N. 20; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 286; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 354; REİSOĞLU, (Çek), s. 184; HELVACI, (Takip Yolları), s. 177; SEZER, s. 74; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 173; KAYIHAN/ YASAN, s. 398; YILMAZ, (Rehin), s. 288; KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ NOMER ERTAN), s. 290; (12. HD 26.6.2008 E. 2008/10960 K. 2008/13565); (12. HD 15.03.2002 E. 2002/3254 K. 2002/5259) (www.kazanci.com)).

²⁶⁸ KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ NOMER ERTAN), s. 290; YILMAZ, (Rehin), s. 288; COŞKUN, s. 668.

²⁶⁹ UÇAR BULUT, Gülnur Ceren, Çekte Rehin Cirosu Bağlamında Gündeme Gelen Sorunlar, Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2019, s. 947.

²⁷⁰ DEVELİ, s. 97.

²⁷¹ KENDİGELEN (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 902; PULAŞLI, §27, N. 20; KUBİLAY, s. 501; POROY/ TEKİNALP, N. 465; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 263; KALPSÜZ, Turgut, Çek Hukukuna İlişkin Bazı Meseleler Hakkında Yargıtay Kararlarının Tahlili, BATİDER, C. 11, S. 2, Aralık 1981, s. 56; KENDİGELEN, (Çek), s. 37; YILMAZ, (Rehin), s. 288; KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ NOMER ERTAN), s. 290.

²⁷² KENDİGELEN (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 898.

olması da çeklerin ödeme amacıyla düzenlendiğini göstermektedir²⁷³. Bu doğrultuda, ibraz süreleri, vadeden bahsedilemeyecek şekilde 10 gün, 1 ay ve 3 ay gibi kısa süreler olarak belirlenmektedir. Bu sebeple doktrinde bazı yazarlar, çekin rehin cirosu ile devrinden ziyade, çek bedeli tahsil edildikten sonra elde edilen bedelin rehnedilmesi şeklinde teminat sağlanmasının daha uygun olduğunu ifade etmektedirler²⁷⁴.

TTK m. 780’de çekin geçerlilik şartları düzenlenirken vadeden bahsedilmemektedir. Çekin ödenmesine ilişkin TTK m. 795’in kenar başlığında ise “*muacceliyet*” ifadesine yer verilmektedir²⁷⁵. Aynı maddenin devamında ise “*Düzenlenme günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz olunan çek, ibraz günü ödenir.*” denilerek ileri tarihli çek düzenlenebileceği belirtilmektedir. İleri tarihli çek ise, düzenlendiği günden daha ileri bir tarih taşıyan, bir diğer ifade ile gerçek düzenlenme tarihi yerine daha ileri tarihin yazılarak düzenlendiği çek şeklinde tanımlanmaktadır²⁷⁶. İleri tarihli çekler doktrinde de geçerli olarak kabul edilmektedir²⁷⁷.

Kanun koyucu, ileri tarihli çeklerin her zaman ödenmek üzere ibraz edilebileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla düzenleyen, ileri tarihli çek düzenlerken, gerçek olmayan düzenlenme tarihini çeki yazabilirse de, her an bu çekin ödenmek üzere muhataba ibraz edilebileceğini de bilmektedir. Ayrıca çekin, üzerinde yazan düzenlenme tarihinden daha önce muhataba ibraz edilip, muhatap nezdinde karşılığının bulunmadığının anlaşılması halinde, çek karşılıksız çek olarak kabul edilmektedir²⁷⁸. Ancak bu uygulama 5941 sayılı Çek Kanunu’na getirilen geçici madde ile ortadan kalkmıştır. Nitekim, Çek Kanunu

---

²⁷³ KALPSÜZ, (Çek), s. 56; YILMAZ, (Rehin), s. 288; “*Her ne kadar, Türk Ticaret kanununun 601 ve 730. Maddelerinin mukayesesinden, çeklerin terhin edilemeyeceği neticesi çıkmakta ise de, ne kadar kısa vadeye tabi bulunursa bulunsun, her türlü diğer alacağın terhin edilebilmesi muvacehesinde, ka-naatimizce çeki bağli alacakların da terhini kabildir.*” (DOMANIÇ, (Şerh), s. 519, dn. 2).

²⁷⁴ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 94; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 1147.

²⁷⁵ BAHTİYAR, Mehmet, 5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, Aralık 2013, s. 50.

²⁷⁶ TANDOĞAN, Haluk, Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkardıkları Sorunlar, BATİDER, C. 11, S. 2, Aralık 1981, s. 67.

²⁷⁷ TANDOĞAN, (Çek), s. 76; BAHTİYAR, (Çek), s. 52.

²⁷⁸ ÖZKORKUT, Korkut, Çek Hukukunda Ödeme İçin İbraz Süreleri, BATİDER, C. 19, S. 2, Aralık 1997, s. 55.

geçici madde 3/5’de, “31/12/2020 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.” ifadesi yer almaktadır²⁷⁹.

Kanunkoyucu geçici madde ile çeki, ödeme aracı olmaktan çıkararak, daha çok kredi amacına dönüşmesine izin vermektedir²⁸⁰. Nitekim, düzenleyenin, çeki gerçek düzenleme tarihinden daha ileri bir tarih yazarak ibraz sürelerinin işlemeye başlayacağı tarihleri uzatma ve çekin üzerinde yazılı olan düzenleme tarihinden önce muhatap bankaya ibrazının geçerli bir ibraz olmayacağını kabul ederek çeki bir nevi vade imkânı vermiş olmaktadır²⁸¹. Uygulamada da ileri tarihli çeklere “vadeli çekler” denilmektedir²⁸². Çekin vadeli hale getirilmesi ise ona kredi fonksiyonu kazandırmaktadır. *Pulaşlı*, Çek Kanunu ile ileri tarihli çeki imkân tanındığı için, vadeli çek düzenlenmesinin geçerli olduğunu ifade etmektedir²⁸³. Ayrıca yazar, geçici maddenin uygulama alanı bulduğu sürece Yargıtay’ın çeki ödeme aracı sayarak rehin cirosuna izin vermediği görüşünün askıda kalacağını belirtmektedir²⁸⁴. Doktrinde de çeklerin ileri tarihli düzenlenmelerinin teminat olarak kullanılmasına fırsat verdiği belirtilmektedir²⁸⁵. Ancak Yargıtay geçici maddeye rağmen çeklerde açık rehin cirosunun uygulanmasına izin vermemektedir.

Çekin açık rehin cirosu ile devri yasaklanmış olsa da inancılı işlem ilişkisi kapsamında inancılı temlik cirosuyla teminat amaçlı verilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır²⁸⁶. Uygulamada bu ciroya “*fidusyer ciro*”, “*örtülü ciro*”, “*teminat amacıyla temlik*

²⁷⁹ “31.12.2011” tarihine kadar olan düzenleme daha sonra “31.12.2017” tarihine, daha sonra ise “31.12.2020” tarihine ertelenmiştir. Dolayısıyla “01.01.2021” tarihinden önce çeklerin üzerinde yazan düzenleme tarihinden önce muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

²⁸⁰ KENDİGELEN (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 902.

²⁸¹ KENDİGELEN (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 927.

²⁸² KENDİGELEN (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 927; Çekler ileri tarihli düzenlenebileceği gibi önceki tarihli çek şeklinde de düzenlenebilmektedir. Ancak önceki tarihli çek uygulaması da ileri tarihli çekte olduğu gibi borcu ödeme vasıtası olarak değil, kredi vasıtası olarak kullanılmaktadır (KALPSÜZ, Çek), s. 58).

²⁸³ PULAŞLI, §14, N. 73.

²⁸⁴ PULAŞLI, §14, N. 73.

²⁸⁵ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 354; REİSOĞLU, (Çek), s. 148; ADIGÜZEL, s. 140; İNAN, Nurkut, Özel Hukukta Karşılıksız Çek Kavramı, BATİDER, C. 11, S. 2, Aralık 1981, s. 100-101; KAYAR, s. 606; TANDOĞAN, s. 69.

²⁸⁶ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 1148; KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ NOMER ERTAN), s. 290; KENDİGELEN, (Çek), s. 176; REİSOĞLU, (Çek), s. 185; ARSLAN/ KAYANÇİÇEK, s. 215; EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN, s. 94; PULAŞLI, §27, N. 21.

cirosu” da denilmektedir. Ancak *Bozer/ Göle* bu şekilde yapılan ciroların geçersiz olması gerektiğini belirtmektedir²⁸⁷.

Sonuç olarak, çeklerde rehin cirosunun yapılamamasının temelinde yatan sebep konusunda farklı gerekçeler ileri sürülse de, doktrinde ve uygulamada, çeklerde rehin cirosu yapılmasının kabul edilmediği hususunda fikir birliği bulunmaktadır²⁸⁸.

2. 2. REHİN CİROSUNUN TARAFLARI VE TARAFLARI ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİNİN NİTELİĞİ

2. 2. 1. Tarafları

Senet içerisine yerleşmiş olan hakkı devretmek amacıyla ciro işlemi yapan kişiye *ciranta* denir²⁸⁹. Düzenleyen, senedi lehtara zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devretmektedir²⁹⁰. Bu sebeple senette ilk ciroyu lehtar ya da onun temsilcisi yapmaktadır. Senette ilk *ciranta* lehtardır²⁹¹. Bu sebeple senette rehin cirosunu ilk yapabilecek kişi de lehtardır.

Ciro yapan, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. *Ciro* yapan tüzel kişi ise bu ciroyu tüzel kişi adına temsilcisi yapmaktadır²⁹². *Cironun* tacir yardımcılarında olan ticari vekil ya da ticari temsilci aracılığıyla da yapılması mümkündür. Ancak *ciro* ticari vekil aracılığı ile yapılacaksa TBK m. 551’e göre ticari vekile bu konuda özel yetki

²⁸⁷ **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 355.

²⁸⁸ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 1147; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 286; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 354; **PULAŞLI**, §27, N. 20; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 94.

²⁸⁹ **POROY/ TEKİNALP**, N. 253a; **ÜLGEN/ (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 551; **AKGÜN**, s. 22; **ÇEKER**, s. 98; **CAN**, s. 85.

²⁹⁰ **POROY/ TEKİNALP**, N. 262.

²⁹¹ **ÜLGEN/ (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 552; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 52; **POROY/ TEKİNALP**, N. 262; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 562; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 75; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 103; **ÇELİK**, s. 393; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 137; **BATTAL**, s. 91; **PULAŞLI**, §14, N. 21; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 73; **CAN/ GÜNER**, s. 108; **KAYIHAN**, s. 74; Uygulamada bazen ilk *cironun* lehtar dışındaki şahıslar tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu durumda Yargıtay, lehtarın *ciro* zinciri içerisine girip girmediğine bakmaktadır. Bu doğrultuda, ilk ciroyu lehtar yapmamış olsa bile lehtar *ciro* zincirinin içine dahil oluyorsa, lehtarın *cirosundan* önceki cirolar geçersiz sayılmakta ve ilk ciroyu sanki lehtar yapmış gibi kabul edilmektedir (12. HD 27.09.2012 E. 10571 K. 28191) (**ERİŞ**, s. 334-335)). Ancak lehtar *ciro* zinciri içerisine hiç girmiyorsa *ciro* zinciri bozuk kabul edilmektedir (12. HD 14.2.2017 E. 2017/558 K. 2017/1909) (<https://www.lexpera.com.tr>). Ayrıca düzenleyen senedi lehtara cirolayarak vermesine gerek yoktur. Fakat düzenleyen senedi lehtara cirolayarak devretmişse, düzenleyen *cirosunun* devamında lehtarın *cirosu* bulunduğu sürece, düzenleyen yaptığı *cironun* *ciro* zincirine bir etkisi olmamaktadır (**BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 79).

²⁹² **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 37; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 75; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 256; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 563.

verilmesi gerekmektedir²⁹³. Buna karşın, senet ticari temsilci aracılığı ile devredilecekse ayrıca bir yetki verilmesine gerek yoktur (TBK m. 548/1)²⁹⁴.

Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan düzenlemelere göre rehin cirosu yapamayacak kişiler de belirlenebilmektedir. Bunlar, kambiyo senedini rehin veya tahsil cirosu ile iktisap eden hamillerdir.

Kambiyo senedinde senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, rehin cirosu yapamaz. Nitekim, TTK m. 689/1'de kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin yapacağı cironun, tahsil cirosu hükmünde olduğu kabul edilmektedir. Ancak bu konuyla ilgili olarak *Poroy/ Tekinalp*, TTK m. 689/1'de yer alan "...*fakat kendisi tarafından yapılan bir ciro ancak tahsil cirosu hükmündedir.*" ifadesinde yer alan cironun, temlik cirosu olduğunu ifade etmektedir²⁹⁵. Dolayısıyla yazarların görüşüne göre, burada bir ayırım yapılması uygun olmaktadır. Eğer rehin cirosundan sonra bir temlik cirosu yapılmış ise, bu ciro tahsil cirosudur. Ancak burada rehin cirosundan sonra açıkça tekrar bir rehin cirosu yapılması halinde bu cirosunun rehin cirosu olarak kabul edilmesi gerekmektedir²⁹⁶. *Domaniç* de, rehin cirosundan sonra tekrar bir rehin cirosu yapılması halinde ortada bir zarar ya da mağduriyet bulunmadığı sürece, bu durumun tarafların irade özgürlüğüne dayanması sebebiyle geçerli olduğunu ifade etmektedir²⁹⁷. Yazar ayrıca TBK m. 26'ya göre

²⁹³ **KUBİLAY**, s. 506; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 257; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 65; ("...*Vekil sıfatı ile kambiyo senedini imzalamak veya böyle bir senedin tedavülüne katılabilmek için hususi yetki verilmiş olmalıdır. (Kambiyo taahhüdünde bulunmak) yetkisini haiz olmayan kişi, (BK. 388) imzasını koyduğu kambiyo senedinden dolayı bizzat sorumludur.*" (İİD 10.3.1967 E. 2328 K. 1967/ 2447) (**ÇEVİK**, Nuri Osman, Gerekçeli- İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu, Cilt I, Ankara, 1985, s. 670)); (12. HD 15.01.2018 E. 2016/26497 K. 2018/9) (<https://karararama.yargitay.gov.tr>)).

²⁹⁴ **KIRCA**, İsmail, Ticari Mümessillik, Ankara, 1996, s. 108; **KAYA**, Arslan (ÜLGEN, Hüseyin / HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN, Abuzer/ NOMER ERTAN, N. Füsün), Ticari İşletme Hukuku, 5. Bası, İstanbul, 2015, N. 1426; **ARKAN**, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 24. Bası, Ankara, 2018, s. 189; **BOZER**, Ali/ **GÖLE**, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 5. Bası, Ankara, 2018, s. 120; **AYHAN**, Rıza/ **ÇAĞLAR**, Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2017, s. 476; **POROY**, Reha/ **YASAMAN**, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul, 2017, s. 236; "*Yasada ticari mümessilin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı kambiyo taahhütlerinde bulunacağından söz edilmesinin nedeni, ticari senetlerin niteliklerinden doğmaktadır. Ticari senetlerin ticari işletme ile olan ilgisi iyiniyetli üçüncü kişilerce kolaylıkla anlaşılamayacağından, ticari mümessilin imzaladığı senetlerin iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından işletmeyi bağlayacağı öngörülmüştür*" (HGK 30.1.1980 E. 1979/1692, K. 1980/170) (**KIRCA**, (Mümessillik), s. 108-109)).

²⁹⁵ **POROY/ TEKİNALP**, N. 283a.

²⁹⁶ **POROY/ TEKİNALP**, N. 283a.

²⁹⁷ **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 91.

de tarafların yapılan rehin cirosunun geçersiz olduğunu ileri süremeyeceğini belirtmektedir²⁹⁸.

Burada ayrıca üzerinde durulması gereken bir diğer husus, rehin cirosundan sonra TMK m. 956 kapsamında rehin hakkının kurulmasına ilişkin bir yasak bulunmamasıdır. *Bozer/ Göle* ise, rehin cirosuyla senedi iktisap eden hamilin, rehin cirosu yapmak istemesi halinde dahi yaptığı cironun tahsil cirosu hükmünde sayılması gerektiğini belirtmektedir²⁹⁹. Dolayısıyla rehin cirosundan sonra tekrar bir rehin cirosu yapılmasının mümkün olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Ancak rehinle temin edilen alacağın iradi veya cebri icra ya da miras gibi kanuni yollarla bir üçüncü kişiye devredilmesi halinde rehin hakkı da devredilmiş olmaktadır³⁰⁰.

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin yapabileceği cirolar ile ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise, temel ilişkide taraflar arasındaki asıl alacak muaccel hale geldikten sonra hamilin, TTK m. 689’da yer alan sınırlandırma ile bağlı olup olmadığıdır. Burada, temel ilişkide asıl alacak muaccel hale gelse dahi, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senedin mülkiyetini kazanmış olmamaktadır. Bu sebeple hamilin, TTK m. 689’da yer alan sınırlandırma ile bağlı olduğunun kabulü gerekir³⁰¹.

Kambiyo senedini tahsil cirosu ile iktisap eden hamiller de rehin cirosu ile senedi bir üçüncü kişiye devredemezler³⁰². Bu durum, kimsenin sahip olduğundan fazlasını başkasına devredemeyeceği ilkesinden kaynaklanmaktadır³⁰³.

Ciro, tek bir kişi lehine yapılabileceği gibi, birden fazla kişi lehine de yapılabilmektedir. Birden fazla kişi lehine ciro işlemi yapılmış ise, bu kişilerin senedi başka bir kişiye cirolanması halinde ciroda lehine ciro yapılan tüm kişilerin imzasının bulunması ya da

²⁹⁸ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 91.

²⁹⁹ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 115; Aynı doğrultuda bkz. KUBİLAY, s. 508.

³⁰⁰ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 91-92, dn.12; KUBİLAY, s. 508.

³⁰¹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 630; YILMAZ, (Rehin), s. 292; KINACIOĞLU, s. 152; ARSLANLI, s. 125.

³⁰² ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 613; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 605; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 150; POROY/ TEKİNALP, N. 280; ŞİMŞEK, (Tahsil cirosu), s. 275; PULAŞLI, §14, N. 21; CAN, s. 92.

³⁰³ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 150; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 613.

birbirleri için verilmiş bir temsil yetkisinin bulunması gerekmektedir³⁰⁴. Aksi halde kısmi ciro söz konusu olmaktadır. Kısmi ciro ise batıldır (TTK m. 682/2)³⁰⁵. Bu durum rehin cirosunda da aynen geçerlidir.

Rehin cirosunda, rehin veren kişinin rehnalana karşı şahsen borçlu olmasına gerek yoktur. Başkasının borcu için de rehin cirosu yapılabilir. Ayrıca TTK m. 681/3 uyarınca bu cironun üçüncü bir kişiye ya da senette borç altına girmiş bir kişiye yapılması da mümkündür. Cironun senette borç altına girmiş bir kişiye yapılması halinde bu ciro, “*mükerrer ciro*” şeklinde adlandırılmaktadır³⁰⁶. Mükerrer ciro cirantalardan birine yapılmış ise ciranta, senedi kendisine cirolayana ve ondan önce gelen ve aynı zamanda kendisinin borçlu konumunda olduğu kişilere müracaat edememektedir³⁰⁷. Nitekim bu durum “*kimse daha sonra ödemek zorunda olduğu şeyi talep edemez ilkesinden*” kaynaklanmaktadır³⁰⁸.

Mükerrer cironun rehin cirosu olması halinde ise belirtilen sonuç her durumda ortaya çıkmaz. Bu duruma örnek olarak şu husus gösterilebilir; Lehtar bonoyu C1’e, C1 ise C2’ye cirolayarak devretmektedir. C2 ise rehin cirosu yaparak bonoyu lehtara tekrar devretmektedir. Burada lehtarın senet bedeli için kimlere müracaat edebileceği önem taşır. Eğer C2’nin lehtara yaptığı ciro temlik cirosu olsaydı L, sadece düzenleyene senet bedeli için müracaat edebilirdi. Çünkü L, C1 ve C2’ye karşı senetten dolayı hem alacaklı hem borçlu durumundadır. Bu sebeple L, daha sonra ödemek zorunda kalacağı bir alacağı talep

³⁰⁴ **POROY/ TEKİNALP**, N. 257; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 106; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 137-138; **PULAŞLI**, §14, N. 11; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 75; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 52; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 44; **ÖZTAN**, Fırat, Ticari Senetlerde Birden Fazla Lehtar Gösterilmesi, **BATİDER**, C. 9, S. 4, 1978, s. 1020; Kambiyo senedinin iki hamilinin olması halinde, bu iki hamilin birlikte ciro yapması gerekmektedir. Bu kişilerin ciro imzaları ise, yan yana olabileceği gibi alt alta da olabilir (12. HD 30.11.2006 E. 19331 K. 22681), (**ERİŞ**, s. 322)); (“...Terekedeki bir bononun cirosu mirasçılarının tamamı tarafından yapılmak gerekir. Terekedeki haklar taksime kadar müşakalacağından (MK. 581) tereke mirasçılarının mülkü olup miras şirketine bir mümessil tayin edilmediği takdirde müştereken tasarruf edebileceklerine göre bir bononun cirosunun da mirasçılarının tamamı tarafından yapılması gerekir.” (TD 29.1.1968 E. 1966/1740 K. 1968/542) (**ÇEVİK**, s. 683-684)).

³⁰⁵ **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 127; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 69-70; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 56; **KINACIOĞLU**, s. 142; **CAN/ GÜNER**, s. 107; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 44; **KAYIHAN**, s. 73; Bono alacağı, kısımlara ayrılıp ciro edilemez. Ancak bononun bir kısmı ödenmiş ve arkasına yazılmış ise, kalan kısım ciro edilebilir. Bu işlem kısmi ciro olmaz (12. HD 19.10.2001 E. 15756 K. 16758) (**ERİŞ**, s. 325; **ERİŞ**, s. 403-404)).

³⁰⁶ **ÜLGEN/ (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA)**, N. 575; **POROY/ TEKİNALP**, N. 262; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 42.

³⁰⁷ **KINACIOĞLU**, s. 141.

³⁰⁸ **POROY/ TEKİNALP**, N. 262; “*Talep ettiği şeyi elde ettiği anda, iade talebiyle karşılaşacak olan kimseye karşı “exceptio doli” dermeyan edilebilir.*” (**ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 637).

edememektedir. Ancak C2'nin L'ye yaptığı cironun rehin cirosu olması sebebiyle temlik cirosunda ortaya çıkan sonuç her durumda rehin cirosunda da geçerli olmaz. Cironun rehin cirosu olması halinde, temel ilişkide rehinli alacağın muaccel olup olmadığına göre ikili bir ayrıma gidilebilir. Rehinli alacak muaccel hale gelmedikçe, senetteki alacak hakkının sahibi C2'dir. Çünkü yapılan rehin cirosunun temlik fonksiyonu bulunmamaktadır. Bu sebeple rehin cirosuna rağmen senetteki hak sahibi C2 kalmaktadır. Fakat L'nin de alacak hakkı üzerinde bir rehin hakkı bulunmaktadır. Ancak rehin hakkı, alacağa bağlı bir hak olduğu için, temel ilişkideki alacak muaccel hale gelmeden rehin hakkı da muaccel olmaz. Dolayısıyla rehinli alacak muaccel hale gelmeden L'nin bir talep hakkı doğmamaktadır. Ayrıca C2'nin hakkı da takas konusu olamayacağı için C1, L'ye ödeme yapmaktan kaçınmaz. Ancak bu durumda L, tahsil edilen senet bedelini alacağından mahsup edemez. Dolayısıyla bu bedeli faiz karşılığı bankaya tevdi etmesi gerekir. Temel ilişkide rehinli alacak hakkı muaccel hale gelene kadar bankadaki para üzerinde hak sahibi olan C2'dir. Ancak temel ilişkideki rehinli alacak hakkı muaccel olduktan sonra C2'nin kendisine ödeme yapmaması halinde L, bu bedeli bankadan tahsil ederek alacağına mahsup edebilir.

Öte yandan, temel ilişkideki alacak muaccel hale geldikten sonra L, senetteki alacak üzerinde rehin hakkına sahip olmaktadır. Bu sebeple senet bedeli için C1'e başvurduğunda, C1'in tekrar talep edebileceği bir alacağı ödemesi gerekmez. Bu sebeple C1, L'ye ödeme yapmaktan kaçınabilir. Ancak C1'in ödeme yapmaktan kaçınabileceği kısım rehinli alacak miktarıyla sınırlıdır. Rehinli alacak miktarını aşan kısım üzerinde hak sahibi C2 olduğu için bu miktarı ödemesi gerekir.

Son olarak, bonoda düzenleyene, poliçede kabul etmiş muhataba ciro yapılmış ise alacaklı ve borçlu sıfatları birleştiğinden dolayı borç donmaktadır³⁰⁹. Düzenleyen ya da kabul eden muhatap senedi tekrar cirolarsa, senet tekrar tedavüle çıktığı için borç canlanmaktadır³¹⁰. Bu durum TBK m. 135/1'in de istisnası niteliğindedir.

³⁰⁹ PULAŞLI, §14, N. 24; POROY/ TEKİNALP, N. 262; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 45; CAN/ GÜNER, s. 108; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 76; KINACIOĞLU, s. 142; AKGÜN, s. 65.

³¹⁰ PULAŞLI, §14, N. 24; POROY/ TEKİNALP, N. 262; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 105; KINACIOĞLU, s. 142; AKGÜN, s. 65.

2. 2. 2. Taraflar Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği

Rehin cirosu, senet içerisine yerleşmiş olan hakkı rehnetme amacıyla yapılan cirodur³¹¹. Bu sebeple rehin cirosu yapan ile rehin alan arasında her şeyden önce bir rehin sözleşmesi mevcuttur. Rehin sözleşmesi, rehin verenin, alacaklı lehine belirli bir taşınır üzerinde rehin kurma borcunu yerine getirmeyi üstlendiği hukuki işlemdir³¹². Rehin sözleşmesi, rehin cirosu yapan ile rehin alan arasındaki temel ilişkinin bir diğer ifadeyle ciro yapılmasının hukuki sebebinin oluşturmaktadır. Ayrıca rehin sözleşmesi ile rehin alan kişisel bir talep hakkı, alacak hakkı, elde etmektedir³¹³. Rehin sözleşmesinin taraflarını rehin veren ve rehin alan oluşturmaktadır. Rehin alan daima alacaklıdır. Rehin veren ise rehin ilişkisinin kurulmasına sebep teşkil eden temel ilişkinin borçlusu olabileceği gibi bir üçüncü kişi de olabilir.

Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu rehin sözleşmesini açıkça düzenlememektedir. Bu sebeple rehin sözleşmesi isimsiz (atipik) sözleşmedir³¹⁴. Rehin sözleşmesinde taraflar sözleşmenin içeriğini belirlemede serbesttir. Ancak tarafların TBK m. 27’de ki sınırlamalara uymaları gerekmektedir. Tarafların bu sınırlamalara uymamaları halinde yapılan rehin sözleşmesi geçersiz olacağı için rehin hakkı kurulamayacaktır.

Rehin sözleşmesi rızaî bir sözleşmedir³¹⁵. Çünkü sözleşmenin kurulabilmesi için taraf iradelerinin birbirine uygun olması yeterli olmaktadır. Burada sözleşmenin kurulabilmesi için rehin konusu taşınırın teslim edilmesi gerekmemektedir³¹⁶. Ancak bu durum rehlin kurulmasıyla karıştırılmamalıdır. Bu doğrultuda, rehin alan ve rehin verenin temel ilişkide rehin hususunda anlaşmaları sonucu rehin sözleşmesi kurulmuş olmaktadır. Fakat rehin sözleşmesinin yapılmış olması senetlerin rehnedilmiş sayılması için yeterli değildir.

---

³¹¹ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61; Rehin cirosu, senetle ödenmesi taahhüt edilen bir alacağın başka bir alacağa karşı teminat oluşturması için yapılan ciro şeklinde de tanımlanabilir (ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 89); Rehin cirosu bir başka şekilde, bir para borcuna güvence sağlamak amacıyla, emre yazılı bir kambiyo senedinin rehnedilmesi şeklinde tanımlanabilir (GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 77; DOMANIÇ, (Rehin), s. 519); Yargıtay tarafından da rehin cirosu, senedin rehin edilmesini ihraç eden bir ciro şeklinde tanımlanmaktadır (YİBK 5.11.1969 6/2) (ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 285).

³¹² NOMER/ ERGÜNE, s. 87.

³¹³ ACAR, N. 311.

³¹⁴ ACAR, N. 312; NOMER/ ERGÜNE, s. 87; ERGÜNE, (Taşınır), s. 117; ERGÜNE (Rehin), s. 743; MAKARACI BAŞAK, s. 108.

³¹⁵ SAYMEN/ ELBİR, s. 698; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1098; ERGÜNE, (Taşınır), s. 118; NOMER/ ERGÜNE, s. 87; MAKARACI BAŞAK, s. 110; CANSEL, s. 48; ERGÜNE (Rehin), s. 743.

³¹⁶ ERGÜNE, (Taşınır), s. 118; NOMER/ ERGÜNE, s. 87; MAKARACI BAŞAK, s. 110.

Burada ayrıca senetlerin zilyetliğinin devri de gerekmektedir. Nitekim taşınır rehninin iki kurucu unsuru bulunmaktadır. Bunlar rehin sözleşmesi ve rehin konusunun zilyetliğinin rehin alana devredilmesidir.

Rehin sözleşmesinin, tek tarafa borç yükleyen sözleşme, iki tarafa borç yükleyen sözleşme ya da eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme mi olduğu konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, rehin sözleşmesi tek tarafa borç yükleyen sözleşmedir³¹⁷. *Acar*' a göre rehin alacaklısı, rehin sözleşmesiyle herhangi bir yükümlülük altına girmemekte ve bu sebeple de rehin sözleşmesi tek tarafa borç yükleyen sözleşme niteliği taşımaktadır³¹⁸. Ayrıca burada, sözleşme ile rehin alacaklısına da borç yüklenmesi mümkündür³¹⁹. Bu durumun sonucunda ise rehin sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliği kazanmaktadır³²⁰. Diğer görüşü benimseyen yazarlara göre ise, rehin sözleşmesi, iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindedir³²¹. Başka bir görüşü benimseyen yazarlara göre ise, rehin sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliği taşımaktadır³²². Eksik iki taraflı sözleşmeler karşılıklı borç doğuran sözleşmeler içerisinde düzenlenmektedir. Ancak burada edimlerin değiş tokuş edilmesi söz konusu olmadığı gibi bir şeyin iade edilmesi, o şeyin daha önceden teslim edilmesinden kaynaklanmaktadır³²³. Rehin sözleşmesinde de yalnızca rehnedan borç altına girmekte olup rehin alacaklısının sadece rehnin, rehnin paraya çevrilmesi hali dışında sona erdiği durumlarda, rehin konusunu iade borcu doğmaktadır. Burada rehin tesis etme borcunun tam karşılığındaki edim yükümlülüğü rehin konusunu iade borcu olmamaktadır³²⁴.

---

³¹⁷ **ACAR**, N. 311; **MAKARACI BAŞAK**, s. 113 vd.

³¹⁸ **ACAR**, N. 311.

³¹⁹ **MAKARACI BAŞAK**, s. 119; **ACAR**, N. 311.

³²⁰ **MAKARACI BAŞAK**, s. 119.

³²¹ **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL**, s. 1098; **SİRMEN**, (Rehin), s. 73.

³²² **ESKİOCAK**, s. 93; **NOMER/ ERGÜNE**, s. 87; **ERGÜNE**, (Taşınır), s. 118; **CANSEL**, s. 47; **ERDEM**, (Rehin), s. 37.

³²³ **ANTALYA**, Gökhan/ **TOPUZ**, Murat, Medeni Hukuk, 2. Tıpkı Basım, İstanbul, 2015, s. 204-205, dn. 52.

³²⁴ **MAKARACI BAŞAK**, s. 113.

2. 3. REHİN CİROSUNUN ŞEKLİ VE İÇERİĞİ

2. 3. 1. Şekli

Türk Ticaret Kanunu'nda amacına göre ciro türleri düzenlenmektedir. Bu üç tür cirodan birisi de rehin cirosudur. Rehin cirosunun geçerli bir şekilde kurulabilmesi için rehni belirtecek şekilde “*bedeli rehindir*”, “*rehin içindir*”, “*bedeli teminattır*” gibi ifadeleri içeren bir kaydı bulundurması zorunludur³²⁵. Kural olarak, bu şekilde açık bir rehin kaydını içermeyen ciro, temlik cirosunun hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır. Ciroya rehne ilişkin kayıtların konulacağı zaman ise ciro işleminin yapılması anıdır³²⁶. Ciro yapıp senet tedavüle çıktıktan sonra bir şekilde senedi ele geçiren cirananın yaptığı temlik cirosuna rehin kaydı koyması, senette tahrifat anlamına gelmektedir. Çünkü, burada cirananın ciroya koyacağı rehin kaydı başvuru hakkını dolayısıyla bütün senet borçlularını etkiler niteliktedir.

Rehin cirosunun sözlü olarak yapılması mümkün değildir. Çünkü ciro yazılı bir devir beyanı şeklinde tanımlanmaktadır³²⁷. Ayrıca, bu yazılı rehin beyanının mutlaka cirananın ıslak imzasını taşıması gerekmektedir (TTK m. 756/1)³²⁸. Öte yandan sadece bu işlem rehin hakkının geçerli bir şekilde kurulması için yeterli değildir. Rehin cirosunun geçerli bir şekilde kurulabilmesi için rehin cirolu senedin zilyetliğinin karşı tarafa

³²⁵ (19. HD 4.4.2018 E. 2016/16828 K. 2018/1797) (www.kazanci.com)).

³²⁶ “*Bir kambiyo senedi ancak: (Bedeli teminattır.), (Bedeli rehindir.) ibarelerini ya da terhini ifade eden diğer herhangi bir kaydı taşıyan ciro meşruhatıyla rehnedilebilir. Senedin yüzüne Bankanın dahili muamelelerini göstermek için, lastik mühürle sonradan konulmuş (teminat senetleri) ibaresi 601 inci maddede yazılı rehin cirosu hükmünde değildir.*” (İİD 28.02.1967 E. 1858 K. 2053) (DOMANIÇ, Hayri/ ÇAMOĞLU, Ersin, İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat, İlaveli 2. Bası, İstanbul, 1972, s. 370; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 134, dn. 119; YILMAZ, (Rehin), s. 290, dn. 7; DOĞANAY, (Şerh), s. 1885, dn. 188; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 152, dn. 58)).

³²⁷ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 63; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41, s. 77; HIRSCH, s. 79; ARSLANLI, s. 23, s. 110; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 553; İMREGÜN, (Kara Ticareti), s. 550; POROY/ TEKİNALP, N. 253; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 550; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 129; TUNA, s. 146; PULAŞLI, §14, N. 3; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 102; BATTAL, s. 90; CAN, s. 84; ALIŞKAN, s. 51; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 41; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), 69; KINACIOĞLU, s. 141; COŞKUN, s. 235; KAYIHAN, s. 72; KAYAR, s. 630; AKGÜN, s. 63.

³²⁸ PULAŞLI, §14, N. 6; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 134; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 256; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 44; AKGÜN, s. 64; Cironun kaşe ile yapılması halinde ciro geçersiz olmaktadır (19. HD 06.01.2014 E. 16402 K. 566) (ERİŞ, s. 327)). Parmak basarak yapılan ciro geçersizdir (12. HD 01.06.2000 E. 7769 K. 9089) (GÜNAY, Erhan, Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara, 2015, s. 77).

geçirilmesi de gerekmektedir³²⁹. Böylece, ıslak imzalı yazılı rehin beyanı ve zilyetliğin devriyle senet karşı tarafa geçmiş olmaktadır.

Rehin cirosu açık rehin cirosu ve gizli rehin cirosu olarak iki şekilde yapılabilir. Açık rehin cirosu, rehni belirten kayıtların ciroya konularak yapılan cirodur. Bu kayıtlara örnek olarak “*bedeli rehindir*”, “*rehin içindir*”, “*bedeli teminattır*” gösterilebilir³³⁰. Gizli rehin cirosu ise, görünüşte temlik cirosu şeklinde olan, rehni ifade eden hiçbir kayıt içermeyen, fakat tarafların kendi aralarındaki anlaşma sonucunda asıl amacı “*teminat vermek*” olan cirodur³³¹. Dolayısıyla gizli rehin cirosu özünde, rehin verme özgürlüğünü kapsayan ve sınırlandırılmamış bir temlik cirosudur³³².

Gizli rehin cirosunda hamilin hukuki durumu maddi hukuk açısından açık rehin cirosunda olduğu gibidir³³³. Fakat şekli hukuk açısından bakıldığında, görünüşte bir “*temlik cirosu*” bulunmaktadır. Dolayısıyla üçüncü kişilerin senede baktığında gördükleri ciro, rehin cirosu değil, temlik cirosudur. Bu durum ise senedin üçüncü bir kişiye devrinde önem kazanmaktadır. Şöyle ki, rehin cirosuyla senedi iktisap eden hamil, senedi üçüncü bir kişiye cirolarsa bu ciro, tahsil cirosu hükmündedir. Dolayısıyla, üçüncü kişi senet içerisine yerleşmiş olan hakkı kazanamamaktadır. Ancak yapılan cironun gizli rehin cirosu olması halinde görünüşte bir temlik cirosu olduğu için burada temlik, tahsil ve rehin cirosundan birisi yapılabilir. Çünkü temlik cirosundan sonra yapılabilecek cirolar konusunda kanunkoyucu bir sınırlandırma getirmemiştir. Dolayısıyla gizli rehin

³²⁹ **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 115; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 152; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 78; **YILMAZ**, (Rehin), s. 290; **KUBİLAY**, s. 499; **KINACIOĞLU**, s. 144; **CAN/ GÜNER**, s. 105; **COŞKUN**, s. 259; **KAYAR**, s. 633; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 21.

³³⁰ **ARSLANLI**, s. 123; **DOMANIÇ**, (Şerh), s. 173; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 61; **KUBİLAY**, s. 504; **CAN**, s. 94; **KAYAR**, s. 633; **OĞUZOĞLU**, s. 25; **POROY/ TEKİNALP**, N. 260; **POROY**, s. 165; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 275; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 49; **KUBİLAY**, s. 505; **YILMAZ**, (Rehin), s. 289-230; **KIRCA**, s. 94; **BATTAL**, s. 98; **MUŞUL**, (Cilt II), s. 1157; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 134; **ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN**, s. 50; **KAYIHAN/ YASAN**, s. 367; **COŞKUN**, s. 258; **PULAŞLI**, §14, N. 72; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 115; **AKGÜN**, s. 69; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 29; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 78; **KINACIOĞLU**, s. 152; **DOMANIÇ**, (Rehin), s. 523; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 152; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 626; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **CAN/ GÜNER**, s. 112; **KAYIHAN**, s. 76; **ERİŞ**, s. 397; **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s. 342; **ÜLGEN/ (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN)**, s. 176.

³³¹ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 631; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 275; **ŞAFAK/ DİREN/ BAKLACI ÇAKIROĞLU/ ÖZTÜRK ALMAÇ**, s. 172; **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s. 342.

³³² **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 632.

³³³ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 632; **KINACIOĞLU**, s. 153.

cirosundan sonra temlik cirosunun yapılması mümkündür³³⁴. Yapılan bu temlik ciroyuyla da iyiniyetli üçüncü kişi senet içerisine yerleşmiş olan hakkı kazanmaktadır³³⁵.

Gizli rehin ciroyuyla yapılan işlemlerde ortaya çıkan sorun, yapılan işlemin gizli tahsil cirosu mu, gizli rehin cirosu mu yoksa inançlı temlik cirosu mu olduğuyula ilgilidir. Bu ayrımı yaparken ise, tarafların iradesini dikkate almak gerekir³³⁶.

Bunların dışında, cironun asgari olarak ciro edenin imzasını taşıması yeterlidir³³⁷. Bu şekilde yapılan ciroya beyaz ciro denmektedir³³⁸. Tam ciro ise, cirantanın ve lehine ciro yapılan şahsın ismen belirtildiği cirodur³³⁹. Tam ciro senedin arka yüzüne veya ön yüzüne yapılabilir. Rehin cirosunun düzenlendiği TTK 689. maddede tam ciro ile rehin cirosunun yapılmasına ilişkin bir zorunluluk yer almamaktadır. Bu sebeple rehin cirosunun yapılmasına ilişkin olarak iki farklı görüş ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki rehin

³³⁴ **POROY**, s. 165; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 83; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 632; **KINACIOĞLU**, s. 153; **ARSLANLI**, s. 125.

³³⁵ **KINACIOĞLU**, s. 153; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 632.

³³⁶ “...Senetlerin tahsil için mi yoksa teminat amacıyla mı verildiği senet üzerindeki kayıtlardan anlaşılmanın hallerde bu amaç temel işlem incelenerek tesbit olunmalıdır.” (HGK 10.11.1971 E. 69/T-751 K. 1971/636) (**ÇEVİK**, s. 720)).

³³⁷ **POROY/ TEKİNALP**, N. 264; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 598; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 575; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 139; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 74; **CAN**, s. 87; “Teminat cirosuna ilişkin kaşenin altında lehtarın imzasının bulunmaması halinde, senedi elinde bulunduran hamilin “yetkili hamil” sayılmayacağı...” (12 HD 25.05.1998 E. 5662 K. 5910) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 125)).

³³⁸ Beyaz ciro sadece imzadan ibarettir (11 HD 01.04.2015 E. 3486 K. 4521) (**ERİŞ**, s. 327)). Bu sebeple karışıklık yaratmaması için poliçe arkasına veya alonja yapılmalıdır. Beyaz cironun senedin ön yüzüne yapılması halinde “ödeyiniz imza” gibi ciro yapıldığına dair açık bir ifade içermesi gerekir (**ARSLANLI**, s. 23; **PULAŞLI**, §14, N. 6; **POROY/ TEKİNALP**, N. 256; **BAHTİYAR**, (Kıymetli Evrak), s. 76; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 41; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 55). Nitekim, açık bir ifade içermeyen ve sadece ön yüze atılan bir imzadan oluşan ciro, TTK m. 701/3’e göre aval olarak değerlendirilmektedir. Yargıtay da senedin ön yüzünde düzenleyen imzası dışında bulunan imzayı aval olarak kabul etmektedir (19. HD 04.12.2018 E. 2018/1065 K. 2018/6318) (www.karararama.yargitay.gov.tr); Doktrinde, senedin ön yüzüne beyaz ciro yapılamayacağına ilişkin görüşler de bulunmaktadır (**BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 104; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 597).

³³⁹ **HIRSCH**, s. 35; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 64; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 575; **ARSLANLI**, s. 22; **POROY/ TEKİNALP**, N. 264; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 13; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 595; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 139; **KARANFİL**, Kemal, Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar, 3. Baskı, Ankara, 2014, s. 11; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 41; **RUHİ**, Ahmet Cemal/ **RUHİ**, Canan, Kambiyo Senetleri ve Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle İcra Takibi, Ankara, 2017, s. 30; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 103; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 257; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 85; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 23; **KINACIOĞLU**, s. 150; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 74; **CAN**, s. 86-87; **CAN/ GÜNER**, s. 107; **COŞKUN**, s. 237; **KAYIHAN**, s. 73; **KAYAR**, s. 632; **AKGÜN**, s. 64.

cirosunun sadece tam ciro şeklinde yapılabileceğidir³⁴⁰. Rehin cirosunun sadece tam ciro ile yapılabileceğini benimseyen yazarlar birden çok gerekçeye dayanmaktadır. Bunlardan ilki, beyaz cironun temlik cirosunun bir türü olarak düzenlenmiş olduğudur. Yargıtay da birçok kararında beyaz cironun temlik cirosu hükmünde olduğunu belirtmekle birlikte rehin cirosu veya tahsil cirosuna ilişkin olarak bir değerlendirme yapmamıştır³⁴¹. Yargıtay'ın da görüşleri doğrultusunda, beyaz cironun niteliği itibarıyla temlik cirosu olduğu karine olarak kabul edildiği söylenebilir. Ancak bu karine, adi bir karine olmakla beraber aksi bir başka ifadeyle, beyaz cironun rehin cirosu olduğu yazılı belge ile ispatlanabilmektedir. Rehin cirosu yapmak için senede konulan rehin kayıtları ise yazılı belge yerine geçmektedir. Rehin cirosunun sadece tam ciro şeklinde yapılabileceğine ilişkin ikinci gerekçeye göre, beyaz ciro kambiyo senedinin sanki hamiline yazılıymış gibi devrine imkân sağlamaktadır. Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil, kanunun açık hükmü karşısında sadece tahsil cirosu yapmaya yetkilidir. Tahsil cirosunda ise, ciranta ve hamil arasındaki temel ilişkide vekâlet sözleşmesi bulunmaktadır. Vekâlet sözleşmesi karşılıklı güvene dayanmaktadır. Dolayısıyla kişinin tanımadığı birisine vekâlet vermesi hayatın olağan akışına uygun değildir. Burada ise, beyaz ciro senedin hamiline yazılıymış gibi elden ele dolaşmasına imkân sağlamaktadır. Bu durum ise, vekâlet ilişkisine uygun değildir³⁴². Rehin cirosunun sadece tam ciro şeklinde yapılabileceğine ilişkin üçüncü gerekçeye göre, açık rehin cirosunda, rehin için verildiği ciro üzerine açıkça yazmaktadır. Bu sebeple beyaz ciro rehin cirosu için yeterli değildir³⁴³.

Doktrindeki ikinci görüşe göre, rehin cirosunun tam ciro şeklinde yapılması mümkün olduğu gibi beyaz ciro şeklinde de yapılması mümkündür³⁴⁴. Bu görüşü benimseyen yazarların dayandığı gerekçeye göre, beyaz cironun yapılışına göre bir ayırım

---

³⁴⁰ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 626; İMREGÜN, (Kara Ticareti), s. 553; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; KUBİLAY, s. 505; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 275; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41, s.77; BATTAL, s. 98; ALIŞKAN, s. 174-175; KAYIHAN/ YASAN, s. 367; CANTEKİN, s. 88; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 115; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife, Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 2-1, s. 640; ÇEKER, s. 107; KAYIHAN, s. 76.

³⁴¹ (YİBK. 5.11.1969 E. 6 K. 7) (GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41, dn. 72)); (11. HD 01.04.2015 E. 3486 K. 4521) (ERİŞ, s. 327)).

³⁴² GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41; KUBİLAY, s. 505.

³⁴³ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 626.

³⁴⁴ DOMANIÇ, (Şerh), s. 173; ERİŞ, s. 398; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 79; DOMANIÇ, (Rehin), s. 523; POROY/ TEKİNALP, N. 283a; PULAŞLI, §14, N. 81; YILMAZ, (Rehin), s. 290; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 90; ERDEM, (Rehin), s. 57.

yapılmalıdır³⁴⁵. Beyaz ciro, sadece cirantanın imzası ile ya da “*ödeyiniz*” ifadesi ile birlikte cirantanın imzasını içerecek şekilde iki türlü yapılabilir. Bu iki şekilden biriyle yapılan ve başka hiçbir kayıt içermeyen cironun, rehin cirosu olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmektedir³⁴⁶. Ancak beyaz cironun bu iki şekilden biriyle yapılmasının yanı sıra rehni ifade eden “*bedeli teminattır*” gibi bir kayıtle birlikte yapılması halinde artık burada yapılan cironun rehin cirosu olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedirler³⁴⁷. Dolayısıyla rehin cirosunun asgari olarak cirantanın imzasını ve rehin kaydını taşıması yeterlidir. Ayrıca burada ciro edilen kişinin ismine yer verilmesine gerek yoktur.

Rehin cirosunun tam ciro şeklinde yapılmasının mümkün olduğu gibi beyaz ciro şeklinde de yapılmasının mümkün olduğunu ifade eden *Şimşek*'in dayandığı gerekçeye göre, TTK m. 595/2'de beyaz cironun şekline yer verilmektedir. Dolayısıyla rehin cirosunda lehine ciro yapılan kişinin adının yazılmasına gerek olmadığı kanundan anlaşılmaktadır³⁴⁸. Ayrıca hükümde beyaz cironun sadece temlik cirosu şeklinde olması gerektiğine ilişkin bir sınırlama da söz konusu değildir. Aynı doğrultuda, rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689'da da rehin cirosunun sadece tam ciro şeklinde yapılabileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, burada yapılan ciroya rehne ilişkin kayıtların konulması zorunludur.

Rehin cirosunun beyaz ciro ile yapılmasının rehin ilkelerine uygunluğu kapsamında da incelenmesi gerekmektedir. Senedi beyaz ciroyla iktisap eden hamilin hakları TTK m. 684/2'de düzenlenmiştir. Bu haklardan birisi de, beyaz ciroyu üçüncü bir kişi adına doldurabilmektir. Beyaz cironun başkasının adı ile doldurulması halinde, rehin alacaklısı değişmiş olmaktadır. Ancak bu durum, rehin hakkının içeriğini ve rehinden doğan sorumluluğun kapsamını değiştirmemektedir. Aksine rehin hakkının daha kolay tedavül etmesini sağlamaktadır. Rehin hakkının daha kolay tedavül etmesi ise, rehlin kurulmasındaki temel amaçla çok bağdaşmamaktadır. Nitekim, rehinde asıl amaç teminat sağlamaktır. Dolayısıyla senedin tedavülünü kolaylaştırmak değildir³⁴⁹.

---

³⁴⁵ YILMAZ, (Rehin), s. 290.

³⁴⁶ YILMAZ, (Rehin), s. 290.

³⁴⁷ YILMAZ, (Rehin), s. 290.

³⁴⁸ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 90.

³⁴⁹ POROY/ TEKİNALP, N. 283a.

Rehin cirosunun yapılaş usullerinden biri olan gizli rehin cirosunun beyaz ciro ile yapılabileceği hususunda ise doktrinde fikir birliği vardır³⁵⁰. Bu durum gizli rehlin cirosunun görünüşte temlik cirosu olması sebebiyle beyaz ciro şeklinde yapılmasında bir sakınca olmamasından kaynaklanmaktadır³⁵¹.

Ciro, emre yazılı kıymetli evrakın devir şekli olarak öngörülmüştür. Bu sebeple rehlin cirosunun da mutlaka emre yazılı kıymetli evrak niteliği taşıyan bir senet üzerine yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda adi senetlerin kıymetli evrak hukukuna göre rehlin cirosu ile devri mümkün değildir³⁵². Ayrıca uygulamada en çok kullanılan emre yazılı kıymetli evrak türü kambiyo senetleridir. Bir senedin kambiyo senedi niteliği taşıyabilmesi için, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan özel şekil şartlarını taşıması gerekmektedir. Bu şekil şartlarını taşımayan senetlerin ise kambiyo senedi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bu sebeple senet, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan zorunlu unsurları taşıyamaması halinde kambiyo senedi vasfını kazanamayacağı için bu senet üzerinde yapılan rehin cirosu da geçerli olmamaktadır³⁵³. Ancak, belirtmek gerekir ki, bu şekilde yapılan rehin cirosu, Türk Medeni Kanunu'na göre rehin kurulması için yeterlidir³⁵⁴.

Rehin cirosunun kambiyo senedinin üzerinde yer kalmaması halinde alonj üzerine yazılması da mümkündür (TTK m. 683/1)³⁵⁵. Yargıtay alonju, senedin arka yüzünde işlem yapmak için yer kalmadığı zamanlarda yeni yapılacak işlemler için ilave edilen kağıt parçası şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca Yargıtay, alonj üzerine yapılacak işlemler ile senet üzerine yapılacak işlemler açısından bir farklılık olmadığını belirtmektedir³⁵⁶. Bu sebeple rehin cirosunun alonj üzerine yapılması, senet üzerine yapılmasıyla aynı sonuçları doğurmaktadır.

³⁵⁰ KINACIOĞLU, s. 153.

³⁵¹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 632; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 83; DOĞRUSÖZ KOŞUT, s. 641; KINACIOĞLU, s. 153.

³⁵² DOĞANAY, (Şerh), s. 1886-1887; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 49; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 102.

³⁵³ Kambiyo senedi niteliğinde olmayan senetlerdeki alacak hakkı, cirolanarak devredilmiş olsa bile yapılan bu ciro işlemi alacağın temlik hükümlerine tabi olmaktadır (KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 133, ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 50); (12. HD 12.1.2016 E. 2015/22265 K. 2016/395) (www.kazanci.com).

³⁵⁴ ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 49; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 50.

³⁵⁵ TURANLI, Hüsnü, Türk Hukukunda Alonj, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 3, S. 1, 2017, s. 121; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 44; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 127; RUHİ/ RUHİ, s. 29; ERİŞ, s. 397.

³⁵⁶ (12. HD 24.09.2012 E. 12420 K. 28397) (ERİŞ, s. 329- 330)).

Kambiyo senetlerinin şekil unsurları yönünden tam olarak devredilmelerine gerek yoktur. Taraflar, borçlunun imzası dışında, senette yer alan eksikliklerin daha sonra aralarındaki anlaşmaya uygun olarak doldurulması konusunda anlaşabilirler³⁵⁷. Bu şekilde düzenlenen senetlere açık senet denmektedir. Açık senet üzerinde de rehin cirosu yapılabilir³⁵⁸.

Nüsha ve suret üzerine de rehin cirosu yapılması mümkündür. Ancak nüshaların düzenleyen tarafından düzenlenmesi ve üzerlerine sıra numaraları yazılarak bunun senet metninde belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca bonoda nüsha düzenlenmesi mümkün değildir. Suret ise poliçenin aslının kopyası niteliği taşıdığı için üzerine rehin cirosu yapılabilir. Bononun da suretini çıkarmak mümkündür.

Son olarak değinmek gerekir ki, açık rehin cirosunda, cirantanın koyduğu “*bedeli teminattır*” kaydı ile düzenleyenin senedi lehtara teslim etmeden önce senet üzerine yazdığı “*bedeli teminattır*” kaydı aynı sonuçları doğurmamaktadır. Zira, düzenleyenin senet üzerine bedeli teminattır kaydı koyması onun rehin cirosu ile senedi lehtara verdiğini göstermemektedir³⁵⁹. Bu kayıt senedin keşideci ile lehtar arasındaki belirli bir ilişkinin teminatı olarak verilmiş olduğunu belirtmektedir³⁶⁰. Bu şekilde düzenlenen senetler teminat senedi olarak ifade edilmektedir. Senedin teminat senedi olması ise genel kuralın bir istisnası niteliği taşımaktadır. Bu sebeple, bu durumu ileri süren, senedin sadece teminat amacıyla devredildiğini ispatla yükümlüdür. Nitekim, Yargıtay da “*Bononun teminat senedi olduğu mahkemece resen dikkate alınamaz.*” şeklinde içtihat etmiştir³⁶¹.

2. 3. 2. İçeriği

Ciro türlerinin içermesi gereken asgari şartlar, Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenmektedir. Nitekim, TTK m. 683/2’ye göre cironun, asgari olarak cirantanın imzasını taşıması yeterlidir. Ancak bu durum sadece temlik cirosu için geçerlidir. Yapılan cironun

³⁵⁷ İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 56.

³⁵⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 626.

³⁵⁹ POROY/ TEKİNALP, N. 373; SARIKAYA, Merve, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, İstanbul, 2018, s. 47.

³⁶⁰ POROY/ TEKİNALP, N. 373.

³⁶¹ (12. HD 26.10.2012 E. 13743 K. 29775) (ERİŞ, s. 359)).

rehin cirosu olması halinde asgari şartlar, cirantanın imzası ve cironun rehin amacıyla yapıldığını belirten bir kayıt taşımasıdır.

Her ne kadar TTK 682. maddede cironun kayıt ve şarta bağlanamayacağı belirtilmiş olsa da ciroya bazı kayıtların yazılması mümkündür. Bu kayıtlardan ilki tarihtir. Ciroda tarih belirtilmesi gerekli değildir³⁶². Ancak tarih belirtilmesinin bazı faydaları bulunmaktadır. Şöyle ki, uygulamada cirantaların ehliyetine ilişkin bir uyuşmazlık çıkması mümkündür. Cirantanın ehliyetinin olup olmadığının tespitinde, senetle sorumluluk altına girdiği tarih önem taşımaktadır. Cirantanın senetle sorumluluk altına girdiği an ise, ciro işleminin yapılarak senedin zilyetliğinin devredildiği andır³⁶³. Dolayısıyla ciroda tarihe yer verilmesi, cirantanın yaptığı ciro ile sorumluluğunun doğduğu anda bu işlemi yapma ehliyeti olup olmadığının tespit edilmesine imkân sağlamaktadır³⁶⁴. Ciroda tarih belirtilmesinin bir diğer faydası ise özellikle uzun bir ciro zincirine sahip senetlerde ciro zincirinin daha kolay anlaşılmasını sağlamasıdır³⁶⁵. Ciroda tarihe yer verilmesi ayrıca, kanunkoyucunun getirdiği karinenin uygulanmasını da ortadan kaldırmaktadır. Söz konusu karine uyarınca, aksi ispatlanıncaya kadar tarihsiz bir ciro, ödememe protestosunun düzenlenmesi için geçerli olan sürenin geçmesinden önce yapılmış kabul edilmektedir (TTK m. 690/2)³⁶⁶. Ancak bu karine, adi karine niteliğindedir. Dolayısıyla aksini ileri süren kişinin bunu ispat etmesi gerekmektedir³⁶⁷. Bu doğrultuda ise, yapılan ciroda tarihe yer verilmiş ise, bu tarih ile cironun gecikmiş ciro olup olmadığı tespit edilmektedir³⁶⁸.

Ciroya yazılabilecek kayıtlardan birisi de ciro yapılan yerdir. Ancak ciroda ciro yapılan yerin belirtilmiş olması gerekmemektedir³⁶⁹. Ancak, tıpkı tarih de olduğu gibi, yerin

³⁶² ARSLANLI, s. 22; POROY/ TEKİNALP, N. 259; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 134; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 104; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41; BATTAL, s. 91; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 129; PULAŞLI, §14, N. 6; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 567; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 72; KINACIOĞLU, s. 141; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 45; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 54; KAYAR, s. 631; COŞKUN, s. 236; Ciroda tarihe yer verilmemesi cironun geçerliliğine etki etmemektedir (12. HD 15.04.2005 E. 5783 K. 8197) (GÜNAY, (Çek), s. 135)).

³⁶³ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 393; ÇELİK, s. 377.

³⁶⁴ KAYAR, s. 631.

³⁶⁵ KINACIOĞLU, s. 141; COŞKUN, s. 236.

³⁶⁶ (HGK 10.06.1998 E. 1998/K. 19471/K. 421) (ERİŞ, s. 374)); (12. HD 23.12.2010 E. 18911 K. 31119) (ERİŞ, s. 386)); (12. HD 19.4.1979 E. 3473 K. 3664) (ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 255)).

³⁶⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 574; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 104; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 255; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 72; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 45.

³⁶⁸ KINACIOĞLU, s. 141; KAYAR, s. 631.

³⁶⁹ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 134; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 568; ARSLANLI, s. 23; POROY/ TEKİNALP, N. 259; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 41; BATTAL, s. 91; TEKİL, (Kıymetli

belirtilmesinin de sağladığı bazı yararlar vardır. Ciroda yerin belirtilmesi özellikle ihbar yükümlülüğünün yerine getirilmesinde kolaylık sağlamaktadır³⁷⁰. Zira kambiyo senetleri hızla tedavül eden senetlerdir. Bu sebeple cirantaların sürekli senedin kimin elinde olduğunu takip etmesi mümkün değildir. Ancak yapılan ciroda yerin belirtilmesi halinde, cirantaların bulunabilmesi için araştırma yapılmasına gerek kalmamaktadır. Bu durum ise, tarafların ihbar yükümlülüğünü yerine getirmesinde önem taşımaktadır³⁷¹. Aynı doğrultuda, müracaat hakkının kullanılması açısından da ciroda yerin belirtilmesi kolaylık sağlamaktadır³⁷².

Ciroya konulabilecek bir diğer kayıt bedeldir. Fakat ciranta, yaptığı ciroda bedel belirtip belirtmemekte serbesttir³⁷³. Ancak bedel belirtmek istiyorsa bu bedel, senedin bedel kısmında yer alanla aynı olmalıdır³⁷⁴. Çünkü kambiyo senedi içerisine yerleşmiş alacağın bir kısmının devredilmesi mümkün değildir. Bu şekilde, senet bedelinden daha az bir miktarın ciroya yazılması halinde yapılan ciro, kısmi ciro hükmündedir³⁷⁵. Kısmi ciro ise batıldır (TTK m. 682/2)³⁷⁶. Bu durum TTK m. 684/1’de yer alan “...*poliçeden doğan bütün haklar devrolunur.*” ifadesinden kaynaklanmaktadır. Aynı doğrultuda, rehin ciro-sunun yapılmasında da bedel gösterilmesi gerekmez³⁷⁷. Ancak bedel belirtilecekse senet bedelinin tamamını kapsamalıdır³⁷⁸.

Rehin cirosunda bedel belirtilmemesi halinde ise, rehin konusu alacağın miktarının senet bedeli kadar olduğu karine olarak kabul edilmektedir³⁷⁹. Bu karine adi niteliktedir.

Evrak), s. 129; **PULAŞLI**, §14, N. 6; **KINACIOĞLU**, s. 141; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 54; **COŞKUN**, s. 236.

³⁷⁰ **PULAŞLI**, §14, N. 7; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 568; **KARANFİL**, s. 10; **KINACIOĞLU**, s. 141.

³⁷¹ **COŞKUN**, s. 236.

³⁷² **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 568.

³⁷³ **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 134; **POROY/ TEKİNALP**, N. 259; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 567.

³⁷⁴ Bono alacağının kısımlara ayrılarak devri mümkün değildir. Bu sebeple kısmi ciro geçersiz kabul edilmektedir. Ancak bono bedelinin bir kısmı ödenmiş ise, kalan bedelin tamamını kapsar şekilde ciro yapılabilir. Bu durum kısmi ciro sonucunu doğurmamaktadır (12. HD 19.10.2001 E. 2001/15756 K. 2001/16758) (www.kazanci.com.tr)).

³⁷⁵ **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 108.

³⁷⁶ **POROY/ TEKİNALP**, N. 257; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 106; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 137-138; **PULAŞLI**, §14, N. 11; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 56; **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 69-70; **CAN/ GÜNER**, s. 107; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 44; **KOCAİMA-MOĞLU**, s. 22.

³⁷⁷ **KUBİLAY**, s. 505; **YILMAZ**, (Rehin), s. 290.

³⁷⁸ **KAYAR**, s. 631.

³⁷⁹ **KUBİLAY**, s. 505.

Aksinin ispatı mümkündür³⁸⁰. Bu sebeple senet bedeli ile temel ilişkideki rehin hakkının farklı miktarda olduğu durumlarda tarafların ileride çıkabilecek uyuşmazlıklara engel olmak için ayrıca yazılı bir rehin sözleşmesi yapmaları faydalı olmaktadır. Nitekim, rehinli alacağın senet bedelinden az olması halinde bu durumun ispatı ancak senede karşı senetle ispat kuralı gereği yazılı delille mümkün olmaktadır. Ayrıca temel ilişkideki rehin konusu alacağın senet bedelinden fazla olması da mümkündür. Bu durumda da rehin cirosuna senet bedelinden daha fazla bir bedel yazılması diğer senet borçluları açısından hiçbir sonuç doğurmamaktadır. Zira onların sorumluluğu senet bedeli kadardır. Bu durumda hamilin senet bedeli ile rehinli alacak miktarı arasındaki eksik kalan alacak miktarı için başvurabileceği tek kişi, rehin borçlusudur. Ancak bu kalan miktarı kambiyo hukukuna göre değil genel hükümlere göre talep etmesi mümkündür. Çünkü rehnedir cira ile rehnalan hamil arasındaki temel ilişkideki rehin sözleşmesi genel hükümlere tabidir³⁸¹. Ayrıca rehin cirosu ile devredilen senedin bedel kısmı, Türk parası ile belirtilebileceği gibi yabancı bir ülkenin parası ile de belirtilebilir (TTK m. 711).

Yukarıda bahsedilenlerin dışında ciroya sorumsuzluk kayıtları, protestodan muafiyet kaydı gibi kayıtların yazılması da mümkündür³⁸². Ciroya yazılabilecek bir diğer kayıt ise, rehin kayıdır. Bu şekilde bir kaydı içeren ciro, rehin cirosu olarak kabul edilmektedir. Kanunun ciroya yazılmasına açıkça izin verdiği kayıtlar dışında kalan bir kaydın ciroya yazılması halinde ise, yapılan ciro geçerli olmaya devam etmektedir³⁸³. Fakat ciro üzerine yazılan kayıt ve şartlar yazılmamış sayılmaktadır (TTK m. 682/1).

2. 4. REHİN CİROSUNUN FONKSİYONLARI

Cironun üç tür fonksiyonu vardır. Bunlar; temlik, teşhis ve teminat fonksiyonudur. Bu fonksiyonlar yapılan ciro türlerine göre farklılık gösterir. Temlik cirosu bu üç tür fonksiyonu da taşımaktadır. Ancak rehin cirosunda bu üç tür fonksiyonun hepsi bulunmamaktadır. Bu sebeple öncelikle bu fonksiyonların işlevi ve rehin cirosunun hangi fonksiyonları taşıdığı incelenmektedir.

---

³⁸⁰ KUBİLAY, s. 505.

³⁸¹ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 154.

³⁸² Örnekler için bkz. KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 55.

³⁸³ KINACIOĞLU, s. 142; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 56; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 108; AKGÜN, s. 65.

2. 4. 1. Temlik Fonksiyonunun Olup Olmadığı

Cironun temlik fonksiyonu, senetten doğan hakların devredilmesini ifade etmektedir³⁸⁴. Temlik cirosu ve senedin zilyetliğinin devri ile senetten doğan tüm haklar kayıtsız ve şartsız olarak lehine ciro işlemi yapılan kişiye geçmektedir (TTK m. 684). Bu doğrultuda tek başına senedin cirolanması ya da ciro yapılmaksızın senedin zilyetliğinin devri hakkın devredilebilmesi için yeterli değildir.

Temlik fonksiyonu, alacağın temlikinden farklı olarak ciroda cirantanın haklarını değil, senetten doğan hakların devredilmesini sağlamaktadır³⁸⁵. Bu durum TTK m. 684’de yer alan “...*poliçeden doğan tüm haklar devrolunur*” ifadesinden kaynaklanmaktadır.

Temlik cirosunda yapılan ciro ile hamil, senetteki alacak hakkının sahibi olmaktadır. Bu sebeple temlik cirosunda, temlik fonksiyonu, senedi devralan hamile senedin mülkiyet hakkını kazandırmaktadır³⁸⁶. Rehin cirosunda ise, yapılan ciro ile senetteki alacak hakkı hamile geçmemektedir. Hamil, yapılan rehin cirosu ile senet üzerinde aynı bir hak (rehin hakkı) elde etmektedir³⁸⁷. Bu sebeple rehin cirosunun temlik fonksiyonu yoktur. Dolayısıyla burada, senedin mülkiyeti rehnedenden cirantada kalmaya devam etmektedir³⁸⁸. Ayrıca hamilin rehin cirosu sebebiyle sahip olduğu aynı hak, hamile, senedin fer’i zilyetliğini kazandırmaktadır. Yargıtay da bu durumu “...*rehin cirosunda... senedin mülkiyeti ve bu arada asli zilyetliği değil, fer’i zilyetliği hamile intikal eder.*” şeklinde içtihat etmiştir³⁸⁹. Bu sebeple fer’i zilyetliğin tanımı önem taşımaktadır.

³⁸⁴ ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 577; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; BAH-TİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 79; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 110; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 259; ARSLANLI, s. 111; CAN/ GÜNER, s. 109; COŞKUN, s. 245; KAYIHAN, s. 74.

³⁸⁵ PULAŞLI, §14, N. 5.

³⁸⁶ Temlik cirosu ile senedin mülkiyetinin kazanılabilmesi için hakkın düzgün bir ciro zincirinden kazanılması gerekmektedir. Düzgün bir ciro zinciri ise, ciro zincirinde şeklen bir kopukluk olmamasını ifade etmektedir (ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 261).

³⁸⁷ PULAŞLI, §14, N. 75; ARSLANLI, s. 123; EDGÜ, (Kıymetli Evrak), s. 91; Rehin cirosu, hamile mülkiyet hakkı kazandırmaz. Yapılan rehin cirosuna rağmen senedin mülkiyeti ciro eden kimsede kalmaktadır (11. HD 21.12.1967 E. 413 K. 4891) (DOĞANAY, (Şerh), s. 1886, dn.189; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 279)).

³⁸⁸ KINACIOĞLU, s. 152; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; ARSLANLI, s. 123; YILMAZ, (Rehin), s. 291.

³⁸⁹ Rehin cirosunda rehin, bedel üzerindedir. Dolayısıyla hamil, senedin mülkiyeti ve bu arada asli zilyetliğini değil, fer’i zilyetliği kazanmaktadır (11. HD 10.02.1975 E. 974/4592 K. 975/848) (ABD, S. 2, 1976, s. 278-280)).

Aynî hakların konusunu oluşturan taşınır ve taşınmaz eşyalar aynı zamanda zilyetliğe de konu teşkil etmektedirler. Para, kambiyo senetleri ve hisse senetleri de zilyetliğin konusunu oluşturabilmektedir (TMK m. 990). Sınırlı bir aynî veya şahsi hakka dayanarak bir şeye zilyet olan kişinin zilyetliğine fer'i zilyetlik denmektedir (TMK m. 974)³⁹⁰. Dolayısıyla bir malın maliki asli zilyet olurken rehin alan kişiler fer'i zilyet olmaktadır³⁹¹. Rehlin cirosunda da sınırlı bir aynî hak olan rehin hakkına dayanılarak senet üzerinde zilyetlik sağlandığı için buradaki zilyetlik "fer'i" niteliktedir.

2. 4. 2. Teşhis Fonksiyonunun Olup Olmadığı

Emre yazılı bir senette, senet borçlusunun borcundan kurtulabilmesi için vadede senette yetkili hamil gözüken kişiye ödeme yapması gerekmektedir (TTK m. 646/2). Emre yazılı senet hiç devredilmemiş ise yetkili hamil lehtardır. Ancak senet tedavüle çıkmış ise yetkili hamil müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan senedi iktisap eden kişidir (TTK m. 686/1).

Kişinin elindeki senede dayanarak hak talep edebilmesi için senette haklı hamil değil, yetkili hamil olması gerekmektedir³⁹². Çünkü senet borçlusu ancak yetkili hamile ödeme yaparak senetten dolayı sorumluluktan kurtulabilir³⁹³. Burada hamilin, yetkili hamil olduğu belirlenirken geçerli bir ciro zincirinin varlığına bakılır³⁹⁴. Geçerli bir ciro zinciri, cirolar arasında şeklen bir kopukluk bulunmamasını ifade etmektedir. Eğer bir kopukluk varsa kopukluktan sonraki diğer cirolar geçersiz olmaktadır³⁹⁵. Bu sebeple bu cirolara dayanarak yetkili hamil sıfatı kazanılamaz. Miras, birleşme gibi külli halefiyet hallerinde; temlik, haciz ve iflas gibi durumlarda ciro zincirinde şeklen kopukluk olduğu gözükmemektedir. Ancak bu durumlarda ciro zincirinin düzgün olduğu ispat edilebilir³⁹⁶.

³⁹⁰ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 129.

³⁹¹ SAYMEN/ ELBİR, s. 41.

³⁹² ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 578; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; Kambiyo takibi yapılabilmesi için hamilin, yetkili hamil olması yeterlidir. Ayrıca haklı hamil olması şart değildir (12. HD 27.04.2009 E. 191 K. 9065) (ERİŞ, s. 362)).

³⁹³ BOZGEYİK, (Müracaat), s. 43; KINACIOĞLU, s. 185.

³⁹⁴ POROY/ TEKİNALP, N. 270; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 104; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 43; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 264; KINACIOĞLU, s. 185; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 57; COŞKUN, s. 248; KAYIHAN, s. 74.

³⁹⁵ CAN/ GÜNER, s. 109.

³⁹⁶ ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 584; (İİD 16.2.1954 K. 559) (POROY/ TEKİNALP, N. 271, dn. 124)); KINACIOĞLU, s. 156.

Bu durum senette şeklen hak sahipliğinin aksi ispatlanabilir bir karine olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim lehine ciro işlemi yapılan kişi her zaman maddi hukuk açısından hak sahibi olmayabilir³⁹⁷. Maddi hukuk açısından hak sahibi olan birisi de her durumda senette şeklen hak sahibi olarak gözükmebilir. Örneğin, senedin mirasla mirasçıya geçmesi halinde mirasçı maddi hukuk açısından hak sahibi olmasına rağmen senette şeklen hak sahibi olarak gözükmemektedir³⁹⁸. Ancak burada mirasçılık belgesi, kişinin yetkili hamil sıfatının ispatına imkân vermektedir. Tüm bu açıklamalardan sonra, senede bağlı hakkını ileri sürmek isteyen kişinin yetkili hamil olması ya da yetkili hamil olduğunu bir belge ile ispat etmesinin zorunlu olduğu görülmektedir.

Kişinin senette yetkili hamil olması ise, cironun teşhis fonksiyonunun bulunmasından kaynaklanmaktadır³⁹⁹. Çünkü cironun teşhis fonksiyonu kişinin hak sahipliğini ispat etmektedir⁴⁰⁰. Bu doğrultuda rehin cirosunun da teşhis fonksiyonu bulunmaktadır⁴⁰¹. Nitekim, rehnalan hamil, senetten doğan haklarını tek başına kullanmaktadır. Örneğin, senedi ödeme için ibraz edebilir⁴⁰², senedin ödenmesi halinde bedeli tahsil edebilir⁴⁰³ ya da ödenmemesi halinde müracaat hakkını kullanabilir.

Yetkili hamil sıfatının korunması için kanunkoyucu tarafından bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda, TTK m. 686'ya göre, senet herhangi bir şekilde hamilin elinden çıkmış ve üçüncü bir kişinin eline geçmiş ise, yeni hamil senedi kötüniyetli veya ağır kusurlu olarak iktisap etmediği sürece senedi geri vermekle yükümlü değildir. Bu hükmün rehin cirosunda da uygulanması mümkündür. Dolayısıyla rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamilin, hakkını kazanması esnasında kötüniyetli veya ağır kusurlu olması

³⁹⁷ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 146.

³⁹⁸ GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 39.

³⁹⁹ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 43; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 57; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 263; KINACIOĞLU, s. 143; Teşhis fonksiyonu, senedin meşru hamilini tanıtmayı ve tanımayı sağlamaktadır (19. HD 24.10.2013 E. 9082 K. 16597) (ERİŞ, s. 355)).

⁴⁰⁰ ARSLANLI, s. 114; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 67; CAN/ GÜNER, s. 109; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 57; COŞKUN, s. 248; KAYIHAN, s. 74.

⁴⁰¹ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 90; CAN/ GÜNER, s. 112; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 83; BATTAL, s. 99; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 275; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 116; YILMAZ, (Rehin), s. 299; CAN/ GÜNER, s. 112; KAYIHAN, s. 77.

⁴⁰² KINACIOĞLU, s. 182.

⁴⁰³ ARSLANLI, s. 124.

halinde, şeklen senedin yetkili hamili olması, hakkını koruyabilmesi için yeterli değildir (TTK m. 686/2)⁴⁰⁴.

Cironun teşhis fonksiyonundan söz edilebilmesi için cironun emre yazılı bir senet üzerine yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla nama ya da hamiline yazılı olarak düzenlenen senetlerin üzerine yapılan ciroların teşhis fonksiyonundan bahsedilemez. Bu doğrultuda, hamiline yazılı çekler üzerinde yapılan rehin cirosunun da teşhis fonksiyonu yoktur⁴⁰⁵. Öncelikli olarak doktrinde, çeklerin ödeme aracı olarak düzenlenmeleri sebebiyle, çeklerde rehin cirosunun batıl olduğu kabul edilmektedir⁴⁰⁶. Dolayısıyla yapılması yasak olan bir cironun teşhis fonksiyonundan bahsedilememektedir. Ayrıca hamiline yazılı çekler, zilyetliğin devredilmesi ile tedavül etmektedir⁴⁰⁷. Bu sebeple hamiline yazılı senetlerde zilyetlik hak sahipliğine karine teşkil etmektedir. Burada ayrıca ciro yapılmasına gerek olmadığı gibi hak sahipliğinin tespiti için ciro zincirinin incelenmesi gibi bir durum söz konusu değildir⁴⁰⁸.

Yargıtay, hamiline yazılı çekte yapılan rehin cirosuna ilişkin bir kararında “...çekin rehin cirosu ile devri mümkün olmadığından çekin Medeni Kanun rehine ilişkin hükümlerinden yararlanmak suretiyle rehnedilmesi mümkün olduğu halde yasaya aykırı yapılan rehin cirosu sonuç doğurmaz.

Somut olayda ise; takip dayanağı çek hamiline düzenlenmiştir. çek arkasında (hamil olduğu anlaşılan) Soner'in bedeli teminattır şeklindeki cirosu teminat cirosu

⁴⁰⁴ Davacıların, davalının senedi kötünietli ve ağır kusurlu olarak aldığı kanıtlanması gerekmektedir (19. HD 05.05.2014 E. 4827 K. 8681) (**ERİŞ**, s. 346)). Benzer karar için bkz. (19. HD 29.04.2014 E. 4208 K. 8052) (**ERİŞ**, s. 346-347)). Yargıtay icra takibi yapan cirantanın, kendi cirantasının ciro imzasının el ürünü olduğunu kontrol etmeden ya da imzanın kendi huzurunda atılmasını sağlamadan senedi almasını ağır kusurlu davranış olarak kabul etmiştir (12. HD 23.10.2008 E. 14874 K. 18158) (**ERİŞ**, s. 363)).

⁴⁰⁵ **KENDİGELEN**, (Çek), s. 177; **EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN**, s. 96; **KENDİGELEN** (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 994; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 289; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 387.

⁴⁰⁶ **KENDİGELEN**, (Çek), s. 176; **CAN**, s. 161; **KUBİLAY**, s. 501; **KARABINAR/ Selahattin, ÖZTEM**, Recep, Ciro İşleminin “Sorumluluk Doğuran Olay” Bağlamında İncelenmesi Ciro Edilen Çeklerin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Raporlanması, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 13, S. 1, Haziran 2011, s. 39; **UYAR**, Talih/ **UYAR**, Alper/ **UYAR**, Cüneyt, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 4. Baskı, Ankara, 2013, s. 105; **EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN**, s. 94; **RUHİ/ RUHİ**, s. 40; **YILMAZ**, (Rehin), s. 288.

⁴⁰⁷ **YILMAZ**, (Rehin), s. 289.

⁴⁰⁸ Çekten doğan alacak hakkı senedin teslimi ile karşı tarafa geçmektedir. Dolayısıyla hamiline yazılı çeklerde ciro zincirine bakılmamaktadır (12. HD 17.06.1997 E. 6650 K. 7130) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 126; **KENDİGELEN**, (Çek), s. 189, dn. 131)); Benzer karar için bkz. (12. HD 4.07.1995 E. 9945 K. 10067) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 126)).

niteliğinde olup, TTK.730. maddesinde aynı kanun 601. Maddesine göre bir gönderme yapılmadığından geçerli değildir. Anılan cironun tahsil veya temlik cirosu olarak kabulü de mümkün olmadığından takip alacaklısına yapılmış geçerli bir cirodan bahis olunamayacağı cihetle alacaklı yetkili hamil değildir.” şeklinde içtihat etmiştir.

Yargıtay’ın kararında dikkat çeken husus, çeklerde rehin cirosunun geçersiz olmasından dolayı senedi iktisap eden hamilin, bu senedin yetkili hamili olamayacağıdır. Eğer çek emre yazılı olsaydı hiçbir tartışma olmazdı. Çünkü emre yazılı senetlerde hak sahipliği düzgün bir ciro zincirinden hak kazanılması ile sağlanmaktadır. Ancak çeklerde rehin cirosu batıldır. Batıl olan cirolar ise ciro zincirini koparmaktadır. Dolayısıyla emre yazılı bir çekin rehin cirosu ile devredilmesi durumunda ciro zinciri kopacağı için hamil de yetkili hamil konumuna gelmemektedir. Fakat Yargıtay’ın kararına konu olan çek hamiline yazılıdır⁴⁰⁹. Hamiline yazılı çeklerin devri için zilyetliğin karşı tarafa geçirilmesi yeterlidir⁴¹⁰. Bu sebeple hamiline yazılı çeki elinde bulunduran kişi, bu çekin yetkili hamili olarak kabul edilmektedir. Burada hak sahipliğinin tespiti için yapılan cirolara bakılmamaktadır. Zaten hamiline yazılı çeklerde ciro zincirinden de bahsedilemez. Ayrıca hamiline yazılı senetlerin nasıl emre yazılı hale gelebileceği TTK m. 650/2’de düzenlenmektedir. Dolayısıyla hamiline yazılı senedin sadece cirolanması onu emre yazılı hale getirmez (TTK m. 791)⁴¹¹. Bu sebeple çekin devir şeklinde de bir değişiklik olmamaktadır. Sonuç olarak, yapılan rehin cirosu Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre geçersiz olsa bile hamiline yazılı çeki iktisap eden kişi senedin yetkili hamili olmaktadır⁴¹².

Yargıtay’ın söz konusu kararında da belirtildiği üzere bu çekin Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre rehnedilmesi konusunda ise bir sakınca yoktur. Dolayısıyla çeklerin rehin cirosu ile Türk Medeni Kanunu kapsamında rehnedilmesi mümkündür. Ancak burada yapılan rehin cirosuna Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanamamaktadır.

⁴⁰⁹ KENDİGELEN, (Çek), s. 177.

⁴¹⁰ CAN, s. 161; YILMAZ, (Rehin), s. 289; EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN, s. 93, s. 96; Hamiline yazılı çekin devri için ciro yapılmasına gerek bulunmamaktadır (12. HD 11.06.1997 E. 6503 K. 6979) (UYAR/ UYAR/ UYAR, s. 126)).

⁴¹¹ POROY/ TEKİNALP, N. 459; ÜLGEN (HELVACI, KENDİGELEN, KAYA), N. 621; KENDİGELEN, (Çek), s. 189; EREM/ KALPSÜZ/ ÇELEBİCAN, s. 96; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 206; PULAŞLI, §27, N. 24; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 338; ŞİMŞEK, s. 387; CAN, s. 161; EDGÜ, (Kıymetli Evrak), s. 147; KOCAİMAMOĞLU, s. 131; YILMAZ, (Rehin), s. 289.

⁴¹² YILMAZ, (Rehin), s. 289; REİSOĞLU, (Çek), s. 184.

Dolayısıyla burada ciroya konan “*teminat içindir*” kaydı tahvil yoluyla Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre rehnin kurulmasına ilişkin irade beyanı olarak kabul edilebilir⁴¹³.

2. 4. 3. Teminat Fonksiyonunun Olup Olmadığı

2. 4. 3. 1. Genel Olarak

Cironun teminat fonksiyonu, senette ciro işlemini yapan her kişinin, kendisinden sonra gelen meşru hamillere karşı, senet bedelinin ödenmemesinden (poliçede ayrıca kabul edilmemesinden) sorumlu olmasını ifade etmektedir⁴¹⁴. Bu nedenle, kambiyo senedinin ödenmemesi (poliçede ayrıca kabul edilmemesi) üzerine protesto ile kendisine başvurulduğu zaman, cirantanın bu bedeli ödemesi gerekmektedir. Ciranta yaptığı ödeme sonucunda senetten dolayı kendisine karşı sorumlu olanlara senet bedeli için başvurabilmektedir. İşte senet bedeli için cirantaya başvurulması ya da ödeme yapan cirantanın kendisine karşı senetten dolayı sorumlu olan kişilere başvurmasının, bir diğer ifadeyle “*başvurma hakkının*” temeli cironun teminat fonksiyonuna dayanmaktadır⁴¹⁵.

TTK m. 685, ciroya aksine kayıt konulmadıkça cirantanın senedin kabul edilmesinden veya ödenmemesinden sorumlu olacağını düzenlemektedir. Bu sebeple cirantaların yaptıkları ciroların teminat fonksiyonu kanundan kaynaklanmaktadır⁴¹⁶. Ancak ciranta ciro işlemini yaparken kanundan doğan bu sorumluluğunu sınırlandırabilir ya da tamamen ortadan kaldırabilir. Cirantanın sorumluluğunu sınırlandırması ciro yasağı koyması ile olur. Ciro yasağı ise, cirantanın yaptığı ciroya, kendisinden sonra tekrar bir ciro yapılmasını yasaklayan bir kayıt yazması ile olmaktadır⁴¹⁷. Cirantanın koyduğu bu kayda rağmen senet tekrar cirolanırsa, artık lehine ciro işlemi yapılan kişilere karşı cirantanın senetten dolayı sorumluluğu doğmaz, sorumluluğu ciro yaptığı kişiyle sınırlı kalır⁴¹⁸.

⁴¹³ YILMAZ, (Rehin), s. 289; SEVEN, s. 150-152.

⁴¹⁴ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 145; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 80; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 110; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 71; ÇELİK, s. 394; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 58; KOCAİMAMOĞLU, s. 24; YILMAZ, (Rehin), s. 298; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 76; KINACIOĞLU, s. 147; CAN/ GÜNER, s. 110; COŞKUN, s. 249; KAYIHAN, s. 75.

⁴¹⁵ ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 587; POROY/ TEKİNALP, N. 273.

⁴¹⁶ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 145; YILMAZ, (Rehin), s. 298; KINACIOĞLU, s. 148.

⁴¹⁷ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 110; KINACIOĞLU, s. 149.

⁴¹⁸ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 73; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 145; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 589; PULAŞLI, §14, N. 47; POROY/ TEKİNALP, N. 274; BAHTİYAR, (Kıymetli Evrak), s. 80; ÇELİK, s. 394; ALIŞKAN, s. 324; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 110-111; AKGÜN, s. 67; YILMAZ, (Rehin), s. 299; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 71;

Cirantanın senetten dolayı sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırması ise ciroya koya-
cağı sorumsuzluk kayıtlarıyla mümkündür⁴¹⁹. Bu doğrultuda, cirantanın “*teminatsız*”,
“*mesuliyetsiz*” ya da aynı anlama gelecek bir kayıt koyarak senedi imzalaması ve atılan
imzanın bu kaydı kapsadığının anlaşılması halinde sorumluluğu ortadan kalkmış olmak-
tadır⁴²⁰. Yargıtay da⁴²¹ bir kararında bu hususa ilişkin olarak “*Öncelikle; poliçesinin (bo-
nonun) kabul edilmemesinden veya ödenmemesinden sorumlu olmayacağını poliçe
(bono) üzerine yazarak, cirantanın senetten doğan sorumluluğunu bertaraf etmesi müm-
kündür. (TTK.m.597/1) Buna sorumsuzluk kaydı, ademi mesuliyet kaydı denir. Bunun için
belirli bir ifadenin kullanılması mecburiyeti yoktur. Ciranta, “bilâ mesuliyet”, “bilâ te-
minat”, “ödenmemeden sorumlu değilim”, “kabulden sorumlu değilim” vb. gibi kayıtlar
koyarak sorumluluğunu ortadan kaldırabilir.*

*İkinci olarak ise; Ciranta, “yeni bir ciroyu yasaklayabilir.” (TTK.m.597/II) Bir ci-
rantanın, poliçenin (bononun) tekrar ciro edilmesini yasaklayarak, bu yasağa rağmen
poliçeyi ciro yoluyla devralan şahıslara karşı garanti vecibesinin doğurduğu sonuçlar-
dan kendisini kurtarması mümkündür.” şeklinde içtihat etmiştir.*

Cironun teminat fonksiyonu, ciro işleminin yapılması ve senedin zilyetliğin devre-
dilmesi ile başlamaktadır. Ödeme yapılması, senedin ibraz edilip protesto çekilmemesi
ya da zamanaşımı sürelerinin dolması ile cironun teminat fonksiyonu son bulmaktadır⁴²².

Rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığı ise tartışmalıdır. Bu
tartışma aynı zamanda takip hukuku bakımından da önem arz etmektedir. Zira, hamilin
rehneden ciranta aleyhine kambiyo hukukuna ilişkin bir talep hakkının olup olamayacağı

KINACIOĞLU, s. 149; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 89; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 55; KA-
YIHAN, s. 75.

⁴¹⁹ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 145; POROY/ TEKİNALP, N. 273; BAHTİYAR, (Kıymetli
Evrak), s. 80; ÇELİK, s. 394; ALIŞKAN, s. 320; PULAŞLI, §14, N. 48; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli
Evrak), s. 111; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 588; KOCAİMAMOĞLU, s. 24;
GÜNAY, (Sorumluluk), s. 106; KINACIOĞLU, s. 149.

⁴²⁰ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 73; ALIŞKAN, s. 321; PULAŞLI, §14, N. 48; YILMAZ, (Rehin),
s. 298; KINACIOĞLU, s. 149.

⁴²¹ (HGK 11.04.2007 E. 2007/12-206 K. 2007/202) (<https://www.lexpera.com.tr>)).

⁴²² GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 45; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 73; ARSLANLI, s. 117; CAN/
GÜNER, s. 110.

sorusunun cevabı; rehin cirolu kambiyo senedine dayanarak rehnedden hamil aleyhine kambiyo senetlerine özgü takip yoluna gidilip gidilemeyeceğini de belirlemektedir⁴²³.

2. 4. 3. 2. Rehin Cirosunun Teminat Fonksiyonunun Olup Olmadığına İlişkin Görüşler

Türk hukuk doktrinde, rehin cirosunun teminat fonksiyonunu kabul eden görüşler⁴²⁴ olduğu gibi aksi yönde görüşler de⁴²⁵ mevcuttur. Bazı yazarlara göre, rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunması gerekmektedir. Çünkü ciranta senedi hamile aralarındaki bir borcun teminatı olarak rehin cirosuyla devretmektedir⁴²⁶. Bu sebeple cirantanın senedin ödenmemesinden (poliçede ayrıca kabul edilmemesinden) sorumlu olması gerekir. Yazarlara göre, burada ayrıca rehlin mahiyetine uygun olmaması sebebiyle sorumsuzluk kayıtları da kullanılamaz⁴²⁷. Rehin cirosunun teminat fonksiyonu bulunduğunu kabul eden görüşte olan *Ergün*'e göre, rehin cirosunun iktisadi amaç ve gerekse kamu düzeni sebebiyle teminat fonksiyonunun bulunması gerekmektedir⁴²⁸. *Karayalçın*'a göre ise, alacak rehinde rehneddenin alacak miktarı ile sınırlı olarak şahsi bir sorumluluğu bulunmaktadır. Rehin cirosunda da tıpkı alacak rehinde olduğu gibi ciranta ile hamil arasında rehin sözleşmesinin varlığı sebebiyle rehnedden ciranta, hamile karşı sorumlu olmalıdır⁴²⁹. Rehin cirosunun teminat fonksiyonu bulunduğunu kabul eden görüşte olan bazı yazarlara göre, TTK m. 685 ve TTK m. 724 sebebiyle rehin cirosunun

⁴²³ **ERGÜN**, Mevci, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Ankara, 1989, s. 33.

⁴²⁴ **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 62; **CAN**, s. 94; **ERGÜN**, s. 33; **YILMAZ**, (Rehin), s. 305; **DOĞANAY**, (Şerh), s. 1889; **KARAYALÇIN**, Yaşar, Rehnedden Cirantanın Hukuki Durumu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler- Tartışmalar, Ankara, 1984, s. 243; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 154; **KINACIOĞLU**, s. 153; **POROY/ TEKİNALP**, N. 287; **POROY**, s. 169; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 87; **KUBİLAY**, s. 508; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 40; **ÖRGEEVREN**, Ayhan, Ticari Senetlerde Rehin Cirosu İle Devrolunan Senette Hamil Senedi Rehnedden Cirantasına Gidebilir Mi ?, ABD, S. 3, 1964, s. 266; **DEVELİ**, Emine, Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu, SÜHFD, C. 4, S. 2, Aralık 2016, s. 92; **ÖZPINAR**, s. 32.

⁴²⁵ **DOMANIÇ**, (Şerh), s. 186; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 93; **ERİŞ**, s. 398; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 630; **ARSLANLI**, s. 124; **PULAŞLI**, §14, N. 75; **OĞUZOĞLU**, s. 132; **ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 49, s. 216; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 93; **HACIÖMEROĞLU**, s. 128; **UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 102-103; **MUŞUL**, (Cilt II), s. 1158; **KAYIHAN/ YASAN**, s. 367; **ERDEM**, (Rehin), s. 85; **ÇEKER**, s. 108; **KAYIHAN**, s. 77.

⁴²⁶ **BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 40; **POROY/ TEKİNALP**, N. 287; **POROY**, s. 169; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162.

⁴²⁷ **POROY/ TEKİNALP**, N. 287; **POROY**, s. 169; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162.

⁴²⁸ **ERGÜN**, s. 33.

⁴²⁹ **KARAYALÇIN**, (Sempozyum), s. 243.

teminat fonksiyonu kabul edilmelidir⁴³⁰. TTK m. 685’de cirantanın senetten doğan sorumluluğunu ortadan kaldırabileceği düzenlenmektedir. Bu sebeple eğer rehnedir ciranta sorumluluğunun doğmamasını istiyorsa bunu açıkça belirtmelidir⁴³¹. Ayrıca TTK m. 724’te hamile karşı müteselsil borçlular sayılırken “*ciro eden*” denilmekle yetinilmiştir. Dolayısıyla kanunkoyucu, rehin cirosu yapan cirantayı bu kapsam dışında tutmamaktadır.

Rehin cirosunun teminat fonksiyonunu kabul etmeyen *Erdem*’e göre, rehnedir borçtan şahsi olarak sorumlu değildir. Çünkü rehnedirilen poliçenin hamili, poliçe alacaklısı değildir. Rehnedir ciranta, senetten dolayı alacaklı konumundadır. Rehnalan hamilin sadece rehin hakkıyla sınırlı bir hakkı bulunmaktadır. Bu sebeple cirantanın senetten dolayı ayrıca sorumlu tutulmaması gerekmektedir⁴³². *Öztan*’a göre, ciranta bütün malvarlığı ile sorumluluk altına girmemektedir. Çünkü rehin belirli bir malla sorumluluk sonucunu vermektedir. Ayrıca temlik cirosunun aksine rehin cirosunda ciranta, şahsi sorumluluk altına girmek istememektedir⁴³³.

Rehin cirosunun teminat fonksiyonunu kabul etmeyen *Domanıç*’e göre, cironun teminat fonksiyonu sadece temlik cirosunda düzenlenmektedir. Bu sebeple teminat fonksiyonu sadece temlik cirosuna özgüdür⁴³⁴. Ayrıca rehin verenin sorumlu tutulabilmesi için cironun teminat fonksiyonunun bulunmasına da gerek yoktur⁴³⁵. Nitekim, rehin cirosu ile emre yazılı senedin devredilmesi borcun yenilenmesi anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla temel ilişkide borç devam etmekte ve bu durum da rehnedirine müracaat için yeterli olmaktadır⁴³⁶.

Karayalçın, rehin cirosunun teminat fonksiyonunu kabul eden ve etmeyen görüşlere ek olarak burada bir düzenleme boşluğu olduğunu belirtmektedir. Cironun teminat fonksiyonu sadece TTK m. 685 (ETK m. 597)’de yer almaktadır. Ayrıca rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689’da, cironun teminat fonksiyonuna ilişkin açık bir düzenleme

⁴³⁰ ÖRGEEVREN, s. 266; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 154; KINACIOĞLU, s. 153; KALP-SÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 62; ÖZPINAR, s. 32.

⁴³¹ ÖRGEEVREN, s. 266; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 154; KINACIOĞLU, s. 153; KALP-SÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 62; ÖZPINAR, s. 32.

⁴³² ERDEM, (Rehin), s. 85.

⁴³³ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 630.

⁴³⁴ DOMANIÇ, (Şerh), s. 186-187; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 93.

⁴³⁵ DOMANIÇ, (Şerh), s. 186-187; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 93.

⁴³⁶ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 94.

yoktur. Ancak TTK m. 689’da yer alan “*Hamil poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir.*” ifadesinden rehin cirosunda da hamilin kendi cirantasına senet bedeli için müracaat edebileceği anlaşılabilir. Bu durum taraflar arasında bulunan rehin sözleşmesinin özelliğine de uygundur. Hamilin poliçeden doğan bütün haklarını kullanabileceği ifadesine tahsil cirosunda da yer verilmekle birlikte, hamilin kendi cirantasına senet bedeli için müracaat etmesi, tahsil cirosunda taraflar arasında bulunan vekalet sözleşmesinin niteliğine uygun değildir. Ayrıca TTK m. 713 (ETK m. 625)’de ciro türleri arasında ayırım yapılmadan hamilin “*cirantalara*” karşı müracaat hakkı düzenlenmektedir. Dolayısıyla TTK m. 713’ün ifade tarzından rehin cirosunda da uygulanabileceği anlaşılabilir. Bu durumda, hamil rehnedir cirantaya karşı müracaat hakkını kullanabilir. Ancak TTK m. 713’de yer alan “*cirantalara*” ifadesinin teminat fonksiyonunun kabul edildiği temlik cirosunda ki cirantalar olduğu şeklinde de yorumlanması mümkündür⁴³⁷. Bu sebeplerle rehin cirosunun teminat fonksiyonuna ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu’nda bir düzenleme boşluğu olduğu söylenebilir⁴³⁸.

2. 4. 3. 3. Değerlendirme

Rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmaması, kambiyo senedinin tahsili ile doğrudan ilişkili olması sebebiyle açıklığa kavuşturulması önem taşıyan bir konudur. Öncelikle rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığıyla ilgili değerlendirme yapılırken Türk Medeni Kanunu’nda yer alan rehne ilişkin ve Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan ciroya ilişkin hükümler ayrı ayrı incelenme konusu yapılmalıdır. Öte yandan, ortaya çıkan sonuç kambiyo senedinin tahsili dolayısıyla İcra ve İflas Hukuku da doğrudan etkiler niteliktedir.

Teminatlar aynı teminat ve şahsi teminat olmak üzere iki şekilde ortaya çıkabilir. Aynı teminatlarda teminat veren, şahsi teminattan farklı olarak malvarlığının tamamı ile değil, belli bir kısmı ile sorumluluk altına girmektedir. Rehin, aynı bir teminattır. Dolayısıyla rehin verenin sorumluluğu rehnedilen eşya ile sınırlandırılmıştır⁴³⁹. Bu doğrultuda, kambiyo senedinin rehin cirosu ile rehnedilmesi halinde, rehnedir cirantanın

⁴³⁷ KARAYALÇIN, (Sempozyum), s. 240.

⁴³⁸ KARAYALÇIN, (Sempozyum), s. 240.

⁴³⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 630.

kambiyo senedi dışında bir sorumluluğunun bulunmadığını söylemek doğru olur⁴⁴⁰. Ancak rehnedir cırantanın kambiyo senedindeki durumu incelendiğinde, kambiyo senedine bağlı alacak hakkının sahibi olduğu görülmektedir. Bu sebeple burada rehnedir cıranta, başkasından olan alacağı üzerinde rehin alan hamil lehine bir rehin hakkı tesis etmektedir. Dolayısıyla, durumun alacak rehni kapsamında da incelenmesi gerekir. Alacak rehinde, teknik olarak kurulan rehin hakkının aynı bir teminat olduğu ve bu sebeple rehnedir sadece rehin konusu şey üzerinde sorumluluğunun olduğunu söylemek oldukça güçtür. Çünkü rehnalanın elinde somut bir teminat vasıtası bulunmamaktadır. Örneğin, rehinli alacak muaccel olduğu halde ödenmediği takdirde, rehnalan, rehlin paraya çevrilmesi yoluna başvurmaktadır. Ancak burada satılıp paraya çevrilebilecek somut bir teminat vasıtası yoktur. Bu sebeple alacak rehni, rehnedir malvarlığı üzerinde alacak miktarıyla sınırlı olarak bir etki yaratmaktadır⁴⁴¹.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre rehin cirosunun teminat fonksiyonunun olup olmadığının incelenmesinde ise ilk olarak, TTK m. 685/1 kapsamında bir değerlendirilme yapmak gerekir. Söz konusu hükümde cırantaların kambiyo taahhüdünden kaynaklanan sorumluluklarını nasıl ortadan kaldıracabileceği açıkça düzenlenmektedir. Hükümde ciro türleri arasında bir ayırım yapılmamaktadır. Ancak tahsil cirosunda amaç senedin tahsil edilip elde edilen bedelin cırantaya teslim edilmesidir. Dolayısıyla senedi tahsil cirosu ile devreden cırantaya senetten dolayı borç altına girmiş olmamaktadır. Senette asıl hak sahibi yapılan tahsil cirosuna rağmen cırantadır. Bu sebeple hamilin kendisine tahsil cirosu ile senedi devreden cırantaya başvuru hakkı yoktur. Dolayısıyla TTK m. 685 kapsamında tahsil cirosunun değerlendirilmesine gerek yoktur. Ancak rehin cirosu özü itibarıyla temel ilişkideki bir alacağı teminat altına almak için yapılan cirodur. Bu sebeple, cırantanın rehin cirosu yaparken kambiyo senedinden dolayı sorumluluğunu sınırlandırdığını veya tamamen ortadan kaldırdığını belirtip belirtmediğinin incelenmesi gerekmektedir⁴⁴². Her şeyden önce, TTK m. 685, cırantalara getirilmiş bir yükümlülük değil, hak niteliğindedir. Bu sebeple cıranta, bu hakkını kullanıp kullanmamakta serbesttir. Şayet

---

⁴⁴⁰ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 630.

⁴⁴¹ ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 274.

⁴⁴² ÖRGEEVREN, s. 265.

rehin cirosu yapan cirantanın yaptığı ciroya sorumsuzluk kayıtlarından birini koymaması halinde, zımni olarak bu hakkını kullanmaktan vazgeçmiş olduğu kabul edilebilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre incelenmesi gereken bir diğer konu ise, kambiyo senedinden kaynaklanan alacak hakkının kime ait olduğudur. Daha önce de belirtildiği üzere, rehin cirosunun temlik fonksiyonu bulunmamaktadır. Bu durumun sonucunda ise senetteki alacak hakkının sahibi, yapılan ciroya rağmen rehnedenden cirantadır⁴⁴³. Dolayısıyla rehin cirosunun teminat fonksiyonunun kabulü halinde rehnedenden ciranta, alacaklısı olduğu bir senedi ödeme yükümlülüğü altına girmektedir.

TTK m. 713/1 ve TTK m. 724/1'in de rehin cirosunun teminat fonksiyonunun olup olmadığı açısından incelenmesi önem arz etmektedir. TTK m. 713/1'e göre vadede senet bedelinin asıl borçlu tarafından ödenmemesi üzerine hamilin cirantalara başvurabileceği düzenlenmektedir. Hükümde "*ciranta*" denilmekle yetinilmektedir. Kanunkoyucunun rehin cirosu yapan cirantayı açıkça bu hüküm dışında bıraktığını belirtmemesi sebebiyle hamilin, rehin cirosu yapan cirantaya da başvurabileceği düşünülebilir. Ancak TTK m. 713/1'de, tahsil cirosu yapan cirantanın da bu kapsamda kalmadığını belirtilmemektedir. Halbuki tahsil cirosunda asıl hak sahibinin ciranta olması ve yapılan cironun hamile sadece senedi tahsil yetkisi vermesi sebebiyle hamilin, kendi cirantasına senet bedeli için başvurabilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu hükümde geçen "*ciranta*" ifadesinin temlik, tahsil ya da rehin cirosu yapan ciranta şeklinde geniş kapsamlı düşünülmemesi gerekir. Ayrıca TTK m. 724/1'de de teselsül karinesi düzenlenmektedir. Hükme göre düzenleyen, kabul eden, ciro eden veya aval veren kişiler hamile karşı, senetten dolayı müteselsil olarak sorumludurlar. Hükümde "*ciro eden*" ifadesine yer verilmekle birlikte TTK m. 713/1'de olduğu gibi ciro edenin hangi ciro türlerinden birini yaptığı konusunda bir ayırım yapılmamaktadır. Ancak yukarıda açıklanan sebeple burada da tahsil cirosu TTK m. 713/1 kapsamı dahilinde kalmamaktadır. Dolayısıyla bu hükmün de dar kapsamlı olarak yorumlanması gerekmektedir. Ancak tahsil cirosunun TTK m. 724/1 ve m. 713/1 kapsamı dışında kalması, rehin cirosunun da doğrudan kapsam dışında kalacağını göstermemektedir. Çünkü her ne kadar rehin cirosunda da asıl hak sahibi rehnedenden ciranta olsa da rehnalan hamilin senetten kaynaklanan bir rehin hakkı bulunmaktadır.

---

⁴⁴³ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 630.

Konunun uygulama bakımından da incelenmesi gerekmektedir. Yargıtay birçok kararında rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı yönünde karar vermiştir⁴⁴⁴. Yargıtay bu durumu kararlarında; “*Hamil rehin cirosuna istinat etmiş olsa dahi kendi cirantasından önceki cirantaları ve keşideciyi takip hakkını haizdir*⁴⁴⁵.” veya “*Kambiyo senetlerini teminat cirosuyla iktisap eden hamil kendi cirantasını takip yetkisine sahip değildir*⁴⁴⁶.” gibi şekillerde ifade etmektedir.

Yargıtay İcra İflas Daireleri’nin de uygulamada nasıl bir tutum sergiledikleri önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Yargıtay İcra İflas Daireleri kararları, rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmaması sebebiyle senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin kendi cirantasını takip edemeyeceği yönündedir⁴⁴⁷. Hatta Yargıtay İcra ve İflas Dairesi rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamilin, rehnedir cirantayı kambiyo senedine dayanarak takip edemeyeceğini kabul ederek, 1962⁴⁴⁸ yılından beri bu görüşünü kökleşmiş içtihat haline getirmiştir⁴⁴⁹. Dolayısıyla uygulamada Yargıtay’ın rehin cirosunun teminat fonksiyonu bulunmadığını benimsediği söylenebilir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, uygulamada rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı genel kabul gören görüştür. Ancak rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığının dayanağı olarak gösterilen bir gerekçe eleştirilmektedir. Bu gerekçe Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 1975 tarihli kararının gerekçesidir⁴⁵⁰. Söz konusu kararda,

⁴⁴⁴ Rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamil, kendi cirantası hariç, diğer senet borçlularına karşı senetten doğan bütün haklarını kullanabilir (19 HD 30.11.2000 E. 2000/7879 K. 2000/8257) (**DOĞANAY**, (Şerh), s. 1885, dn. 187)); Aralarındaki kredi ilişkisine dayanarak müşterisinden rehin cirosu ile senedi iktisap eden banka senetten dolayı kendisine karşı sorumlu olan kişilere başvurabileceği gibi kredi ilişkisine dayanarak müşterisine de başvurması mümkündür (11. HD 6.2.1989 E. 3847 K. 584) (**ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 280)); (12. HD 16.03.2004 E. 977 K. 6153) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 144)).

⁴⁴⁵ (İİD 28.02.1967 E. 1858 K. 1967/2053) (**ÇEVİK**, s. 719)).

⁴⁴⁶ (HGK 11.10.1969 E. 1967/T-727 K. 1969/749) (**ÇEVİK**, s. 719)).

⁴⁴⁷ Bono rehin cirosu ile devredildiği için hamilin kendi cirantasını takip hakkı bulunmamaktadır. Ancak hamil, diğer senet borçlularına müracaat edebilir (İİD 7.11.1961 E. 9407 K. 10133) (**ERMAN**, (Kambiyo Senetleri), s. 217)).

⁴⁴⁸ Takibi yapan B, senedi lehtarın yaptığı rehin cirosu sonucu iktisap etmiştir. Dolayısıyla hamilin yapılan rehin cirosuna dayanarak kendi cirantasını takip hakkı bulunmamaktadır (İİD 1.11.1962 E. 10655 K. 11545) (**ÖRGEEVREN**, s. 265)).

⁴⁴⁹ **KARAYALÇIN**, (Sempozyum), s. 229.

⁴⁵⁰ “*Türk Ticaret Kanununun 690. maddesi gereğince emre muharrer senetlere de uygulanan aynı kanunun 601 nci maddesinde öngörülen ve bir hakkın başkasına rehnedilmesi maksadıyla yapılan ciro, rehin cirosu niteliğini taşır. Rehin cirosunda rehin hakkının doğabilmesi için poliçede (bedeli teminatı), (bedeli rehindir) ibarelerinin bulunması yahut terhini ifade eden diğer herhangi bir kaydı ihtiva etmesi ve poliçenin de rehin alana teslim edilmesi gerekir. Ancak teslim ve ciro, senet üzerindeki mülkiyet hakkını rehnalana intikal ettirmedikinden mülkiyet, ciro eden şahısta kalır. Nitekim tahsil cirosu hakkındaki Türk Ticaret Kanununun 600 üncü maddesinin ilk fıkrasında (hamilin, poliçeden doğan bütün*

rehin cirosunun teminat fonksiyonu ayrıntılı olarak incelenmiş ve sonucunda yapılan cironun teminat fonksiyonunun bulunmadığı içtihat edilmiştir. *Bozgeyik*, kararın gerekçelerinin rehin hukuku ilkelerine uygun olmadığını belirtmektedir. Yazara göre, rehinli alacaklının, alacağını alamadığı takdirde rehnedilen senedin paraya çevrilmesini isteyebilmesi mümkündür. Dolayısıyla burada rehnedenin, rehnedilen senedin paraya çevrilmesini isteyebilmesine rağmen, rehnedilen ciranın karşı kambyo senedinden kaynaklanan müracaat hakkını kullanamayacağını söylemenin birbiri ile çelişkili ifadeler olduğunu belirtmektedir⁴⁵¹. Ayrıca gerekçede, hamilin kendi cirantasına karşı kambyo senedinden kaynaklanan müracaat hakkını kullanamayacağını dayanağı olarak, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen rehin karşılığı ödünç verme (ikraz) işini meslek edinme hükümleri gösterilmektedir. TMK m. 965/2'de, borçlunun rehin karşılığı ödünç veren kişilere karşı

---

*hakları kullanabileceği, fakat o poliçeyi ancak tahsil cirosu şeklinde tekrar ciro edebileceği) ifade edildiği gibi, rehin cirosuna ilişkin 601 nci maddenin ilk fıkrasında da aynı şekilde (hamilin poliçeden doğan bütün hakları kullanabileceği, fakat kendisi tarafından yapılan cironun ancak tahsil cirosu hükmünde) olacağı, hükme bağlanmıştır. Bu hükümlerin incelenmesinden, tahsil cirosu veya rehin cirosu ile poliçeyi veya aynı kanunun 690 ıncı maddesi delaletile emre muharrer senedi elinde bulunduran hamilin bu hakları yönünden her iki ciro nev'i arasında, bir nitelik farkı yoktur. Eski Ticaret Kanununun 543. Maddesinin ilk fıkrası tahsil cirosunda (hamilin o poliçeden mütevellit kaffei hukuku istimal edebilir ise de, o poliçeyi ancak tevkil suretile ciro) edebilmesini, 544 üncü maddesinin ilk fıkrasında da rehin cirosunda (hamilin poliçeden mütevellit kaffei hukuku istimal edebilmesini, poliçenin kendi tarafından ifa olunan cirosunun yalnız tevkil hükmünde olarak muteber olmasını) amir bulunuyordu. İsviçre Borçlar Kanununun 1008 ve 1009 uncu maddelerinin ilk fıkralarında da tahsil ve rehin cirolarında hamilin cirosunun, (tevkil cirosu) şeklinde olabileceği açıkça belirtilmiştir. Tahsil cirosu tevkili ifade ettiğine ve rehin cirosunda da hamil ancak tahsil cirosu yapabileceğine göre, vekil müvekkili aleyhinde tahsil yoluna başvuramayacağı gibi; rehin cirosunda dahi hamil, aynı zamanda **senedin aynının maliki olan kendi cirantasına senet bedelinden dolayı müracaat edemez**, bu halde rehin cirosu, senette mündemiç alacağı ilişkin hakkını kullanarak vekil suretile tahsil edilecek meblağ üzerinde rehin hakkını temin eder. Nitekim rehin cirosunda, (bedeli teminatır) veya (bedeli rehindir) gibi ibarelerin kullanılması da, rehinin bedel üzerinde olduğunu gösterir; yoksa senedin mülkiyeti ve bu arada asli zilyetliği değil, feri zilyetliği hamile intikal eder. Esasen rehin cirosunda, temlik cirosunda olduğu gibi ciranta hamilden senet karşılığını alamaz. Bu itibarla ayrı bir akdi ilişkiye dayanmadıkça rehin cirosu sebeble ciranta, hamile karşı şahsen bedeli ile sorumlu olmaz. Medeni Kanunun 879 uncu maddesinde de borçlunun, rehin sebeble ödünç verene karşı şahsen sorumlu olamayacağı beyan edilmiştir. Kaldı ki rehin cirosunda senedin aynının rehnedilmesi söz konusu değildir. Türk Ticaret Kanununun 597. maddesinin ilk fıkrasında cirantanın poliçenin kabul edilmesinden ve ödenmesinden sorumlu olacağına dair kuralın uygulanması, bu fıkrada belirtildiği veçhile, aksine şartın mevcut bulunmamasına bağlıdır. Tahsil ve rehin cirolarında aksine şart aynı kanunun 600 ve 601. maddelerinde mündemiçtir. Türk Ticaret Kanununun 636. maddesinde (bir poliçeyi keşide, kabul, ciro eden veya o poliçeye aval veren kimselerin hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumlu) olmalarını da, kanuni istisnaları ile sınırlamak gerekir. Yukarıdaki davaya ait açıklamadan da anlaşılacağı gibi, davalı davacı banka ile kredi ilişkisi alan kişiye bu kredinin kullanılmasında vekaleten hareket etmekte ise de dava konusu senetlerin lehtarı olarak bu senetleri şahsen rehin cirosu ile davacıya teslim etmiştir. Ciroyu yapan davalının, banka ile kişisel bir münasebeti ve sözleşmesi yoktur. Şahsen senette yazılı borcu herhangi bir suretle temin ettiğini kabul etmek olanağı da yoktur. Bu itibarla senedin rehin cirosu ile elinde bulunduran davacı bankanın, rehnedilen davalıya senet bedelinden dolayı müracaatı düşünülemez." (11. HD 10.2.1975 E. 974/4592 K. 975/848) (ABD, S. 2, 1976, s. 278-280)).*

⁴⁵¹ **BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 40; Aynı doğrultuda bkz. **YILMAZ**, (Rehin), s. 304-305.

kişisel olarak sorumluluğunun bulunmadığı düzenlenmiştir. Bu doğrultuda 20.06.1931 tarihli bir nizamnamede de⁴⁵², “*Rehin verenin sorumluluğu, sadece verdiği eşya ile sınırlıdır. Rehin paraya çevrildiğinde alacak karşılanmazsa, rehin verenin başka bir sorumluluğu bulunmaz.*” şeklinde ifade edilmektedir. Dikkat edilmesi gereken, rehin karşılığı ödünç para verme işiyle uğraşanlara ilişkin hükümlerin özel düzenleme niteliğinde olmasıdır. Dolayısıyla rehin hukukunun genel kuralları arasında yer almamaktadır⁴⁵³. Bu sebeple rehin karşılığı ödünç para verme işiyle uğraşanlara ilişkin hükümlerin rehin cirosu hakkında uygulanması isabetli değildir⁴⁵⁴. Son olarak, gerekçede, rehin ve tahsil cirosu arasında nitelik farkı bulunmadığı ifade edilmektedir. Bu sebeple tahsil cirosunun teminat fonksiyonu bulunmadığı için aynı sonucun rehin cirosu için de geçerli olması gerektiği belirtilmektedir. Ancak bu durumun kabulü mümkün değildir. Çünkü iki ciro yapılış amaçları ve taraflar arasındaki temel ilişki yönünden birbirinden farklıdır⁴⁵⁵.

Rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığı rehnedan cirantaya aval⁴⁵⁶ veren kişileri de doğrudan etkilemektedir. Nitekim, TTK m. 702/1’de “*Aval veren kişi, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumludur.*” ifadesi yer almaktadır. Bu hükümden hareketle, rehin cirosunda cirantaya başvuru hakkının olduğunun kabul edilmesi halinde hamil, ciranta lehine aval veren avaliste de başvurulabilmektedir. Buna karşın, hamilin rehnedan cirantaya başvuru hakkının olmadığını, diğer bir ifade ile rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığının kabulü halinde ise rehnedan ciranta lehine aval veren avaliste müracaat hakkı doğmamaktadır.

2. 5. REHİN CİROSUNDA DEFİLER

Türk Ticaret Kanunu’nda defi kavramından bahsedilmekle birlikte kanun, defi kavramını teknik anlamda ifade etmemektedir⁴⁵⁷. Çünkü borçluya borçlu olduğu edimi yerine getirmekten kaçınma hakkı tanıyan defi ile borcun varlığını inkara yarayan itiraz aynı

⁴⁵² ERTAŞ, N. 2857.

⁴⁵³ YILMAZ, (Rehin), s. 303.

⁴⁵⁴ YILMAZ, (Rehin), s. 303; KUBİLAY, s. 508.

⁴⁵⁵ KUBİLAY, s. 508; YILMAZ, (Rehin), s. 303.

⁴⁵⁶ Kambiyo senetlerinin ödenmesinde kısmen ya da tamamen temin amacına yönelik verilen kambiyo taahhüdüne aval denir (AKSU, Raziye, Aval Kurumu, Ankara, 2015, s. 23); Aval için doktrinde yapılan diğer tanım için bkz. İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 79.

⁴⁵⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 215-216; KINACIOĞLU, s. 160.

kavramlar değildir⁴⁵⁸. Ne var ki, defi ve itiraz her ne kadar farklı iki kavram olsa da, Türk Ticaret Kanunu'nda bir ayrıma tabi tutulmamakta, aynı başlıklar altında düzenlenmektedir⁴⁵⁹.

TTK m. 687'de poliçede defiler konusu düzenlenmektedir. TTK m. 778/1-a ve m. 818/1-e göndermesi ile de poliçede defilere ilişkin bu düzenlemenin aynı zamanda bono ve çekte de uygulanacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamile karşı senet metninden anlaşılan defilerin, senedin hükümsüzlüğüne ilişkin defilerin ve şahsi (kişisel) defilerin ileri sürülmesi mümkündür⁴⁶⁰.

2. 5. 1. Senet Metninden Anlaşılan Defiler

Senet üzerinde bulunması gereken kayıtların bulunmaması, bulunmaması gereken kayıtların bulunması veya senede yazılan kayıtların içeriğinden kaynaklanan bir uygunsuzluğun ileri sürüldüğü defilerdir⁴⁶¹. Bu defiler, senedin ön veya arka yüzünde ya da senette yer kalmaması halinde, alonj kullanılmışsa alonjda yer alan uygunsuzluk dolayısıyla ortaya çıkabilmektedir⁴⁶². Senet metninden anlaşılan defiler, senedi elinde tutan herkes tarafından anlaşılabilen defilerdir⁴⁶³. Bu sebeple, iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın herkese karşı ileri sürülebilmektedirler⁴⁶⁴. Senet metninden anlaşılan defilere örnek olarak, şekil şartlarındaki eksiklikler, hamilin meşru hamil olmaması, zamanaşımının dolması, senetteki kayıtlardan doğan defiler, kıymetli evraka ilişkin sürelerden doğan defiler ve ciro zincirinde kopukluk gösterilebilmektedir⁴⁶⁵. Ayrıca açık rehin cirosu, senet

⁴⁵⁸ HELVACI, Mehmet, Kambiyo Senetlerinde Defiler, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan 1. Cilt, İstanbul, 2007, s. 652-653; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 110; PULAŞLI, §7, N. 11; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 21-22; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 20; KAYIHAN/ YASAN, s. 343; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 210; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 215; KAYIHAN, s. 45.

⁴⁵⁹ DOMANIÇ, (Şerh), s. 149; POROY/ TEKİNALP, N. 103; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 215-216; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 54; YILMAZ, Lerzan, Kambiyo Senetlerinde Defiler, İstanbul, 2007, s. 81; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 20; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 22; KINACIOĞLU, s. 160; KAYIHAN/ YASAN, s. 343; PULAŞLI, §7, N. 12.

⁴⁶⁰ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 93; KUBİLAY, s. 509.

⁴⁶¹ HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 209; KINACIOĞLU, s. 163-164; KINACIOĞLU, s. 168-169; ARSLANLI, s. 129.

⁴⁶² PULAŞLI, §7, N. 20; POROY/ TEKİNALP, N. 111; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 209; COŞKUN, s. 138.

⁴⁶³ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 115; CAN, s. 25; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 21; POROY/ TEKİNALP, N. 111; KAYIHAN, s. 47.

⁴⁶⁴ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 119; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 14; CAN, s. 25; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 21; POROY/ TEKİNALP, N. 111; ARSLANLI, s. 129; KAYIHAN, s. 47.

⁴⁶⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 219; PULAŞLI, §7, N. 20; CAN, s. 25.

üzerinde yapılan cironun rehin için yapıldığını içeren kayıtlar taşımaktadır. Bu sebeple, rehin cirosu kaydı da senet metninden anlaşılabilen kayıtlardandır⁴⁶⁶.

2. 5. 2. Senedinin Hükümsüzlüğüne İlişkin Defiler

Senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamile karşı ileri sürülebilecek defilerden bir diğeri, kambiyo senedinin hükümsüzlüğüne ilişkin defilerdir. Bu defiler geçerli bir kambiyo senedi olmasına rağmen, senetle sorumluluk altına giren borçlulardan birinin iradesindeki sakatlık sebebiyle, senetten dolayı sorumlu tutulamayacağı ileri sürüldüğü defilerdir⁴⁶⁷. Ancak iradesinde sakatlık bulunan kişinin senetten kaynaklanan sorumluluğu ortadan kalksa da, senet geçerli bir senet olmaya devam etmektedir. Diğer bir ifade ile, senet borçlularının senetten kaynaklanan sorumluluğu ortadan kalkmamaktadır⁴⁶⁸. Bu durum kambiyo senetlerinde geçerli olan “*imzaların bağımsızlığı ilkesinden*” kaynaklanmaktadır⁴⁶⁹. Öte yandan, senedin hükümsüzlüğüne ilişkin defilerin senet metninden anlaşılması mümkün değildir. Bu sebeple, kambiyo senedinin hükümsüzlüğüne ilişkin defileri, sadece bu defî şahsında gerçekleşen kişi, kendisine senet bedeli için başvuran herkese karşı ileri sürebilmektedir⁴⁷⁰. Kambiyo senedinin hükümsüzlüğüne ilişkin defiler; Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan iradeye ilişkin geçersizlik defileri, kambiyo sözleşmesinin bulunmadığı defisi ve isnat defileri şeklinde gruplandırılabilir. Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan defiler ise, ehliyetsizlik, sahte imza, yetkisiz temsil ve tahrifat defisidir. İsnat defileri ise korkutma, aldatma, yanılma, aşırı yararlanmadır.

⁴⁶⁶ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 220.

⁴⁶⁷ CAN, s. 25; ÇELİK, s. 364; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 214; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 215; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 22; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 115-116; COŞKUN, s. 140; KAYIHAN, s. 47-48; KENDİGELEN, Abuzer, Hukuki Mütalaalar Cilt 3, İstanbul, 2006, s. 335.

⁴⁶⁸ PULAŞLI, §7, N. 17; ÇELİK, s. 364.

⁴⁶⁹ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 19; ÖZTAN, (İmza), s. 391.

⁴⁷⁰ CAN, s. 25; POROY/ TEKİNALP, N. 106.

2. 5. 3. Şahsi Defiler

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamile karşı şahsi defilerin de ileri sürülebilmesi mümkündür. Şahsi defiler; borçlunun lehine kambiyo taahhüdünde bulunan alacaklı ile arasındaki hukuki ilişkiden kaynaklanan defiler olarak tanımlanabilir⁴⁷¹.

Rehin cirosunda şahsi defilerin ileri sürülmesi, temlik cirosundaki şahsi defilerin ileri sürülmesiyle benzerlik göstermektedir. Çünkü her ne kadar rehin cirosunun temlik fonksiyonu bulunmasa da kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin kendisine ait bir rehin hakkı vardır. Bu sebeple senette kendi ad ve hesabına hareket etmektedir. Dolayısıyla rehnedir cirantaya karşı ileri sürülebilecek şahsi defilerin iyiniyetli hamile karşı ileri sürülebilmesi mümkün değildir (TTK m. 689/2)⁴⁷².

Rehnedir cirantaya karşı ileri sürülebilecek şahsi defilerin hamile karşı ileri sürülebilmesinin istisnası olarak “*bilerek borçlu zararına hareket*” gösterilmektedir (TTK m. 689/2)⁴⁷³. Hamil, kambiyo senedini iktisap ederken bilerek borçlunun zararına hareket etmiş ise, senet bedeli için senetten dolayı kendisine karşı sorumlu olan kişilere müracaat ettiğinde, senet borçluları, rehnedir cirantaya karşı ileri sürülebilecekleri şahsi defileri

⁴⁷¹ HIRSCH, s. 82; POROY/ TEKİNALP, N. 118; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 234; ARSLANLI, s. 126; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 117; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 14; KINACIOĞLU, s. 168; PULAŞLI, §7, N. 30; COŞKUN, s. 152; KAYIHAN, s. 48.

⁴⁷² ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 628; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 153; ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 177; ARSLANLI, s. 130; POROY, s. 166; YILMAZ, (Rehin), s. 296; DOĞANAY, (Şerh), s. 1887; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 51; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 280; CAN, s. 94-95; KINACIOĞLU, s. 152; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 216; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 93; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61; COŞKUN, s. 259; ERİŞ, s. 398; AKGÜN, s. 69; KOCAİMAMOĞLU, s. 29; (12. HD 7.4.1993 E. 93/2315 K. 93/6229), (TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 134, dn. 119; UYAR/ UYAR/ UYAR, s. 655)); Senetten dolayı sorumlu olan kişiler, rehin cirosu ile senedi iktisap eden bankaya karşı, kendileriyle rehnedir ciranta arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan defileri ileri süremezler. Dolayısıyla tahsil cirosunda geçerli bulunan vekil-hamil sıfatındaki bankaya karşı ileri sürülebilecek defilerin rehin cirosunda da kabulü mümkün değildir (12. HD 07.04.1993, E. 1993/2315 K. 1993/6229); Benzer kararlar için bkz. (12. HD 5.6.1991 E. 1991/5353 K. 1990/7305); (12. HD 30.09.1986 E. 15190 K. 9779) (www.kazanci.com)).

⁴⁷³ KINACIOĞLU, s. 168-169; ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 177; ARSLANLI, s. 127; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 124; CAN/ GÜNER, s. 112; COŞKUN, s. 259; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61; ERİŞ, s. 398; AKGÜN, s. 69; KOCAİMAMOĞLU, s. 29; Kambiyo senedinden dolayı takip edilen borçlu, düzenleyen ya da önceki hamillerle kendi arasında, doğrudan doğruya mevcut münasebetlere dayanan defilerini kendisine müracaatta bulunan iyi niyetli hamile karşı ileri süremez. Ancak hamilin bilerek borçlu zararına hareket ettiğinin ispatı halinde borçlunun bu defileri ileri sürebilmesi mümkündür (İİD 20.09.1964 E. 8453 K. 9068) (DOĞANAY, (Şerh), s. 1888, dn. 194).

kendisine karşıda ileri sürebilmektedirler⁴⁷⁴. Kişinin bilerek borçlu zararına hareket edip etmediği tespit edilirken, senetteki hakkı kazanım anındaki durumuna bakılmaktadır⁴⁷⁵. Bu sebeple hamilin sonradan öğrendiği durumlar, bilerek borçlu zararına hareket olarak kabul edilmemektedir. Ayrıca hamilin durumu sadece bilmesi, bilerek borçlu zararına hareketin varlığının kabulü için yeterli değildir. Hamilin bu doğrultuda bir kastının bulunması gerekmektedir⁴⁷⁶. Öte yandan, hamilin bilerek borçlu zararına hareket ettiğinin borçlu tarafından ispat edilmesi de gerekmektedir⁴⁷⁷. Bilerek borçlu zararına hareketin ispatı için ise, herhangi bir yazılı şekil şartı aranmamaktadır⁴⁷⁸. Bu sebeple tanıkla dahi bilerek borçlu zararına hareket edildiğinin ispatı mümkündür⁴⁷⁹. Bu durum, bilerek borçlu zararına hareketin, haksız fiil olmasından kaynaklanmaktadır.

Senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamile karşı ileri sürülebilecek şahsi defilerden biri de rehinli alacağa ilişkin defilerdir⁴⁸⁰. Bu durum, senedi rehin cirosuyla iktisap eden hamilin hakkının fer'i bir hak olmasından kaynaklanmaktadır⁴⁸¹. Alacak rehnine hâkim olan ilkelerden biri olan alacağa bağlılık ilkesine göre, rehnin geçerli olarak kurulabilmesi için, ortada gerçek ve geçerli bir alacak hakkının söz konusu olması gerekmektedir. Bu sebeple, temel borç ilişkisine bağlı alacağın geçersiz olduğu ya da herhangi bir sebeple sona erdiği durumlarda rehin hakkının devam etmesi söz konusu olmamaktadır⁴⁸². Örneğin temel ilişkideki ifa, ibra, takas veya imkânsızlık sonucu alacak hakkı sona erdiyse,

⁴⁷⁴ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 241; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 95; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 153; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 280; CAN, s. 95; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 24; KINACIOĞLU, s. 168-169; ARSLANLI, s. 127; KUBİLAY, s. 510; (12. HD 12.12.2006 E. 2006/20446 K. 2006/23685); Benzer karar için bkz. (12. HD 5.5.2009 E. 2009/1898 K. 2009/9896) (www.kazanci.com)).

⁴⁷⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 243.

⁴⁷⁶ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 242; ARSLANLI, s. 127; POROY/ TEKİNALP, N. 120; KINACIOĞLU, s. 169; ADIGÜZEL, Burak, Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 4, S. 2, 2018, s. 134.

⁴⁷⁷ POROY/ TEKİNALP, N. 120a; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 95; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 242; KINACIOĞLU, s. 169; TUTUMLU, Mehmet Akif, Bedelsizlik İddiasının Temel İlişki Dışındaki (Üçüncü) Kişiyeye Karşı İleri Sürülmesi- İspat Biçimi, Terazi Hukuk Dergisi, C. 6, S. 54, Şubat 2011, s. 79.

⁴⁷⁸ (HGK 25.3.2015 E. 2013/19-2238 K. 2015/1062) (<https://www.lexpera.com.tr>)).

⁴⁷⁹ TUTUMLU, s. 79.

⁴⁸⁰ ARSLANLI, s. 124; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 89; ÖĞÜTÇÜ/ ALTIN, s. 51; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 613; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 280; YILMAZ, (Rehin), s. 297; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; CAN/ GÜNER, s. 112; COŞKUN, s. 259; ERİŞ, s. 398; ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 178.

⁴⁸¹ YILMAZ, (Rehin), s. 297; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78.

⁴⁸² İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; ACAR, N. 423; SELÇUK, s. 210.

rehin hakkı da ortadan kalkmaktadır⁴⁸³. Ancak temel ilişkide rehin hakkı sona erse bile rehin cirosu kendiliğinden sona ermemektedir⁴⁸⁴. Rehin cirosunun ortadan kalkması için senedin hamilden geri alınması ve/ya rehin cirosunun çizilmesi gerekmektedir⁴⁸⁵. Bunlardan birinin yapılmaması halinde hamile rehin hakkının ortadan kalktığı durumlar ancak defa olarak ileri sürülebilmektedir. Çünkü yapılan ciro rehin cirosu olsa da, cironun soyut işlem olma özelliği devam etmektedir. Bu sebeple temel ilişkiye ilişkin konuların ancak defa olarak ileri sürülebilmesi mümkündür.

Rehinli alacağa ilişkin ileri sürülebilecek defiler, rehinli alacağın sona ermesi dışında miktarı ve muacceliyet zamanına yönelik olabilir. Bu doğrultuda rehinli alacağın miktarının kambiyo senedinden az olması defiler açısından farklılık ortaya çıkarabilmektedir. Rehlinli alacağın miktarının kambiyo senedinden az olması halinde, senet borçlusuna aradaki fark için cirantaya karşı haiz olduğu şahsi defileri, hamile karşı da ileri sürülebilir⁴⁸⁶. Çünkü rehinli alacak miktarını aşan kısım için hamil, cirantanın mümessili konumdadır⁴⁸⁷. Aşan kısım ile ilgili olarak hamilin artık korunmaya değer bir menfaati kalmamıştır. Buradaki menfaat cirantaya aittir.

Öte yandan, rehinalan hamile karşı şahsi defilerini ileri sürmek isteyen senet borçlusunun bu defileri ispat etmesi gerekmektedir (HMK m. 190, TMK m. 6). İspatında ise hamilin hakkının senede bağlı bir hak olması sebebiyle, senede karşı senetle ispat kuralı geçerli olmaktadır.

Uygulamada en çok karşılaşılan şahsi defilerden biri de bedelsizlik defisidir. “*Bedelsiz kambiyo senedi*” ya da “*kambiyo senetlerinde bedelsizlik*”, Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenmiş bir kavram değildir. Uygulamada sıkça karşılaşılmaması sebebiyle Yargıtay kararlarıyla ortaya çıkmış bir kavramdır. Burada ifade edilen bedel, senedi iktisap eden kişinin senet karşılığında yerine getirdiği veya getireceği edimi ifade

⁴⁸³ SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 658; ACAR, N. 423.

⁴⁸⁴ KAYAR, s. 633; COŞKUN, s. 259.

⁴⁸⁵ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61; KAYAR, s. 633; COŞKUN, s. 259.

⁴⁸⁶ ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 178; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 628-629; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 91; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 89; HELVACI (ÜLGEN/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 226; YILMAZ, (Rehin), s. 296.

⁴⁸⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; POROY, s. 166, dn. 85; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 88; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 614; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 280; YILMAZ, (Rehin), s. 296.

etmektedir⁴⁸⁸. Bedelsizlik defisinin ileri sürülebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu şartlardan ilkinde göre, taraflar arasında, iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşme yapılmış olması gerekir. Ayrıca kambyo senedi taraflar arasındaki bu anlaşma sebebiyle verilmiş olmalıdır. Bir diğer şart karşı edimin mevcut olması ve ifasının teklif edilmiş olmamasıdır. Son olarak tarafların yaptıkları sözleşmede önce kambyo senedinin ödeneceğine dair anlaşmaya varmamış olmaları gerekmektedir⁴⁸⁹. Bu şartlardan hareketle bedelsiz senet, “*Bir ticari senedin temel ilişkisinde yer alan senedin borçlusunun borcunun, senetle birlikte veya ondan bağımsız olarak, hukuka, ahlaka aykırılık, imkansızlık veya karşı edimin yerine getirilmemiş olması gibi sebeplerle ortadan kalkması veya hiç doğmamış olması halinde, o senet bedelsiz bir ticari senettir.*” şeklinde tanımlanabilir⁴⁹⁰. Bir örnekle ifade etmek gerekirse, düzenleyen ve lehtar arasındaki mal satımına ilişkin sözleşmede, düzenleyen, mal karşılığı avans olarak lehtara bono/çek vermektedir. Ancak daha sonra mal teslim edilmediği gibi bono/çekte düzenleyene geri verilmemektedir. Bu esnada ise, senet tedavüle devam etmekte ve genellikle bankaların zilyetliğine dahil olmaktadır. Bankanın düzenleyene senet bedeli için başvurması sonucunda ise düzenleyen, bankaya karşı bedelsizlik defisini ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınmak istemektedir. Ancak burada bedelsizlik defisinin ispatlanması halinde dahi, şahsi defi olması sebebiyle, senedi iktisap eden bankaya karşı ileri sürebilmesi mümkün değildir⁴⁹¹. Bankanın senedi rehin cirosu ile iktisap etmesi halinde ise, iktisap edilen kambyo senedinin türü önem taşımaktadır. Bankanın rehin cirosu ile iktisap ettiği senet bono ise yukarıda açıklananlar aynen geçerlidir. Dolayısıyla rehin cirosu ile bonoyu iktisap eden bankanın düzenleyene başvurması halinde, düzenleyen, bedelsizlik defisini ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınmamaktadır. Hatta düzenleyen senedin bedelsiz olduğunu ispatlaması halinde dahi bankaya ödeme yapmaktan kaçınmamaktadır. Bu durum bedelsizlik defisinin şahsi defi

⁴⁸⁸ GÜRBÜZ, Hulusi, Ticari Senetlerde (Kambyo Senetlerinde) Bedelsizlik Sorunu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 1984, s. 282; AYLI, Ali/ ÜÇER, Mehmet, Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılabilir Dava, DÜHFD, C. 23, S. 39, 2018, s. 422.

⁴⁸⁹ YILMAZ, (Def'iler), s. 225.

⁴⁹⁰ YILMAZ, (Def'iler), s. 226.

⁴⁹¹ “...çek üzerindeki davalı lehtar tarafından yapılan cironun temlik cirosu niteliğinde olduğu, lehtarın kıymetli evrak üzerinden anlaşılan temlik cirosu iradesinin tahsil yahut rehin cirosu olduğunu iddia eden davacının bu iddialarını yazılı delille ispatlayamadığı, keşidecinin salt lehtara karşı borçlu olmadığını ispatlaması, hamile karşı açılan davanın ispatlanması için yeterli olmadığı, lehtarın imzasını taşıyan belgede davaya konu çekin emanet olarak verildiği ve iade edileceği yazılı olması sebebiyle davaya konu çek sebebiyle davacının davalı lehtara borçlu olmadığı, ancak bedelsizlik definin kötünüyeti iddia ve ispat edilemeyen davalı hamile karşı ileri sürülemeyeceği..” (19. HD 17.4.2018 E. 2016/17643 K. 2018/2128) (www.kazanci.com)).

olmasından kaynaklanmaktadır. Şahsi defiler sadece tarafları arasında ileri sürülebil-
mekte ve hüküm ve sonuç doğurabilmektedir. Bankanın rehin cirosu ile aldığı senedin
çek olması halinde ise bedelsizlik defisinin önemi kalmamaktadır. Çünkü çeklerde rehin
cirosu batıl kabul edilmektedir. Dolayısıyla banka çekin yetkili hamili değildir. Bu du-
rumda, ciro zincirinde kopukluk meydana gelmektedir. Ciro zincirindeki kopukluk ise,
senetten anlaşılabilen defilerdendir. Dolayısıyla burada düzenleyenin bedelsizlik defisini
değil, ciro zincirinin koptuğunu ve bankanın çekin yetkili hamili olmadığı defisini ileri
sürmesi gerekmektedir.

Şimdiye kadar yapılan açıklamaların hepsi rehnalan hamilin senet borçlularına se-
net bedeli için başvurusu halinde söz konusu olan defilerdir. Rehmeden ciranta ile hamil
arasında ise, kambiyo ilişkisinden kaynaklı bir defa dermeyanı söz konusu olamaz. Bu
durum Yargıtay'ın rehin cirosunun teminat fonksiyonunu kabul etmemesinden kaynak-
lanmaktadır. Zira, yine bu sebepten hamilin kendi cirantasına kambiyo ilişkisi sebebiyle
müracaat etmesi de mümkün değildir.

Rehin cirosu ile senedi iktisap eden kişinin tekrar bir ciro yapması halinde de defiler
önem taşımaktadır. Rehin cirosu ile senedi alan kişi tekrar bir ciro yaparsa, bu ciro, tahsil
cirosu hükmündedir (TTK m. 689/1). Bu sebeple rehin cirosu ile senedi iktisap eden ki-
şiye karşı ileri sürülebilecek tüm defiler bu kişinin tekrar senedi cirolaması halinde, se-
nedi iktisap eden yeni hamile karşı da ileri sürülebilmektedir. Ayrıca senedi rehin cirosu
ile iktisap eden hamil tekrar rehin cirosu yapamasa bile, rehin hakkı iradi olarak veya
cebri icra ve miras gibi kanuni yollarla üçüncü kişilere intikal edebilir⁴⁹². Bu durumlarda
da rehin cirosu ile senedi devralan hamile ilişkin defiler senedi sonradan iktisap eden
hamillere karşı ileri sürülebilmektedir⁴⁹³.

Türk Ticaret Kanunu m. 690/1'de gecikmiş cironun alacağın temlik hükmünde ola-
cağını belirtmektedir. Bu sebeple, rehin cirosunun ödememe protestosundan sonra ya da
ödememe protestosunun çekilebileceği süreden sonra yapılması halinde bu ciro alacağın
temlik hükmünde olmaktadır. Böyle bir durumda, senet bedeli için kendisine başvuru
senet borçluları, rehin verene karşı ileri sürebileceği şahsi defileri rehin alana karşı da

---

⁴⁹² ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 240; KUBİLAY, s. 508.

⁴⁹³ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 240; KINACIOĞLU, s. 169.

ileri sürülebilmektedir⁴⁹⁴. Ayrıca rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamilin gecikmiş ciro ile kambiyo senedini devretmesi halinde de durumun değişmemektedir. Çünkü bu durumda da yapılan ciro gecikmiş tahsil cirosunun hükümlerini doğurmaktadır⁴⁹⁵.

Rehin cirosunun açık ya da gizli rehin cirosu şeklinde yapılması mümkündür. Taraflar arasında senet gizli rehin cirosu ile devredilmişse, bu durum şahsi defî olarak ileri sürülebilmektedir⁴⁹⁶. Ancak yapılan cironun gizli rehin cirosu olduğunun ispatı halinde de defîler açısından bir farklılık ortaya çıkmamaktadır⁴⁹⁷. Çünkü iki durumda da rehnedan cironun ilişkin defîler hamile karşı ileri sürülebilmesine rağmen rehnalan hamile karşı şahsi defîler ileri sürülebilmektedir. Ancak gizli rehin cirosunun ispatı bazı hallerde önem taşımaktadır. Nitekim, çeklerde rehin cirosunun batıl olması sebebiyle, gizli rehin cirosunun ispatlanması önemlidir. Bu doğrultuda yapılan cironun gizli rehin cirosu olduğunun ispatlanması halinde, çeki rehin cirosu ile alan hamilin meşru hamil olmadığı defîsi ileri sürülerek ödeme yapmaktan kaçınılabılır.

2. 6. REHİN CİROSUNDA REHİN ALACAKLISININ HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Türk Medeni Kanunu'nda rehin hakkının kapsamı, içeriği ve tarafların hak ve yükümlülükleri düzenlenmektedir. Bu düzenlemeler mahiyetine uygun düştüğü ölçüde Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen rehin cirosuna da uygulanmaktadır.

Rehin cirosunun uygulanmasında, taraflardan birisi için hak teşkil eden bir konu diğeri için yükümlülük teşkil edebildiği gibi; birisi için yükümlülük teşkil eden diğeri için hak teşkil edebilmektedir. Ancak bazı durumlarda ise, bir konunun bir taraf için hem hak hem de yükümlülük olarak düzenlendiği görülmektedir.

⁴⁹⁴ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 125; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 91; KUBİLAY, s. 509; Bono davalıya vadeden sonra yapılan ciro ile geçmiştir. Dolayısıyla burada yapılan ciro, alacağın temlik hükmüne tabi olmaktadır. Bu sebeple düzenleyen ve lehtar arasındaki ödeme defîsi senedi alacağın temlik ile alan kişiye karşı da ileri sürülebilmektedir (11. HD 24.1.1989 E. 3466 K. 210) (ERTEKİN/KARATAŞ, s. 289)).

⁴⁹⁵ YILMAZ, (Rehin), s. 292.

⁴⁹⁶ BOZGEYİK, (Armağan), s. 494; PULAŞLI, §7, N. 35.

⁴⁹⁷ DEVELİ, s. 84; TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 164.

2. 6. 1. Rehin Cirousunda Rehin Alacaklısının Hakları

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin hakları birbiri ile yarışan iki temele dayanmaktadır. Bunlardan ilki, rehnedir. Rehnedir ciro ile temel ilişkisinde bulunan rehin sözleşmesi, diğeri ise, yapılan ciro sebebiyle kıymetli evrak hukukundan kaynaklanan kambiyo sözleşmesidir. Rehnalan hamilin, rehin sözleşmesinden kaynaklanan haklarını; paraya çevirme hakkı, zilyet olma hakkı ve masraflarını isteme hakkı şeklinde belirtmek mümkündür. Kambiyo sözleşmesinden kaynaklanan hakkı ise senedi tahsil etmektir.

Rehnalan hamilin haklarından ilki rehin konusu kambiyo senedinin zilyetliğinin kendisine devredilmesini talep hakkıdır⁴⁹⁸. Bu hak aynı zamanda, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulacak rehin hakkının kurucu unsurudur. Türk Medeni Kanunu'na göre kurulacak taşınır rehinlerinde rehin hakkı, rehin konusunun alacaklıya devri suretiyle kurulmaktadır (TMK m. 939). Dolayısıyla kıymetli evrakın rehnedilmesinde de, senetlerin zilyetliğinin rehnalana ya da bir üçüncü kişiye devredilmesi rehin kurucu unsuru olarak düzenlenmektedir (TMK m. 956). Türk Ticaret Kanunu'na göre ise, senet, içerisinde bulundurduğu hakla ayrılmaz bir bütündür (TTK m. 645). Bu sebeple kambiyo senedi içerisinde bulunan hakkı rehnlemek isteyen kişi bunu ancak senetle birlikte yapabilmektedir. Bu sebeple Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre rehin cirosu ile senette bulunan hakkın rehnedilebilmesi için ciro ve zilyetliğin karşı tarafa geçirilmesi gerekmektedir⁴⁹⁹. Dolayısıyla kambiyo senedi üzerinde TMK m. 956 veya TTK m. 689'a göre rehin hakkı iktisap eden rehnalan hamilin senedin zilyedi olması rehin kurucu unsurudur. Bu sebeple zilyetliğin kendisine devredilmesini talep hakkı rehnalanın kanundan doğan hakkıdır. Ancak her zilyetliğin devri rehin hakkının kurulması için yeterli değildir. Zilyetliğin devrindeki amaç rehnedenin rehin konusu üzerinde, rehin alacaklısı aleyhine tasarruflarda bulunmasının önlenmesidir⁵⁰⁰. Dolayısıyla kambiyo senedinin rehnedenin hakimiyetinde kalmaya devam ettiği zilyetliğin devri usulleri rehin hakkının kurulmasını sağlamamaktadır (TMK m. 939/3).

⁴⁹⁸ Eşya hukuku bakımından (AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 848; ESENER/ GÜVEN, s. 504).

⁴⁹⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 626; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 115; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; YILMAZ, (Rehin), s. 290.

⁵⁰⁰ AYBAY/ HATEMİ, §41, N. 10.

Rehnelen hamilin rehinden kaynaklanan haklarından bir diğeri ve en önemlisi, rehinin paraya çevrilmesini icra dairesinden isteme hakkıdır⁵⁰¹. Nitekim, kambiyo senetlerinin rehni, Türk Medeni Kanunu'nda teslim bağı taşıyır rehni hükümleri içerisinde düzenlenmektedir. Bu rehin türünde alacaklının, rehin konusunu kullanma ve ondan yararlanma yetkisi yoktur⁵⁰². Burada, rehin hakkının kapsamı, rehin konusunun paraya çevrilmesini talep etme hakkıyla sınırlandırılmıştır⁵⁰³.

Alacaklının rehinin paraya çevrilmesini talep edebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. İlk olarak mevcut ve geçerli bir rehinli alacağın bulunması gerekmektedir. Nitekim rehinin paraya çevrilmesi sadece rehinli alacaklar için kabul edilmiş bir takip usulüdür. Hatta istisnai haller dışında rehinli alacaklının, rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip dışında başka bir takip yoluna başvuru hakkı bulunmamaktadır (İİK m. 45). Bu istisnai hallerden birisi de rehinli kambiyo senetlerinin takip usulünde görülmektedir (İİK m. 45/3). Elinde rehinli bir kambiyo senedi bulunduran alacaklının seçimlik bir hakkı mevcuttur; rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurabileceği gibi kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna da başvurabilir⁵⁰⁴. İkinci olarak mevcut ve geçerli olan rehinli alacağın muaccel olması gerekmektedir. Nitekim, muaccel olmamış bir alacağın ifası aksi kararlaştırılmadığı sürece talep edilemez. Son olarak ise rehinli alacak muaccel hale geldiği halde borçlu tarafından borcun ödenmemesi gerekir. Bu sebeplerin gerçekleşmesi halinde ise rehnelerin rehinin paraya çevrilmesini talep etme hakkı doğmaktadır.

Rehnelerin rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurması onun için bir hak teşkil etmektedir. Bu sebeple bu hakkını kullanıp kullanmamakta serbesttir. Ancak rehin alacaklısının rehinin paraya çevrilmesini talep etme hakkı, asli hak niteliğindedir. Bu sebeple rehinin paraya çevrilmesini talep etme hakkının ortadan kaldırılmasına ilişkin anlaşmalar batıldır⁵⁰⁵.

⁵⁰¹ **ESENER/ GÜVEN**, s. 504; **TEKİNAY**, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 138; **KARAHACIOĞLU/ DOĞRU-SÖZ/ ALTIN**, s. 23; **AKİPEK/ AKINTÜRK**, s. 847.

⁵⁰² **SAYMEN/ ELBİR**, s. 721; **AYBAY/ HATEMİ**, §41, N. 21; **ESKİOCAK**, s. 136; **ESENER/ GÜVEN**, s. 505.

⁵⁰³ **ESKİOCAK**, s. 136.

⁵⁰⁴ **TEKİNAY**, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 138; **ULUTAŞ**, Erdem, Rehinin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İcra Takibi, İBD, C. 90, S. 2, Mart 2016, s. 193; **MUŞUL**, Timuçin, Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu İle Takip, BATİDER, C. 7, S. 3, Haziran 1974, s. 606.

⁵⁰⁵ **ESKİOCAK**, s. 136.

Türk Medeni Kanunu rehin hükümlerini düzenlemekle birlikte, rehinin paraya çevrilmesiyle ilgili bir düzenleme yapmamıştır. Kanunkoyucu sadece TMK 946. madde de rehinli alacak için gidilebilecek takip yolunu belirtmektedir. Hükme göre rehin alacaklısı, alacağını rehinin paraya çevrilmesi yoluyla isteyebilmektedir. İcra ve İflas Kanunu'nda ise taşınır rehininin paraya çevrilmesi İİK 145 vd. maddelerinde özel olarak düzenlenmektedir.

Kambiyo senedinin rehininin, rehin alacaklısına sağladığı en önemli haklardan bir diğeri alacak ve alacaklılar arasında öncelik sağlamasıdır⁵⁰⁶. Rehinin alacaklıya sağladığı en büyük imkân, rehinli alacaklının borç ödenmediği takdirde rehin konusu malın satışını isteyip, elde edilen miktardan alacağını tahsil etme hakkına sahip olmasıdır. Ancak borçlunun diğer alacaklılarının da satış tutarından borçlarını tahsil etmesi halinde rehin alacaklısının rehin hakkı kurmasındaki amaç ortadan kalkmış olmaktadır. Bu durumu göz önüne alan kanunkoyucu, alacağı rehinle temin edilen alacaklılar için özel bir düzenleme getirmiştir. İİK m. 206/1'e göre, alacaklarını rehinle güvence altına alan alacaklılar, borçlunun mallarının paraya çevrilmesi sonucu elde edilen satış tutarı üzerinde, alacaklarını öncelikli olarak alma hakları bulunmaktadır. Bu durumun kıymetli evrak hukukunda ortaya çıkış şekli rehin cirolu senetlerde olmaktadır. Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, alacağının tamamını elde edilinceye kadar rehnedenden cirantanın diğer alacaklılarına karşı senet bedeli üzerinde öncelik hakkı vardır⁵⁰⁷.

Aynı şekilde, rehnedenden cirantanın iflas etmesi halinde de hamilin, rehin hakkının kendisine tanıdığı öncelik hakkından yararlanarak kambiyo senedinin iflas masasına katılmamasına ya da katılmış ise iflas masasından çıkarılmasını talep etmeye hakkı vardır⁵⁰⁸. Aynı durum rehnedenden cirantanın bütün mallarının haczedilmesi halinde de geçerli olmaktadır. Dolayısıyla, senet bedelinin üçüncü kişilerin hazine veya iflas masasına dahil edilebilmesi için rehnalan hamilin bütün rehin konusu alacağını tahsil etmiş veya alacağının son bulmuş olması gerekmektedir⁵⁰⁹.

⁵⁰⁶ YILMAZ, (Rehin), s. 291-292; KUBİLAY, s. 506.

⁵⁰⁷ DOMANIÇ, (Şerh), s. 174; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 81; DOMANIÇ, (Rehin), s. 524; KUBİLAY, s. 506; YILMAZ, (Rehin), s. 291-292.

⁵⁰⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 629; YILMAZ, (Rehin), s. 292; KUBİLAY, s. 506.

⁵⁰⁹ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 81.

Rehin cirosunun yapılması ve kambiyo senedinin zilyetliğinin devredilmesi ile rehnalan hamil, senetten kaynaklanan bir rehin hakkına sahip olmaktadır. Bu sebeple senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil senetten doğan tüm haklarını kullanabilir (TTK m. 689/1)⁵¹⁰. Rehnalan hamil haklarını kullanırken “*kendi adına hareket*” etmektedir⁵¹¹. Ancak hamilin hakkı alacağa bağlı fer’i bir hak olduğundan, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senetteki bu hakları rehin amacıyla sınırlı olarak kullanabilir⁵¹². Dolayısıyla rehin hakkının verdiği sınırları aşan işlemleri yapamaz⁵¹³. Örneğin; senet bedelini alma hakkından vazgeçemez, senet borçlularını ibra edemez, sulh yapamaz ve kendi hakkından feragat ettiği durumlarda hamili olduğu senedi bu sebeple senet borçlularına iade edemez⁵¹⁴. Zira senette bu işlemleri yapmaya yetkili olan kişi rehnedan cirantadır.

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin senetten kaynaklanan haklarından bir diğeri de senedi tahsil etme yetkisine sahip bulunmasıdır. Bu doğrultuda hamil, kambiyo senedini ödeme için (duruma göre kabul için) ibraz etmek ve senet bedelinin ödenmemesi halinde gerekli hukuki işlemlere başvurma hakkına sahiptir. Ancak belirtmek gerekir ki, bu hak hamil açısından aynı zamanda bir yükümlülüktür. Çünkü senette alacak hakkı sahibi olan kişi ciranta olduğundan, rehnalan hamilin, rehnedan cirantanın hakkını koruyucu işlemleri yapması temel ilişkide sorumluluğunun doğmaması için zorunludur⁵¹⁵. Bu doğrultuda rehin cirosunun hamile, senet bedelini tahsil edebilme yetkisi

⁵¹⁰ **SEZER**, Ahmet, Bilimsel Görüşler, Uygulama ve Yargıtay Kararları Işığında Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası, 4. Baskı, Ankara, 2016, s. 74; **KUBİLAY**, s. 508; **YILMAZ**, (Rehin), s. 292; **AKGÜN**, s. 69; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 279; (12. HD 18.09.1997 E. 8187 K. 87781) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 126)); Rehin cirosu ile senedi iktisap eden banka, senedin düzenleyeni takip edebilir (12. HD 19.02.1986 E. 8254 K. 1912; 29.01.1985 E. 11269 K. 658) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 131)); (12. HD 30.12.2002 E. 26020 K. 27978) (**UYAR/ UYAR/ UYAR**, s. 145)).

⁵¹¹ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 153; **ARSLANLI**, s. 123; **PULAŞLI**, §14, N. 74; **POROY/ TEKİNALP**, N. 284; **POROY**, s. 165; **ÜLGEN** (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 609; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 115; **YILMAZ**, (Rehin), s. 293; **KUBİLAY**, s. 509; **DOĞANAY**, (Şerh), s. 1887; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 279; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 79; **BATTAL**, s. 99; **GÜR**, s. 61; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 134; **CANTEKİN**, s. 89; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 29; **BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 46; **CAN/ GÜNER**, s. 112; **BAKLACI ÇAKIROĞLU** (ŞAFAK/ DİREN/ ÖZTÜRK ALMAÇ), s. 171; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 90; **COŞKUN**, s. 259; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 61.

⁵¹² **POROY/ TEKİNALP**, N. 284; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **ARSLANLI**, s. 123; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 279; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 78; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **YILMAZ**, (Rehin), s. 294; **CAN/ GÜNER**, s. 112; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 89.

⁵¹³ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **POROY/ TEKİNALP**, N. 284; **POROY**, s. 165; **PULAŞLI**, §14, N. 74; **ARSLANLI**, s. 123; **KUBİLAY**, s. 509; **TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ**, s. 162; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 89; **YILMAZ**, (Rehin), s. 294.

⁵¹⁴ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 89; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 82; **POROY/ TEKİNALP**, N. 284; **YILMAZ**, (Rehin), s. 294.

⁵¹⁵ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 629; **YILMAZ**, (Rehin), s. 294.

vermekle birlikte senet borçlularına da geçerli bir ibraz sonucu senet bedelini ödeme yükümlülüğü yüklediğini ifade etmek gerekir⁵¹⁶.

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, senet bedelini tahsil için yaptığı işlemlerin masraflarını isteme hakkı da bulunmaktadır. Temel ilişkide rehnedan cirantadan masrafları isteme hakkı, rehin konusu kambiyo senedinin muhafazası ve değerinin korunması amacıyla yapılan masrafları talep hakkıyla sınırlıdır⁵¹⁷. Müracaat hakkı kapsamında masrafları talep hakkı ise, TTK m. 725’de kambiyo senedi için çektiği protesto ve ihbar masrafları isteme hakkı düzenlenmektedir. Ancak hamilin her zaman protesto masrafı yapmasına gerek bulunmayabilir. Nitekim, düzenleyenin ya da cirantanın senet üzerine “*gidersiz*”, “*protestosuz*” gibi kayıtlar koyarak senedi devretmesi halinde, senedin hamili başvuru hakkını kullanabilmek için ödememe (duruma göre kabul etmeme) protestosu çekme yükümlülüğünden kurtulmuş olmaktadır (TTK m. 722/1). Ayrıca, düzenleyenin kambiyo senedine koyduğu kayıtlar tüm senet borçlularını ilgilendiren kayıtlardır. Bu sebeple düzenleyenin senetten dolayı protesto yükümlülüğünü ortadan kaldırdığı durumlarda bu kayıt herkesi ilgilendiren nitelikte olacağı için burada ayrıca protesto çekilip masraf yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak bu durumda da hamil protesto çekmekte serbesttir. Fakat bu kayda rağmen protesto çekerse, bu protestoya ilişkin yaptığı masraflar hamilin kendisine ait olmaktadır (TTK m. 722/3). Bunun dışında, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, ayrıca yaptığı ihbarın masrafını senet borçlularından istemesi mümkündür (TTK m. 725).

Protesto çekilmesine gerek bulunmayan hallerde ise, ihbar zorunluluğu ortadan kalkmamakla birlikte, ihbardan muafiyet hali de söz konusu değildir (TTK m. 723). Ayrıca ihbar yükümlülüğüne aykırı davranan senet borçlusu, senet bedeliyle sınırlı olarak, ihmalden kaynaklanan zarardan sorumlu olmaktadır (TTK m. 723). Bu sebeple senedi rehin cirosu ile iktisap eden kişiye karşı, senetten dolayı sorumlu bulunan kişilerin ihbar yükümlülüğüne aykırı davranışı sonucunda rehnalanın bir zararı ortaya çıkarsa, kanunun açık hükmü karşısında senet borçluları rehnalana karşı bu zarardan da sorumlu olmaktadır.

⁵¹⁶ DOMANIÇ, (Şerh), s. 174; YILMAZ, (Rehin), s. 294; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 79.

⁵¹⁷ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 848; ESKİOCAK, s. 157; ESENER/ GÜVEN, s. 504.

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, kambiyo senedinden kaynaklanan davalara taraf olma hakkı da bulunmaktadır. Bu davalar, menfi tespit davası, ziya ve iptal davası, senedin iadesi davası ve sebepsiz zenginleşme davası olabilir. Senet borçluları, senetten dolayı borçlu olmadıklarını ispat etmek için rehnalan hamile karşı menfi tespit davası açabilirler⁵¹⁸. Rehnalan hamil ise, kambiyo senedine bağlı alacak hakkı üzerinde bir rehin hakkı bulunduğunu ileri sürerek davaya taraf olabilir. Ayrıca rehnalan hamil, senedin istem dışı elinden çıktığı ya da yok olduğu durumlarda senedin ziya ve iptali davası açabilmektedir⁵¹⁹. Nitekim, TTK m. 651’de bu davayı senet zayi olduğu anda senet üzerinde hak sahibi bulunan kişinin açabileceği belirtilmektedir. Bu sebeple senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senedin elinde iken zayi olması halinde bu davayı açma yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca hamil, senedin iadesi davasına da taraf olabilir. Hamilin bu davada davacı ya da davalı olması mümkündür. Nitekim, hamilin iktisap ettiği senet, başkasının elinden rızası dışı çıkmış ve kendisine geçmiş olabilir. Bu durumda hamil, kazanımında kötünietli veya ağır kusurlu olmadığı sürece senedi iade etmekle yükümlü değildir⁵²⁰. Ancak hamilin elinde bulundurduğu senedin rızası dışında elinden çıkması ve bir üçüncü kişiye devredilmiş olması da mümkündür. Bu durumda hamil, senedin iadesi davası açabilir. Ancak burada da üçüncü kişi kazanımı esnasında kötünietli veya ağır kusurlu olmadığı sürece senedi iade etmekle yükümlü olmaz⁵²¹.

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin kıymetli evrak hukukunda özel olarak düzenlenmiş olan sebepsiz zenginleşme davasını açması da mümkündür. Bu doğrultuda, senedin zamanaşımı uğraması veya senetten kaynaklanan hakların korunması için gerekli işlemlerin yapılmaması sebebiyle, senedin asıl borçlusunun senetten kaynaklanan yükümlülüğü son bulur (TTK m. 732/1). Ancak bu kişiler hamile karşı, onun zararına zenginleşmiş olabilecekleri miktarla sınırlı olarak borçlu olurlar (TTK m. 732/1). Dolayısıyla senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin bu alacağı talep hakkı bulunmaktadır.

---

⁵¹⁸ TÜRK, Ahmet, Kambiyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Özel Sayı, 2005, s. 357.

⁵¹⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; YILMAZ, (Rehin), s. 293.

⁵²⁰ ÇELİK, s. 375.

⁵²¹ İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 31.

Öte yandan hamil, müracaat hakkı kapsamında senet bedelinin ödenmemesi halinde, senette kendisine karşı sorumlu bulunan kişilere icra takibi başlatmaya da yetkilidir⁵²². Bu doğrultuda, elinde kambiyo senedi bulunduran hamilin, kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurma hakkı vardır.

2. 6. 2. Rehin Cirounda Rehin Alacaklısının Yükümlülükleri

2. 6. 2. 1. Rehin Konusu Kambiyo Senedini Üçüncü Kişiyeye Devretmeme ve Rehnetmeme

Kambiyo senedine bağlı hakkın gerek Türk Medeni Kanunu gerek Türk Ticaret Kanunu kapsamında rehnedilebilmesi için kambiyo senedinin zilyetliğinin rehin alan alacaklıya devredilmesi gerekmektedir. Kambiyo senedi, alacaklının elinde bulunduğu süre zarfında ise, hukuki ve fiili tasarruflara açık olmaktadır⁵²³. Bu sebeple kanunkoyucu, taraflar arasında bulunan güven ilişkisinin korunması amacıyla rehin alacaklısına kambiyo senedi (rehin konusu taşınır mal) üzerinde tasarrufta bulunmama yükümlülüğü getirmiştir (TMK m. 945/2). Bir diğer ifade ile rehin alacaklısı rehin konusu taşınırı üçüncü bir kişiyeye devredemez ya da rehnedemez⁵²⁴.

TMK m. 945/2'ye göre, rehinli alacaklı rehin konusu taşınırı üçüncü bir kişiyeye devretmeme ve rehnetmeme yükümlülüğüne aykırı hareket ederse, doğacak zarara kendisinin katlanması gerekmektedir. Ayrıca doktrinde, bu durumda illiyet sorumluluğu bulunduğu dolayısıyla rehin alacaklısının kusursuz olduğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulamayacağı belirtilmektedir⁵²⁵.

Rehnelen hamilin tasarruf yetkisini kısıtlayan düzenlemelerden diğeri ise, Türk Ticaret Kanunu'nda yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, kambiyo senedini rehin ciro su

⁵²² ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 90; KUBİLAY, s. 509; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 279.

⁵²³ ESKİOCAK, s. 168.

⁵²⁴ CANSEL, s. 170; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1108; GÖKTÜRK, s. 1117; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 848; DOĞRUSÖZ, s. 257; DAVRAN, s. 79; ESENER/ GÜVEN, s. 505; VELİDEDEOĞLU, s. 795; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 136; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 12-13, s. 25.

⁵²⁵ CANSEL, s. 171; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 25; GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1108; ESENER/ GÜVEN, s. 505; DOĞRUSÖZ, s. 258; *Tekinay* ise, alacaklının, rehin verenin yetkisi olmadan sattığı rehinli maldan, alacağını aşan bir bedel elde edemediği veya icra yoluyla yapılacak satışın alacağından daha düşük olduğunu ispatlaması halinde sorumlu tutulamayacağını belirtmektedir (TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 138).

ile iktisap eden hamil, senedi bir üçüncü kişiye devretmek isterse hamilin yapacağı ciro, ancak tahsil cirosu hükmünde olmaktadır (TTK m. 689/1). Ancak kanunkoyucu, “*hamilin yapacağı ciro*” demekle yetinmiş, ayrıca cironun türü konusunda bir açıklama yapmamıştır. Dolayısıyla kanunkoyucunun ciro diyerek bütün ciro türlerini kapsamına alan genel bir düzenleme yaptığı söylenebilir. Maddenin bu şekilde yorumlanması halinde, hamilin yaptığı ciroya açıkça rehni belirten ifadeler koyması halinde dahi bu cironun tahsil cirosu olduğunun kabulü gerekir. Ancak kanunkoyucunun madde de bahsettiği cironun, sadece temlik cirosu olduğu da söylenebilir. Kanunda bahsedilen cironun temlik cirosu olduğunun kabulü halinde ise, hamilin üçüncü bir kişiye yapacağı ciroya rehin kayıtları koyması halinde yapılan cironun rehin cirosu olarak kabul edilmesi gerekmektedir. *Poro-y/Tekinalp*, rehin cirosundan sonra bir temlik cirosu yapılması halinde bu cironun tahsil cirosu olacağını fakat açıkça rehin cirosu yapılması halinde ise bu cironun rehin cirosu olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir⁵²⁶. Ayrıca burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus, TTK m. 688 ve TTK m. 689’da yer alan ifade farklılığıdır. Tahsil cirosunun düzenlendiği TTK m. 688’de “*fakat o poliçeyi ancak tahsil cirosu ile tekrar ciro edebilir.*” ifadesine yer verilmektedir. Halbuki rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689’da “*fakat kendisi tarafından yapılan bir ciro ancak tahsil cirosu hükmündedir.*” şeklinde ifa edilmektedir. Bu sebeple bu durumun, kanunkoyucunun rehin cirosunda bir karine getirmiş olduğu şeklinde de yorumlanması mümkündür.

Görüldüğü üzere rehin cirosundan sonra tekrar bir rehin cirosu yapılıp yapılamayacağı tartışmalı olsa da, rehin cirosundan sonra açıkça yazılmış olsa dahi bir temlik cirosu yapılması mümkün değildir⁵²⁷. Zira rehnelen hamile yapılan rehin cirosunun temlik fonksiyonu bulunmamaktadır. Bu sebeple kimse sahip olduğundan daha fazlasını devredemeyeceği için rehnelen hamil sahip olmadığı hakkı bir üçüncü kişiye devredememektedir. Bu durumda kambiyo senedindeki hakkın sahibi rehin cirosuna rağmen rehnedir ciritanda kalmaya devam etmektedir. Dolayısıyla burada temlik cirosu yapabilecek tek kişi rehnedir ciritantadır. Buna karşın rehnedir ciritantının da ancak rehin cirosunu çizdikten sonra bir temlik cirosu yapabilmesi mümkündür.

---

⁵²⁶ **POROY/ TEKİNALP**, N. 283a.

⁵²⁷ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 630.

2. 6. 2. 2. Rehin Konusu Kambiyo Senedinin Tahsili İçin Gerekli İşlemleri Yapma

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin yükümlülüklerinden birisi de kambiyo senedini tahsil etmektir. Ancak hamilin tahsil yükümlülüğü her durumda söz konusu olmamaktadır. Hamilin bu yükümlülüğü ancak kambiyo senedinin senet borçluları tarafından ödenmesinin kabulü halinde doğmaktadır.

2. 6. 2. 2. 1. Süresi İçerisinde Senedi İbraz Etme ve Senedin Ödenmemesi Halinde Protesto ve İhbar İşlemlerini Yapma

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senetten kaynaklanan bir rehin hakkı kazanmaktadır. Bu sebeple senetten kaynaklanan tüm hakları kendi adına kullanabilmektedir⁵²⁸. Ancak hamilin söz konusu bu haklarını kullanabilmesi için kambiyo hukukundan doğan belirli yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamil, süresi içerisinde senedi ödeme (duruma göre kabul) için ibraz etmelidir⁵²⁹. Senet bedelinin ödenmesi halinde bu bedeli tahsil etmekle yükümlüdür. Ancak geçerli bir ibraza rağmen senet bedeli her zaman ödenmeyebilir. Bu durumda da süresi içerisinde protesto çekme yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir⁵³⁰. Çünkü, müracaat borçlularına başvurunun şartı, süresi içerisinde protesto yükümlülüğünü yerine getirmektir⁵³¹.

Rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamilin yükümlülüklerini yerine getirmemesi rehnedir cirasına karşı temel ilişkide sorumluluğunu doğurmaktadır. Zira, rehin cirasunun yapılmasıyla birlikte taraflar arasında rehin sözleşmesi kendiliğinden kurulmuş olmaktadır. Bu sözleşme ise bazı yükümlülükleri beraberinde getirmektedir. Örneğin

⁵²⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 153; ARSLANLI, s. 123; PULAŞLI, §14, N. 74; POROY/ TEKİNALP, N. 284; POROY, s. 165; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 609; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 115; YILMAZ, (Rehin), s. 293; KUBİLAY, s. 509; DOĞANAY, (Şerh), s. 1887; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 279; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 79; BATTAL, s. 99; GÜR, s. 61; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 134; CANTEKİN, s. 89; TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 162; KOCAİMAMOĞLU, s. 29; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 46; CAN/ GÜNER, s. 112; BAKLACI ÇAKIROĞLU (ŞAFAK/ DİREN/ ÖZTÜRK ALMAÇ), s. 171; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 90; COŞKUN, s. 259; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61.

⁵²⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 629; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; KINACIOĞLU, s. 153.

⁵³⁰ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 634; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 82, s. 89; YILMAZ, (Rehin), s. 294; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 78; KINACIOĞLU, s. 153; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 77; AKGÜN, s. 79; KOCAİMAMOĞLU, s. 53; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 239.

⁵³¹ GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 50; KINACIOĞLU, s. 204; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 77.

taraflar açıkça kararlaştırmasa da hamilin vadede senedi ibraz etmesi ve senet içerisine yerleşmiş hakkı koruyucu işlemleri yapması zorunludur. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde *Özta*n ve *Yılmaz* hamilin cirantasına karşı rehin sözleşmesinin ihlali ile sorumlu olacağını, *Kınacıoğlu* ise hamilin senedi ibraz ederek ödenmemesi halinde protesto çekip müracaat hakkını kullanma yükümlülüğünün “*ihitimam vazifesi*” olduğunu belirtmektedir⁵³². *Şimşek* ise, rehnalan hamilin, müracaat hakkını kullanmamaktan dolayı bir sorumluluğunun olmadığını ifade etmektedir⁵³³. Yazar, bu doğrultuda, 1926 tarihli mülga TK’da rehin alan senet hamilinin, senet bedelini tahsil için gerekli bütün yasal işlemleri yapmakla yükümlü tutulduğu 762. maddenin 6762 sayılı Ticaret Kanunu’na alınmamış olduğuna dikkat çekmektedir⁵³⁴. Ayrıca TTK m. 689/1 (ETK m. 601)’de yer alan, “*hamil poliçeden doğan bütün hakları (kullanabilir)*”, ifadesinin konulma amacının da bu doğrultuda olduğunu ifade etmektedir⁵³⁵.

İbraz

İbraz, kambiyo senedinin bedelinin ödenmesi talebini içeren fiildir⁵³⁶. Senedi süresi içerisinde ibraz etmesi gereken kişi, senedin meşru hamilidir. Ödeme için ibraz, kabul için ibrazdan farklı olarak sadece senedin meşru hamili tarafından yapılabilir. Çünkü TTK m. 710/3’de, vadede senette meşru hamil olarak gözüken kişiye hile veya ağır kusurlu olmadan ödeme yapılması halinde, borçlunun senetten doğan sorumluluğunun ortadan kalkacağı düzenlenmektedir.

Türk Borçlar Kanunu’na göre, borçlunun borcundan kurtulabilmesi için ifa gününde ve ifa yerinde edimini yerine getirmesi gerekmektedir⁵³⁷. İfa yeri, borçlanılan edimin ifa edileceği yeri belirtmektedir⁵³⁸. Kambiyo senetlerinde ifa yeri TBK m. 89’da yer alan genel düzenlemeden ayrılarak borçlunun ikametgahı şeklinde belirlenmektedir (TTK m. 672/3, m. 777/3). Bu sebeple kambiyo senedi borcu “*aranılacak borçtur*”. Aranılacak

⁵³² ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 629; YILMAZ, (Rehin), s. 294; KINACIOĞLU, s. 153.

⁵³³ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 91.

⁵³⁴ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 91.

⁵³⁵ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 91.

⁵³⁶ KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ KENDİGELEN), N. 647.

⁵³⁷ KILIÇOĞLU, s. 679.

⁵³⁸ TUNÇOMAĞ, Kenan, Borçlar Hukukunun Genel Esasları, İstanbul, 1971, s. 270; KAYNAR, Reşat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1974, s. 151.

borçlarda, alacaklı kişi borçlunun ikametgahına giderek borcun ifasını istemelidir⁵³⁹. Dolayısıyla kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil de, vadede borçlunun ikametgahına giderek senedi tahsil etmelidir.

Uygulamada ise bankalar, kambiyo senedini borçlunun ikametgahında borçluya ibraz etmek yerine, ona ihbar göndermektedirler. Bu ihbarda, kişinin senetten dolayı borçlu olduğu, senedin bankanın elinde bulunduğu ve vadede bankaya bu senedin bedelini ödemesi gerektiği bildirilmektedir. Her şeyden önce, Türk Ticaret Kanunu ve Çek Kanunu bankaların iş ve işlemlerini yaparken basiretli davranmalarını aramaktadır⁵⁴⁰. Bu doğrultuda, Türk Ticaret Kanunu'nun ödeme yerinde ibrazın geçerli bir ibraz olacağı düzenlenmesi sebebiyle bankanın, kambiyo senetlerinin aranılacak borç olduğunu ve bu sebeple borçlunun ikametgahında geçerli bir ibraz yapması gerektiğini bilmesi zorunludur. Ancak uygulamada kambiyo senetlerinin çokluğu ve borçluların farklı illerde yaşaması gibi sıkıntılar sebebiyle borçluların her birine ulaşılması imkânı oldukça zordur. Dolayısıyla, kanunda düzenlenen şekilde ibraz yapılabilmesi için bankaların daha fazla iş gücüne ihtiyaçları vardır. Ayrıca bankalar daha fazla iş gücüne sahip olsalar dahi riskler her zaman mevcuttur. Örneğin bir kambiyo senedinin banka çalışanı tarafından senet borçlusuna ibrazı esnasında zayi olması ya da tahsil edilen paranın yolda zayi olması pek tabii mümkündür.

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, kambiyo senedini süresi içerisinde ibraz yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde aleyhine bazı sonuçlar doğmaktadır. İlk olarak, ibraz yükümlülüğünü yerine getirmeyen hamil temerrüde düşmüş kabul edilmektedir. Ayrıca, bonoda asıl borçlu ve ona aval veren (poliçede kabul eden muhatap ve ona aval veren) dışındaki senet borçlularına karşı müracaat hakkını da kaybetmektedir. Asıl borçluya başvurma hakkı ise zamanaşımı süresiyle sınırlıdır. Hamilin senedi ibraz etmemesi halinde asıl borçluya başvurma hakkının kapsamında da daralma olmaktadır. Şöyle ki, hamil süresi içerisinde ibraz yapmaması halinde başvuru hakkının

---

⁵³⁹ **TUNÇOMAĞ**, (Genel Hükümler), s. 274; **OĞUZMAN/ ÖZ**, (Cilt 1), N. 1044; **HIRSCH**, s. 84; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 672; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 13; **KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ KENDİGELEN)**, N. 645; **BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 87; **KINACIOĞLU**, s. 181; **BÖRÜ**, Levent, Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki, AÜHFD, C. 65, S. 1, 2016, s. 146; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 3; **AKGÜN**, s. 73.

⁵⁴⁰ **TEOMAN**, Ömer, Tüm Makalelerim Cilt I-II (1971-2001), 2. Baskı, İstanbul, 2012, Makale 83, Çek Yasası'nın Yaratabileceği Sakıncalar, s. 1141.

kapsamının düzenlendiği TTK m. 725’de yer alan temerrüt faizi, protesto ve ihbarname masrafını ve komisyon ücretini zamanaşımı süreleri içerisinde dahi asıl borçludan talep edememektedir⁵⁴¹.

Protesto ve İhbar

Protesto

Protesto, kambiyo senetlerinde ödememe (duruma göre kabul etmeme) durumunun noter aracılığıyla tespit edilmesidir⁵⁴². Müracaat hakkının kullanılması için kanuna uygun bir şekilde çekilmiş protestonun varlığı gerekmektedir⁵⁴³. Protesto, Türk Ticaret Kanunu 715 ve devamındaki maddelerde düzenlenmektedir⁵⁴⁴. TTK 715. maddede protestonun noterlikçe düzenleneceği, 716. maddede ise hangi unsurları içermesi gerektiği belirtilmektedir. Türk Ticaret Kanunu m. 714’de ise, protestonun hangi süreler içerisinde çekilebileceği düzenlenmektedir. Belirli bir günde, düzenlenme tarihinden belirli süre sonra ve görüldüğünden belirli süre sonra vadeli poliçe ve bonolarda protesto vadeyi takip eden iki iş günü içerisinde, görüldüğünde vadeli poliçe ve bonoda ise senedin düzenlenmesinden itibaren bir yıllık süre içerisinde ödememe protestosu çekilmelidir.

Ancak belirtmek gerekir ki, müracaat hakkını kullanabilmek için her durumda protesto çekmeye gerek yoktur. Poliçelerde muhatabın veya kabul için arzı yasaklanmış poliçenin düzenleyeninin iflası, bonoda ise düzenleyeninin iflası veya mücbir sebebin otuz günden fazla sürmesi halinde hamilin protesto çekme yükümlülüğü kanun tarafından kaldırılmaktadır⁵⁴⁵. Bunların dışında keşideci ya da cirantaların iradi olarak protestodan

⁵⁴¹ **KAYA** (ÜLGEN/ HELVACI/ KENDİGELEN), N. 699.

⁵⁴² **BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 107-108; **PULAŞLI**, §16, N. 5; **KINACIOĞLU**, s. 190; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 242; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 151-152; **KAYA**, K. Tayfun, Haksız Protesto ve Protesto Nedeniyle Ticari İtibarın Zedelenmesi, ABD, S. 1, 1982, s. 23; **KARA**, Mustafa Sencer, Haksız Protesto, GÜHFD, C. XX, S. 2, 2016, s. 172.

⁵⁴³ **İNAN**, Nurkut, Kaanunname-i Ticarete Göre Protestolar, AÜHFD, C. 22, S. 1, Ocak 1966, s. 833; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 717; **ARSLANLI**, s. 143; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 53.

⁵⁴⁴ Protestoya ilişkin düzenlemeye 1512 sayılı Noterlik Kanunu m. 105’de de yer verilmektedir. Noterlik Kanunu m. 105’e göre, protestonun düzenlenmesinde Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulama alanı bulmaktadır.

⁵⁴⁵ **PULAŞLI**, §16, N. 35; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 255-256; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 51; **POROY/ TEKİNALP**, N. 325, N. 342; **KAYIHAN**, s. 87; İflas halinde protestoya gerek olmadığı hakkında bkz. (**BOZGEYİK**, (Müracaat), s. 81, **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 194; **DOĞANAY**, (Protesto), s. 529; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 738; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 77; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 54).

muafiyet kaydı koymaları da mümkündür. Örneğin, senede “*protestosuz*”, “*masrafsız*”, “*gidersiz*” gibi ifadeler yazılarak protesto çekme zorunluluğu ortadan kaldırılabilir⁵⁴⁶. Ancak bu kaydı kimin koyduğu önem taşımaktadır. Zira, düzenleyenin koyduğu kayıtlar tüm senet borçlularını ilgilendirdiği için bu kaydı düzenleyenin koymasına halinde, senetten dolayı sorumlu olan herkese protesto çekilmeden başvurulabilir⁵⁴⁷. Ne var ki, hamil keşidecinin koyduğu protestodan muafiyet kaydına rağmen masraflarına kendisi katlanmak suretiyle protesto çekebilmektedir⁵⁴⁸. Buna karşın, cirantanın koyduğu kayıtlar sadece kendisini ilgilendirdiği için cirantanın protestodan muafiyet kaydı koymasına halinde, kaydı koyan ciranta dışındaki senet borçlularına başvurulurken protesto çekilmesi gerekmektedir⁵⁴⁹. Ayrıca cirantanın koyduğu protestodan muafiyet kaydına rağmen protesto çekilmesi halinde ise, hamil bu kaydı koyan ciranta dahil olmak üzere tüm senet borçlularından protesto masraflarını talep edebilir (TTK m. 722)⁵⁵⁰.

Müracaat hakkının kullanılmasının şartı, süresi içerisinde senedin ödeme için ibraz edilmiş olması ve ödenmemesi halinde ise süresi içerisinde ödememe protestosunun çekilmesidir⁵⁵¹. Bu yükümlülüğe aykırı davranan hamil senetten doğan müracaat hakkını kaybetmektedir. Buna karşın, zamanaşımı süreleri içerisinde asıl borçluya ve/ya onun avalistlerine başvuru hakkı devam etmektedir. Kabule arzı zorunlu poliçelerde ise hamilin süresi içerisinde senedi kabule arz edip, kabul edilmemesi halinde kabul etmeme

⁵⁴⁶ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 745; POROY/ TEKİNALP, N. 341; PULAŞLI, §16, N. 36; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 51; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 151; GÜR, s. 63; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 195, s. 197; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 257; GÜNAY, (Şorumluluk), s. 104; DOĞANAY, (Protesto), s. 527; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 136; KINACIOĞLU, s. 196; ARSLANLI, s. 90; COŞKUN, s. 204-205; KAYIHAN, s. 87; AKGÜN, s. 81.

⁵⁴⁷ BOZGEYİK, (Müracaat), s. 137; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 747; POROY/ TEKİNALP, N. 341; ARSLANLI, s. 90; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 151; KINACIOĞLU, s. 197; COŞKUN, s. 205; AKGÜN, s. 81; KOCAİMAMOĞLU, s. 57; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 258.

⁵⁴⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 747; POROY/ TEKİNALP, N. 341; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 151; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 139; KINACIOĞLU, s. 197; COŞKUN, s. 205; AKGÜN, s. 81; KOCAİMAMOĞLU, s. 57-58; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 258-259.

⁵⁴⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 747; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 152; POROY/ TEKİNALP, N. 341; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 137-138; KINACIOĞLU, s. 197; ARSLANLI, s. 90, dn. 26a, s. 155; COŞKUN, s. 205; AKGÜN, s. 81; KOCAİMAMOĞLU, s. 58; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 258.

⁵⁵⁰ POROY/ TEKİNALP, N. 341; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 139; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 748; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 152; KINACIOĞLU, s. 197; AKGÜN, s. 81; KOCAİMAMOĞLU, s. 58; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 259-260.

⁵⁵¹ BOZGEYİK, (Müracaat), s. 87; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 194; DEMİRKAPI, Ertan, Noterlik Uygulaması Açısından Kambiyo Senetlerinde Protestolar, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, Haziran 2014, s. 24; POROY/ TEKİNALP, N. 325; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 150.

protestosu çekmemesi durumunda poliçeden dolayı başvuru hakkı tamamen ortadan kalkmaktadır⁵⁵².

Sonuç olarak, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin senette iradi ya da kanuni muafiyet halleri söz konusu olmadığı sürece, müracaat hakkını kullanabilmesi için protesto çekmesi gerekmektedir

İhbar

İhbar, ödememe (duruma göre kabul etmeme) halinin kambiyo taahhüdü sebebiyle senetten dolayı sorumluluk altına giren borçlulara gerekli hazırlıkları yapmaları amacıyla bildirilmesidir (TTK m. 723)⁵⁵³. İhbar süreleri TTK m. 723’de açıkça düzenlenmektedir. Hamil, protesto varsa protesto gününü, protestodan muafiyet halleri mevcutsa ibraz gününü takip eden dört iş günü içerisinde ödememe (duruma göre kabul etmeme) halini noter aracılığıyla cirantasına ve kambiyo senedinin düzenleyenine bildirilmesi gerekmektedir (TTK m. 723/1). Her ciranta ise aldığı ihbarı, aldığı günü izleyen iki iş günü içinde kendi cirantasına ihbar etmektedir (TTK m. 723/2).

İhbar noter aracılığıyla veya poliçenin iadesi yoluyla yapılmaktadır⁵⁵⁴. Uygulamada, protesto ve ihbarın birleşmiş vaziyette senet borçlusuna ibraz edildiği görülmektedir (TTK m. 723/5)⁵⁵⁵.

Protestodan muafiyet halleri hamilin ihbar yükümlülüğünü sona erdirmemektedir⁵⁵⁶. Bunun yanında, taraflar yapacakları anlaşma ile de ihbar yükümlülüğünü ortadan kaldıramamaktadırlar⁵⁵⁷. Sözgelimi, bankanın tarafı olduğu kredi sözleşmesine ödememe durumunda ihbar zorunluluğunun bulunmadığına ilişkin koyacağı kayıt

⁵⁵² DOĞANAY, (Protesto), s. 532; PULAŞLI, §16, N. 41, N. 49.

⁵⁵³ DEMİRKAPI, Ertan, Kambiyo Senetlerinde İhbar Zorunluluğu, Ankara, 2011, s. 44-45; KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ KENDİGELEN), N. 796; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 153; POROY/ TEKİNALP, N. 343; PULAŞLI, §16, N. 46; KINACIOĞLU, s. 197; ARSLANLI, s. 94; COŞKUN, s. 294-295; KAYIHAN, s. 88; AKGÜN, s. 82; KOCAİMAMOĞLU, s. 58.

⁵⁵⁴ POROY/ TEKİNALP, N. 346; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 156; PULAŞLI, §16, N. 53; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 163; KINACIOĞLU, s. 198; AKGÜN, s. 82; COŞKUN, s. 295; KOCAİMAMOĞLU, s. 59; İhbarın noter aracılığıyla yapılması mümkündür (ARSLANLI, s. 96).

⁵⁵⁵ KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ KENDİGELEN), N. 806; COŞKUN, s. 295.

⁵⁵⁶ ARSLANLI, s. 90; POROY/ TEKİNALP, N. 343; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 781; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 63; DOĞANAY, (Protesto), s. 527; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 154; COŞKUN, s. 205; KOCAİMAMOĞLU, s. 57.

⁵⁵⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 781; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 154; COŞKUN, s. 295.

geçersizdir⁵⁵⁸. Bu durum Türk Ticaret Kanunu'nun protestodan muafiyet hallerini düzenlemesine rağmen ihbardan muafiyet halini düzenlememesinden de kaynaklanmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu m. 723/7'de ihbar yükümlülüğüne aykırı davranılması halinde hamilin sorumluluğunun doğacağı düzenlenmektedir. İhbar yükümlülüğüne aykırı davranılması çoğu zaman protesto yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halindeki gibi ciddi sonuçlar doğurmamaktadır. Şöyle ki, senedin ödenmemesi ya da kısmi ödeme yapılması halinde hamilin müracaat hakkını kullanabilmek için protesto çekmesi zorunludur. Hamil, protesto yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde müracaat hakkını kullanamamaktadır. Fakat hamilin ihbar yükümlülüğüne aykırı davranmış olması müracaat hakkını ortadan kaldırmaz, sadece bu yükümlülüğü yerine getirmemesi sebebiyle ortaya çıkmış veya çıkacak zararları tazminle yükümlüdür (TTK m. 723/7)⁵⁵⁹. Ayrıca ihbar yükümlülüğünün kanunda belirtilen süreler içerisinde yerine getirilmemesi ile hiç yerine getirilmemesi farklı düzenlemelere tabi olmasa da, geç yapılmış olan ihbar hiç yapılmamış ihbara göre daha az zararın doğmasına sebep olacağı için ödenecek tazminatın miktarında farklılıklar görülebilmektedir⁵⁶⁰.

2. 6. 2. 2. 2. Kambiyo Senedini Tahsil Etme

Genel Olarak

Kambiyo senedini tahsil etme yetkisi vadede senedin meşru hamiline aittir. Bu sebeple kambiyo senedini rehin cirosuyla iktisap eden hamil, senedi tahsil etmeye yetkilidir. Zira rehin cirosunun teşhis fonksiyonu rehnalan hamili, senedin meşru hamili konumuna

⁵⁵⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 781; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 47; "TTY. nin 634, 635 ve 637, 638 nci maddelerinin buyurucu nitelikte olduğu. Borçlar Yasasının 19. ve 20. Maddeleri hükümlerince, Yasanın buyurucu nitelikteki kurallarının sözleşme ile değiştirilemeyeceği. Ayrıca para üzerinde işlem gören ve tacir olmaları gereği önemli bir iş adamı gibi davranmak durumunda olan bankaların, bilerek (kast) ve ağır kusurları halinde sözleşmeye sorumsuzluk kayıtları koyamayacakları gibi; kendi uğraşlarında özenle davranmaları beklenen bankaların, hafif kusurlarından doğacak sorumluluktan kurtulmalarını önceden belirleyen hükümlerin dahi BY. 99. Maddesi uyarınca geçersiz sayılması gerektiği. Zira banka işlemleri ve gördükleri işlerin yasal anlamı ile ayrıcalıklı (imtiyazlı) nitelikte olduğu. Bu nedenle sözleşmedeki bankaya ihbardan kaçınma olanağı veren hükmün geçerli olamayacağı" (11. HD 8.3.1977 E. 866, K. 1033) (GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 47, dn. 85)).

⁵⁵⁹ POROY/ TEKİNALP, N. 347; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 788; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 260; DOĞANAY, (Protesto), s. 527-528; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 160; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 163; PULAŞLI, §16, N. 54; KINACIOĞLU, s. 198; ARSLANLI, s. 97; COŞKUN, s. 296; KAYIHAN, s. 88; AKGÜN, s. 82; KOCAİMAMOĞLU, s. 59.

⁵⁶⁰ DEMİRKAPI, (İhbar), s. 143-144.

getirmektedir. Ayrıca senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senedi kendi adına tahsil etmektedir⁵⁶¹. Çünkü rehnalan hamilin senetten kaynaklanan bir rehin hakkı mevcuttur.

Türk Ticaret Kanunu vadede hamilin talep hakkının kapsamını düzenlemektedir. Nitekim, TTK m. 725'e göre hamil, poliçenin kabul edilmemiş veya ödenmemiş olan bedeli ve şart kılınmışsa işlemiş faizi, vadenin gelmesinden itibaren işleyecek faiz, protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarların giderleriyle diğer giderleri ve poliçe bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücreti talep edilebilir. Dolayısıyla kambyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin de tahsil yetkisi bütün bu sayılanları kapsamaktadır.

Kambyo Senedinin Tahsiline İlişkin Özel Durumlar

Kambyo senetlerinde senedin düzenlenmesi aşamasında zorunlu unsurlar düzenleyen ve lehtar arasındaki temel ilişkide kararlaştırılmakta ve düzenleyen tarafından senet üzerine yazılmaktadır. Daha sonra, senet lehtar tarafından tedavüle çıkarılabilmektedir. Lehtar ya da sonraki cirantaların senedin verilmesine sebep teşkil eden temel ilişkiye göre kambyo senedi üzerinde değişiklik yapma yetkileri bulunmamaktadır. Çünkü bu durum, senette tahrifat anlamına gelmektedir.

Kambyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil ile ciranta arasında temel ilişkide bir rehin sözleşmesi bulunmaktadır. Taraflar, temel ilişkideki rehin sözleşmesinde rehinli alacak miktarını, rehinli alacağın muacceliyet zamanını ya da hak ve yükümlülüklerini kararlaştırmış olabilirler. Ancak taraflar rehin sözleşmesi ile kararlaştırdıkları bu kayıtları kambyo senedi üzerinde belirtememektedirler. Çünkü kambyo senedi, düzenleyen ile lehtar arasındaki temel ilişkiye göre zaten doldurulmuştur. Doldurulan kayıtların ise silme, karalama gibi yollarla değiştirilmesi tahrifat anlamına gelmektedir. Dolayısıyla

---

⁵⁶¹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 153; ARSLANLI, s. 123; PULAŞLI, §14, N. 74; POROY/ TEKİNALP, N. 284; POROY, s. 165; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 609; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 115; YILMAZ, (Rehin), s. 293; KUBİLAY, s. 509; DOĞANAY, (Şerh), s. 1887; ERTEKİN/ KARATAŞ, s. 279; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 79; BATTAL, s. 99; GÜR, s. 61; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 134; CANTEKİN, s. 89; TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 162; KOCAİMAMOĞLU, s. 29; BOZGEYİK, (Müracaat), s. 46; CAN/ GÜNER, s. 112; BAKLACI ÇAKIROĞLU (ŞAFAK/ DİREN/ ÖZTÜRK ALMAÇ), s. 171; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 90; COŞKUN, s. 259; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61.

kambiyo senedi ve taraflar arasındaki temel ilişkide bazı farklılıklar bulunabilmektedir. Bu farklılıklar ise senedin tahsiline etki edebilmektedir.

Senet Bedelinin Rehinle Temin Edilen Alacaktan Farklı Olması

Senet bedeli her zaman rehinle temin edilen alacakla aynı olmayabilir. Bu doğrultuda, senet bedelinin rehinle temin edilen alacaktan fazla olması mümkün olduğu gibi az olması da mümkündür.

Senet Bedelinin Rehinle Temin Edilen Alacaktan Fazla Olması

Rehin cirosu yapılırken ciro üzerinde bedel gösterilmesine gerek yoktur⁵⁶². Bedel belirtilmeden yapılan rehin cirosunda, adi karine olarak, rehinli alacağın tüm senet bedeli kadar olduğu kabul edilmektedir⁵⁶³. Ancak ciro ile verilmek istenen teminat her durumda senet bedeliyle aynı olmayabilir. Bu durumda ise senet bedeli ile rehinli alacak miktarının aynı olmadığına ispat edilmesi gerekmektedir. Burada senede karşı senetle ispat kuralı geçerli olmaktadır. Bu sebeple, senet bedeli ile rehinli alacak miktarının aynı olmadığını ispat etmek isteyen borçlunun elinde yazılı bir delilinin olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, taraflar temel ilişkide yaptıkları rehin sözleşmesi ile rehinli alacak miktarını belirleyebilirler⁵⁶⁴. Yapılan bu yazılı rehin sözleşmesi ise senet bedeli ile rehinli alacak miktarının aynı olmadığına dair çıkan ihtilaf halinde delil olarak kullanılabilir. Buna karşın, tarafların temel ilişkide yazılı bir rehin sözleşmesi yapmamış olmaları halinde, rehinle temin edilen alacak ile senet bedelinin farklı olduğu yemin teklif edilerek ya da ticari defterlerle ispat edilebilmektedir⁵⁶⁵.

Rehinli alacak miktarının senet üzerinde yazılı olan bedelden az olması halinde reh-neden cirantanın ciro yaparken, rehinli alacak miktarıyla sınırlı olarak ciro yapıp yapamayacağı önem taşımaktadır. Bu doğrultuda ise, geçerli bir ciro işleminin yapılabilmesi için cironun senet bedelinin tamamını kapsamaması gerekmektedir (TTK m. 684/1)⁵⁶⁶. Senet

⁵⁶² KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 134; YILMAZ, (Rehin), s. 290; KUBİLAY, s. 505.

⁵⁶³ DOMANIÇ, (Şerh), s. 174; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 80; DOMANIÇ, (Rehin), s. 524; KUBİLAY, s. 505.

⁵⁶⁴ DOMANIÇ, (Şerh), s. 174.

⁵⁶⁵ DOMANIÇ, (Şerh), s. 174; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 80; KUBİLAY, s. 505.

⁵⁶⁶ KAYAR, s. 631; COŞKUN, s. 259.

bedelinin bir kısmının devredilmesi kısmi ciro hükmündedir⁵⁶⁷. Kısmi ciro ise batıldır (TTK m. 682/2)⁵⁶⁸. Aynı durum rehin cirosunda da geçerlidir. Dolayısıyla geçerli bir rehin cirosunun senet bedelinin tamamına ait olması gerekmektedir. Senet bedelindeki miktardan daha düşük bir miktarı içeren rehin cirosu yapılması halinde ise, yapılan ciro kısmi ciro hükmünde olmaktadır⁵⁶⁹. Kısmi rehin cirosu da geçerli değildir⁵⁷⁰.

Rehinli alacak miktarının senet üzerinde yazılı olan bedelden az olması halinde tarafların bu durumu yapılan ciro dışında, senet üzerinde bir kayıt olarak belirtmeleri halinde bu şekilde bir kaydın yazılmasının kambyo senedine ve başvuru hakkına etkisinin ne olacağı önem arz etmektedir. Kanaatimizce, bu şekilde bir rehin kaydının senede yazılması halinde bu kayıt, sadece kaydı koyan kişileri temel ilişkide ilgilendirir niteliktedir. Ancak burada tarafların, rehin kayıtlarının yanı sıra bu rehin kayıtlarının hangi temel ilişki sebebiyle yazıldığını da senette belirtmeleri mümkün değildir. Çünkü bu durum kambyo senedinin geçersizliği sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca tarafların temel ilişkilerinde senet üzerine yazdıkları rehin kayıtlarını kullanabilmeleri için, yazılı bir rehin sözleşmesi yapmış olmaları da gerekmektedir.

Bunların dışında, rehinli alacak miktarının senet bedelinden az olması halinde hamilin, temel ilişkideki rehinli alacak miktarıyla sınırlı olarak mı senet bedelini tahsil etmesi gerektiği düşünülebilmektedir⁵⁷¹. Öncelikle kambyo senetlerinde “*görünüşe güven ilkesi*” mevcuttur. Rehin cirosunun kısmi rehin cirosu şeklinde yapılmasının mümkün olmaması sebebiyle, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, şeklen senet bedelinin tamamı üzerinde rehin hakkına sahip konumdadır. Bu sebeple hamil tüm senet bedelini tahsil edebilmektedir. Senet borçlusunun da kötüniyeti ve ağır kusuru olmaksızın hamile yapacağı ödemeye senetteki sorumluluğu son bulmaktadır. Ayrıca burada senet borçlusunun tek başına rehinli alacak miktarının senet bedelinden az olduğunu bilmesi ağır kusurlu olduğunu göstermemektedir. Nitekim borçlunun emre yazılı senetlerde maddi

⁵⁶⁷ **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 106; **ERMAN**, (Kambyo Senetleri), s. 44; **KALPSÜZ**, (Kıymetli Evrak), s. 56; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 108.

⁵⁶⁸ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 639; **POROY/ TEKİNALP**, N. 257; **PULAŞLI**, §14, N. 11; **İMRE-GÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 69-70; **DOMANIÇ**, (Rehin), s. 523; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 106; **KINACIOĞLU**, s. 142; **CAN/ GÜNER**, s. 107; **ERMAN**, (Kambyo Senetleri), s. 44.

⁵⁶⁹ **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 108; **KUBİLAY**, s. 505.

⁵⁷⁰ **PULAŞLI**, §14, N. 81; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 106; **ERİŞ**, s. 398.

⁵⁷¹ **DOMANIÇ**, (Rehin), s. 523.

hukuk yönünden bir araştırma yapması da gerekmemektedir. Zira temel ilişkide rehnalan hamilin ne kadarlık bir alacak üzerinde rehin hakkı sahibinin belirlenmesi maddi hukuk yönünden bir araştırma gerektirmektedir. Kaldı ki rehnedan ciranta kendi rızası ile rehnalan hamile rehinli alacak bedelinden daha fazla bedelli bir senet verdiği de aşıkardır.

Rehinli alacak miktarının senet bedelinden az olması halinde hamilin rehinli alacak miktarıyla sınırlı olarak senedi tahsil etmesi hali, aynı zamanda kısmi rehin cirosunun dolanılması sonucunu doğurmaktadır⁵⁷². Şöyle ki, hamil vadede sadece kendi rehinli alacak kısmını tahsil edip, bu kısmi tahsili senede şerh ve imza ile gösterebilmektedir. Daha sonra ise rehnedan cirantaya senedi iade etmektedir. Rehnedan ciranta ise kendisine ait alacağı tahsil etmektedir. Ancak bu durum, TTK m. 684/1’de yer alan cironun senetten doğan tüm hakları devretmesi ve TTK m. 682/2’de yer alan kısmi cironun batıl olması ile bağdaşmamaktadır.

Son olarak değinmek gerekir ki, rehinli alacak miktarının senet bedelinden az olduğu durumlarda, hamil, senet bedelinin tamamını tahsil edebilse de, senet bedelinin tamamı üzerinde hak sahibi değildir. Hamilin hakkı rehinle temin edilen alacak miktarıyla sınırlıdır. Aşan kısım üzerine hak sahibi olan rehnedan cirantadır⁵⁷³. Bu sebeple hamil, rehinle temin edilen alacak miktarını aşan kısmında cirantasının temsilcisi konumundadır⁵⁷⁴. Burada cirantanın aşan kısım üzerinde farazi olarak hamili yetkilendirdiğini söylemek mümkündür. Çünkü ciranta senet bedelinin rehinli alacaktan fazla olduğunu bilmesine rağmen senedi hamile cirolamaktadır. Hamil ise, kendisine verilen bu yetkiyi (aşan kısım üzerindeki temsil yetkisini) dürüstlük kuralına uygun kullanmalıdır. Bu sebeple rehinli alacak miktarını aşan kısım cirantasına iade etmekle yükümlüdür⁵⁷⁵. Bu durum ise hamil ile ciranta arasındaki temel ilişkiyi ilgilendirmektedir. Nitekim hamilin bu bedeli iade etmekten kaçınması halinde cirantanın kambiyo hukukuna ilişkin bir talep hakkı yoktur. Ancak ciranta, genel hükümlere göre bu miktarı talep edebilmektedir. Dolayısıyla ciranta, senet bedelinden daha az bir miktar için rehin verdiği senetlerde yazılı bir rehin

⁵⁷² **DOMANİÇ**, (Rehin), s. 523; **KUBİLAY**, s. 505.

⁵⁷³ **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 91.

⁵⁷⁴ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 627; **YILMAZ**, (Rehin), s. 293; Dolayısıyla bu ciro, kısmen tahsil kısmen rehin cirosu niteliği taşımaktadır (**DOMANİÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 80; **DOMANİÇ**, (Rehin), s. 523).

⁵⁷⁵ **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 89; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 79, s. 89; **HACİÖMEROĞLU**, s. 116; **KUBİLAY**, s. 505; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s. 342; Eşya hukuku bakımından (**GÖKTÜRK**, s. 1116).

sözleşmesi yapması ve alacak konusunda ihtilafa düşüldüğü durumlarda bu rehin sözleşmesi ile rehinli alacak miktarını ispatlaması önem taşımaktadır⁵⁷⁶.

Senet Bedelinin Rehinle Temin Edilen Alacaktan Az Olması

Kambiyo senedi bedeli ile rehinle teminat altına alınan alacağın aynı olmadığı diğer bir durum, senet bedelinin rehinle temin edilen alacaktan az olmasıdır.

Senet bedelinin rehinle temin edilen alacaktan az olması halinde, bu bedel farkının ciroda belirtilmesi mümkündür. Ancak senet bedelini aşan miktarın ciroya yazılması halinde, bu durum sadece rehnedен ciranta ile rehnalan hamil arasında geçerli olmaktadır. Çünkü senet borçluları senet üzerinde yazan bedel ile sorumluluk altına girmektedirler. Bu sorumluluk, görünüşe güven ilkesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple senet bedelini aşan miktar için rehnalan hamilin, kendi cirantası dışındaki senet borçlularından aşan miktarı talep edebilmesi mümkün değildir. Ayrıca hamilin, aşan miktar için kendi cirantasına karşı da kambiyo hukukuna ilişkin bir talep hakkı bulunmamaktadır. Hamilin hakkını genel hükümler çerçevesinde rehnedен cirantaya karşı kullanması gerekmektedir⁵⁷⁷.

Senet bedelinin rehinle temin edilen alacaktan az olmasının ciro üzerinde belirtilmemesi halinde de hamil, senet bedelinin tamamını tahsil edebilmektedir. Ayrıca hamil, senet bedelini aşan rehinli alacak miktarı için genel hükümlere göre alacağını rehnedен cirantadan tahsil etmektedir.

Rehinle Temin Edilen Alacak İle Kambiyo Senedinin Vadesinin Farklı Olması

Rehin cirosunun tahsilinde üzerinde durulması gereken bir diğer konu da, rehinle temin edilen alacak ile kambiyo senedinin vadesinin farklı olmasıdır. Bu durum kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden önce olması şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden sonra olması şeklinde de ortaya çıkabilmektedir.

---

⁵⁷⁶ AKYAZAN, Sıtkı, Menkul Rehninde Teslim Koşulu ve Ayrıcalıkları, BATİDER, C. 9, S. 2, 1977, s. 326.

⁵⁷⁷ KUBİLAY, s. 505.

Kambiyo Senedinin Vadesinin Rehinli Alacağın Muacceliyet Tarihinden Önce Olması

Kambiyo senedinin vadesi, rehinli alacağın muacceliyet tarihi ile aynı olabileceği gibi farklı bir tarih de olabilmektedir. Kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden farklı olduğu durumlardan ilki, kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden önce olmasıdır.

Kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın vadesinden önce muaccel hale geldiği durumlarda hamil, rehinli alacağın muaccel olmasını beklemeden senedi tahsil edebilmektedir⁵⁷⁸. Bu durum senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin senetten kaynaklanan bütün hakları kullanabilmesinden kaynaklanmaktadır (TTK m. 689/1)⁵⁷⁹.

Kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muaccel olmasından önce olduğu durumlarda, rehinin fer'i bir hak olması ve rehne ilişkisinde defilerin hamile ileri sürülebilmesi sebebiyle senetten dolayı hamile karşı sorumlu olanların, rehinle temin edilen alacağın vadesinin gelmediğini, alacağın vadesinin beklenerek vadede senedin ödenmemesi halinde ancak kendisinin sorumluluğunun doğacağını ileri sürebilmesinin mümkün olup olmadığı tartışılabilir⁵⁸⁰. Kanaatimizce, senet borçlusunun bu şekilde bir defa ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınması TMK m. 2 kapsamında mümkün değildir. Nitekim, senet borçlusunun senetten kaynaklanan sorumluluğu, senedin vadesinin gelmesiyle birlikte başlamaktadır. Bu doğrultuda *Karayalçın* da, rehinle temin edilen alacağın muaccel olup olmamasının senet borçlusunu ilgilendirmeyeceğini belirtmektedir⁵⁸¹.

Rehnelen hamilin rehinli alacak muaccel olmadan kambiyo senedini tahsil ettiği durumlarda, tahsil edilen bu para üzerindeki mülkiyet hakkı rehnedan cirantaya, rehin hakkı ise rehnelen hamile ait olmaktadır⁵⁸². Temel ilişkide rehnelen hamilin rehin hakkını kullanma anı rehinli alacağın muaccel olmasıyla başlamaktadır. Bu sebeple rehinli

⁵⁷⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 628; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 85; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 616; POROY/ TEKİNALP, N. 285a; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 87; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 117; YILMAZ, (Rehin), s. 294; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 79; ARSLANLI, s. 125; ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 178.

⁵⁷⁹ POROY, s. 166; YILMAZ, (Rehin), s. 294.

⁵⁸⁰ POROY, s. 166.

⁵⁸¹ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 153.

⁵⁸² YILMAZ, (Rehin), s. 295.

alacağın muacceliyetine kadar kambiyo senedinin tahsil edilen bedelinin kimde kalması gerektiği sorunu ortaya çıkabilir. Bu durumda iki farklı yol izlenebilir.

İlk olarak, rehmeden cirantanın kambiyo senedinin vadesini bilmesi sebebiyle burada taraflar arasında zımni bir anlaşmanın bulunduğu kabul edilebilir. Zımni anlaşmaya göre taraflar, alacağın vadesini senedin vadesine dönüştürmektedirler⁵⁸³. Dolayısıyla burada hamilin senet bedelini rehinli alacağına takas ve mahsup ederek alacağını tahsil ettiği kabul edilebilir⁵⁸⁴. *Domanıç*, burada alacak ve borç ilişkisinin ortadan kalkması ve takasın gerçekleşebilmesi için ayrıca rehin alacaklısının TBK m. 139 (EBK m. 118)'daki gibi tek taraflı bir irade beyanına da gerek olmadığını belirtmektedir. Dolayısıyla temin edilen borç ile rehinli senet bedeli karşılaştıkları anda başka bir işleme gerek olmaksızın takasa uğradıklarının kabul edilebileceği ve bu durumun uygulama açısından daha elverişli olduğunu belirtmektedir⁵⁸⁵. Ancak bu durumda rehnalan hamilin tahsil edilen parayı asıl alacağın vadesi gelmeden alacağına mahsup ederek elde etmesinin rehin hukuku dolayısıyla lex commisoria yasağı kapsamında olup olmadığı düşünülebilir. Lex commisoria yasağının ortaya çıkabilmesi için alacaklının rehin konusunu edineceğine ilişkin bir sözleşmenin yapılması, bu sözleşmenin alacağın muaccel olmasından önce yapılması ve sözleşmenin alacaklıyı tatmin amacı ile yapılması gerekmektedir. Bir görüşe göre, Lex commisoria yasağı kuralının asıl amacı borçlunun sıkışıklık halinden kötüniyetli alacaklının yararlanmaya çalışmasına engel olmaktır. Burada ise kambiyo senedinin vadesi ve bedeli en başından belirli olduğu için, mahsup işleminin yasak kapsamı dışında kalması hakkaniyete uygundur⁵⁸⁶.

Rehnalan hamilin rehinli alacak muaccel olmadan kambiyo senedini tahsil etmesi halinde uygulanabilecek ikinci yol ise, rehin hükümlerine başvurmaktır. Bu durumda tahsil edilen senet bedeli güvenilir bir yere faiz karşılığı tevdi edilmektedir. Uygulamada bu tevdi işlemi bankalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Tahsil edilen senet bedeli bankaya yatırılarak rehinli alacağın vadesinin gelmesi beklenmektedir⁵⁸⁷. Rehinli alacak muaccel hale geldikten sonra rehmeden ciranta borcunu ödemezse, hamil bankadan rehinli

⁵⁸³ YILMAZ, (Rehin), s. 295.

⁵⁸⁴ POROY, s. 167; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 85.

⁵⁸⁵ DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 85-86.

⁵⁸⁶ POROY, s. 167.

⁵⁸⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 628; YILMAZ, (Rehin), s. 295; Senet bedelinin vadeye kadar notere tevdi edilmesi uygun olacaktır (BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 117).

alacağını alabilmektedir. Ayrıca burada rehinli alacağın muacceliyetine kadar işleyecek faiz cirantaya ait olmaktadır⁵⁸⁸. Nitekim senet bedeli üzerinde hak sahibi olan rehnedir cirantadır.

Kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden önce olması hali önceden belirli olan durumlarda ortaya çıkabileceği gibi tarafların iradeleri dışında da ortaya çıkabilmektedir. Nitekim, senedin vadesi ile asıl alacağın vade tarihi aynı olsa bile kıymetli evraka özgü bazı durumlarda vadeden önce müracaat hakkı doğmaktadır. Bu doğrultuda, muhatabın aciz duruma düştüğü haller; muhatabın iflası, ödemelerini tatil etmesi, muhatap aleyhine yapılan icra takiplerinin semeresiz kalması hallerinde ve ayrıca kabul için azı yasak poliçenin düzenleyenin iflas etmesi halinde hamil, müracaat hakkını kullanabilmektedir⁵⁸⁹. Vadeden önce müracaat hakkı kanunkoyucu tarafından hamilin zor duruma düşmesini engellemek için getirilmiştir. Bu sebeple, hamilin artık senedin vadesini beklemesinin bir anlamı kalmadığı gibi, aksine beklemesi onun zararına olmaktadır. Dolayısıyla burada da senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil kambiyo hukukuna göre senedin vadesi gelmemiş olsa bile müracaat hakkını kullanabilmektedir.

Kambiyo Senedinin Vadesinin Rehinli Alacağın Muacceliyet Tarihinden Sonra Olması

Kambiyo senedinin vadesi rehinli alacağın muacceliyet tarihinden önce olabileceği gibi sonra olması da mümkündür. Senedin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden sonra olması halinde, ilk olarak rehnedir ciranta ile hamil arasında zımni olarak vade uzatımı sözleşmesinin yapıp yapılmadığı düşünülebilir. Vade uzatımı sözleşmesinin bulunup bulunmadığı rehnalan hamilin temel ilişkide rehnedir cirantaya başvuru hakkının doğacağı zamanı da etkilemektedir. Çünkü vade uzatımı sözleşmesinin kabul edilmesi halinde rehinli alacak muaccel olsa bile temel ilişkide cirantaya başvurmak ve rehnin paraya çevrilmesi yoluna gidebilmek için kambiyo senedinin vadesinin beklenmesi gerekmektedir. Öncelikli olarak bu sözleşmenin özelliklerini incelemek gerekirse; vadenin uzatılması ya da bir diğer deyişle ifa zamanının uzatılması sözleşmesi Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemektedir. Ancak tarafların, sözleşme ile belirlenmiş olan

⁵⁸⁸ HACIÖMEROĞLU, s. 126.

⁵⁸⁹ ÇELİK, s. 406-407.

muacceliyet anını uzatabilmeleri ya da muaccel olmuş borcun ifasını yeni bir sözleşme ile uzatmaları mümkündür (TBK m. 95)⁵⁹⁰. Söz konusu uzatma sözleşmesi kanunda düzenlenmediği için şekle bağlı değildir. Ancak asıl sözleşme şekle bağlıysa uzatma sözleşmesinin de asıl sözleşmenin şekline uygun olarak yapılması gerekmektedir (TBK m. 12/1)⁵⁹¹. Ayrıca, uzatma sözleşmesi borcun muacceliyet zamanını ertelemektedir. Bu sebeple erteleme esnasında borç muaccel olmamaktadır⁵⁹². Dolayısıyla alacaklı uzatma sürecinde alacağı talep edememektedir.

Uzatma sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi için tarafların fiil ehliyetine sahip olmaları ve irade beyanlarının birbirine uygun olması gerekmektedir. Dolayısıyla uzatma, alacaklının tek taraflı irade beyanıyla değil, taraflarca yapılan bir sözleşme ile ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple alacaklı dilediği zaman tek taraflı olarak sözleşmeden dönmemektedir⁵⁹³. Vadenin uzatılması anlaşmasında senet borçlularından biri, birkaçı ya da hepsi, hamil ile anlaşabilmektedir. Böyle bir anlaşma taraflar arasında yapılmış temel ilişkiye konulacak bir hükme de dayanabilmektedir. Ancak bu anlaşmanın kambiyo hukuku bakımından bir sonuç doğurabilmesi için senet üzerine uzatma şerhinin yazılması zorunludur⁵⁹⁴.

Vadenin uzatılması anlaşması ancak uzatma şerhini imzalamış olanlar ya da uzatmayı senet veya ayrı bir belge ile ispat etmiş olanlar arasında sonuç doğurmaktadır. Ancak her durumda uzatmanın yazılı bir anlaşmaya dayanması gerekmektedir. Sözlü bir anlaşma ile ya da zımnen kabul edilmiş olanlar da geçerlidir⁵⁹⁵. Ayrıca uzatmanın kanun hükmünden ya da hakim kararıyla kararlaştırılması da mümkündür⁵⁹⁶.

Açıklamalardan sonra önem taşıyan husus, ifa amacıyla verilen kambiyo senetlerinin vadesinin temel ilişkideki alacağın muacceliyet tarihinden sonra olduğu durumlarda, bu kambiyo senetlerinin kabulünün zımnen vade uzatma sözleşmesinin kabulü anlamına gelip gelmediğidir. Bu kapsamda, *Eren*, bir teminatın veya ifa amacıyla düzenlenen

⁵⁹⁰ EREN, s. 973; OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 1006.

⁵⁹¹ OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 1006; EREN, s. 973.

⁵⁹² EREN, s. 974; OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 1007.

⁵⁹³ EREN, s. 973; OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 1006.

⁵⁹⁴ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 160.

⁵⁹⁵ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 161; EREN, s. 974; OĞUZMAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 1006.

⁵⁹⁶ EREN, s. 974.

poliçenin kabulü halinde, örtülü uzatma söz konusu olduğunu belirtmektedir⁵⁹⁷. *Kalpsüz*, temel borç ilişkisinden doğan bir para borcunun ifası maksadıyla kambiyo senedi düzenlendiğinde, temel borç ilişkisinden doğan hakkın vadesinin kambiyo senedinin vadesine kadar uzatılmış sayılacağı, daha doğru bir şekilde ifade etmek gerekirse, temel borç ilişkisinden doğan talep hakkının, kambiyo senedinin vadesine kadar donmuş bir vaziyette kalacağını ve kambiyo senedinin vadesinden önce talep edilemeyeceğini belirtmektedir⁵⁹⁸. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda da bu durum tartışılmış ve borcun bir kısmı için verilen ileri tarihli çekin ödeme sayılmadığından vadeyi uzatmasının mümkün olmadığına karar verilmiştir⁵⁹⁹.

Bu açıklamalardan sonra, rehnedirirantının rehinli alacağın muacceliyetinden daha sonra vade tarihli bir senedi cirolaması ve hamilin bu senedi kabulünün tek başına vade uzatılması sözleşmesinin varlığı için yeterli olup olmadığı da tartışılabilir. Bu doğrultuda ise, tarafların iradelerine bakılması gerekir. Uygulamada, taraflar ellerinde alacaklı olduğu senetleri bulundurarak, yeni bir kambiyo senedi düzenlemek yerine mevcut olanı cirolamayı tercih etmektedirler. Cirantanın elinde mevcut bulunan senedin ise açık senet olmaması halinde senedin vadesi keşideci ve lehtar arasındaki temel ilişkiye uygun olarak doldurulmuştur. Bu sebeple cirantanın, keşideci tarafından daha önce belirlenmiş vadeli olan bir senedi cirolaması halinde, vade tarihi üzerinde iradesinin olduğundan bahsedilemez. Kaldı ki, cirantanın senet kendisinde bulunduğu süre zarfında, senedin vadesini belirlemek ya da değiştirmek gibi bir hakkı da bulunmamaktadır. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde, kanaatimizce burada cirantanın vade uzatımı konusunda iradesinin olmadığını söylemek uygun olmaktadır.

Öte yandan, taraflar arasındaki temel ilişkiye ait alacağın muaccel hale gelmiş olması tek başına kambiyo senedinin tahsili için yeterli olmamaktadır. Senedin vadesinin gelmesi de gerekmektedir⁶⁰⁰. Nitekim kambiyo taahhüdünde bulunan senet borçlularının sorumlulukları da senedin vadesinin gelmesiyle başlamaktadır. Ancak bu durumda,

---

⁵⁹⁷ EREN, s. 974.

⁵⁹⁸ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 23.

⁵⁹⁹ HGK 13.5.2015 E. 2013/19-2244 K. 2015/1342 Kararın karşı oy yazası; “Öz söyleşiyle mevcut bir borç için, kambiyo senedi düzenlenmesi kural olarak yenileme niteliğinde olmayıp, “İfa uğruna edim” niteliğindedir ve bu sebeple senet mevcut borcu için etkisi vade uzatımı sağlar.” (HGK 13.5.2015 E. 2013/19-2244 K. 2015/1342)

⁶⁰⁰ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 91.

kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın vade tarihinden sonra olması halinde, hamilin alacağını tahsil etmek için seçimlik bir hakkı vardır.

İlk olarak, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil temel ilişkide alacağın vadesi geldiği zaman rehnedan cirantasına ödeme için başvurabilir⁶⁰¹. Cirantanın rehinli alacağı ödemesi halinde ise rehnalan hamil, senedi cirantasına iade etmektedir. Bu durumda taraflar arasında rehin ilişkisi son bulmuş olmaktadır. Daha sonra ödeme yapan ciranta, rehin cirosunu çizerek senedi tekrar bir üçüncü kişiye cirolayabileceği gibi senedin vadesini bekleyerek ödeme için başvuru hakkını kullanabilmektedir.

Alacağın vadesi geldiği zaman hamilin başvurusu sonucu cirantanın senedi ödenmemesi halinde ise, hamil temerrüt tarihinde veya bu tarihi takip eden günlerde cirantasına karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluna gidebilmektedir⁶⁰². Bu durumda senet icra dairesi aracılığıyla satışa çıkarılmaktadır⁶⁰³. Bu doğrultuda senedi icra dairesinden satın alan kişi ise senedin vadesini bekleyerek vadede senet bedeli için düzenleyene başvurmaktadır⁶⁰⁴. Ancak hamilin bu yola başvurması şart değildir. Rehnalan hamil, cirantasına karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmak yerine kambiyo senedinin vadesini de bekleyebilmektedir⁶⁰⁵. Hamilin buradaki hakkı seçimlik bir haktır. Dolayısıyla hamilin öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yolunu seçmesine gerek yoktur.

Hamilin kambiyo senedinin vadesini bekleme halinde senedin icra dairesinden satışı istenemeyeceği gibi icra dairesinin de herhangi bir müdahalesi olmamaktadır. Fakat hamilin rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurması halinde senedin kıymetlendirilmesi icra dairesinden istenmektedir⁶⁰⁶. Bu kıymetlendirmeyi hamilin kendisinin yapması mümkün değildir. Hamilin rehnin paraya çevrilmesi yoluna değil de kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvurmak istemesi halinde ise, kambiyo senedinin vadesinden önce

---

⁶⁰¹ ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 178; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 86; YILMAZ, (Rehin), s. 295; ARSLANLI, s. 125.

⁶⁰² ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 179; Rehinli alacağın vadesinin gelmesine rağmen ödenmemiş olması hali, borçlunun mali durumunun bozulması olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü borçlunun mali durumunun bozulması halinde vadeden önce başvurma hakkı doğmaktadır. Ancak burada senet borçlusu ile rehinle güvence altına alınan alacağın borçlusu aynı kişi değildir ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 179.

⁶⁰³ ÜLGEN (HELVACI/ KAYA/ NOMER ERTAN), s. 179.

⁶⁰⁴ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 117; ÜLGEN (HELVACI/ KENDİGELEN/ KAYA), N. 616.

⁶⁰⁵ DOMANIÇ, (Şerh), s. 179; KUBİLAY, s. 510; YILMAZ, (Rehin), s. 295.

⁶⁰⁶ DOMANIÇ, (Şerh), s. 179.

alacağını tahsil etmesi mümkün değildir. Çünkü kambyo senetlerine mahsus takip yolunda icra memurunun borçluya ödeme emri gönderebilmesi için kambyo senedinin vadesinin gelmiş olması gerekmektedir (İİK.m. 168). Ancak kanaatimizce, hamilin rehnin paraya çevrilmesi yolu yerine kambyo senedine ilişkin başvuru hakkını kullanması onun için daha faydalı olabilir. Şöyle ki, kambyo senedi üzerinde ciro zincirinde bulunan herkes hamile karşı müteselsil sorumludur. Bu sebeple, alacak hakkının talep edilebileceği kişi sayısı daha fazladır. Ayrıca kanunkoyucu kambyo senetlerinin özel nitelikte senetler olması sebebiyle, aşağıda detaylı olarak incelenecek olan kambyo senetlerine mahsus takip yolunu düzenlemektedir. Bir diğer husus ise, hamil, rehninli alacağını senedin vadesinden sonra da rehnedan cirantadan talep edebilmektedir. Nitekim, TBK m. 159'a göre, taşınır rehni, zamanaşımının işlemesine engel olmamaktadır. Ancak zamanaşımına uğramış rehni alacak içinde rehnin paraya çevrilmesi yoluna gidilebilmektedir⁶⁰⁷.

Kambyo Senetlerine Mahsus Takip Yolunu Başvurma

Kambyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil, başvuru hakkı kapsamında alacağını senetten dolayı kendisine karşı borçlu olan kişilerden tahsil edebilmektedir. Ancak bu kapsamda alacağını tahsil edemeyen hamilin senetten dolayı kendisine karşı borçlu olan kişilere karşı icra takibi başlatarak alacağını tahsil etmesi de mümkündür.

Kural olarak, alacağını elde edemeyen alacaklı, genel haciz yoluyla takip talebinde bulunabilir. Ancak alacaklının borcunun kambyo senediyle teminat altına alındığı durumlar için, kanunkoyucu, özel bir düzenleme getirmektedir. Bu kapsamda, elinde kambyo senedi bulunan hamil, kambyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurarak, imzaya itirazın takibi durdurulmaması, süreler gibi düzenlemelerin getirdiği avantajlardan yararlanabilmektedir⁶⁰⁸. Ancak alacaklının buradaki hakkı seçimlik bir haktır, elinde kambyo senedi bulunduran alacaklının mutlaka kambyo senetlerine mahsus takip yapma zorunluluğu yoktur⁶⁰⁹. Aynı durum iflasa tabi borçlular açısından da geçerlidir. Dolayısıyla,

⁶⁰⁷ **ERMAN**, (Eşya), s. 173; **KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN**, s. 11.

⁶⁰⁸ **PEKCANITEZ**, Hakan/ **ATALAY**, Oğuz/ **SUNGURTEKİN ÖZKAN**, Meral/ **ÖZEKES**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Ankara, 2016, s. 294; **MUŞUL**, (Cilt II), s. 1148

⁶⁰⁹ **KURU**, Baki/ **ARSLAN**, Ramazan/ **YILMAZ**, Ejder, İcra ve İflas Hukuku, 28. Baskı, Ankara, 2014, s. 357; **PEKCANITEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN ÖZKAN/ ÖZEKES**, s. 295; **MUŞUL**, (Cilt II), s. 1149; **YARDIM**, Ertan, Kambyo Senedi Alacaklısının Takip Yolu Seçimi, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Haziran 2013, s. 77; **POSTACIOĞLU**, E. İlhan/ **ALTAY**, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul, 2010, N. 604.

alacaklı kambiyo senetlerine özgü iflas yolu yerine genel iflas, genel haciz ya da kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurabilir⁶¹⁰. Fakat belirtmek gerekir ki, hamilin elindeki kambiyo senedine dayanarak genel haciz yolu ile takip yapmayı tercih etmesi, kambiyo senetlerine ait hükümlerin uygulanmayacağı anlamına gelmemektedir⁶¹¹. Nitekim Yargıtay da, “*Takip bonoya dayanmaktadır. Hamilin cirantayı takip edebilmesi için keşidecinin süresinde protesto edilmesi gerekir. Bono ile genel haciz yolu ile takip yapılması bonolara ait hükümlerin uygulanmasını engellemez. TTK.nun 626 ve 642. Maddeleri nazara alınmadan itirazın kaldırılması isabetsiz olduğu...*” şeklinde içtihat etmiştir⁶¹².

Kambiyo senetlerinin tahsiliyle ilgili İcra ve İflas Kanunu’nun getirdiği bir diğer düzenleme ise, kambiyo senedi rehinle temin edilmiş olsa bile alacaklının, kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurabilmesidir (İİK m. 45/1)⁶¹³. Fakat kambiyo senedinin ayrıca rehinle güvence altına alınmış olması halinde alacaklının genel haciz yolunu tercih etme imkânı ortadan kalkmış olmaktadır⁶¹⁴.

Kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurulabilmesi için her şeyden önce kişinin elinde kambiyo senedi niteliğinde bir senedinin bulunması gerekmektedir. Ancak, alacaklı elinde kambiyo senedi bulundurmamakla beraber, bu kambiyo senedi Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenen zorunlu unsurları içermiyorsa⁶¹⁵ veya zamanaşımına

⁶¹⁰ HELVACI, Mehmet, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, İÜHFM, C. 71, S. 2, Ocak 2013, s. 165.

⁶¹¹ MUŞUL, (Cilt II), s. 1149.

⁶¹² (12. HD 29.01.1988 E. 1987/3078 K. 1988/629) (MUŞUL, (Cilt II), s. 1149, dn. 30)).

⁶¹³ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 90; MUŞUL, (Cilt II), s. 1148; YARDIM, s. 81; HELVACI, (Takip Yolları), s. 168; ÖKTEMER, Y. Semih, Kambiyo Senetleri Hakkında Takip ve İlamsız Haciz Yolu İle Takip Usulleri Arasındaki Farklar, ABD, S. 5, 1972, s. 782; POSTACIOĞLU/ ALTAY, N. 600; ER-CAN, İsmail, İcra Ve İflas Hukuku El Kitabı, 3. Baskı, Ankara, 2017, s. 424-425; AKGÜN, s. 28; MUŞUL, (Takip), s. 606; KÖLE, Mehmet/ GÖRGÜLÜ, Fatma, Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 35, 2016, s. 114.

⁶¹⁴ PEKCANITEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN ÖZKAN/ ÖZEKES, s. 347; ULUTAŞ, s. 193; Rehinle teminat altına alınmış kambiyo senetlerinde alacaklı, rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurmadan kambiyo senetlerine mahsus takip yolu ile takip yapabilmektedir. Alacağın tahsil edilmemesi halinde ise, takip yolunu değiştirip rehinin paraya çevrilmesini isteyebilir (12. HD 4.2.1976 E. 975/10357 K. 976/1018) (ABD, S. 3, 1976, s. 510)).

⁶¹⁵ (12. HD 13.2.2018 E. 2016/27916 K. 2018/1227) (<http://www.kazanci.com>), Benzer kararlar için bkz. (12. HD 21.11.2017 E. 2016/21980 K. 2017/14390); (12. HD 14.9.2017 E. 2016/17845 K. 2017/10666); (12. HD 20.6.2017 E. 2016/17697 K. 2017/9645) (<http://www.kazanci.com>); Kambiyo senedinin zorunlu unsurların tamamını içermesine rağmen geçersiz olması mümkündür. Bu doğrultuda Yargıtay, senedin vade tarihinin düzenlenme tarihinden önce olduğu durumlarda da senedin kambiyo senedi vasfı kazanamayacağını belirtmektedir. Dolayısıyla böyle bir senede dayanarak da takip yapılamamaktadır (12. HD 13.2.2018 E. 2016/27928 K. 2018/1272) (<http://www.kazanci.com>).

uğramışsa⁶¹⁶ bu senetle kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapılamaz. Türk Ticaret Kanunu'nda kambiyo senetlerinin neler olduğunu tahdidi şekilde sayılmaktadır. Bu sebeple elinde kambiyo senedine benzeyen senetlerden olan emre yazılı havale ve emre yazılı ödeme vaadi bulunduran kişinin bu takip yoluna başvurması mümkün değildir. Ayrıca alacaklı elinde kambiyo senedi dışında bir kıymetli evrak bulunduruyorsa da yine bu takip yoluna başvuramamaktadır⁶¹⁷.

Öte yandan, icra müdürü, takip konusu senedin kambiyo senedi olup olmadığını resen araştırmakla yükümlüdür. Ayrıca icra müdürünün borçluya ödeme emri göndermeden önce araştırdığı şeylerden bir diğeri ise, kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediğidir. İcra müdürü, vadenin gelip gelmediğini de resen incelemekle yükümlüdür.

Kambiyo senetlerine özgü takip yapılırken alacaklının, kambiyo senedinin yetkili hamili, aleyhine takip başlatılacak kişinin de kambiyo senedinden dolayı borç altına girmiş bir kişi olması gerekmektedir. Bu doğrultuda tarafların takip hakkı ya da kambiyo senedinden dolayı sorumluluğu olup olmadığı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre belirlenmektedir⁶¹⁸. İcra müdürü takip talebinde bulunan kişinin hak sahipliğini resen araştırmakla yükümlüdür. Ancak icra müdürünün inceleme yetkisi şeklidir. Dolayısıyla maddi hukuka ilişkin bir inceleme yapmakla yükümlü değildir⁶¹⁹. Öte yandan, protestonun çekilmesi zorunlu olan hallerde, kambiyo senedinin aslı ile birlikte protestonun da takip talebine eklenmesi gerekir. Protestonun olup olmadığı, alacaklının takip hakkı olup olmadığını da belirlemektedir⁶²⁰.

Son olarak belirtmek gerekir ki, kambiyo senedi üzerinde rehin cirosu bulunması halinde yetkili hamil, düzgün bir ciro zincirinden kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden kişidir⁶²¹. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında genel kabul gören görüş, rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı yönündedir. Bu sebeple, kambiyo senedini rehin

⁶¹⁶ (12. HD 15.6.2017 E. 2017/4311 K. 2017/9383) (<http://www.kazanci.com>).

⁶¹⁷ MUŞUL, (Cilt II), s. 1147; BÖRÜ, s. 139.

⁶¹⁸ HELVACI, (Takip Yolları), s. 176; ERTEKİN / KARATAŞ, s. 739.

⁶¹⁹ HELVACI, (Takip Yolları), s. 167.

⁶²⁰ (12. HD 22.2.2018 E. 2018/633 K. 2018/1874) (<http://www.kazanci.com>); Benzer karar için bkz. (12. HD 19.4.2017 E. 2016/17339 K. 2017/6078) (<http://www.kazanci.com>).

⁶²¹ ERCAN, s. 420.

cirosu ile iktisap eden hamilin kendi cirantasına karşı kambyo senetlerine mahsus takip hakkı yoktur⁶²².

2. 6. 2. 3. Rehmeden Cirantanın Haklarını Koruyucu Diğer Yollara Başvurma

2. 6. 2. 3. 1. Sebepsiz Zenginleşme Davası Açma

Kambyo senetlerinde müracaat hakkının kullanılması bazı katı kurallara tabi tutulmaktadır. Bu kuralların hamili zor duruma düşürebileceğinden hareketle kanunkoyucu, hamile sebepsiz zenginleşme davası açma imkânı getirmiştir⁶²³. Ancak kambyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil için sebepsiz zenginleşme davası açmak hem bir hak hem de bir yükümlülüktür. Şöyle ki, rehin cirosunda kambyo senedinde hak sahibi olan rehmeden cirantadır. Bu sebeple hamilin temel ilişkide senetten dolayı cirantaya karşı bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. Nitekim, kambyo senedini rehin cirosuyla iktisap eden hamil ile cirantası arasındaki temel ilişki rehin ilişkisine dayanmaktadır. Bu sebeple kambyo senetlerinin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde rehne ilişkin hükümler burada da uygulanmaktadır. Dolayısıyla rehinde geçerli olan rehin konusunu (kambyo senedini) koruma ve değerini azaltıcı tasarruflarda bulunmama yükümlülüğü kambyo senetlerinde de geçerli olmaktadır. Bu sebeple rehin cirosu ile kambyo senedini iktisap eden hamilin sebepsiz zenginleşme davası açması onun için bir yükümlülük teşkil etmektedir.

Sebepsiz zenginleşme davası hem Türk Borçlar Kanunu'nda hem de Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmektedir. Ancak TTK m. 732'de düzenlenen sebepsiz zenginleşme davası, TBK m. 77 vd. da düzenlenmiş olan sebepsiz zenginleşme davasından farklılık göstermektedir. İlk olarak, Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi için kıymetli evrak hukukunda, kişilerin malvarlıklarındaki değişim arasında illiyet bağının bulunması aranmamaktadır⁶²⁴. İkinci olarak ise, TTK m. 732'ye göre her durumda sebepsiz zenginleşme hükümlerinden yararlanılamamaktadır.

Türk Ticaret K m. 732 kapsamında sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi bazı şartlara bağlıdır. Öncelikle, sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi için zorunlu

⁶²² HELVACI, (Takip Yolları), s. 177.

⁶²³ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 167.

⁶²⁴ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 168; PULAŞLI, §21, N. 5.

unsurları içeren, tahrif edilmemiş bir kambiyo senedinin bulunması gerekmektedir⁶²⁵. Ayrıca kambiyo senedinin tahsili için gerekli olan işlemlerin yapılması ihmal edilmiş olmalı ya da zamanaşımı süreleri kaçırılmış olmalıdır (TTK m. 732)⁶²⁶. Zira, kambiyo senetlerinde zamanaşımı sürelerinin kaçırılması halinde artık kambiyo hukuku hükümlerine göre başvuru hakkı kullanılamamaktadır⁶²⁷.

Sebepsiz zenginleşme davası açabilecek kişi, kambiyo senedinin zamanaşımına uğradığı anda senette yetkili hamil durumunda bulunan kişidir⁶²⁸. Bu sebeple, rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamil de sebepsiz zenginleşme davası açabilmektedir⁶²⁹. Rehin cirosu ile kambiyo senedini iktisap eden hamilin sebepsiz zenginleşme davası açmasında dikkat edilmesi gereken, çeklerde rehin cirosunun batıl kabul edilmesidir. Bu sebeple çeki rehin cirosu ile iktisap eden hamil, çekte yetkili hamil konumunda olamamakta ve bu sebeple de sebepsiz zenginleşme yoluna müracaat edememektedir. Dolayısıyla, burada bankaların teminat amacıyla aldıkları çeklere dayalı olarak sebepsiz zenginleşme davası açıp açamayacaklarının üzerinde durulması gerekir. Bu hususta ise bankanın senedi nasıl iktisap ettiği önem taşımaktadır. Banka ile müşterisi arasındaki teminat ilişkisi rehinden kaynaklanıyorsa, bankaya yapılan ciro, açık ya da gizli rehin cirosu olacağı için bankanın yetkili hamil olamayacağının kabulü gerekmektedir. Bu durumda ise bankanın senetten dolayı sebepsiz zenginleşme davası açma hakkı bulunmamaktadır⁶³⁰. Ancak banka ile

⁶²⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 912; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 294; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 168; Düzenlenme tarihinde tahrifat yapılan çeki dayanılarak sebepsiz zenginleşme davası açılmaz (11 HD 10.1.2014 E. 2013/6417 K. 2014/430) (BATİDER, C. 30, S. 1, Mart 2014, s. 221)).

⁶²⁶ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 911; POROY/ TEKİNALP, N. 388c; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 293; PULAŞLI, §21, N. 7, N. 8; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 340; ÇELİK, s. 419; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 168; CAN, s. 128; KINACIOĞLU, s. 231; AKGÜN, s. 89; KOCAİMA-MOĞLU, s. 67.

⁶²⁷ ÇELİK, s. 419.

⁶²⁸ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 907; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 340; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 169; PULAŞLI, §21, N. 8; POROY/ TEKİNALP, N. 389; KINACIOĞLU, s. 235; ŞİMŞEK, Edip, Kambiyo Senetlerinde Haksız İktisap Davası, BATİDER, C. 9, S. 2, Aralık 1977, s. 354; ÇELİK, s. 419; Dava dosyasına sunulan yazıda çekin davacı bankaya, kredi borcuna teminat olarak verilmiş olduğu yazmaktadır. Bu sebeple öncelikle, davacının ticari defter ve kayıtları ile çek tevdi bordrosu incelenerek çekin dava dışı şirketin kredi borcuna teminat olarak verilip verilmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer çekin teminat amacıyla alındığı tespit edilirse çekte rehin cirosu batıl olduğundan davacı bankanın bu davayı açamayacağı dikkate alınmalıdır (11. HD 11.4.2018 E. 2016/15070 K. 2018/2588) (<http://www.kazanci.com>). Benzer karar için bkz. (11. HD 1.3.2017 E. 2016/125 K. 2017/1195) (<http://www.kazanci.com>).

⁶²⁹ YASAN, Mustafa, Yeni Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri İle de Karşılaştırmalı Olarak Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme, Ankara, 2008, s. 159, dn. 18.

⁶³⁰ (11. HD 4.11.2015 E. 2015/4568 K. 2015/11537); (11. HD 3.7.2012 E. 2012/7807 K. 2012/11816); (11. HD 5.12.2011 E. 2010/5755 K. 2011/16419) (<http://www.kazanci.com>).

müşterisi arasındaki teminat ilişkisi bir inançlı temlik işlemine dayanıyorsa, burada yapılan ciro, temlik cirosu olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple bankanın sebepsiz zenginleşme davası açmasında bir sakınca bulunmamaktadır⁶³¹.

Sebepsiz zenginleşme yoluna başvurmak isteyen kişi örneğin kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senetten dolayı zenginleşen kişiye, zenginleşme miktarıyla sınırlı olarak başvurabilmektedir. Dolayısıyla poliçede kabul eden muhataba, bonoda ise keşideciye karşı sebepsiz zenginleşme davası açılabilir⁶³².

Sebepsiz zenginleşme davasında ispat yükü, sebepsiz zenginleşmediğini iddia eden kişiye aittir⁶³³. Dolayısıyla burada hamilin bu kişilerin kambiyo senedi sebebiyle zenginleştiğini ispat etme yükümlülüğü bulunmamaktadır (TTK m. 732/4)⁶³⁴. Ayrıca hamilin bu kişilerden talep hakkı, zenginleşilen miktar ile sınırlıdır⁶³⁵. Ancak hamilin temerrüt faizi isteme hakkı vardır⁶³⁶.

⁶³¹ (19. HD 12.5.2014 E. 2014/7048 K. 2014/9030); Benzer karar için bkz. (19. HD 16.5.2018 E. 2017/2437 K. 2018/2768) (<http://www.kazanci.com>).

⁶³² **POROY/ TEKİNALP**, N. 389; **KINACIOĞLU**, s. 229; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 295; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 169; **PULAŞLI**, §21, N. 8; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 340; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 909; **ARSLANLI**, s. 161; **CAN**, s. 128; **ÇELİK**, s. 419; **KAYIHAN**, s. 92; **AKGÜN**, s. 89; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 68; Cirantalara karşı sebepsiz zenginleşme davası açılmaz (**ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 910; **POROY/ TEKİNALP**, N. 389; **ARSLANLI**, s. 161; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 169; **KINACIOĞLU**, s. 230; **PULAŞLI**, §21, N. 8; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 340; **ÇELİK**, s. 419; **CAN**, s. 128; **KAYIHAN**, s. 93; **AKGÜN**, s. 89; **KOCAİMAMOĞLU**, s. 68). Ancak *Karayalçin*, bazı durumlarda ciranta aleyhine de sebepsiz zenginleşme davası açılabileceğini belirtmektedir. Yazara göre, düzenleyenin lehtara hatır senedi verdiği durumlarda senedi iktisap eden son hamilin düzenleyene başvuru hakkını kaybetmesi mümkündür. Bu durumda hamilin, ilk ciranta olan lehtara sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre başvurabilmesi gerekir. Çünkü hamilin, lehtara sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre başvuramaması halinde, kanunkoyucunun lehtarın hamil aleyhine sebepsiz zenginleşmesini kabul etmiş sayılacağı sonucu çıkmaktadır. Ancak böyle bir neticeyi haklı gösterecek bir durum mevcut değildir (**KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 340, dn. 23). Cirantaya karşı da sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi mümkündür (**DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 297-298).

⁶³³ **PULAŞLI**, §21, N. 9; **POROY/ TEKİNALP**, N. 390; **CAN**, s. 129; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 170; **ÇELİK**, s. 419; **KAYIHAN**, s. 87.

⁶³⁴ İspat yükü düzenleyendedir. Dolayısıyla düzenleyenin çeki ödediğini usulüne uygun deliller ile kanıtlanması gerekmektedir (19. HD 25.2.2016 E. 2015/13224 K. 2016/3183) (<http://www.kazanci.com>); Benzer karar için bkz. (19. HD 24.11.2014 E. 2014/939 K. 2014/16731) (<http://www.kazanci.com>).

⁶³⁵ **POROY/ TEKİNALP**, N. 391; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 169; **ÇELİK**, s. 419; **AKGÜN**, s. 89; **DOMANIÇ**, (Kıymetli Evrak), s. 295.

⁶³⁶ “Bonoda sebepsiz zenginleşmeye dayalı alacak davasında temerrüt faizi, sebepsiz zenginleşmenin meydana geldiği tarihten (senedin vadesinden itibaren üç yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu andan) itibaren işlemeye başlar. Kıymetli evraktan doğan borç ticari iş niteliğinde olduğundan, temerrüt faizi 3095 s. Kanun’un 2/II. maddesine göre hesaplanmalıdır.” (11 HD 3.12.2009 E. 2008/2967 K. 2009/12495) (BATİDER, C. 26, S. 1, Mart 2010, s. 251)).

Son olarak değinmek gerekir ki, sebepsiz zenginleşme davası açmak için zamanaşımı süresi ETK m. 644'de yer almamaktaydı. TTK m. 732'de ise sebepsiz zenginleşme davası için zamanaşımı süresi düzenlenmektedir. Hükme göre kambiyo senedinin zamanaşımına uğradığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde sebepsiz zenginleşme davasının açılması gerekmektedir (TTK m. 732/4). Kanunda düzenlenen bir yıllık süre, hak düşürücü süredir⁶³⁷.

2. 6. 2. 3. 2. Ziya ve İptal Davası Açma

Kambiyo senedinin çalınması, kaybolması, ibra amacı olmadan yırtılması, içeriğinin okunamayacak hale gelmesi gibi durumlarda kambiyo senedinin geçerli bir ibrazından bahsedilememektedir⁶³⁸. Zira kambiyo senedinin ibrazının mümkün olmaması halinde senet zayi olmuştur. Ancak kambiyo senedinin zayi olması, senet içerisine yerleşmiş olan hakkın ortadan kalktığını göstermemektedir⁶³⁹. Bu sebeple, kanunkoyucu, iyiniyetli hak sahibine hakkını koruması amacıyla iptal davası açma hakkı tanımaktadır⁶⁴⁰.

Adi senetlerin iptali TBK m. 105/1'de düzenlenmektedir. Hükme göre, senedin "*kaybedilmesi*" halinde ve borçlunun istemi üzerine, alacaklı borç senedinin iptalini ve borcun sona ermiş olduğunu gösteren resmen düzenlenmiş ya da usulüne göre onaylanmış bir belge vermek zorundadır. Dolayısıyla burada borçlunun seçimlik bir hakkı vardır. Borçlu, borç senedinin iptali ve buna ilişkin belge verilmesini alacaklıdan isteyebileceği gibi istemeyebilir. Ayrıca, Türk Borçlar Kanunu'na göre senetlerin iptali sadece

⁶³⁷ Sebepsiz zenginleşme davasının senedin zamanaşımına uğradığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde açılması gerekmektedir. Bu süre hak düşürücü süredir. Dolayısıyla bu süre içerisinde açılmayan davanın reddine karar verilmelidir (11. HD 9.7.2007 E. 2006/7475 K. 2007/10513) (<https://www.lexpera.com.tr>).

⁶³⁸ SEZER, s. 109; GÜLTEKİN, s. 63.

⁶³⁹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 269; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 371; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 44.

⁶⁴⁰ GÜLTEKİN, s. 77; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 44; Kıymetli evrak düzenlenmesine sebep teşkil eden temel ilişkinin ortadan kalktığı durumlarda, senet borçlusu, lehtara veya kötüniyetli hamile kıymetli evrakın bedelsiz kaldığı gerekçesiyle menfi tespit davası açmaktadır. Bu davaya uygulamada iptal davası denilmektedir. Dolayısıyla isim benzerliği sebebiyle senedin ziya sebebiyle açılan iptal davası ile bedelsiz kalması sebebiyle açılan iptal davası birbirine karıştırılmamalıdır. Çünkü iki davanın açılma sebebi, usulü ve sonuçları birbirinden farklılık göstermektedir (BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 44; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 25; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 351-352, dn. 2; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 69; KAYAR, s. 595; Senedin ziyaa sebebiyle açılan iptal davası ile bedelsiz kalması sebebiyle açılan iptal davasının ayrıntılı karşılaştırılması için bkz. GÜLTEKİN, s. 83-84).

kaybedilme durumuyla sınırlandırılmaktadır⁶⁴¹. Görüldüğü üzere Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen iptal davası kıymetli evrakın niteliğine uygun değildir. Bu durumu göz önüne alan kanunkoyucu TBK m. 105 ve devamında kıymetli evrakın iptaline ilişkin hükümleri saklı tutmaktadır (TBK m. 105/2).

Türk Ticaret Kanunu'nun 651-653. maddelerinde ise kıymetli evrak niteliğindeki bütün senetler için genel nitelikte ziya ve iptal hükümleri düzenlenmektedir. Ayrıca senet tiplerine özgü, özel düzenlemeler de bulunmaktadır. Bu kapsamda iptal davası açılabilmesi için, öncelikle kıymetli evrak niteliğinde bir senedin zayi olması gerekmektedir⁶⁴². Dolayısıyla adi senetlerin, ya da kanunen zorunlu unsurları içermeyen bu sebeple kıymetli evrak olarak nitelendirilemeyen bir senedin iptali Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre istenememektedir⁶⁴³. Ancak açık senetlerin iptali istenebilir⁶⁴⁴. Ayrıca iptal kararı verilebilmesi için senet içerisine yerleşmiş olan hakkın da herhangi bir sebeple ortadan kalkmamış olması gerekmektedir⁶⁴⁵. Ancak senedin zamanaşımına uğraması veya borçlu tarafından dava konusu yapılması iptal davası açılmasına engel olmamaktadır⁶⁴⁶.

Kambiyo senedinin iptalini isteyecek kişi, senet elindeyken zayi olan kişi, bir diğer ifade ile senet zayi olmasaydı onu ibraz edecek olan kişidir⁶⁴⁷. Dolayısıyla, rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamilin senedin ziya halinde iptal davası açma yetkisi vardır⁶⁴⁸. Nitekim, rehin cirosu, senet bedeli üzerinde bir rehin hakkının kurulması ve bu hakkın kullanılmasına ilişkin yetkinin kıymetli evraka özgü bir görünüm şeklidir. Kaldı ki, rehin cirosunun teşhis fonksiyonu da hamile yetkili hamil sıfatını kazandırmaktadır. Bu

⁶⁴¹ **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 46.

⁶⁴² **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 47; **PULAŞLI**, §10, N. 8, N. 15; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 273.

⁶⁴³ **PULAŞLI**, §10, N. 15; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 273.

⁶⁴⁴ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 271; **PULAŞLI**, §10, N. 12; **CAN**, s. 42; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 47; **KINACIOĞLU**, s. 71; (11 HD 11.02.1971 E. 74/436 K. 74/420) (BATİDER, C. VII, S. 3, Haziran 1974, s. 760)).

⁶⁴⁵ **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 270; **PULAŞLI**, §10, N. 10; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 48; **CAN**, s. 43; **KINACIOĞLU**, s. 56; **KAYAR**, s. 596.

⁶⁴⁶ **GÜLTEKİN**, s. 89- 90; **PULAŞLI**, §10, N. 11.

⁶⁴⁷ **İMREGÜN**, (Kıymetli Evrak), s. 30; **KINACIOĞLU**, s. 71; **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 356; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 271; **ÖZYILDIRIM**, Sanver, Kaybolan Senetlerin İptali, ABD, S. 3, 1981, s. 376; **POROY/ TEKİNALP**, N. 142a; **PULAŞLI**, §10, N. 13; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 68; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 48; **ÇELİK**, s. 374; **CAN**, s. 43; **KAYIHAN**, s. 52; **KAYAR**, s. 596.

⁶⁴⁸ **KARAYALÇIN**, (Ticari Senetler), s. 356; **ÖZTAN**, (Kıymetli Evrak), s. 271-272; **POROY/ TEKİNALP**, N. 142a; **PULAŞLI**, §10, N. 13; **GÜRBÜZ**, (Ticari Senetler), s. 82; **ERTEKİN/ KARATAŞ**, s. 279; **BOZER/ GÖLE**, (Kıymetli Evrak), s. 48; **TEKİL**, (Kıymetli Evrak), s. 68-69; **CAN**, s. 43.

sebeple, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin üçüncü kişi elindeki senedin iadesini talep etmeye veya zayi sebebiyle iptalini istemeye hakkı vardır.

Ziya ve iptal davası açılması hususunda çeklere ayrıca dikkat edilmesi gerekmektedir. Çeklerde rehin cirosu yapılması yasak olduğu için çeki rehin cirosu ile iktisap eden hamilin ziya ve iptal davası açma yetkisi yoktur. Yargıtay kararına konu olan bir olayda, çeklerin genel müdürlüğe gönderilmesi esnasında kaybolması sebebiyle, çeklerin iptaline karar verilmesi istenmektedir. Ancak mahkeme çeklerin bankaya teminat amacıyla cirolandığını, çekin rehin cirosu ile devrinin mümkün olmaması sebebiyle bankanın yetkili hamil konumunda bulunmayacağını belirtmekte ve taraf ehliyeti yokluğundan davayı usulden reddetmektedir. Mahkemenin bu kararı Yargıtay tarafından da onanmıştır⁶⁴⁹.

Kambiyo senedinin zayi olması tek başına rehin hakkını ortadan kaldırmamaktadır⁶⁵⁰. Ancak açılan iptal davası sonucunda senedin iptaline karar verilmezse, rehin konusunun ortadan kalkması sebebiyle rehin hakkı sona ermektedir. Ayrıca senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, iptal davası sonucunda hakkını senetsiz olarak ileri sürebilmektedir⁶⁵¹. Ancak hamil, mahkemeden yeni bir senet düzenlenmesi isteme hakkına da sahiptir⁶⁵².

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, zayi olan senedin iptalini istemesi kendisi için hem bir hak hem de bir yükümlülük teşkil etmektedir. Rehmeden ciranta ile arasında temel ilişkide bir rehin anlaşması bulunmaktadır. Dolayısıyla rehin anlaşmasından kaynaklanan bazı yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüklerden biri de TMK m. 945/1'de düzenlenmektedir. Hükme göre rehin alacaklısı (hamil), rehin konusu taşınırın kaybolması, yok olması veya değerinin azalması sebebiyle bir zarar meydana gelmişse, bu zararın kendi kusurundan kaynaklanmadığını ispat etmedikçe sorumluluktan

---

⁶⁴⁹ (11. HD 7.3.2016 E. 2015/13332 K. 2016/2464) (www.lexpera.com.tr); Benzer karar için bkz. (11. HD 29.5.2015 E. 2015/3513 K. 2015/7321) (www.lexpera.com.tr).

⁶⁵⁰ KUBİLAY, s. 512.

⁶⁵¹ PULAŞLI, §10, N. 7; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 49; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 70; KINACIOĞLU, s. 59; KAYIHAN, s. 52; AKGÜN, s. 24.

⁶⁵² GÜLTEKİN, s. 175; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 26; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 49; KUBİLAY, s. 512; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 70; KINACIOĞLU, s. 59; KAYIHAN, s. 52; AKGÜN, s. 24.

kurtulamaz (TMK m. 945/1)⁶⁵³. Rehnalan hamilin kusurunun bulunmadığını ispat edememesi halinde, rehin sözleşmesine aykırı davrandığı kabul edilmektedir⁶⁵⁴. Bu sebeple burada TBK m. 112'ye göre, sözleşmeye aykırılık sonucunda vermiş olduğu zararları tazmin etmek zorunda kalmaktadır⁶⁵⁵.

2. 6. 2. 4. Kambiyo Senedini İade Etme

Kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin yükümlülüklerinden bir diğeri kambiyo senedini iade etmektir. Ancak hamilin bu yükümlülüğünün ortaya çıkabilmesi için kambiyo senedinin bedelinin kendisine ödenmesi ya da temel ilişkide borcun sona ermesi gerekmektedir. Dolayısıyla kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin, kambiyo senedinden dolayı ödeme yapılması sonucu senedi iade etme ve rehnedenden ciranta ile temel ilişkisinden kaynaklanan iade etme yükümlülüğü şeklinde ikili bir ayırım yapılabilmektedir.

Rehnalan hamilin senedi iade borcu, kambiyo senedinden kaynaklanan ödeme durumunda veya temel ilişkide rehnin sona ermesi durumunda da olsa kanundan kaynaklanmaktadır. Ancak iki durumun farklı kanunlarda düzenlenmesi sebebiyle benzerlikleri kadar birbirlerinden farklılıkları bulunmaktadır. Sözgelimi, kambiyo senedinde senet borçlusunun kısmi ödeme yapması sonucunda rehnalan hamilin senedi iade borcu yoktur. Aynı doğrultuda temel ilişkide de rehin konusu alacağın tamamı ödenmediği sürece rehin konusunu iade borcu doğmamaktadır⁶⁵⁶. Ancak kambiyo hukukunda hamilin senedi iade borcu sadece ödeme haliyle sınırlandırılmışken, temel ilişkiye göre rehnin sona ermesinde bu durum sadece rehin konusu alacağın ödenmesi ile sınırlı değildir⁶⁵⁷. Nitekim, temel ilişkide rehnin ödeme dışında sona erdiği örneğin ibra, yenileme gibi durumlarda da rehnalan hamil, senedi iade etmekle yükümlüdür.

Rehnalan hamilin kambiyo hukukuna göre senedi iade borcu, rehnedenden cirantaya karşı değildir. Hamil, başvuru hakkı kapsamında hangi senet borçlusundan senet bedelini

⁶⁵³ VELİDEDEOĞLU, s. 795; CANSEL, s. 171-172; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 137; DOĞRUSÖZ, s. 256; GÖKTÜRK, s. 1117; DAVRAN, s. 79; ERMAN, (Eşya), s. 172; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 12-13, s. 24.

⁶⁵⁴ CANSEL, s. 171-172; DOĞRUSÖZ, s. 256.

⁶⁵⁵ CANSEL, s. 171-172; VELİDEDEOĞLU, s. 795; DOĞRUSÖZ, s. 256.

⁶⁵⁶ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 849.

⁶⁵⁷ Eşya hukuku bakımından bkz. AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 849.

tahsil etmiş ise, ona senedi iade etmekle yükümlüdür. Bu sebeple bu başlık altında rehnalan hamilin temel ilişkiden kaynaklanan senedi iade etme borcu ifade edilmektedir.

Rehnalan hamilin temel ilişkide rehnedir cirantaya senedi iade borcunun ortaya çıkabilmesi için alacağına bağlı sebeplerle ya da alacaktan bağımsız bir şekilde rehin hakkının sona ermesi gerekmektedir⁶⁵⁸. Bu sebeple sadece rehin konusu alacağın ödenmesi ile sona erme halleri değil, yenileme, takas, ibra gibi nedenler sonucu alacak ilişkisinin sona ermesi halinde de senedin iadesi gerekmektedir⁶⁵⁹.

Rehnalan hamil, rehin konusu alacağının tamamını almadıkça rehin veren cirantaya senedi iade etmek zorunda değildir (TMK m. 944). Bu durum rehlin temel ilkelerinden olan “*teminatın bölünmezliği ilkesinin*” bir sonucudur⁶⁶⁰. Bu sebeple, rehin konusu alacak tamamen tahsil edilmedikçe rehin veren ciranta, rehnlalan hamilden senedin iadesini isteyememektedir. Ancak taraflar temel ilişkide yaptıkları sözleşme ile kısmi ödeme halinde senedin iade edileceğini kararlaştırmış olabilirler.

Rehnalan hamilin senedin iadesini haklı bir sebebe bağlı olmadan geciktirilmesi halinde, bu durum TBK m. 49 ve 114 uyarınca sorumluluğunu doğurmaktadır⁶⁶¹. Ayrıca rehnlalan hamil kambyo senedini iade etmezse, rehnedir ciranta (malik), senedin iadesi için rehin hakkı sona eren hamile karşı TMK m. 683/2’ye göre aynı hakka dayalı bir dava olan istihkak davası açabilmektedir⁶⁶². Senedin rehin verene iadesine kadar, senet üzerinde meydana gelen zararlardan senedi elinde bulunduran rehnlalan hamil sorumlu olmaktadır. Çünkü burada rehnlalan hamilin korunmaya değer bir menfaati bulunmadığı için iyi niyetinden söz edilememektedir. Bu sebeple haksız zilyet konumunda ve dolayısıyla haksız zilyedin sorumluluğuna tabi olmaktadır (TMK m. 995/1). Ancak iyiniyetli olmayan zilyet, yaptığı giderlerden ancak hak sahibi için de zorunlu olanların tazmin edilmesini isteyebilmektedir (TMK m. 995/2). Bu kapsamda rehnlalan hamilin, protesto ve ihbar masraflarını talep etmesi mümkündür.

⁶⁵⁸ Eşya hukuku bakımından bkz. AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 849.

⁶⁵⁹ TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 137; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 25; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 849; KAYIHAN/ ÜNLÜTEPE, s. 243.

⁶⁶⁰ SAYMEN/ ELBİR, s. 715, GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1098, s. 1109, SİRMEN, (Eşya Hukuku), s. 651, AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 840; TEKİNAY, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 137.

⁶⁶¹ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 629.

⁶⁶² ESKİOCAK, s. 164-165.

Rehnelen hamilin temel ilişkide rehin hakkı sona ermesine rağmen senedi iade borcunu yerine getirmeden iflas etmesi halinde ise rehnedен cirantaya, senedin iflas masasından çıkarılmasını talep edebilmektedir.

Sonuç olarak, kambiyo senedini rehin cirosuyla iktisap eden hamilin temel ilişkide rehlin sona ermesi halinde senedi rehnedен cirantaya iade etmesi gerekmektedir. Ancak rehin cirolu senedin rehnedен borçluya geri verilmiş olması her zaman borcun düştüğü anlamına gelmemektedir⁶⁶³. Borç devam ettiği halde, kambiyo senedi iade edilmiş olabilir. Bu durumda temel ilişkideki asıl borç teminatsız kalmış olmaktadır⁶⁶⁴. Nitekim, Yargıtay kararına konu olan bir olayda da “*Taraflar arasındaki kredi anlaşması uyarınca bankaca verilecek paraları ve cari hesap bakiyesini temin maksadile rehin edilen ticarî senetlerin borçluya geri verilmiş oluşu B.K. 87, 88 inci maddeleri hükümlerinin mutlak şekilde tatbikini, yani mahkemenin kabul ettiği gibi borcun düşmesini gerektirmez. Zira, bu senetler borcun menşei ve dayanağı değil, teminatıdır. Teminat senedinin geri verilmiş oluşu ancak alacağın teminatsız kalmasını gerektirebilir.*⁶⁶⁵” şeklinde içtihat edilmiştir. Ayrıca hamilin temel ilişkide rehnedен cirantadan başka bir teminat alması halinde, kambiyo senedini iade etmesi de pekala mümkündür.

2. 7. REHİN CİROSUNDA REHNEDEN CİRANTANIN HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Rehin cirosunda taraflar arasındaki temel ilişkide rehin sözleşmesi bulunmaktadır. Rehin sözleşmesi ise, rehnedен cirantaya bazı haklar sağladığı gibi bazı yükümlülükler de yüklemektedir.

2. 7. 1. Hakları

Rehnedен cirantanın temel ilişkide rehin sözleşmesinden kaynaklanan bazı hakları bulunmaktadır. Bu haklardan ilki, kambiyo senedinin maliki olmaktır. Bu durum rehin

---

⁶⁶³ KINACIOĞLU, s. 153.

⁶⁶⁴ PULAŞLI, §14, N. 80; KINACIOĞLU, s. 153.

⁶⁶⁵ (12. HD 27.12.1973 E. 1973/12290 K. 1973/11828) (www.lexpera.com.tr)).

cirosunun temlik fonksiyonu bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla yapılan rehin cirosuna rağmen, rehnedenden ciranta senette hak sahibi konumundadır⁶⁶⁶.

Kambiyo senedine bağlı hakkın asıl sahibinin rehnedenden ciranta olması, cirantanın hakkını koruyucu işlemlerin yapılmasını rehnalan hamilden talep etme hakkı da vermektedir. Çünkü rehnalan hamilin bu işlemleri yapmaması ya da yapılmasını ihmal etmesi halinde senet üzerinde sadece, kendisinin sahip olduğu rehin hakkı değil aynı zamanda rehnedenden cirantanın hakkı da ortadan kalkabilmektedir. Bu doğrultuda, TMK m. 945/1'e göre rehnalan alacaklının, rehinli taşınırın kaybolması, yok olması veya değerinin azalması halinde meydana gelen zarardan kusursuz olduğunu ispat etmedikçe sorumlu olacağı düzenlenmektedir. Dolayısıyla rehnedenden ciranta, senedin kaybolması, yok olması veya değerinin rehnalan hamilin kusuru sebebiyle azalması halinde, bu zararını rehnalan hamilden isteyebilmektedir (TMK m. 945/1)⁶⁶⁷.

Rehnedenden cirantanın haklarından bazıları ise, kambiyo senedinin ödenmesi aşamasında ortaya çıkmaktadır. Rehin cirosu ile teminat altına alınan alacağın senet bedelinden az olması halinde rehnedenden cirantanın aşan kısmı talep hakkı bulunmaktadır⁶⁶⁸. Ödeme aşamasında ortaya çıkan bir diğer hak ise, kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyetinden önce olduğu durumda görülmektedir. Rehin cirosunun teminat fonksiyonunun kabul edilmemesi sebebiyle hamilin kambiyo senetlerine göre kendi cirantasına gitmesi mümkün değildir. Ancak hamil, temel ilişkiye göre kendi cirantasına başvurabilmektedir. Bu durumda ise temel ilişkiye göre alacağın muaccel olması gerekmektedir. Eğer alacak muaccel değil ise rehnedenden ciranta bunu ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınabilmektedir. Dolayısıyla kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyetinden önce olduğu durumda rehnedenden ciranta, kambiyo senedinin vadesinde kendisine başvuran hamile, rehinli alacağın muaccel olmadığını ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınabilmesi mümkündür.

⁶⁶⁶ Eşya hukuku bakımından bkz. **GÖKTÜRK**, s. 1132.

⁶⁶⁷ **HIRSCH**, s. 24; Eşya hukuku bakımından bkz. (**CANSEL**, s. 171-172; **GÖKTÜRK**, s. 1117; **DOĞRUSÖZ**, s. 256; **DAVRAN**, s. 79; **TEKİNAY**, (Sınırlı Ayni Haklar), s. 137; **KARAHACIOĞLU/DOĞRUSÖZ / ALTIN**, s. 26).

⁶⁶⁸ **ŞİMŞEK**, (Ticari Senetler), s. 89.

Rehnedен cirantanın bir diğer hakkı, rehnalan hamilin iflası halinde ortaya çıkmaktadır. Senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin iflası halinde, rehnedен ciranta, hamilin alacaklılarını tatmin etmiş olmak şartıyla senedin iflas masasına dahil edilmemesini talep hakkı bulunmaktadır⁶⁶⁹.

2. 7. 2. Yükümlülükleri

Rehin cirosu yapılmasında rehnalan hamilin yükümlülükleri kadar rehnedен cirantanın yükümlülükleri de bulunmaktadır. Rehnedен cirantanın yükümlülüklerinden ilki, kambiyo senedinin zilyetliğini devretmektir. Bu yükümlülük, aynı zamanda rehin hakkının kurucu unsurunu oluşturmaktadır.

Rehnedен ciranta kambiyo senedinin zilyetliğini devrederken, borçlandığı miktarı temin edecek değerde bir senedi rehin alan hamile teslim etmekle yükümlüdür⁶⁷⁰. Dolayısıyla rehnedен cirantanın öncelikli yükümlülüğü rehin konusunun gerçek ve yeterli bir teminat sağlamasıdır⁶⁷¹. Nitekim bu durum, rehin cirosunda, rehnedен ciranta ile hamil arasında ciro yapılmasına sebep olan temel bir anlaşma bulunması ve bu temel anlaşmanın her şeyden önce karşılıklı güvene dayanmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca cirantanın bu yükümlülüğünün sınırları TMK m. 2 kapsamında değerlendirilmelidir.

Rehnedен ciranta kambiyo senedinin vadesi geldiğinde rehnalan hamilin senedi tahsil etmesine yardımcı olacak işlemleri yapmakla da yükümlüdür. Nitekim, kambiyo senedinin vadede asıl borçlu tarafından ödenmemesi halinde senet borçlularına bu durumun ihbar edilmesi gerekmektedir. Rehnalan hamil kendi cirantasına ihbar ettikten sonra, rehnedен cirantanın diğer senet borçlusuna asıl borçlu tarafından ödeme yapılmadığını ihbar etmesi zorunludur. İhbar yükümlülüğü rehnalan hamilin alacağını tahsil etmesini kolaylaştırabileceği için rehnedен cirantanın bu yükümlülüğe aykırı davranması gerek temel ilişkide gerek kambiyo hukukuna göre sorumluluğunu doğurmaktadır. Ayrıca rehnedен cirantanın rehnalan hamile kambiyo hukukuna ilişkin bir ödeme yapma yükümlülüğünün bulunmaması, ihbar yükümlülüğünü de ortadan kaldırmamaktadır. Çünkü kanunda

⁶⁶⁹ YILMAZ, (Rehin), s. 292; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 629-630; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 153; ARSLANLI, s. 124; KUBİLAY, s. 503.

⁶⁷⁰ KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 26.

⁶⁷¹ GÜRSOY/ EREN/ CANSEL, s. 1109.

ihbar yükümlülüğünü yerine getirmesi gereken kişiler için bir ayırım yapılmamakta, senette mevcut olan kişilerin hepsi senetten dolayı sorumluluk altına girip girmediklerine bakılmaksızın ihbar yükümlülüğüne aykırı davranmamakla yükümlü kılınmaktadır.

Rehneden cirantanın bir diğer borcu ise rehinli alacağın muaccel hale gelmesi halinde bu alacağı ödemektir. Bu borç hamil ile arasında bulunan temel ilişkiden kaynaklanmaktadır. Rehneden cirantanın ödeme yükümlülüğüne aykırı davranması halinde, rehnalan hamil rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip imkânından yararlanabilmektedir. Bu durumda rehnalan hamil, kambiyo senedini icra dairesi aracılığıyla paraya çevirerek alacağını tahsil etmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, rehinli alacağın muaccel hale geldiği her durumda kambiyo senedinin vadesi gelmiş olmamaktadır. Kambiyo senedinin vadesinin gelmemiş olması ise, temel ilişkide rehinli alacağın muaccel hale gelmesine engel olmamaktadır. Dolayısıyla rehneden ciranta, rehinli alacak için kendisine başvuran hamilden senedin vadesini beklemesini isteyememektedir.

2. 8. REHİN CİROSUNUN SONA ERMESİ

Kambiyo senedinin vadesi geldiği zaman asıl borçlu, kambiyo senedinin kendisine ibraz edilmesiyle borcunu ödemektedir. Böylece kambiyo senedinde alacak ve borç ilişkisi sona ermiş olmaktadır. Ancak asıl borçlu vadede ödeme yapmayı kabul etmezse, hamil, müracaat hakkı kapsamında diğer senet borçlularına başvurabilmektedir. Bu kişilerin ödeme yapması halinde de borç ilişkisi hamil açısından son bulmuş olmaktadır. Öte yandan, kambiyo senedini rehin cirosu ile iktisap eden hamilin rehin hakkı temel ilişkide rehin konusu alacağın ödenmesi ile de son bulabilmektedir.

Rehin cirosunun kambiyo hukukuna göre ödenmesinde önem arz eden bazı hususlar vardır. Rehin cirosuyla senedi iktisap eden hamil, kendi cirantasına kambiyo senetlerine özgü müracaat hakkı kapsamında başvuramamaktadır. Bu durum rehin cirosunun teminat fonksiyonunun kabul edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Fakat rehneden ciranta kambiyo hukukuna göre bir sorumluluğu olmasa dahi, temel ilişkide borçlu bulunması sebebiyle kendisine başvuran hamile ödeme yapabilmektedir. Bu durum özellikle rehinli alacağın muacceliyetinin kambiyo senedinin vadesinden önce gelmesi halinde gözlemlenmektedir. Çünkü temel ilişkide cirantanın sorumluluğu rehinli alacağın muaccel olmasıyla başlamaktadır. Ayrıca rehneden cirantanın hamile yaptığı ödeme sonucunda, diğer

senet borçlularına senet bedeli için başvurmasında da bir engel yoktur. Ancak burada rehnalan hamilin senedi rehnedden cirantaya geri vermesi gerekmektedir. Hatta rehnedden cirantaya senedin iade edilmesi yeterli değildir. Çünkü ciro zincirine göre, senedin yetkili hamili, rehnalan hamil gözükmektedir. Bu durum ise rehnedden cirantanın müracaat hakkını kullanmasında sorun yaratabilmektedir. Bu yüzden rehin cirosunun çizilmesi gerekmektedir⁶⁷².

TTK m. 727/2 uyarınca da senet bedelini ödeyen cirantanın kendi cirosunu ve senet bedelinden dolayı sorumlu olduğu kişilerin cirosunu çizebileceği düzenlenmektedir⁶⁷³. Bu sebeple rehin alacaklısına ödeme yapan senet borçlusunu ya da rehnedden ciranta⁶⁷⁴ kendi cirosunu ve kendisinden sonraki ciroları çizmeye yetkilidir. Yapılan ciroyu kazımak, silmek veya üzerini bantla kapatmak da cironun çizilmesi anlamına gelmektedir⁶⁷⁵. Burada çizme işlemini yapacak olan kişi senet alacaklısıdır, başka bir kişi tarafından cironun çizilmesi durumunda senette tahrifat yapılmış kabul edilmektedir⁶⁷⁶. Ayrıca “Çizilmiş cirolar yazılmamış hükmündedir” (TTK m. 790/1)⁶⁷⁷.

Rehin cirosunu sona erdiren sebeplerden birisi de senedin zilyetliğinin tamamen ortadan kalkmasıdır (TMK m. 943/1)⁶⁷⁸. Bu durumun ortaya çıkması halinde, hamil, senet elindeyken zıya uğradığını inandırıcı bir şekilde gösteren delilleri mahkemeye sunarak mahkemeden senedin iptaline karar verilmesini isteyebilmektedir. Ancak hamilin mahkemeye inandırıcı delil sunamaması halinde mahkeme iptal kararı vermemektedir.

⁶⁷² PULAŞLI, §14, N. 74; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 116.

⁶⁷³ POROY/ TEKİNALP, N. 258; ÜLGEN (HELVACI /KENDİGELEN/ KAYA), N. 566; İMREGÜN, (Kıymetli Evrak), s. 71; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 72; COŞKUN, s. 237; Hamillerin senedi iade ederken ciro zincirinden imzalarını silmemeleri, basiretli bir tacir gibi davranmadıklarını göstermektedir (19. HD 07.04.2014 E. 3921 K. 6661) (ERİŞ, s. 347)).

⁶⁷⁴ Rehin cirosunun sadece çizilmesi temel ilişkide rehin hakkını kendiliğinden sona erdirmemektedir. Ancak taraflar rehin hakkının sona erdiği konusunda anlaşmışlar ise ya da rehin hakkı sahibi rehin hakkından vazgeçmiş ise rehin hakkı sona ermektedir (ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 631).

⁶⁷⁵ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 142; PULAŞLI, §14, N. 15; GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 43; KINACIOĞLU, s. 155; COŞKUN, s. 237; Yapılan ciro işleminde imzanın üzerine iptal şerhi veya matbu iptal kaşesi vurulmuşsa, cironun, ciro zincirinden çıktığı kabul edilmelidir (12. HD 08.06.2009 E. 10970 K. 12184) (ERİŞ, s. 362)).

⁶⁷⁶ KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 142; POROY/ TEKİNALP, N. 258; KINACIOĞLU, s. 155.

⁶⁷⁷ Senedin yetkili hamili tespit edilirken, üzerleri çizilmiş cirolar yazılmamış hükmünde kabul edilmektedir (12. HD 21.03.2013 E. 5776 K. 10766) (GÜNAY, (Çek), s. 194)).

⁶⁷⁸ Eşya hukuku bakımında bkz. DAVRAN, s. 84; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 850; ESENER/ GÜVEN, s. 506.

Mahkemenin iptal kararı vermemesi halinde ise, senetten dolayısıyla da rehin cirosunun mevcudiyetinden bahsedilememektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

REHİN CİROSUNUN BENZER HUKUKİ İŞLEMLERLE KARŞILAŞTIRILMASI VE

UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

3. 1. KAMBYO SENEDİNE BAĞLANAN ALACAK HAKKININ REHNEDİLMESİNE İLİŞKİN TÜRK MEDENİ KANUNU' NDAKİ DÜZENLEMELER VE TÜRK TİCARET KANUNU' NDAKİ DÜZENLEMELERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Türk Medeni Kanunu'nda alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin hakkının kurulabileceği 954 vd. maddelerinde düzenlenmektedir. Düzenleme alacak hakkının rehnedilmesi, kıymetli evraka bağlanmış alacak hakkının rehnedilmesi ve emtiayı temsil eden senetlerdeki hakkın rehnedilmesini kapsamaktadır.

Senet içerisine yerleşmiş olan hakkın Türk Medeni Kanunu hükümleri dışında Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen rehin cirosu yoluyla da rehnedilmesi mümkündür. Bu durumda rehin hukukuna ilişkin Türk Medeni Kanunu'nda yer alan hükümlere ilave olarak Türk Ticaret Kanunu hükümleri de uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nda ki hükümlerin Türk Medeni Kanunu'na göre özel hüküm niteliğinde olması sebebiyle öncelikli olarak rehin cirosu ile kıymetli evrak içerisine yerleşmiş olan hakkın rehnedilmesi daha uygun olmaktadır⁶⁷⁹. Dolayısıyla kıymetli evrakın rehninde TTK m. 689'un öncelikli olarak uygulanması gerekmektedir. Ancak yapılan işlemin Türk Ticaret Kanunu'na göre rehin kurulması için gerekli nitelikleri taşımaması halinde işlemin ayakta kalması amacıyla niteliğine uygun düştüğü ölçüde Türk Medeni Kanunu hükümlerine gidilebilmektedir.

---

⁶⁷⁹ DOMANIÇ, (Şerh), s. 171, dn. 1.

3. 1. 1. Kambiyo Senedinin TMK m. 955 Kapsamında Rehnedilmesi İle TMK m. 956 Kapsamında Rehnedilmesinin Karşılaştırılması

Türk Medeni Kanunu m. 955 senede bağı olan veya olmayan bütün alacakların rehnini düzenlemektedir. TMK m. 956 ise daha özel bir düzenleme yaparak sadece kıymetli evrakın rehnini düzenlemektedir. Dolayısıyla TMK m. 956 kapsamında rehin hakkı kurmak isteyen rehnedenin elinde Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kıymetli evrak kapsamında değerlendirilebilecek bir senedin bulunması zorunludur.

Türk Medeni Kanunu m. 955'e göre rehin hakkının kurulabilmesi için alacağın senede bağı olup olmadığına bakılmaksızın taraflar arasında yapılmış yazılı bir rehin sözleşmesinin bulunması gerekmektedir⁶⁸⁰. Alacağın senede bağı olmaması halinde rehin hakkı yazılı rehin sözleşmesinin yapılmasıyla kurulmuş olmaktadır. Ancak alacağın senede bağı olması halinde yazılı rehin sözleşmesi rehin hakkının kurulması için yeterli olmayıp senedin zilyetliğinin de rehin alana ya da taraflarca kararlaştırılmış bir üçüncü kişiye devredilmesi gerekmektedir⁶⁸¹. Nitekim TMK m. 939/3'de rehin konusu taşınır malın, rehnedenin hakimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkının kurulamayacağı düzenlenmektedir. Öte yandan, TMK m. 956'ya göre kıymetli evrak üzerinde rehin hakkının kurulmasında yazılı bir rehin sözleşmesi, rehnin kurulması için geçerlilik şartı değildir. Ancak tarafların temel ilişkide rehin sözleşmesinin kurulması yönünde karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının olması zorunludur. Ayrıca kanunkoyucu, bütün kıymetli evrakın rehni için tek bir usul kabul etmemektedir. Bu doğrultuda kıymetli evrakın nama, emre veya hamiline yazılı olmasına göre rehnin farklı usullerle kurulacağı düzenlenmektedir (TMK m. 956). Hamiline yazılı senetler üzerinde rehin hakkı, senedin teslimi ile; emre ve nama yazılı kıymetli evrak üzerinde rehin hakkı ise, cirolanmış ya da yazılı devir beyanı yapılmış olarak senedin teslimi ile kurulacağı düzenlenmektedir (TMK m. 956).

Türk Medeni Kanunu m. 956'nın ifade şekliinden kanunkoyucunun emre yazılı kıymetli evrakın sadece ciro ile değil de yazılı devir beyanı ile de rehnedilebileceğini düzenlediği anlaşılmaktadır. Ancak emre yazılı kıymetli evrakın ciro yerine yazılı devir

⁶⁸⁰ DOMANIÇ, (Şerh), s. 171; ESENER/ GÜVEN, s. 527; AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 868.

⁶⁸¹ AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 868; ESENER/ GÜVEN, s. 527.

beyanıyla rehninin kabulü halinde rehnin, TMK m. 955'e göre kurulmuş rehinden farkı kalmamaktadır. Dolayısıyla burada kıymetli evraka ilişkin hükümler uygulama alanı bulmaz. Son olarak, TMK m. 956'da cironun niteliğine ilişkin bir düzenleme yapılmamaktadır. Türk Ticaret Kanunu ise, amacına göre üç tür ciroyu düzenlemektedir. Bunlar temlik, tahsil ve rehin cirosudur. TMK m. 956'da bu üç türe ilişkin ayrıca bir belirtme yapılmadığı için burada yapılacak ciro, rehin cirosu olabileceği gibi temlik cirosu da olabilmektedir. Cironun temlik cirosu olması halinde, ciroda rehne ilişkin bir kayıt bulunmamaktadır. Bu yüzden ileride çıkabilecek uyuşmazlıklarda bu cironun rehin amacıyla yapıldığını rehnedenin ispatlaması gerekmektedir Dolayısıyla temlik cirosu ile rehin hakkı kurulmasında, rehnedenin elinde yazılı rehin sözleşmesinin bulunması önem taşımaktadır.

Türk Medeni Kanunu m. 955 ve 956'ya göre kurulacak rehinlerin takip yolu aşamasında da farklılıklar bulunabilir. TMK m. 955'e göre kurulan rehinlerde rehinli alacak muaccel olduğu halde rehnedenin borcunu ödemediği durumda rehnelen, rehnedene karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurabilmektedir. Öte yandan, TMK m. 956 kapsamında kurulacak rehinlerde rehin konusu kıymetli evrakın kambiyo senetlerinden birisi olması halinde rehnelenin seçimlik bir hakkı vardır. Rehnelen, kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurabileceği gibi rehnin paraya çevrilmesi yoluna da başvurabilmektedir. Ancak kambiyo senetlerine mahsus takibi senedin yetkili hamili olan kişi yapabileceği için emre yazılı senetlerde rehin hakkının ciroyla kurulmadığı durumlarda, rehnelenin bu yola başvurma imkânı bulunmamaktadır.

3. 1. 2. Kambiyo Senetlerinin TMK m. 955 Hükümüne Göre Rehnedilmesi İle Rehin Cirosu Yoluyla Rehnedilmesinin Karşılaştırılması

Alacak hakkının ve alacak senetlerinin rehnedilmesi TMK m. 955'de, rehin cirosu ile kambiyo senedine bağlı alacak hakkının rehnedilmesi ise TTK m. 689'da düzenlenmektedir. Bu sebeple başta düzenlendikleri kanun olmak üzere iki düzenlemenin birbirinden farklılıkları bulunmaktadır. Bu başlık altında ise bu farklılıklar incelenmektedir.

İlk olarak, adi senedin TMK m. 955'e göre rehnedilmesinde kurucu unsur taraflar arasında yazılı bir rehin sözleşmesinin yapılması ve bu doğrultuda senedin zilyetliğinin

devredilmesidir⁶⁸². Burada senedin niteliği önem taşımamakla birlikte, rehin hakkının kurulabilmesi için ayrıca senet üzerine rehin kayıtları düşülmesine ya da senedin cirolanmasına gerek yoktur. Öte yandan, rehin cirosunun her türlü senet üzerine yapılması mümkün değildir. Her şeyden önce, kıymetli evrak niteliğinde bir senedin bulunması gerekmektedir. Ancak senedin kıymetli evrak olması tek başına yeterli değildir. Emre yazılı bir kıymetli evrak olması gerekmektedir. Bu doğrultuda ise kanunen emre yazılı senetler ile iradi olarak emre yazılı düzenlenen senetler arasında bir fark bulunmamaktadır. Emre yazılı kıymetli evrak üzerinde rehin cirosunun yapılması tek başına rehin hakkının kurulması için yeterli değildir. Ayrıca rehin cirolu senedin zilyetliğinin rehnalan hamile devredilmesi gerekmektedir. Ancak rehin cirolu senedin zilyetliğinin devredilmesinin yanı sıra senedin emre yazılı kıymetli evrak olması sebebiyle rehin hakkının kazanılmasında bir unsur daha önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, rehin cirosu ile rehin hakkının rehnalan hamile geçebilmesi için rehin cirosunu yapan rehnedenin senedin yetkili hamili olması gerekmektedir. Çünkü Türk Ticaret Kanunu emre yazılı kıymetli evrakta sadece düzgün bir ciro zincirinden hak kazanımını kabul etmektedir. Dolayısıyla düzgün bir ciro zinciri bulunmayan bir senette rehin cirosu ile rehin hakkı kazanılamaz.

Türk Medeni Kanunu m. 955'e göre rehin hakkının kurulması için yazılı bir rehin sözleşmesi yapılması gerekmektedir. Yapılacak olan yazılı rehin sözleşmesi ise, bir sözleşmenin devamı şeklinde olabileceği gibi ayrıca bir rehin sözleşmesinin yapılması şeklinde de olabilmektedir. Ancak iki durumda da taraflar arasında bir sözleşme bulunduğundan rehin hakkı ayrıntılı düzenlemeler içerebilir. Örneğin taraflar, rehinli alacağın muacceliyeti, miktarı ve tahsili gibi konuları açıkça düzenleyebilir. Ayrıca rehin sözleşmesinin şarta bağlı olarak da yapılabilmesi mümkündür⁶⁸³. Rehin cirosunda ise ciroya "bedeli teminattır", "rehin içindir" gibi rehni belirten kayıtların yazılması zorunludur⁶⁸⁴. Cironun geçerli olabilmesi için senet üzerine yazılması gerekmektedir. Sözleşmelerde olduğu gibi ayrıntılı kayıtlar ciro üzerine yazılamamaktadır. Kanunkoyucu da, rehin cirosu için rehni belirten kayıtları yeterli görmektedir. Bu sebeple, rehin cirosuna ayrıca tarih atılmasına, miktar belirtilmesine, cirantanın adresi gibi kayıtların eklenmesine gerek yoktur. Son olarak, taraflar temel ilişkide kararlaştırdıkları kayıt ve şartları da ciro üzerine

⁶⁸² AKİPEK/ AKINTÜRK, s. 868; ESENER/ GÜVEN, s. 527.

⁶⁸³ MAKARACI BAŞAK, s. 21.

⁶⁸⁴ GÜRBÜZ, (Ticari Senetler), s. 76.

yazamazlar. Nitekim, ciro üzerine kayıt ve şart yazılması halinde bu kayıt ve şart yazılmamış sayılmaktadır. Ancak bu durum cironun geçerliliğini etkilemez.

Türk Medeni Kanunu m. 955'e göre kurulacak rehinlerde teminatın bölünmezliği ilkesi sebebiyle rehin konusunun tamamı üzerinde rehin hakkı kurulması gerekmektedir. Ancak alacak haklarının rehninde bu duruma istisna getirilebilir. Alacak hakkının bir kısmının temliki mümkün olmasından dolayı rehni de mümkün kabul edilmektedir⁶⁸⁵. Dolayısıyla tarafların bu durumu yazılı rehin sözleşmesinde açıkça kararlaştırmaları şartıyla rehin hakkının alacağın bir kısmı üzerinde kurulması da mümkündür. Buna karşılık rehin cirosunda cironun senet bedelinin tamamını kapsamaması gerekmektedir. Bu durum senede bağlı alacak hakkının bir kısmının devrinin kısmi ciro olmasından kaynaklanmaktadır⁶⁸⁶. Kısmi ciro ise batıldır⁶⁸⁷. Temel ilişkideki rehinli alacak miktarının senet bedelinden az olması halinde de bu durumun ciroya yazılması mümkün değildir.

Türk Medeni Kanunu m. 955'e göre kurulan rehinlerde rehnalan, borcun ödenmesi için sadece rehnedene başvurabilmektedir. Burada rehnedene, asıl borçlu olabileceği gibi bir üçüncü kişi de olabilmektedir. Çünkü, bir üçüncü kişinin, başkasının borcu için kendisinin alacaklı olduğu bir senet üzerinde rehnalan lehine rehin hakkı kurması mümkündür. Ancak rehnedenin asıl borçlu ya da üçüncü bir kişi olması, başvuru hakkında bir farklılık ortaya çıkarmamaktadır. Çünkü iki durumda da rehnalan, sadece rehnedene başvurabilmektedir. Rehin cirosunda ise tam tersi bir durum söz konusu olmaktadır. Her ne kadar doktrinde tartışmalı olsa da Yargıtay, rehin cirosunun teminat fonksiyonu bulunduğunu kabul etmemektedir⁶⁸⁸. Bu sebeple de rehnedene cirantanın rehnalan hamile karşı kıymetli evrak hukukundan kaynaklanan bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Rehnedene cirantanın sorumluluğu sadece temel ilişkiyle sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla rehnalan hamilin, kendi cirantasına karşı kıymetli evrak hukuku hükümlerine göre bir başvuru hakkı bulunmamaktadır. Ancak rehnalan hamil, rehnedene ciranta dışında senetten dolayı sorumluluk altına girmiş herkese kıymetli evrak hukukuna göre başvuru hakkına sahiptir. Hatta burada senet borçlularının hamile karşı sorumluluğu müteselsildir (TTK m. 724/2).

⁶⁸⁵ MAKARACI BAŞAK, s. 57.

⁶⁸⁶ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 106; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 44; KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 56; DOMANIÇ, (Kıymetli Evrak), s. 108.

⁶⁸⁷ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 115; ERİŞ, s. 398.

⁶⁸⁸ (11. HD 10.2.1975 E. 974/4592 K. 975/848) (ABD, S. 2, 1976, s. 278-280)).

Ancak hamilin müteselsil sorumlulara başvurabilmesi için kambiyo senedinde gerekli işlemleri yerine getirmesi gerekmektedir.

Rehnedenin başkasından olan alacağı üzerinde rehnalan lehine TMK m. 955'e göre rehin hakkı kurması halinde, kendisine bu durum ihbar edilen borçlu, borcunu rehnedene veya rehnalana ancak diğerinin rızasıyla ödeyebilmektedir (TMK m. 961/2)⁶⁸⁹. Dolayısıyla rehnalananın rehnedene ödeme yapılmasına engel olma imkânı bulunmaktadır⁶⁹⁰. Bu durumda ise, borçlu, borcunu tevdi ederek sorumluluktan kurtulmaktadır (TMK m. 961/3). Ancak bu sonucun ortaya çıkabilmesi için alacak hakkı üzerinde rehin hakkının kurulduğunun borçluya ihbar edilmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla kendisine ihbar yapılmayan borçlunun iyiniyetle rehnedene ödeme yapması halinde sorumluluğu sona ermektedir. Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre rehin cirosuyla senedin rehnedilmesi halinde ise, senetten dolayı sorumluluk altına girenler, ancak rehnalan hamile ödeme yaparak sorumluluktan kurtulabilir. Çünkü Türk Ticaret Kanunu vadede senette yetkili hamil olarak gözüken kişiye ödeme yapılması halinde senetten dolayı sorumluluğun ortadan kalkacağını düzenlemektedir (TTK m. 710). Burada rehnalan hamilin senedin yetkili hamili sıfatını kazanmasını sağlayan, rehin cirosunun teşhis fonksiyonunun bulunmasıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, TMK m. 961 kapsamında borçluya yapılan ihbar ile Türk Ticaret Kanunu kapsamında hamilin, senedin asıl borçlusunun ödeme yapmaması halinde müracaat hakkını kullanmadan önce yaptığı ihbar amaç olarak farklılık göstermektedir. Nitekim, TMK m. 961'de düzenlenen ihbar, rehnedenin üçüncü kişiden alacağı üzerinde rehin kurulduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Buradaki ihbarın amacı, borçlunun, alacak üzerinde rehin hakkı kurulduğunu öğrenmesi ve iyiniyetli olarak ödeme yapmasının engellenmesidir. TTK m. 723'de düzenlenen ihbar ise senet bedelinin asıl borçlu tarafından ödenmediğini ve bu sebeple kendisine başvurulacak senet borçlusunun mali durumunu ayarlaması için verilen bilgilendirme niteliği taşımaktadır⁶⁹¹. Rehin cirosunda senedin rehnalana ciro yoluyla devredildiği senetten anlaşıldığı için ayrıca ödemenin kime yapılması gerektiğiyle ilgili ihbara gerek yoktur. Ayrıca TMK m. 961'de düzenlenen ihbar isteğe bağlıdır. Dolayısıyla taraflar ihbar yapıp yapmamakta serbesttir. Ancak TTK

⁶⁸⁹ VELİDEDEOĞLU, s. 807; GÖKTÜRK, s. 1131; ERMAN, (Kambiyo Senetleri), s. 49-50.

⁶⁹⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 807; GÖKTÜRK, s. 1131.

⁶⁹¹ KAYA (ÜLGEN/HELVACI/KENDİGELEN), N. 796; PULAŞLI, §16, N. 49; POROY/TEKİNALP, N. 343.

m. 723’de düzenlenen ihbar zorunludur. Dolayısıyla tarafların aralarında anlaşarak ihbar yükümlülüğünü ortadan kaldırmaları mümkün değildir.

Türk Medeni Kanunu’nda yer alan alacak ve hakların rehnine ilişkin düzenlemelerden birisi de art rehin hakkıdır. Art rehin hakkı TMK m. 958’de açıkça düzenlenmektedir; *“Rehinli bir alacak üzerinde sonra gelen bir rehnin kurulması, ancak rehnedenin veya sonra gelen rehin alacaklısının durumu önce gelen rehin alacaklısına yazılı olarak bildirmesi hâlinde geçerlidir.”* Türk Ticaret Kanunu’nda ise rehin cirosundan sonra tekrar bir rehin cirosu yapılarak art arda rehin hakkı kurulamayacağı düzenlenmektedir (TTK m. 689/1). Fakat bu durum açık rehin cirosu için geçerli olmaktadır. Yapılan cironun gizli rehin cirosu olması halinde, görünüşte bir temlik cirosu olması sebebiyle rehin cirosuna ilişkin sınırlandırmalar ortadan kalkmaktadır. Bu sebeple, gizli rehin cirosundan sonra tekrar gizli ya da açık rehin cirosu yapılması mümkündür.

Türk Medeni Kanunu m. 955 ile TTK m. 689’a göre kurulacak rehin hakkı, iyiniyetli üçüncü kişilerin kazanımlarının korunmasında farklılık göstermektedir. TMK m. 939/2’ye göre rehnedenin tasarruf yetkisi olmasa dahi, rehin konusuna iyiniyetli zilyet olan kişinin kazanımı korunmaktadır. Ancak bu durum TMK m. 985 ve devamı maddelerinde düzenlenen zilyetlik hükümlerinin hakkın kazanımını koruduğu ölçüyle sınırlıdır. Dolayısıyla üçüncü kişinin hakkını emin sıfatıyla zilyet olan bir kişiden kazanıp kazanmadığına göre bir ayırım yapmak gerekmektedir. Rehin hakkı, emin sıfatıyla zilyet olan kişiden kazanılmışsa üçüncü kişinin rehin hakkı korunmaktadır. Ancak emin sıfatıyla zilyet olmayan bir kişiden rehin hakkı kazanılmışsa burada üçüncü kişinin rehin hakkı korunmamaktadır. Türk Ticaret Kanunu’na göre rehin cirolu senetlerde rehin hakkının kazanımında ise şekli hukuk yönünden bir inceleme yapılmaktadır. Bu doğrultuda ise, maddi hukuk açısından hak sahibi olmasa bile şeklen hak sahibi olan rehnedenden cironun rehin hakkı kazanan rehnelen hamilin kazanımı korunmaktadır.

Türk Medeni Kanunu m. 955’e göre rehin hakkının kurulduğu hallerde, rehinli alacağın muaccel hale gelmesinden önce tarafların anlaşması dışında rehinli alacağın tahsiline gidilememektedir. Rehin cirosunda ise rehnelen hamil, bazı durumlarda senet üzerinde yazılı olan vade tarihi gelmeden senette kendisine karşı sorumlu olanlara müracaat edebilmektedir. Vadeden önce müracaat hakkının kullanılabileceği durumlar kanunda

sınırlı olarak sayılmaktadır. Bu durumlardan birinin bulunması halinde rehnalan hamilin senedi tahsil edebilmesi için ayrıca senet borçlularıyla anlaşmasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü, rehnalan hamilin vadeden önce başvuru hakkı kanundan kaynaklanmaktadır.

Son olarak, TMK m. 955'e göre kurulan rehinlerde senedi devralan kişi alacağını doğrudan tahsil edememektedir⁶⁹². Rehnalanın alacağını tahsili rehnedenin onayına ya da icra dairesinin müdahalesine bağlıdır⁶⁹³. Rehin cirosunda ise hamil, alacağını doğrudan talep edebilmektedir⁶⁹⁴.

3. 1. 3. Kambiyo Senetlerinin TMK m. 956 Kapsamında Rehnedilmesi İle Rehin Cirosu Yoluyla Rehninin Karşılaştırılması

Türk Medeni Kanunu m. 956'ya göre rehin hakkının kurulması ile rehin cirosuyla senet içerisine yerleşmiş olan hakkın rehnedilmesi bazı durumlarda birbirlerinden farklılık göstermektedir. TMK m. 956 kapsamında rehin hakkının kurulması ile rehin cirosu yoluyla rehin hakkı kurulmasının farklılıklarını, TMK m. 956'ya göre kurulacak rehin şekline göre üç kısımda incelemek mümkündür. Bunlar rehin cirosu ile senedin rehnedilmesi, temlik cirosu ile senedin rehnedilmesi ve yazılı rehin beyanı ile senedin rehnedilmesidir.

Türk Medeni Kanunu m. 956'ya göre rehin cirosu ile senedin rehnedilmesi ile TTK m. 689 hükmüne göre senedin rehin cirosu ile rehnedilmesinde rehnin kuruluş ve uygulanma aşamasında farklılık bulmak zordur. Bu durum şeklen iki cironun da aynı olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak çeklerde hangi rehin işleminin yapıldığı önem kazanmaktadır. Çünkü çeklerde TTK m. 689'a göre kurulacak rehin hakkı geçersizken TMK m. 956'ya göre kurulacak rehin hakkı geçerli olmaktadır.

Türk Medeni Kanunu m. 956'ya göre rehin hakkı temlik cirosu ile de kurulabilmektedir. Temlik cirosu ile rehin hakkı kurulması halinde, temel ilişkide rehin anlaşması olmasına rağmen senet üzerine yapılan cironun temlik cirosu olması sebebiyle rehin

⁶⁹² DOMANIÇ, (Şerh), s. 171; DOMANIÇ, (Rehin), s. 521; ESENER/ GÜVEN, s. 529.

⁶⁹³ ESENER/ GÜVEN, s. 529; DOMANIÇ, (Rehin), s. 521.

⁶⁹⁴ DOMANIÇ, (Rehin), s. 521.

cirosuna ilişkin sınırlandırmalar ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla senedi temlik cirosu ile rehnalan hamilin, senedi üçüncü bir kişiye devretmesi mümkün olduğu gibi üçüncü bir kişi lehine rehin hakkı kurması da mümkündür. Ayrıca rehin cirosundan farklı olarak hamilin rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurabilmesi için elinde temel ilişkide rehin sözleşmesi bulunduğunu gösteren yazılı bir rehin sözleşmesinin bulunması gerekmektedir.

Son olarak, TMK m. 956'nın ifade tarzından emre yazılı senedin ciro dışında yazılı rehin beyanı ile de rehnedilebileceği anlaşılmaktadır. Ancak rehnin senet üzerinde belirtilmek yerine yazılı rehin beyanı ile kurulması halinde rehin hakkı, TMK m. 955'e göre kurulan rehinlerle benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu durumda rehnalan, kıymetli evrak hukukuna ilişkin hükümlerden yararlanamaz. Bu durumun en önemli sonucu ise, rehnanın, senedi kendi başına tahsil edememesidir.

3. 2. İNANÇLI TEMLİK CİROSU VE REHİN CİROSU ARASINDAKİ BENZERLİKLER, FARKLILIKLAR VE UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

3. 2. 1. İnançlı Temlik Kavramı

Günlük hayatta kullanılan kredilerin teminatı olarak verilen kefalet benzeri şahsi teminatlar, kredi alacaklısında her zaman güven uyandırmamaktadır. Bu durum çoğunlukla ekonomik durumu iyi olmayan kişilerin kefil gösterilmesinden kaynaklanmaktadır. Aynı teminatlardan olan rehin ve ipoteklerin paraya çevrilmesinde ise çoğu zaman güçlükler yaşanmaktadır⁶⁹⁵. Ayrıca aynı haklar alanında sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesinin mevcut olması kişileri yeni teminat vasıtaları aramaya yönlendirmektedir⁶⁹⁶. Ticaret Hukuku'na yansıyan bu teminat vasıtalarının birisi de inanca temlik cirosudur.

İnançlı işlemler kanunlarda açıkça düzenlenmemektedir⁶⁹⁷. Fakat düzenlenmemiş olmaları bu işlemlerin geçersiz oldukları anlamına gelmemektedir. İnançlı işlemler,

---

⁶⁹⁵ ÖZKAYA, s. 39.

⁶⁹⁶ ÖZSUNAY, s. 66.

⁶⁹⁷ KAYNAR, (Borçlar), s. 36.

doktrinde geçerli kabul edilmektedir⁶⁹⁸. Yargıtay da inançlı işlemleri üçüncü kişileri ya- nıltma amacı taşımadığı sürece geçerli kabul etmektedir⁶⁹⁹. Nitekim, inançlı işlemi mu- vazaadan ayıran en önemli fark, inançlı işlemde taraf iradelerinin yapılan işlemle aynı doğrultuda olmasıdır⁷⁰⁰. Muvazaalı işlemlerde ise kişilerin gerçek iradeleri yapılan iş- lemle aynı doğrultuda olmadığı için tarafları bağlamamaktadır⁷⁰¹.

İnançlı işlemler, inananın, bir borcuna teminat olması ya da malvarlığına dahil bir şey veya hakkı yönetmesi amacıyla daha sonra tekrar devretme şartıyla inanılana kazan- dırması şeklinde tanımlanmaktadır⁷⁰². Tanımdan da hareketle, inançlı işlem, inanç söz- leşmesi ve devir işlemi olmak üzere iki ana unsurdan oluşmaktadır⁷⁰³. İnanç sözleşmesi, tarafların hak ve borçlarını düzenleyen, kararlaştırılmışsa taraflar arasındaki sözleşmenin sona erme sebeplerini, devredilen şeyin kullanım şartları ve en önemlisi devir konusu şeyin borç ödenince geri verilmesini içeren borçlandırıcı işlemidir⁷⁰⁴. İnançlı işlem söz- leşmesinin taraflarını inanan ve inanılan kişi oluşturmaktadır. İnançlı işlem sözleşmesi “*sui generis*” nitelik taşımaktadır⁷⁰⁵. Nitekim, inançlı işlemlere hangi sözleşme hüküm- lerinin uygulanacağıının her olaya göre ayrı ayrı belirlenmesi daha uygun olmaktadır⁷⁰⁶.

İnançlı işlemin ilk unsurunu inançlı işlem sözleşmesi oluşturmakla birlikte ikinci unsurunu ise, kazandırıcı nitelikte olan devir işlemi oluşturmaktadır. Bu işlem hakkın devrini sağladığı için aynı zamanda tasarruf işlemidir⁷⁰⁷. İnançlı işlem devri mümkün olan

⁶⁹⁸ ALTAŞ, Hüseyin/ KURT, Müjde Leyla, İnançlı İşlemler, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2011, s. 1; EREN, s. 385; REİSOĞLU, (Çek), s. 185; ÖZKAYA, s. 52.

⁶⁹⁹ BÖRÜ PARLAK, s. 232-233; “İnançlı işlemle edinilen bir malın üçüncü kişiye devri, taraflar arasında muvazaa bulunmadığı sürece hukuken geçerlidir.” (11. HD 10.4.2008 E. 2007/10324 K. 2008/4737)

⁷⁰⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 365; KILIÇOĞLU, s. 245; TUN- CER KAZANCI, İdil, İnançlı İşlemde İşlemin Taraflarının İflası Ve İflasın İnançlı İşleme Etkisi, Do- kuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, 2014, s. 2812; ALTAŞ/ KURT, s. 12; OĞUZ- MAN/ ÖZ, (Cilt 1), N. 423; FEYZİOĞLU, Necmeddin, Borçlar Hukuku Umumi Hükümler Cilt I, İstanbul, 1967, s. 164; REİSOĞLU, (Borçlar), s. 115; TEKİL, (Borçlar Hukuku), s. 72-73.

⁷⁰¹ EDGÜ, Ekrem, Borçlar Hukuku Umumi Hükümler, Ankara, 1963, s. 42.

⁷⁰² EREN, s. 381; KILIÇOĞLU, s. 242; ANTALYA, s. 294; TERCİER / PICHONNAZ / DEVELİ- OĞLU, N. 890; SAYMEN, s. 179.

⁷⁰³ KAYNAR, (Borçlar), s. 36; TUNÇOMAĞ, (1. Cilt), 1969, s. 206; ALTAŞ/ KURT, s. 1; PARLAK BÖRÜ, s. 254.

⁷⁰⁴ EREN, s. 382; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 365.

⁷⁰⁵ EREN, s. 383; UYGUR, s. 174; PARLAK BÖRÜ, s. 262; ÖZSUNAY, s. 121.

⁷⁰⁶ ÖZKAYA, s. 53.

⁷⁰⁷ EREN, s. 384; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 365.

her türlü malvarlığı için yapılabilmektedir⁷⁰⁸. Bu sebeple taşınır ve taşınmaz mallar inanca işlemi konusu olabilir.

İnanca işlemler, saf inanca işlem ve karma inanca işlem şeklinde iki çeşittir⁷⁰⁹. Saf inanca işlemler, inananın veya inanan tarafından belirlenen bir üçüncü kişinin yararına yapılan işlemlerdir⁷¹⁰. Saf inanca işlemlerde, inanılan, inanca konusunu inanan yararına elinde bulundurmakta ve doğrudan inananın talimatına uygun olarak kullanılmaktadır⁷¹¹. Saf inanca işlemlerin temeli çoğu zaman vekâlet ilişkisine dayanmaktadır. Saf inanca işleme tahsil amacıyla inanca konusunun devri örnek verilebilmektedir⁷¹².

Karma inanca işlemlerde ise borçlu, borcunun teminatı olarak inanca konusu şeyin mülkiyetini alacaklıya geçirmektedir. Alacaklı ise borca ödendiği zaman inanca konusu şeyi geri vermeyi üstlenmektedir⁷¹³. Karma inanca işlemlere taşınır ya da taşınmaz malın teminat amacıyla alacaklıya devri, alacağın teminat amacıyla temlik örnek verilebilmektedir. Karma inanca işlemler, kambiyo senetlerinde ise, teminat amacıyla inanca temlik cirusu şeklinde ortaya çıkabilmektedir⁷¹⁴.

3. 2. 2. İnanca Temlik Cirusu

İnanca temlik cirusu, taraflar arasında bir inanca anlaşması çerçevesinde var olan, borçlunun borcunu vadesinde ödemediği durumlarda alacaklıya (hamile) kambiyo senedini iade, borçlunun senedi vadesinde ödememesi halinde ise alacaklıya kambiyo senedini tahsil yetkisi veren ciro şeklinde tanımlanmaktadır. İnanca temlik cirusu, temlik cirusu

⁷⁰⁸ ALTAŞ/ KURT, s. 4.

⁷⁰⁹ EREN, s. 382; ÖZSUNAY, s. 43; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 366; AYDINCIK, Şirin, Bir İnanca İşlem Türü Olarak Alacağın Teminat Amacıyla Temlik, İÜHF, C. 64, S. 1, 2006, s. 133; OĞUZ, s. 241.

⁷¹⁰ ÖZKAYA, s. 50.

⁷¹¹ ÖZSUNAY, s. 45; ÖZKAYA, s. 50.

⁷¹² ÖZSUNAY, s. 45; EREN, s. 382; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 366; AYDINCIK, s. 133.

⁷¹³ ÖZSUNAY, s. 37; EREN, s. 382; Yargıtay inanca işlemi tanımını şu şekilde yapmaktadır; "...inananın teminat oluşturmak veya yönetilmek üzere mal varlığı kapsamındaki bir şey veya hakkını, inanılan devretmesi ve inanılanın da inanca anlaşmasındaki koşullara uygun olarak inanca konusu şeyi kullanmasını, amaç gerçekleştiğinde ise belirlenen şekilde inananı iade etmesini içeren işlemler..." (HGK 14.07.2010 E. 2010/14-394 K. 2010/395); "...borcun ödenmesi halinde taşınmaz mülkiyetinin tekrar kendisine devredileceği inancını taşımaktadır." (1. HD 7.5.2003 E. 2003/4766, K. 2003/5501).

⁷¹⁴ TUNCER KAZANCI, s. 2813, s. 2819; ÖZSUNAY, s. 78; AYDINCIK, s. 134; REİSOĞLU, (Çek), s. 185.

ve senedin karşı tarafa teslimiyle hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Burada yapılan ciroya ayrıca kayıt ve şart düşülmesine gerek bulunmamaktadır.

Rehin cirosu iki şekilde yapılabilmektedir. Bunlardan ilki açık rehin cirosu bir diğer ifade ile ciroya rehnetmeyi belirten kayıtların konularak yapıldığı cirodur. İkincisi ise gizli rehin cirosudur. Gizli rehin cirosu, şeklen temlik cirosu olan ancak temel ilişkide senet içerisine yerleşmiş bulunan hakkın mülkiyetini devretmeyi değil sadece rehnetmeyi içeren irade beyanlarına dayalı olan ciro şeklinde tanımlanmaktadır⁷¹⁵.

İnançlı temlik cirosu ve gizli rehin cirosunda amaç belirli bir borca “*teminat*” sağlamaktır. Ayrıca inaçlı temlik cirosu da gizli rehin cirosu da temlik cirosu şeklinde yapılmaktadır. Dolayısıyla uygulamada çoğu zaman bu iki ciro işlemi birbirleri ile karıştırılmaktadır. Her ne kadar iki cironun da yapılış amacı ve usulü benzerlik gösterse de çeklerde rehin cirosunun batıl olması sebebiyle iki cironun ayrımı önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, çekin inaçlı temlik cirosu ile devrinin kabul edilmemesi halinde yapılan işlem gizli rehin cirosu olarak değerlendirilmektedir. Çeklerde gizli rehin cirosu yapılması halinde ise, taraflar arasında muvazaa bulunduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple görünürdeki temlik cirosu muvazaa sebebi ile geçersiz olmaktadır. Arka plandaki rehin cirosu da kanuna aykırılık taşımaktadır. Bu sebeple yapılan işlemin butlanına karar verilmektedir⁷¹⁶.

Doktrindeki bazı yazarlar, çeklerin, inaçlı işlem gereği temlik cirosu ile teminat amaçlı olarak verilmelerinde bir sakınca bulunmadığını belirtmektedir⁷¹⁷. *Kendigelen*, inaçlı temlik cirosunda baştan itibaren tarafların iradesinin mülkiyeti devretmek olduğu, burada gizli rehin cirosu dolayısıyla muvazaanın söz konusu olmayacağını ifade etmektedir.⁷¹⁸ *Bozer/ Göle* ise, çeklerin alacaklılara teminat sağlamak amacıyla “*teminat amacıyla temlik cirosu*” ile devredilemeyeceğini belirtmektedir⁷¹⁹. Çeklerin teminat amacıyla temlik cirosu ile devrinin tespiti halinde ise, yapılan cironun geçersiz sayılması gerektiğini ifade etmektedirler. Fakat yazarlar, teminat amacıyla temlik cirosu ile senedi iktisap

⁷¹⁵ TUNA/ GÖÇ GÜRBÜZ, s. 164.

⁷¹⁶ KENDİGELEN, (Çek), s. 176-177.

⁷¹⁷ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 1148; POROY/ TEKİNALP, N. 465; KENDİGELEN, (Çek), s. 176.

⁷¹⁸ KENDİGELEN, (Çek), s. 177.

⁷¹⁹ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 355.

etmiş olan hamilin yapacağı ciroya dayanılarak senetteki hak sahipliğinin kazanılacağını da belirtmektedirler. Bu doğrultuda, çeki iktisap eden üçüncü kişinin, kötünietli ve ağır kusurlu olmadıkça kazanımı korunmaktadır⁷²⁰.

İnançlı temlik cirosu, senette borç altına girmiş bir kişi lehine yapılabileceği gibi üçüncü bir kişi lehine de yapılabilmektedir. Ayrıca inaçlı temlik cirosunun bütün kambyo senetlerinde yapılması mümkündür. Ancak inaçlı temlik cirosuyla ilgili dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi bu cironun çeklerde kime yapılması gerektiğidir. İnaçlı temlik cirosu şeklen bir temlik cirosudur. Bu sebeple bankaların, muhatabının kendileri olduğu çekleri inaçlı temlik cirosu ile iktisap etmesi mümkün değildir. Bu durum çeklerin, muhataba cirolanması halinde yapılan bu işlemin makbuz hükmünde olacağından kaynaklanmaktadır (TTK m. 789/4). Aynı durum çek hesabının bulunduğu şubeden kredi alınmasında da görülmektedir. Burada da şubeye çeklerin temlik cirosu ile devri makbuz hükmünde olmaktadır⁷²¹. Yargıtay' a konu olan bir olayda "*Davalı bankanın Tarsus Şubesinde davacıya kullandırılan kredinin güvencesi olarak alınan 10.6.1997 keşide tarihli çekin muhatabının aynı şube olması karşısında rehin cirosunun geçerlilik taşımayacak olmasına, TTK.nun 701 /son hükmünce muhatap lehindeki cironun makbuz hükmünde bulunmasına göre davalı bankanın bu çek üzerinde meşru hamil sıfatı bulunmadığından kambyo senedine bağlı başvuru ve takip yollarını kullanması mümkün olmadığı...*" şeklinde içtihat edilmektedir⁷²². Bu sorunu ortadan kaldırmak için ise çekler uygulamada genellikle bankanın krediyi veren şubesi dışında başka bir şubesine, inaçlı temlik cirosu ile devredilmektedir. Çek kendisine devredilen şube de ibraz süresi içerisinde hesabın bulunduğu, kredinin alındığı, şubeye çeki ibraz etmektedir⁷²³. Nitekim, TTK m. 789/4'de muhatabın birden fazla şubesinin bulunması halinde çek, muhatap şubeden başka bir şube üzerine cirolanmışsa bu cironun makbuz hükmünde olmayacağı düzenlenmektedir. Ancak çekin muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibrazı geçerli bir ibraz sayılacağı için hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye çekin cirolanmasının da makbuz hükmünde olması gerektiği akla gelebilmektedir. Bu durum TTK m. 789/4 hükmünün geçerliliğinin

⁷²⁰ BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 355.

⁷²¹ REİSOĞLU, (Çek), s. 149.

⁷²² (11. HD 19.12.2002 E. 2002/7666 K. 2002/11828)

⁷²³ REİSOĞLU, (Çek), s. 149.

sorgulanmasına sebep olmaktadır. Fakat doktrinde ve Yargıtay kararlarında hüküm geçerliliğini korumaya devam etmektedir⁷²⁴.

Diğer banka çeklerinin ise inançlı temlik cirosu ile temlikinde bu hususla ilgili sorun çıkmamaktadır. Bu durum, muhatap banka dışında başka bir bankaya çekin cirolanmasının makbuz hükmünde kabul edilmemesinden kaynaklanmaktadır.

3. 2. 3. İnançlı Temlikirosu İle Rehinirosu Arasındaki Benzerlikler

İnançlı temlik cirosu ile rehin cirosu arasında farklılıklar bulunduğu gibi benzerlikler de bulunmaktadır. Bu benzerlikler, yapılan iki işlemin de ciro olmasından kaynaklanmaktadır. Ciro işlemi yapabilecek kişi senedin yetkili hamilidir. Dolayısıyla cirantanın inançlı temlik ya da rehin cirosu yapabilmesi için öncelikli olarak düzgün bir ciro zinciri bulunan senetten hakkını iktisap etmesi gerekmektedir. Ayrıca cironun, emre yazılı kıymetli evrakın devir şekli olması sebebiyle iki ciro işlemi de emre yazılı kıymetli evrak niteliği taşıyan bir senet üzerine yapılmalıdır.

İnançlı temlik cirosunda taraflar arasındaki temel ilişkide inanç sözleşmesi bulunmaktadır. İnanç sözleşmesi ise, taraflar arasında haklar ve borçlar doğurması sebebi ile borçlandırıcı işlem niteliği taşımaktadır⁷²⁵. Rehin cirosunda ise taraflar arasında temel ilişkide rehin sözleşmesi bulunmaktadır. Rehin sözleşmesi de tıpkı inanç sözleşmesinde olduğu gibi borçlandırıcı işlem niteliği taşımaktadır.

İnançlı işlemlerde inanç konusu, üçüncü kişinin malvarlığından inanılana geçirilebilir⁷²⁶. Dolayısıyla, inançlı temlik cirosu yapan kişi inanan değil bir üçüncü kişi olmaktadır. Rehin cirosunda da ciranta kendi borcu için değil, üçüncü bir kişinin borcu için ciro yapabilir⁷²⁷. Ayrıca inançlı temlik cirosu ile alınan senette inanan ya da inanılanın ölümü

⁷²⁴ “Ciro, çekle işleyen hesabın bulunduğu muhatap banka şubesi yerine başka bir şubesine yapılabilir. Başka şube, muhatap banka şubesinden çekin karşılığının olmadığını öğrendiğinde, karşılığı yoktur damgası vurarak yetkili yasal hamil sıfatıyla şikayetçi olabilir.” (10. CD 02.10.1996 E. 8859 K. 10310) (REİSOĞLU, (Çek), s. 150)).

⁷²⁵ ÖZSUNAY, s. 120.

⁷²⁶ ÖZSUNAY, s. 63.

⁷²⁷ KALPSÜZ, (Kıymetli Evrak), s. 61; BATTAL, s. 98-99.

halinde inanç ilişkisi tarafların külli halefleri arasında devam etmektedir⁷²⁸. Rehin cirosunda da aynı durum geçerlidir.

İnançlı temlik cirosuyla devredilen senetlerde, inananın, inanılana yaptığı ciro, temlik cirosu olması sebebiyle senet borçlusunu, ancak inanılana ait şahsi defilerini ileri sürebilmektedir. Burada senet borçlusunun inanana ait şahsi defilerini ileri sürebilmesi mümkün değildir. Ayrıca, inanılanın senedi temlik ya da rehin cirosu ile devretmesi halinde, taraflar inanç sözleşmesinde belirli sınırlamalar getirmiş olsa dahi bu sınırlamalar, senedin devredildiği üçüncü kişiye (hamile) karşı ileri sürülemez⁷²⁹. Nitekim, inançlı işlemde üçüncü kişi inanan ve inanılan arasındaki ilişkiyi bilse bile inanılana hak kazanabilmektedir. Ancak üçüncü kişinin kötüniyetli olması halinde yapılan işlem geçerli olmamaktadır⁷³⁰. İnançlı temlik cirosunda ise cironun soyutluğu ilkesinden dolayı yapılan ciro geçerli olmaya devam etmektedir.

Rehin cirosunda da defiler benzerlik göstermektedir. Nitekim, rehin cirosunda senet borçluları rehnedene cirantaya ilişkin şahsi defilerini rehnalan hamile karşı ileri sürememektedirler. Onlar sadece rehnalan hamile karşı şahsi defileri varsa onları ileri sürebilmektedirler (TTK m. 689/2). Rehin cirosundan sonra tekrar bir ciro yapılması halinde ileri sürülebilecek defiler ile inançlı temlik cirosundan sonra tekrar bir ciro yapılması halinde ileri sürülebilecek defiler ise farklılık gösterebilmektedir. Bu doğrultuda, senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamilin senedi üçüncü kişiye cirolaması halinde yapılan bu ciro tahsil cirosu hükmünde olmaktadır. Dolayısıyla, burada rehnalan hamile karşı ileri sürülebilecek şahsi defilerin senedin devredildiği üçüncü kişiye de ileri sürülebilmesi mümkündür. İnançlı temlik cirosundan sonra ise temlik, tahsil ya da rehin cirosu yapılması mümkündür. Bu sebeple yapılan ciro türüne göre defilerin ileri sürülmesi rehin cirosuna göre benzer ya da farklı olmaktadır. Ayrıca hem inançlı temlik cirosunda hem de rehin cirosunda hamilin bilerek borçlu zararına hareket etmesi halinde şahsi defilere ilişkin

---

⁷²⁸ ÖZKAYA, s. 59.

⁷²⁹ ALTAŞ/ KURT, s. 18; “İnanan, inanç sözleşmesinden kaynaklanan bu kişisel hakkını ancak akidene karşı ileri sürebilmekte, inanç konusunun üçüncü kişilere devredilmesi halinde, kural olarak onlardan isteyebileceği bir hakkı bulunmamaktadır.” (1. HD 30.10.2000 E. 12988 K. 13223).

⁷³⁰ PARLAK BÖRÜ, s. 261.

sınırlandırma ortadan kalkmaktadır. Bu durumun sonucunda ise, cirantaya karşı ileri sürülebilecek şahsi defiler, hamile karşı da ileri sürülebilmektedir (TTK m. 687, m. 689/2).

İnançlı temlik ve rehin cirosunda temel ilişkideki alacak senet bedeli ile aynı olabileceği gibi farklı da olabilmektedir. İnançlı temlik cirosunda, alacak miktarının senet bedelinden az olması halinde inanılanın fazla kısım üzerinde “başkası yararına inanılan” gibi hareket etmesi gerekmektedir⁷³¹. Rehin cirosunda da rehin konusu alacak senet bedelinden az ise hamil alacağını aşan kısım üzerinde rehneden cirantasının temsilcisi konumunda olmaktadır⁷³². Dolayısıyla inanca temlik cirosu ve rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamiller, temel ilişkideki alacak miktarını aşan kısmı cirantasına iade etmekle yükümlüdür.

İnançlı temlik ve rehin cirosunun emre yazılı kıymetli evrak üzerine yapılması sebebiyle, taraflar arasında uyuşmazlık çıkması halinde, senede karşı senetle ispat kuralı geçerli olmaktadır (HMK m. 201)⁷³³. Örneğin, kambiyo senedinin rehin cirosu ile devredildiği durumlarda taraflar arasındaki temel ilişkide rehinle teminat altına alınan alacak ile senet bedeli farklı olabilmektedir. Bu durumda taraflar arasında bir uyuşmazlık çıkması halinde rehneden ciranta, temel ilişkide rehinle teminat altına alınan alacak ile senet bedelinin farklı olduğunu ancak yazılı delil ile ispat edebilmektedir.

İnançlı temlik cirosunda inanca anlaşması çerçevesinde şartlar gerçekleşince inanan inanca konusu şeyi geri isteme hakkına sahip olmaktadır⁷³⁴. Ayrıca, inanca temlik cirosunun temel ilişki dışında, kambiyo hukukuna göre başvuru hakkı kapsamında da ödenmesi ile sona ermesi mümkündür. Bu durum hamilin, senet bedelini ödeyen senet borçlusuna senedi iade etmek zorunda olmasından kaynaklanmaktadır. Rehin cirosunda da, temel ilişkide rehinli alacağın ödeme ya da ödeme dışında bir sebeple sona ermesi sonucu rehnelen hamilin, senedi rehneden cirantaya iade etmesi gerekmektedir. Ayrıca rehin

---

⁷³¹ ÖZSUNAY, s. 57.

⁷³² ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; YILMAZ, (Rehin), s. 293.

⁷³³ Senede karşı tanıkla ispat yasağı hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. GÖKSU, Mustafa, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Senetle İspat Kuralları ve Bunların İstisnaları, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Haziran 2011, s. 57.

⁷³⁴ YAVUZ, Nihat, Doğrudan Doğruya Temsil / Nam-ı Müstear / Dolayısıyla Temsil / İnançlı İşlem / Taarfa Muvazaa / Nam-ı Müstear ile Muvazaa İlişkisi / İspat Rejimi (ve) Kanuna Karşı Hile Kavramları ile Bunlara İlişkin Yargıtay Uygulaması, Yargıtay Dergisi, C. 27, S. 1-2, Ocak-Nisan 2001, s. 86; ÖZSUNAY, s. 153.

cirosunda, inançlı temlik cirosunda olduğu gibi senedin kambiyo senetlerine özgü başvuru hakkı kapsamında ödenmesi halinde de, ödeme yapan senet borçlusuna senedi iade etme yükümlülüğü bulunmaktadır.

İnançlı temlik cirosu ve rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamiller; ziya ve iptal davası açabilme, başvuru hakkında zamanaşımına uyma zorunluluğu, sebepsiz zenginleşme davası açma hakkına sahip olma, kambiyo senetlerine mahsus takip yolunu kullanma gibi kambiyo senetlerine özgü düzenlemelerden yararlanma bakımından da benzerlik göstermektedir.

3. 2. 4. İnançlı Temlik Cirosu İle Rehin Cirosu Arasındaki Farklılıklar

İnançlı temlik cirosu ile rehin cirosunun farklı tür cirolar olması sebebiyle iki cironun yapılış ve uygulamasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. İnançlı temlik cirosu, adından da anlaşılacağı üzere temlik cirosu şeklinde yapılmaktadır. Dolayısıyla bu ciro işlemine herhangi bir kayıt konulmasına gerek bulunmamaktadır. Rehin cirosu ise açık rehin cirosu ve gizli rehin cirosu şeklinde yapılabilir. Açık rehin cirosunun gizli rehin cirosundan farklı olarak, rehnetmeyi ifade eden bir kayıt ile yapılması zorunludur.

Bütün kambiyo senetleri inancılı temlik cirosu ile devredilebilir. Rehin cirosunun ise sadece poliçe ve bonoda yapılması mümkündür. Buna karşın, çekler rehin cirosu ile devredilemez. Çünkü poliçeye ilişkin hangi hükümlerin çeki uygulanabileceğini düzenleyen TTK m. 818’de rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689’a atıf yapılmamıştır.

Temlik cirosu, senet içerisine yerleşmiş olan alacak hakkının devredilmesini sağlamaktadır. İnançlı temlik cirosunun da temlik cirosu şeklinde yapılması sebebiyle, inancılı temlik cirosuyla kazanılan hak, alacağa bağlı fer’i bir hak değil, alacağın kendisidir. Rehin hakkı ise fer’i nitelikte bir haktır. Dolayısıyla senedi rehin cirosu ile devralan hamil, senet içerisine yerleşmiş olan hakkı değil, bu hak üzerinde bir rehin hakkını iktisap etmektedir.

İnançlı işlemlerde inanç konusu eşyanın mülkiyeti inanılana geçmektedir⁷³⁵. Dolayısıyla inanılan, dış ilişkide inanç konusu üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilmektedir⁷³⁶. Örneğin inanılan inanç konusunu başkasına devredebileceği gibi üzerinde sınırlı bir aynı hak da kurabilir⁷³⁷. Bu sebeple inançlı temlik cirosu ile kambiyo senedini iktisap eden hamil, temlik⁷³⁸, tahsil ya da rehin cirolarından herhangi birini yapabilir. Çünkü burada senedin üçüncü kişilere devrinde bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Rehin cirosunda ise rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamil, senedin mülkiyetini kazanmamaktadır⁷³⁹. Rehin cirosu ile kambiyo senedini iktisap eden hamil, kambiyo senedinin fer'i zilyedi olmaktadır⁷⁴⁰. Rehin cirosu ile senedi iktisap eden hamil senede bağlı olan hakkın sahibi değildir. Hamil, senetten dolayı sadece rehin hakkı sahibi olmaktadır. “*Kimse sahip olduğundan fazlasını devredemez ilkesi*”nden hareketle senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, temlik cirosu ile senedi devredemez. Ayrıca hamilin tekrar bir rehin cirosu yapması da mümkün değildir (TMK m. 689/1).

İnançlı temlik cirosu ile senedi iktisap eden hamil, kendi cirantası dahil senette kendisine karşı borçlu olan bütün kişilere kıymetli evrak hukuku hükümlerine göre başvurma hakkına sahip olur. Rehin cirosunda ise, hamil, kendi cirantası dışında kalan senet borçlularına kıymetli evrak hukuku hükümlerine göre başvuru hakkı bulunmaktadır.

İnançlı temlik cirosu karma inançlı işlemler içerisinde yer almaktadır. Karma inançlı işlemlerde ise, rehin hükümleri mahiyetine uygun düştüğü oranda uygulanmaktadır. Bu sebeple burada lex commissoria yasağının uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır⁷⁴¹. Lex commissoria yasağının geçerli olduğu kabul edilirse, borç ödenmediği takdirde inanılanın inanç konusu üzerinde mülkiyet hakkının devam edeceğine dair anlaşmalar geçerli olmaz⁷⁴². Dolayısıyla inanılan senedi tahsil edemez. Ancak borcun

---

⁷³⁵ KIRCA, (Sempozyum), s. 95; EREN, s. 384; REİSOĞLU, (Çek), s. 185; AYDINCIK, s. 132; ÖZKAYA, s. 60; KARAHACIOĞLU/ DOĞRUSÖZ / ALTIN, s. 37.

⁷³⁶ UYGUR, s. 180.

⁷³⁷ TUNCER KAZANCI, s. 2817; OĞUZ, s. 245; ALTAŞ/ KURT, s. 17; ÖZSUNAY, s. 79.

⁷³⁸ İnançlı temlik cirosu ile senedi iktisap eden hamilin tekrar bir temlik cirosu yapması mümkündür. Bu durumda lehine ciro yapılan şahsın inanç anlaşmasını bilmesi, senedin mülkiyetini kazanmasında önem taşımamaktadır (KIRCA, (Sempozyum), s. 95; ÖZKAYA, s. 61).

⁷³⁹ KINACIOĞLU, s. 152; ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 627; YILMAZ, (Rehin), s. 291; ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 89.

⁷⁴⁰ ŞİMŞEK, (Ticari Senetler), s. 89.

⁷⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. UYGUR, s. 189-190; PARLAK BÖRÜ, s. 263-264.

⁷⁴² TUNCER KAZANCI, s. 2814; ALTAŞ/ KURT, s. 18, dn. 69.

vadesinden sonra yapılan, mülkiyet hakkının borcun ifası amacıyla kendisine geçeceğine ilişkin sözleşmelerin geçerli sayılması gerekmektedir. Nitekim, burada da zımni bir anlaşmanın varlığı kabul edilmelidir. Çünkü inanlı temlik cirosunun mahiyeti gereği lex commissoria yasağının uygulanmasına gerek yoktur. Rehin cirosunda ise cironun teşhis fonksiyonu sebebiyle rehnalan senedin yetkili hamili olur. Bu sebeple rehnalan vadede senedi tahsil etmeye yetkilidir.

3. 2. 5. İnançlı Temlik Cirosu ve Gizli Rehin Cirosunun Uygulanmasında Ortaya Çıkan Sorunlar

İnançlı temlik cirosu ve gizli rehin cirosu iktisadi amaçları açısından benzerlik gösterse de ortaya çıkardıkları sonuçlar farklılık gösterebilmektedir. Dolayısıyla bu iki işlemin ayrımı önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, inanlı temlik cirosunu açık rehin cirosundan ayırmak kolay olmaktadır. Çünkü açık rehin cirosu rehni belirten kayıtlar taşımaktadır. Ancak yapılan cironun gizli rehin cirosu olması halinde iki cironun da görünüşte temlik cirosu olması sebebiyle bu ayrımı yapmak zorlaşır. Bu bölüm de inanlı temlik cirosu ile gizli rehin cirosu ayrımında dikkat edilmesi gereken hususlara değinilmektedir.

Çekte rehin cirosu yapılamaması sebebiyle, söz konusu cironun inanlı temlik cirosu mu yoksa gizli rehin cirosu mu olarak nitelendirileceği sorunu önem taşır⁷⁴³. Çünkü çeklerde yapılan cironun gizli rehin cirosu kabul edilmesi halinde ciro geçersiz olurken; inanlı temlik cirosu olarak kabul edilmesi halinde ise geçerli bir cironun varlığından söz edilir⁷⁴⁴. İşlemin “gizli rehin cirosu” mu “inançlı temlik cirosu” mu olduğu konusunda tereddüt bulunması halinde ilk olarak bakılması gereken tarafların iradesidir⁷⁴⁵. Ancak taraf iradelerinden her zaman yapılan cironun belirlenmesi mümkün değildir. Bu doğrultuda ise, bankaların kredi müşterileri ile düzenledikleri çek/senet tevdi bordroları da ispat kolaylığı sağlayabilmektedir⁷⁴⁶. Yargıtay da çek/senet bordrolarının içeriklerinin

⁷⁴³ KENDİGELEN (ÜLGEN/ HELVACI/ KAYA), N. 989; KENDİGELEN, (Çek), s. 176; DEVELİ, s. 96; ARSLAN, Çetin/ KAYANÇİÇEK, Murat, 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi, Ankara, 2010, s. 215; GÜNAY, (Çek), s. 23; PULAŞLI, §27, N. 20; KARAYALÇIN, (Ticari Senetler), s. 286; BOZER/ GÖLE, (Kıymetli Evrak), s. 332; REİSOĞLU, (Çek), s. 184; HELVACI, (Takip Yolları), s. 177; SEZER, s. 74; TEKİL, (Kıymetli Evrak), s. 173; KAYIHAN/ YASAN, s. 398; (12. HD 26.6.2008 E. 2008/10960 K. 2008/13565); (12. HD 15.03.2002 E. 2002/3254 K. 2002/5259) (www.lexpera.com.tr)).

⁷⁴⁴ KAYA (ÜLGEN/ HELVACI/ NOMER ERTAN), s. 290.

⁷⁴⁵ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 633.

⁷⁴⁶ “...davaya konu çekin dava dışı ... Mühendislik San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından davalı bankaya teslim edilirken teminat başlığı altında verildiği, banka tarafından çekin bloke edilen çek senet hesabına giriş

değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda verdiği bir kararında Yargıtay, çek/senet tevdi bordrosunda yer alan “...çek senet tutarlarının...rehnedilmesi konusunda...ve çek/senet tevdi eden mutabık kalmışlardır.” ifadesinin değerlendirilmeye alınmadan karara varılmasını doğru bulmamıştır⁷⁴⁷. Yargıtay verdiği başka bir kararında genel kredi sözleşmesinde, takibe dayanak çeke açıkça atıf yapılmadığını ayrıca çek üzerinde de teminat amacıyla verildiğine dair bir ifade bulunmadığını, “Çek/Senet Teslim Tutanağı” başlıklı belgeye dayalı olarak takibe konu çekin kredi borcuna teminat olarak verildiği sonucuna varılamayacağını belirtmektedir⁷⁴⁸. Yargıtay’ın kararından da anlaşıldığı üzere çek/senet tevdi bordroları da her zaman yapılan cironun niteliğinin tespit edilmesini sağlamamaktadır. Cironun inançlı temlik cirosu mu yoksa gizli rehin cirosu mu olduğuna ilişkin bir diğer ispat vasıtasını ticari defter ve kayıtlar oluşturmaktadır⁷⁴⁹.

Son olarak, taraflar arasında yapılan cironun niteliğinin ispatlanamaması halinde rehinde borçlunun durumunun daha avantajlı olduğu dikkate alınarak karar vermemek gerekmektedir. Uygulamada en çok hangi işlemin kullanıldığına bakılarak karar verilmesi

---

yapıldığı ve yine tevdi bordrosunun alt kısmında çekin rehin olarak alındığının belirtildiği, bu durumda davaya konu çekin dava dışı lehtar tarafından davalı bankadan kullanmış olduğu kredilerin teminatı karşılığında rehin amaçlı gizli ciro olarak verildiğinin kabulü gerektiği...” (11. HD 26.9.2017 E. 2016/7396 K. 2017/4744) (www.kazanci.com)).

⁷⁴⁷ (11. HD 7.2.2018 E. 2016/13040 K. 2018/828) (www.kazanci.com)); “Somut uyuşmazlıkta ispat yükü kendisine düşen davacı, dava dilekçesinde ve yargılama aşamasında davaya konu çekin, lehtar dava dışı... tarafından kullanılan krediye teminat olarak davalı bankaya verildiğini ileri sürmüş, iddiasını ispat etmek için de davalı banka kayıtlarına dayanmıştır. Bu durumda mahkemece davalı banka kayıtları incelenerek, davaya konu çekin davalı bankaya teminat olarak verilmiş olduğunun banka kayıtlarından anlaşılması durumunda, çekin gizli rehin cirosu ile davalı bankanın elinde bulunduğu ve davalı bankanın davaya konu çekin yetkili hamili olamayacağı gözetilerek bir karar...” (11. HD 14.12.2017 E. 2016/5207 K. 2017/7266) (www.kazanci.com)).

⁷⁴⁸ (12. HD 14.3.2017 E. 2016/11656 K. 2017/3810) (www.kazanci.com)).

⁷⁴⁹ “...çekin davacı bankaya tahsil cirosuyla devredildiği iddia edilirken, dosyaya sunulan 15.06.2016 tarihli yazıda ise çekin kredi borcunun teminatı olarak alındığı ifade edilmiştir. Bu durumda, öncelikle, davacının ticari defter ve kayıtları ile çek tevdi bordrosu incelenerek çekin dava dışı şirketin kredi borcuna teminat olarak verilip verilmediğinin değerlendirilmesi, çekin teminat amacıyla alındığının tespit edilmesi halinde ise çekte rehin cirosu geçerli olmadığından davacı bankanın işbu davayı açamayacağına gözetilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı olarak...” (11. HD 11.4.2018 E. 2016/15070 K. 2018/2588) (www.kazanci.com)); “...davaya konu çekin davacının ticari defterlerinde sipariş avansı olarak kaydedildiği, davacı ticari defterlerinde çek karşılığında davalı şirketin edimini yerine getirdiğine dair bir kaydın bulunmadığı, davalının ticari defterlerini ibraz etmemiş olması sebebiyle davacı ticari defterlerindeki kayıtların aksini ispat edemediği, bu durumda davacının davalı ...'ne borçlu olmadığına kabulü gerektiği, davalı bankanın kredi alacağına karşılık teminat teşkil etmek üzere çeki temlik cirosu ile devraldığı ve davalı bankanın yetkili hamil olduğu, yapılan cironun rehin cirosu olarak kabulünün mümkün olmadığı...” (19. HD 14.4.2016 E. 2015/16747 K. 2016/6671) (www.kazanci.com)); Benzer karar için bkz. (19. HD 22.3.2016 E. 2016/805 K. 2016/5137) (www.kazanci.com)).

duruma daha uygun düşmektedir⁷⁵⁰. İnançlı temlik cirosunun, bankaya kambiyo senedi üzerinde tam bir hak sağlaması ve alacağını rehne göre daha kolay elde etme imkânı vermesi sebebiyle, uygulamada, bankaların yaptıkları kredi işlemlerinde, inanca temlik cirosunun tercih edilmesine sebep olmaktadır. *Aral*, taraflar arasında yapılan teminat işleminin inanca temlik mi, yoksa alacak rehni mi olduğu hususunda ihtilaf çıkması halinde, şüpheli durumlarda inanca temlik lehine fiili bir karinenin bulunduğu kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir⁷⁵¹. Ayrıca tarafların ellerindeki belgelerde teminat, temlik, rehin gibi ifadelerin kullanılması da inanca temlik cirosu ya da gizli rehin cirosunun ispatı için tek başına yeterli olmamaktadır⁷⁵². Çünkü uygulamada çoğu zaman terimlerin seçiminde özen gösterilmemekte ve bu terimler birbirlerinin yerine kullanılabilir. Bir olayda yerel mahkeme, dava konusu çeklerin davalı bankaya tevdi edildiği, tevdi bordrosunda teminat ibaresinin yer aldığı, bu sebeple dava konusu çeklerin gizli rehin cirosuyla devredildiği sonucuna varmıştır. Yargıtay ise senette rehni ifade eden bir kaydın bulunmaması sebebiyle tek başına tevdi bordrosunda teminat ibaresinin yer almasının senedin rehin cirosu ile devredildiğinin anlaşılması için yeterli olmadığını dolayısıyla burada senedin rehin cirosu ile değil temlik cirosu ile devredildiğinin kabul edilmesi gerektiğine karar vererek yerel mahkemenin kararını bozmuştur⁷⁵³.

Bankanın alacağın teminatı konusunda neye dayandığı da önem arz etmektedir. Yargıtay kararına konu olan olayda banka, kambiyo senetlerine değil de avans mukavelelenamesi hükümlerine ve mukaveleleme gereğince ödenen paralara ait çek kasa fişlerine dayanarak alacağını talep etmektedir⁷⁵⁴. Dolayısıyla bu şekilde bir durumda yapılan cironun niteliğinin araştırılmasına gerek bulunmamaktadır.

İşlemin gizli rehin cirosu mu olduğu yoksa inanca temlik cirosu mu olduğu konusunda ispat yükünün hangi tarafta bulunduğu da önem taşımaktadır. Yargıtay kararına konu olan bir olayda, yerel mahkeme, bankaların müşterilerine kullandırdıkları krediler sebebiyle müşterilerinden ciro ile aldıkları çeklerin temlik ya da tahsil cirosuna konu

⁷⁵⁰ ÖZTAN, (Kıymetli Evrak), s. 633; KIRCA, (Sempozyum), s. 96.

⁷⁵¹ ARAL, Fahrettin, Topyekün Temlik, AÜHFD, C. 42, S. 1, 1992, s. 98.

⁷⁵² KIRCA, (Sempozyum), s. 101; "...çekin yer aldığı çek teslim bordrosunda yer alan "teminat" ibaresinin davaya konu çekin rehin cirosu ile davalı bankaya devredildiğine delil teşkil etmeyeceği..." (19. HD 5.5.2016 E. 2015/17146 K. 2016/8308) (www.kazanci.com)).

⁷⁵³ (19. HD 27.11.2014 E. 2014/1120 K. 2014/17084) (www.kazanci.com)).

⁷⁵⁴ DOMANIÇ/ ÇAMOĞLU, s. 371.

olmayacağını, bankaların mal/emtia satan değil kredi kullandıran kuruluşlar olduklarını gerekçe göstererek ihtiyati haciz talebinin reddine karar vermiştir. Ancak Yargıtay, tek başına alacaklı tarafın banka olması sebebiyle, yapılan cironun rehin cirosu olarak kabul edilemeyeceğini; bankanın rehin cirosu ile senedi iktisap ettiğinin ayrıca ispatlanması gerektiğini belirtmiştir⁷⁵⁵. Dolayısıyla Yargıtay kararları çerçevesinde ispat yükünün, bankanın senedi rehin cirosu ile aldığını iddia eden tarafa ait olduğu söylemek mümkündür (HMK m. 190/1). Bu durum, çekin ödeme aracı olması dolayısıyla ödeme amacıyla verildiğinin karine olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu karine adi karinedir. Bu sebeple çekin ödeme amacı dışında örneğin bir borcun teminatı olarak verildiğini ileri süren borçlu bu iddiasını ispatla yükümlüdür⁷⁵⁶.

İnançlı temlik cirosu ile gizli rehin cirosunun ayrımı içtihatlar açısından da sıkıntıdır. Bu durum Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ve 19. Hukuk Dairesi arasında görüş farklılıkları bulunmasından da kaynaklanmaktadır⁷⁵⁷. Ayrıca iki dairenin kararlarında da yapılan cironun rehin cirosu olup olmadığı tartışılmakla beraber açıkça inanca temlik cirosu kavramı, tanımı ve doğurduğu sonuçlar açıklanmamaktadır. Tespit edilebildiği kadarıyla, 11. Hukuk Dairesinin bir kararında “*inançlı temlik cirosu*” ifadesine yer verdiği görülmektedir. Ancak bu kararda da inanca temlik cirosuyla ilgili ayrıntılı tanımlama yapılmamaktadır⁷⁵⁸.

⁷⁵⁵ (HGK 7.2.2018 E. 2017/11-56 K. 2018/123) (www.kazanci.com); “Somut uyuşmazlıkta ispat yükü kendisine düşen davacı, dava dilekçesinde ve yargılama aşamasında davaya konu çekin, lehtar dava dışı... tarafından kullanılan krediye teminat olarak davalı bankaya verildiğini ileri sürmüş, iddiasını ispat etmek için de davalı banka kayıtlarına dayanmıştır. Bu durumda mahkemeye davalı banka kayıtları incelenerek, davaya konu çekin davalı bankaya teminat olarak verilmiş olduğunun banka kayıtlarından anlaşılması durumunda, çekin gizli rehin cirosu ile davalı bankanın elinde bulunduğu ve davalı bankanın davaya konu çekin yetkili hamili olamayacağı gözetilerek bir karar verilmesi gerekirken, davalı banka kayıtları üzerinde inceleme yapılmaksızın yazılı gerekçe ile davanın reddi doğru olmadığından davacı vekilinin karar düzeltme itirazlarının kabulüyle...” (11. HD 14.12.2017 E. 2016/5207 K. 2017/7266) (www.kazanci.com)).

⁷⁵⁶ (12. HD 24.02.2005 E. 911 K. 3647) (GÜNAY, (Çek), s. 23)).

⁷⁵⁷ (11. HD 24.03.2011 E. 9455 K. 3340); (11. HD 3.10.2012 E. 6984, K. 14883); Aksi yönde kararlar için bkz. (19. HD 11.6.2012, E. 4364 K. 9902), (19. HD 28.4.2011 E. 10714 K. 5802); (19. HD 21.05.1999 E. 2581 K. 3506) (KIRCA, (Sempozyum), s. 87-90)).

⁷⁵⁸ “...kredi sözleşmesinin 36. maddesi uyarınca vadelerinde tahsil edilmeyen çek ve senetlerin nakit karşılığının ödenmesinin kredi kullanım koşulu olduğu, bankanın inanca temlik cirosu ile devraldığı çekleri ibraz süresi içinde muhataba ibraz etmemesi halinde, senedi devredene karşı sorumlu bulunmayacağı, taraflar arasındaki kredi sözleşmesinden kaynaklı itirazın iptali davasında bankanın alacaklı olduğunun tespit edildiği gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.” (11. HD 12.9.2014 E. 2013/8457 K. 2014/13643) (www.kazanci.com)).

Sonuç olarak, Yargıtay, bazı kararlarında inançlı temlik cirosunu kabul etmekte ancak bazı kararlarında inançlı temlik cirosunu gizli rehin cirosu olarak kabul etmektedir⁷⁵⁹.

---

⁷⁵⁹ “...davaya konu çekin davalı bankaya teminat işlevi bulunmasına rağmen temlik cirosu ile devredildiği, davalı bankanın çek bedelini tahsil ettiğinde dava dışı ...Ltd. Şti.'nin kredi borcuna mahsup ettiği, bu sebeple davalı bankanın yetkili hamil olduğu...” (19. HD 5.10.2017 E. 2017/597 K. 2017/6670) (www.kazancı.com).

SONUÇ

1- Kambiyo senetlerinin ödeme aracı olarak kullanılmalari mümkün olduğu gibi teminat vasıtası olarak da kullanılmalari mümkündür. Kambiyo senetlerinin teminat vasıtası olarak kullanılmasına örnek olarak, kambiyo senedinin rehnedilmesi gösterilebilir. Kambiyo senetlerinin rehnedilmesi ise, iki ayrı kanunda düzenlenmektedir. Bu düzenlemelerden birisi Türk Medeni Kanunu'nda, bir diğeri ise Türk Ticaret Kanunu'nda yer almaktadır.

Türk Medeni Kanunu alacak ve hakların rehnedilebileceğini TMK 954 ile 961 maddeleri arasında düzenlemektedir. TMK m. 955'e göre kurulacak rehinlerde alacak hakkının senede bağılı olup olmadığı önem taşımamaktadır. TMK m. 955'e göre rehin hakkının kurulabilmesi için taraflar arasında yazılı bir rehin sözleşmesinin yapılmış olması zorunludur. Senede bağılı alacaklarda ayrıca senedin zilyetliğinin devredilmesi de gerekmektedir. TMK m. 956'da ise, kıymetli evrakın rehni düzenlenmektedir. Kıymetli evrakın rehnedilmesi senedin nama, emre ve hamiline düzenlenmesine göre farklılık göstermektedir. Hamiline yazılı senetlerin rehnedilebilmesi için senedin zilyetliğinin devri, nama ve emre yazılı senedin rehnedilebilmesi için yazılı rehin beyanı ya da ciro yapılmış ve senedin zilyetliğinin devredilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca kıymetli evrakın rehnedilmesinin alacak ve hakların rehni başlığı altında düzenlenmesi, alacak ve hakların rehininin ise, taşınır rehni kapsamı içerisinde yer alması sebebiyle kıymetli evrakın rehininde de taşınır rehinine ilişkin hükümler mahiyetine uygun düştüğü ölçüde uygulanmaktadır.

2- Türk Ticaret Kanunu'nda emre yazılı senetlerin devir usulü olarak ciro ve senedin zilyetliğinin devri öngörülmektedir. Cironun ise kanuna göre çeşitli ayrıma tutulabilmesi mümkündür. Bu ayrımlardan birisi de amacına göre ciro türleridir. Amacına göre ciro türleri temlik, tahsil ve rehin cirosu olarak üçe ayrılır. Bunlardan ilki, senet içerisine yerleşmiş olan hakkın devri amacıyla yapılan temlik cirosudur. Tahsil cirosu ise, senet bedelinin tahsil edilip ciro yapan kişiye iade edilmesi amacıyla yapılmaktadır. Son olarak çalışmanın da temelini oluşturan rehin cirosu, senet içerisine yerleşmiş bulunan hakkın rehnedilmesi amacıyla yapılan ciro şeklinde tanımlanabilmektedir. Rehin cirosu TTK m. 689'da düzenlenmektedir.

Rehin cirosu, ciro üzerine rehnetmeyi ifade eden kayıtların konulması şeklinde yapılmaktadır. Rehin hakkının rehnalan hamile geçebilmesi için ayrıca senedin zilyetliğinin de devredilmesi gerekmektedir. Rehin cirosunda taraflar arasında temel ilişkide rehin sözleşmesi bulunmaktadır. Tarafların ilişkinin temelinde yer alan bu sözleşmeyi yazılı olarak yapmaları mümkündür. Ancak yazılı yapmamaları halinde de rehin cirosunun yapıp senedin zilyetliğinin devredilmesi ile aralarında zımni bir rehin sözleşmesinin kurulmuş olduğu kabul edilmektedir.

3- Rehin cirosu açık rehin cirosu ve gizli rehin cirosu olarak iki şekilde yapılabilmektedir. Açık rehin cirosu, rehni belirten kayıtlar taşıyan cirodur. Gizli rehin cirosu ise, temel ilişkide rehin amacı taşıyan ancak temlik cirosu şeklinde yapılan cirodur. Açık rehin cirosunun beyaz ciro ile yapıp yapılamayacağı ise doktrinde tartışmalıdır. Kanaatimizce, rehnetmeyi ifade eden bir kayıtla birlikte yapılan beyaz ciro rehin cirosunun kurulması için yeterlidir. Gizli rehin cirosunun ise görünüşte temlik cirosu olması sebebiyle beyaz ciro şeklinde de yapılabilmesi mümkündür. Rehin cironun tarih, yer veya bedel içermesi mümkündür. Ancak rehin cirosunda bedel belirtilecekse bu bedelin senet üzerinde yazan bedelle aynı olması gerekir. Çünkü kısmi rehin cirosu batıldır.

4- Temlik cirosu, temlik, teşhis ve teminat fonksiyonlarını içermektedir. Rehin cirosunun ise sadece teşhis fonksiyonu bulunmaktadır. Nitekim, rehnalan hamilin senetten kaynaklanan haklarını kullanabilmesi için senedin yetkili hamili olması gereklidir. Rehnalan hamilin senedin yetkili hamili olması ise, rehin cirosunun teşhis fonksiyonunun bulunmasından kaynaklanmaktadır. Temlik fonksiyonu senet içerisine yerleşmiş olan hakkın devredilmesini sağladığından, rehin cirosunun temlik fonksiyonu bulunmamaktadır. Rehin cirosunda ise senet içerisindeki hak rehin cirosuna rağmen rehnedene cirantada kalmaktadır. Burada hamil alacağına bağlı fer'i bir hak (rehin hakkı) kazanmaktadır. Bu sebeple senedin mülkiyeti yapılan rehin cirosuna rağmen rehnedene ciranta da kalmaktadır. Rehin cirosunun teminat fonksiyonu ise doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarlar teminat fonksiyonunun bulunması gerektiğini ileri sürerken bazı yazarlar ise teminat fonksiyonunun bulunmadığını ileri sürmektedir. Ancak bugün doktrinde baskın olan görüş rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığı görüşüdür. Nitekim, Yargıtay kararları da bu yöndedir. Kanaatimizce, her ne kadar rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunup bulunmadığı tartışmaya açık olsa da yargı kararlarında yeknesaklık bulunmaması sebebiyle

bugün rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığını söylemek mümkündür. Ancak doktrindeki görüş farklılıklarını ortadan kaldırmak amacıyla bu konunun TTK m. 689’da açıkça belirtilmesi uygun bir çözüm yolu olacaktır.

5- Rehin cirosunda senedi rehnalan hamilin rehin hakkı bulunması sebebiyle rehnedenden cirantaya ileri sürülebilecek defilerin, rehnalan hamile ileri sürülebilmesi mümkün değildir. Bu durumun bazı istisnaları bulunmaktadır. Bu istisnalardan ilki, hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmesidir. Ayrıca rehnin alacağa bağlı fer’i bir hak olması sebebiyle temel ilişkideki rehinli alacağa ilişkin defilerin rehnalan hamile karşı ileri sürülebilmesi mümkündür.

6- Rehin cirosunun yapılarak senedin devredilmesi ile, rehnedenden ciranta ve rehnalan hamilin çeşitli hak ve yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda senedi rehin cirosu ile iktisap eden hamil, senedin vadesinde senedi tahsil için ibraz etmelidir. Senedin ödenmesi halinde ise bedeli tahsil etmeli, ödenmemesi halinde ise, hakkı koruyucu işlemleri yapmalıdır. Bu durum hamil için hem bir hak hem de bir yükümlülük teşkil etmektedir. Çünkü senette asıl hak sahibi rehnedenden cirantadır. Bu sebeple hamil, rehnedenden cirantanın hakkını koruyucu işlemleri yapmaması temel ilişkide sorumluluğuna yol açabilmektedir. Rehnalan hamil, kambiyo senedine bağlı haklarını kullanırken kendi adına hareket etmektedir. Dolayısıyla tahsil cirosunda yer alan temsil ilişkisi rehin cirosunda söz konusu olmamaktadır.

7- Rehin cirosunun tahsilinde de farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu durum taraflar arasındaki temel ilişkideki rehin sözleşmesinin senetten farklı miktar ve farklı muacceliyet zamanı taşınması halinde görülür. Bu doğrultuda, rehinli alacak miktarının senet bedelinden az olduğu durumlarda rehnalan hamil tüm senet bedelini tahsil etmeye yetkilidir. Ancak rehinli alacak miktarını aşan kısım üzerinde rehnedenden cirantanın temsilcisi konumundadır. Rehinli alacak miktarının senet bedelinden fazla olması da mümkündür. Bu durumda da senet bedelini tahsil eden rehnalan hamil, kalan rehinli alacak miktarı için genel hükümlere göre rehnedenden cirantadan alacağını tahsil edebilir.

Rehinli alacağın muacceliyeti ile kambiyo senedinin vadesinin farklı olması da mümkündür. Kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyetinden tarihinden önce olduğu durumlarda hamil, senet bedelini tahsil etmeye yetkilidir. Ancak tahsil edilen

bedelin kimde kalması gerektiği tartışmalıdır. Bir görüşe göre rehinli alacağın muacceliyeti kambiyo senedinin vadesine çekilmiştir. Diğer bir görüşe göre ise, tahsil edilen bedelin faiz karşılığı rehinli alacak muaccel olana kadar güvenilir bir yere tevdi edilmesi gerekir. Ancak kanaatimizce ikinci yolun uygulanması uygulama açısından oldukça güçtür. Kambiyo senedinin vadesinin rehinli alacağın muacceliyet tarihinden sonra olması da mümkündür. Bu durumda hamilin seçimlik iki hakkı mevcuttur. Hamil, rehinli alacağın muaccel olmasıyla kendi cirantasına rehnin paraya çevrilmesi yoluyla başvurabileceği gibi kambiyo senedinin vadesini bekleyerek vadede başvuru hakkını kullanıp, senedin ödenmemesi halinde ise, kambiyo senetlerine mahsus takip yapma hakkı bulunmaktadır.

8- Rehin cirosu, senet bedelinin ödenmesi sonucu borçluya senedin iade edilmesi ve/veya rehin cirosunun çizilmesi ile son bulmaktadır. Çünkü çizilmiş cirolar yazılmamış hükmündedir. Temel ilişkide rehnin herhangi bir sebepten sona ermesi tek başına rehin cirosunun da sona ermesi sonucunu doğurmamaktadır. Ayrıca senedin iade edilmesi de her durumda temel ilişkide rehnin sona ermiş olduğunu göstermemektedir.

9- Rehin cirosu uygulamada bazı durumlarda inançlı temlik cirosu ile karıştırılmaktadır. İnançlı temlik cirosu, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmemekle birlikte doktrinde ve Yargıtay kararlarında geçerli bir ciro olarak kabul edilmektedir. Taraflar arasında temel ilişkiye teminat sağlanması amacıyla yapılan inançlı temlik cirosu görünüş olarak temlik cirosu şeklindedir. Bu sebeple bazı durumlarda gizli rehin cirosu ile karıştırılmaktadır. Ancak çeklerde rehin cirosunun batıl olması sebebiyle iki cironun ayrımı önem taşır. Bu hususta ise, yargı kararlarında iki ciro arasında ayırım yapılırken taraf iradeleri, bankalarla yapılan kredi sözleşmeleri ve bu doğrultuda alınan çek/senet teslim tutanakları varsa ticari defter ve kayıtlar incelenmektedir. Ancak bugün, yargı kararları ile inançlı temlik cirosu açıklığa kavuşturulmamakta ve verilen kararlar arasında tutarlılık bulunmamaktadır. Dolayısıyla kanaatimizce bu konuda en kısa sürede İçtihatı Birleştirme Kurulu tarafından karar alınarak inançlı temlik cirosunun tanımı, tespiti ve gizli rehin cirosundan ayrımının nasıl yapılacağına açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kurulu tarafından verilecek bu karar uygulamadaki mağduriyetin de giderilmesini sağlayacaktır.

10- eklerde rehin cirosunun mümkün olup olmadığı ise uygulama açısından diğer bir sorunu teşkil etmektedir. eklerde rehin cirosunun batıl olduğu Türk Ticaret Kanunu tarafından açıkça düzenlenmemiştir. Ancak uygulamada TTK m. 818’de rehin cirosunun düzenlendiği TTK m. 689’a atıf yapılmaması sebebiyle ve çeklerin ödeme aracı olarak düzenlendikleri, kredi amacı taşımadıkları gerekçe gösterilerek çeklerde rehin cirosunun batıl olduğu görüşü hakimdir. Buna karşın, kanaatimizce ek Kanunu ile ileri tarihli ek uygulamasına izin verilmesi çeklerin kredi amacına dönüŐmesinin nn açmıŐtır. Dolayısıyla eklerin ileri tarihli olarak dzenlenebildikleri sürece çeklerde rehin cirosunun batıl kabul edilmemesi gerekir.

KAYNAKÇA*

ACAR, Faruk, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 2015.

ADIGÜZEL, Burak, Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zarına Hareket, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 4, S. 2, 2018, s. 129-148.

AKGÜN, M. Zerrin, İcra- İflas ve Ticaret Kanunlarına Göre Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1965-1966.

AKINTÜRK, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul, 2009.

AKİPEK, G. Jale/ AKINTÜRK, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul, 2009.

AKİPEK ÖCAL, Şebnem, Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Haziran 2017, s. 81-92. (Rehin)

AKİPEK ÖCAL, Şebnem, Bankacılık Uygulamasında Şahsi Teminatlar ve Tüketicinin Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2015-2016. (Şahsi Teminatlar)

AKSU, Raziye, Aval Kurumu, Ankara, 2015.

AKYAZAN, Sıtkı, Menkul Rehninde Teslim Koşulu ve Ayrıcalıkları BATİDER, C. 9, S. 2, Aralık 1977, s. 325-334.

ALIŞKAN, Murat, Kambiyo Senetlerinde Temlik Ciro, İstanbul, 1998.

ALTAŞ, Hüseyin/ KURT, Müjde Leyla, İnançlı İşlemler, İnönü üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2011, s. 1-29.

---

* Birden çok eserinden yararlanılan yazarlara yapılan atıflarda kullanılan kısaltmalar parantez içerisinde gösterilmiştir.

- ANTALYA, Gökhan/ TOPUZ, Murat, Medeni Hukuk, 2. Tıpkı Basım, İstanbul, 2015.
- ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, İstanbul, 2015.
- ARAL, Fahrettin, Topyekün Temlik, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 42, S. 1, 1992, s. 93-140.
- ARKAN, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 24. Bası, Ankara, 2018.
- ARSEBÜK, Esat, Borçlar Hukuku, 3. Basım, Ankara, 1950.
- ARSLAN, Çetin/ KAYANÇİÇEK, Murat, 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi, Ankara, 2010.
- ARSLANLI, Halil, Ticari Senetler Dersleri, 3. Bası, İstanbul, 1952.
- ARVAS, Mehmet Mücahit, Bankacılar Dergisi, S. 104, Mart 2018, s. 68-81.
- AYBAY, Aydın, Borçlar Hukuku Dersleri, 14. Bası, İstanbul, 2016.
- AYBAY, Aydın/ HATEMİ, Hüseyin, Eşya Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, 2014.
- AYDINCIK, Şirin, Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Alacağın Teminat Amacıyla Temlik, İÜHFMD, C. 64, S. 1, 2006, s. 131-194.
- AYHAN, Rıza/ ÇAĞLAR, Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2017.
- AYİTER, Nuşin, Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1983.
- AYLI, Ali/ ÜÇER, Mehmet, Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılabilir Dava, DÜHFD, C. 23, S. 39, 2018, s. 413-451.
- BAHTİYAR, Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku, 15. Baskı, İstanbul, 2017. (Kıymetli Evrak)
- BAHTİYAR, Mehmet, 5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, Aralık 2013, s. 47-58. (Çek)

BATTAL, Ahmet, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 2005.

BERKİ, Şakir, Ayni Haklar, Ankara, 1965.

BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan, Ticaret Hukuku Bilgisi, 11. Baskı, Bursa, 2017.

BOZER, Ali/ GÖLE, Celal, Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Bası, Ankara, 2018. (Kıymetli Evrak)

BOZER, Ali/ GÖLE, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 5. Bası, Ankara, 2018. (Ticari İşletme)

BOZGEYİK, Hayri, Kıymetli Evrakta Hakkın Doğuşu ve Borçlunun Defileri, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 481-497. (Armağan)

BOZGEYİK, Hayri, Poliçede Müracaat Hakkı, Ankara, 2003. (Müracaat)

BOZKURT YÜKSEL Armağan Ebru, İspat Hukuku Bakımından Kambiyo Senetleri, BATİDER, C. 24, S. 3, Haziran 2008, s. 501-535.

BÖRÜ, Levent, Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki, AÜHFD, C. 65, S. 1, 2016, s. 137-182.

BROX, Hans/ WALKER, Wolf- Dietrich, Allgemeines Schuldrecht, 41. Auflage, München, 2017.

CAN, Mertol, Kıymetli Evrak Hukuku, 3. Bası, Ankara, 2015.

CAN, Halil/ GÜNER, Semih, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1999.

CANSEL, Türk Menkul Rehni Hukuku Cilt 1, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara, 1967.

CANTEKİN, Celalettin, MYO Müfredatına Uygun Kambiyo İşlemleri ve Bankacılık, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, 2017.

COŞKUN, Mahmut, Kıymetli Evrak Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2018.

- ÇAKIRCA, Seda İrem, Adi Alacakların Rehni, İstanbul Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006. (Yayınlanmış)
- ÇEKER, Mustafa, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 2007.
- ÇELİK, Aytekin, Ticaret Hukuku, 8. Baskı, Ankara, 2018.
- ÇEVİK, Nuri Osman, Gerekçeli-İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu, Cilt I, Ankara, 1985.
- DAVRAN, Bülent, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1972.
- DEMİRKAPI, Ertan, Kambiyo Senetlerinde İhbar Zorunluluğu, Ankara, 2011. (İhbar)
- DEMİRKAPI, Ertan, Noterlik Uygulaması Açısından Kambiyo Senetlerinde Protestolar, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, Haziran 2014, s. 23-58. (Protesto)
- DEVELİ, Emine, Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu, SÜHFD, C. 4, S. 2, Aralık 2016, s. 79-102.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara, 1962.
- DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi II. Cilt, 4. Bası, İstanbul, 2004. (Şerh)
- DOĞANAY, İsmail, Poliçe ve Emre Muharrer Senet Sebebiyle Çekilen Protestodan Doğan Hukuki Sonuçlar, BATİDER, C. 6, S. 3, Haziran 1972, s. 519-537. (Protesto)
- DOMANIÇ, Hayri, Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu, Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, Ankara, 1964, s. 519-541. (Rehin)
- DOMANIÇ, Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması Türk Ticaret Kanunu Şerhi IV, İstanbul, 1990. (Şerh)
- DOMANIÇ, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, İstanbul, 1975. (Kıymetli Evrak)

- DOMANİÇ, Hayri, Kıymetli Evrakın Bağlanması Mümkün Hakların Haciz Kabiliyeti, BATİDER, C. 5, S. 4, 1970, s. 750-771. (Haciz)
- DOMANİÇ, Hayri/ ÇAMOĞLU, Ersin, İctihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat, İlaveli 2. Baskı, İstanbul, 1972.
- DOĞRUSÖZ, Hanife, Türk Hukukunda Teslim Koşullu Menkul Rehninde Rehin Alanın Sorumluluğu, MÜHF-HAD, C. 14, S. 3, 2008, s. 243-264.
- DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife, Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 2-1, Temmuz- Ağustos 2017, s. 629-649.
- EDGÜ, Ekrem, Borçlar Hukuku Umumi Hükümler, Ankara, 1963. (Borçlar Hukuku)
- EDGÜ, Ekrem, Ticaret Hukuku III Kıymetli Evrak, Ankara, 1969. (Kıymetli Evrak)
- ERCAN, İsmail, İcra Ve İflas Hukuku El Kitabı, 3. Baskı, Ankara, 2017.
- ERDEM, Nuri, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler (Tahrifat), İstanbul, 2008. (Tahrifat)
- ERDEM, Mehmet, Kıymetli Evrakın Rehni, TC Galatasaray Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002. (Yayınlanmamış) (Rehin)
- ERDOĞAN, Mehmet Şirin, Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması, TBB Dergisi, Y. 12, S. 2, 1999, s. 364-394. (Kambiyo Senetleri)
- ERDOĞAN, İhsan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara, 2013. (Borçlar Hukuku)
- EREM, Faruk/ KALPSÜZ, Turgut/ ÇELEBİCAN, Gürkan, İktisadi Ve Hukuki Yönden Çek, 2. Baskı, Ankara, 1974.
- EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 20. Baskı, Ankara, 2016.

- ERGÜN, Mevci, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Ankara, 1989.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul, 2002. (Taşınır)
- ERGÜNE, Mehmet Serkan, Anonim Şirket Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması, İÜHFİM, C. 74, S. 2, 2016, s. 739- 755. (Rehin)
- ERMAN, Eyüp Sabri, Poliçe-Bono-Çek ve Kambiyo Senetlerine Ait Özel Takip Yolları, Ankara, 1973. (Kambiyo Senetleri)
- ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, 6. Basım, İstanbul, 2016. (Eşya)
- ERİŞ, Gönen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 2. Baskı, Ankara, 2016.
- ERTAŞ, Şeref, Eşya Hukuku, 12. Baskı, İzmir, 2015.
- ERTEKİN, Erol/ KARATAŞ, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Hukuku, Ankara, 1992.
- ESENER, Turhan/ GÜVEN, Kudret, Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2012.
- ESKİOCAK, Ali, Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Alacaklının Hukuki Durumu, İstanbul, 2009.
- FEYZİOĞLU, Necmeddin, Borçlar Hukuku Umumi Hükümler Cilt I, İstanbul, 1967.
- GÖKSU, Mustafa, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Senetle İspat Kuralları ve Bunların İstisnaları, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Haziran 2011, s. 53-65.
- GÖKTÜRK, Hüseyin Avni, Türk Medeni Hukuku Dördüncü Kitap Ayni Haklar, Ankara, 1949.
- GURSKY Karl-Heinz, Wertpapierrecht, 3. neu bearbeitete Auflage, Berlin 2007.

- GÜLTEKİN, Özkan, Yeni TTK, TBK, HMK ve Çek Kanununa Göre Öğretide ve Uygulamada Kıymetli Evrakın Ziyayı ve İptali, 8. Baskı, Ankara, 2016.
- GÜNAY, Erhan, Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara, 2015.
(Çek)
- GÜNAY, Erhan, Bonoda Sorumluluk, Terazi Hukuk Dergisi, C. 13, S. 143, Temmuz 2018, s. 103-111. (Sorumluluk)
- GÜR, A. Refik, Türk Ticaret Kanununa Anahtar, İstanbul, 1957.
- GÜRBÜZ, Hulusi, Bankalarla Ticari Senetler İlişkisi, Ankara, 1981. (Ticari Senetler)
- GÜRBÜZ, Hulusi, Ticari Senetlerde (Kambiyo Senetlerinde) Bedelsizlik Sorunu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 1984, s. 263-352. (Bedelsizlik)
- GÜRSOY, T. Kemal/ EREN, Fikret/ CANSEL, Erol, Türk Eşya Hukuku, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 1984.
- HACIÖMEROĞLU, Oğuzhan, Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro, TC Gazi Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010. (Yayınlanmamış)
- HATEMİ, Hüseyin/ GÖKYAYLA, Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Baskı, İstanbul, 2015.
- HELVACI, Mehmet, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, İÜHFİM, C. 71, S. 2, Ocak 2013, s. 165-191. (Takip Yolları)
- HELVACI, Mehmet, Kambiyo Senetlerinde Defiler, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan 1. Cilt, İstanbul, 2007. (Armağan)
- HIRSCH, Ernst, Ticaret Hukuku Dersleri Cild 3, Kıymetli Evrak, İstanbul, 1939.
- İMREGÜN, Oğuz, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul, 2007. (Kıymetli Evrak)

- İMREGÜN, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Baskı, İstanbul, 2005. (Kara Ticareti)
- İNAN, Nurkut, Kaanunname-î Ticarete Göre Protestolar, AÜHFD, C. 22, S. 1, Ocak 1966, s. 829-846. (Protesto)
- İNAN, Nurkut, Özel Hukukta Karşılıksız Çek Kavramı, BATİDER, C. 11, S. 2, Aralık 1981, s. 99-118. (Çek)
- İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, 2014. (Borçlar Hukuku)
- KAÇAK, Nazif, Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono- Poliçe- Çek, 4. Baskı, Ankara, 2008.
- KALPSÜZ, TURGUT, Çek Hukukuna İlişkin Bazı Meseleler Hakkında Yargıtay Kararlarının Tahlili, BATİDER, C. 11, S. 2, Aralık 1981, s. 37-62. (Çek)
- KALPSÜZ, Turgut, Kıymetli Evrak Kambiyo Senetleri, Ankara, 1966. (Kıymetli Evrak)
- KARA, Mustafa Sencer, Haksız Protesto, GÜHFD, C., XX, S. 2, 2016, s. 171-207.
- KARABINAR/ Selahattin, ÖZTEM, Recep, Ciro İşleminin “Sorumluluk Doğuran Olay” Bağlamında İncelenmesi Ciro Edilen Çeklerin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Raporlanması, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 13, S. 1, Haziran 2011, s. 33-49.
- KARAHACIOĞLU, Ali Haydar/ DOĞRUSÖZ, Edip/ ALTIN, Mehmet, Türk Hukukunda Rehin, Ankara, 1996.
- KARANFİL, Kemal, Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar, 3. Baskı, Ankara, 2014.
- KARAYALÇIN, Yaşar, Ticaret Hukuku III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri), 4. Baskı, Ankara, 1970. (Ticari Senetler)

- KARAYALÇIN, Yaşar, Rehnedir Cirantanın Hukuki Durumu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar, Ankara, 1984, s. 223-262. (Sempozyum)
- KARMIŞ, Enver, İpotek Rehin ve Paraya Çevrilmesi, Ankara, 2015. KAYA, K. Tayfun, Haksız Protesto ve Protesto Nedeniyle Ticari İtibarın Zedelenmesi, ABD, S. 1, 1982, s. 23-37.
- KAYAR, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanuna Göre Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2018.
- KAYIHAN, Şaban/ YASAN, Mustafa, Ticaret Hukuku, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, 2017.
- KAYIHAN, Şaban/ ÜNLÜTEPE, Mustafa, Medeni Hukuka Giriş Ve Türk Medeni Kanunu'nun Başlangıç Hükümleri, 3. Baskı, Ankara, 2018.
- KAYIHAN, Şaban, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 2018.
- KAYNAR, Reşat Türk Medeni Kanununa Göre Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1967. (Medeni)
- KAYNAR, Reşat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1974. (Borçlar)
- KENDİGELEN, Abuzer, Çek Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, 2007. (Çek)
- KENDİGELEN, Abuzer, Hukuki Mütalaalar Cilt 3, İstanbul, 2006. (Mütalaalar)
- KESKİN, A. Dilşad/ DEMİRCİOĞLU, Huriye Reyhan, Medeni Hukuk II, Ankara, 2018.
- KILIÇOĞLU, M. Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara, 2017.
- KINACIOĞLU, Naci, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara, 1999.
- KIRCA, İsmail, Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin Ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-

Tartışmalar, XXVII, 27 Aralık 2013, Ankara, 2015/VIII, s. 85-106. (Sempozyum)

KIRCA, İsmail, Ticari Mümessillik, Ankara, 1996. (Ticari Mümessillik)

KOCAİMAMOĞLU, Sururi, Ticari Senetler Tatbikatı ve Banka Muameleleri, Ankara, 1959.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip/ HATEMİ, Hüseyin/ SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Cilt 1, 6. Baskı, İstanbul, 2014.

KÖLE, Mehmet/ GÖRGÜLÜ, Fatma, Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları Ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, DÜHFD, C. 21, S. 35, 2016, s. 79-157.

KÖPRÜLÜ, Bülent/ KANETİ, Selim, Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul, 1972-1973.

KUBİLAY, Huriye, Kambiyo Senetlerinin Rehni, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Kudret AYİTER Armağanı, C. 3, S. 1-4, 1987, s. 497-513.

KUNTALP, Erden, Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk, Reha Poroy'a Armağan, İstanbul, 1995, s. 263- 299.

KURU, Baki/ ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder, İcra Ve İflas Hukuku, 28. Baskı, Ankara, 2014.

MAKARACI BAŞAK, Aslı, Taşınır Rehni Sözleşmesi, İstanbul, 2014. MOROĞLU, Erdoğan, Bonoda İmza, BATİDER, C. 4, S. 4, 1968, s. 714- 717.

MUŞUL, Timuçin, İcra Ve İflas Hukuku Cilt II, 6. Baskı, Ankara, 2013. (Cilt II)

MUŞUL, Timuçin, Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu İle Takip, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 7, S. 3, Haziran 1974, s. 603-645. (Takip)

- NOMER, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul, 2015. NO-MER, Haluk Nami/ ERGÜNE, Serkan, Eşya Hukuku Cilt II Rehin Hukuku, İstanbul, 2016.
- OĞUZ, Arzu, Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekalet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması, AÜHFD, C. 41, S. 1-4, 1990, s. 233-284.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ ÖZDEMİR- OKTAY, Saibe, Eşya Hukuku, 18. Baskı, İstanbul, 2015.
- OĞUZMAN, Kemal/ ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, 14. Baskı, İstanbul, 2016. (Cilt 1)
- OĞUZMAN, Kemal/ ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, 14. Baskı, İstanbul, 2016. (Cilt 2)
- OĞUZOĞLU, A. Çetin, Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Bono ve Çek, İstanbul, 1986. ÖĞÜTÇÜ, Tahir/ ALTIN, Mehmet, Ticari Senetler (Poliçe, Bono, Çek ve Özel Takip Yolları), Ankara, 1980. ÖKTEMER, Y. Semih, Kambiyo Senetleri Hakkında Takip ve İlamsız Haciz Yolu İle Takip Usulleri Arasındaki Farklar, ABD, S. 5, 1972, s. 781- 788.
- ÖRGEEVREN, Ayhan, Ticari Senetlerde Rehin Cirusu İle Devrolunan Senette Hamil Senedi Rehneden Cirantasına Gidebilir Mi?, ABD, S. 3, 1964, s. 265- 266.
- ÖZKAYA, Eraslan, İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara, 2017.
- ÖZKORKUT, Korkut, Çek Hukukunda Ödeme İçin İbraz Süreleri, BATİDER, C. 19, S. 2, Aralık 1997, s. 43-61.
- ÖZPINAR, Ş. Gülgün, Poliçeden Doğan Müracaat Hakkı ve Bu Hakkın Kullanılması, TC Gazi Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1992. (Yayınlanmamış)

- ÖZSUNAY, Ergun, Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler, İstanbul, 1968.
- ÖZTAN, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1997. (Kıymetli Evrak)
- ÖZTAN, Fırat, Ticari Senetlerde İmzaların İstiklali İlkesi, BATİDER, C. 10, S. 2, 1979, s. 391- 396. (İmza)
- ÖZTAN, Fırat, Ticari Senetlerde Birden Fazla Lehtar Gösterilmesi, BATİDER, C. 9, S. 4, 1978, s. 1019- 1024. (Lehtar)
- ÖZYILDIRIM, Sanver, Kaybolan Senetlerin İptali, ABD, S. 3, 1981, s. 375-378.
- PARLAK BÖRÜ, Şafak, Mülkiyetin Teminat Amacıyla İnançlı İşleme Devri, TBB Dergisi, S. 128, Ocak 2017, s. 231-272.
- PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Ankara, 2016.
- POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 22. Bası, İstanbul, 2018.
- POROY, Reha/ YASAMAN, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul, 2017.
- POROY, Reha, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 10. Baskı, İstanbul, 1986.
- POSTACIOĞLU, E. İlhan/ ALTAY, Sümer, İcra Hukuku Esasları, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul, 2010.
- PULAŞLI, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 6. Baskı, Ankara, 2018.
- REİSOĞLU, Seza, Çek Hukuku, Ankara, 2011. (Çek)
- REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, İstanbul, 2012. (Borçlar)
- REİSOĞLU, Safa, Türk Eşya Hukuku, Cilt 1, 5. Bası, Ankara, 1977. (Eşya)

- REY, Heinz, Die Grundlagen des Sachenrechts und das Eigentum, Band I, 3. Auflage, Bern 2007.
- RUHİ, Ahmet Cemal/ RUHİ, Canan, Kambiyo Senetleri Ve Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle İcra Takibi, Ankara, 2017.
- SARIKAYA, Merve, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, İstanbul, 2018.
- SAYMEN, H. Ferit, Borçlar Hukuku Dersleri, Cilt 1, Umumî Hükümler, İstanbul, 1950.
- SAYMEN, H. Ferit/ ELBİR K. Halid, Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar), İstanbul, 1954.
- SELÇUK, Emre, Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler, İBD, C. 90, S. 1, 2016, s. 209-219.
- SEROZAN, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul, 2002.
- SEVEN, Vural, Hamiline Yazılı Çekte Ciranta Tarafından Konan “Bedeli Teminattır” Kaydının Hukuki Sonucu, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2003, s. 143-158.
- SEZER, Ahmet, Bilimsel Görüşler, Uygulama ve Yargıtay Kararları Işığında Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası, 4. Baskı, Ankara, 2016.
- SİRMEN, Lale, Eşya Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2016. (Eşya Hukuku)
- SİRMEN, Lale, Alacak Rehni, Ankara, 1990. (Rehin)
- ŞAFAK, Ali, Teminat Amaçlı Alacağın Temliki, 2. Baskı, Ankara, 2017.
- ŞAFAK, Ali/ DİREN, Duygu/ BAKLACI ÇAKIROĞLU, Evren/ ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe, Alacağın Temliki (Devri), Ankara, 2017.
- ŞENSÖZ, Ebru/ ÖZBİLEN, Arif Barış/ SAVAŞ, Burcu, Alacak Rehninin Teminat Altına Alınan Alacak ve Rehin Yükü Bakımından Kapsamı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 8, 2005/2, s. 233- 252.

- ŞENYÜZ, Doğan, Borçlar Hukuku (Genel ve Özel Hükümler), 8. Baskı, Bursa, 2016.
- ŞİMŞEK, Hukukta ve Cezada Ticari Senetler, Ankara, 1983. (Ticari Senetler)
- ŞİMŞEK, Edip, Tahsil Ciroosu ve Bazı Sorunlar, ABD, S. 2, 1977, s. 268-280. (Tahsil Ciroosu)
- ŞİMŞEK, Edip, Kambiyo Senetlerinde Haksız İktisap Davası, BATİDER, C. 9, S. 2, Aralık 1977, s. 349-367. (Haksız İktisap)
- TANDOĞAN, Haluk, Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkardıkları Sorunlar, BATİDER, C. 11, S. 2, Aralık 1981, s. 67-94.
- TEKİL, Fahiman, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 1994. (Kıymetli Evrak)
- TEKİL, Fahiman, Borçlar Hukuku, İstanbul, 1981. (Borçlar)
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul, 1994. (Sınırlı Ayni Haklar)
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Borçlar Hukuku, 4. Bası, İstanbul, 1979. (Borçlar Hukuku)
- TEOMAN, Ömer, Tüm Makalelerim Cilt I-II (1971-2001), 2. Baskı, İstanbul, 2012, Makale 83, Çek Yasası'nın Yaratabileceği Sakıncalar, s. 1141-1144.
- TERCIER, Pierre/ PICHONNAZ, Pascal/ DEVELİOĞLU, H. Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016.
- TUĞ, Adnan, Türk Özel Hukukunda Şekil, 2. Baskı, Konya, 1994.
- TUNA, Ergun/ GÖÇ GÜRBÜZ, Diğdem, İstanbul, 2018.
- TUNA, Ergun, Ticaret Hukuku Cilt III Kıymetli Evrak, İstanbul, 1999.
- TUNCER KAZANCI, İdil, İnançlı İşlemlerde İşlemin Taraflarının İflası Ve İflasın İnançlı İşleme Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 2811-2834.

- TUNÇOMAĞ, Kenan, Borçlar Hukukunun Genel Esasları, İstanbul, 1971. (Genel Hükümler)
- TUNÇOMAĞ, Kenan, Borçlar Hukuku 1. Cilt Genel Hükümler, 4. Baskı, İstanbul, 1969. (1. Cilt)
- TURANLI, Hüsnü, Türk Hukukunda Alonj, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 3, S. 1, 2017, s. 119–128.
- TUTUMLU, Mehmet Akif, Bonoda Bedelsizlik İddiasının Temel İlişki Dışındaki (Üçüncü) Kişiyeye Karşı İleri Sürülmesi-İspat Biçimi, Terazi Hukuk Dergisi, C. 6, S. 54, Şubat 2011, s. 77-79.
- TÜRK, Ahmet, Kambiyo Senedi Borçlusunu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Özel Sayı, 2005, s. 307-382.
- UÇAR BULUT, Gülnur Ceren, Çekte Rehin Ciro Sı Bağlamında Gündeme Gelen Sorunlar, Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2019, s. 943-968.
- ULUTAŞ, Erdem, Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İcra Takibi, İBD, C. 90, S. 2, Mart 2016, s. 192-206.
- UYAR, Talih/ UYAR, Alper/ UYAR, Cüneyt, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 4. Baskı, Ankara, 2013.
- UYGUR, Atiye, Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler, GÜHFD, C. X, S. 1,2, 2006, s. 171-195.
- UYUMAZ, Alper, Motorlu Taşıtların Rehni, İstanbul, 2012.
- UZUNALLI EROĞLU, Sevilay, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 6, S. 1, 2004, s. 113-176.

- ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN, Abuzer/ KAYA, Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Baskı, İstanbul, 2013.
- ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, N. Füsun, Kıymetli Evrak Hukuku, 11. Bası, İstanbul, 2019.
- ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN, Abuzer/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, N. Füsun, Ticari İşletme Hukuku, 5. Bası, İstanbul, 2015.
- ÜNAL, Mehmet/ BAŞPINAR, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, 8. Baskı, Ankara, 2016.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 1963.
- VON TUHR, Andreas, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, 1. Cilt, (Çev. Cevat EDEGE), İstanbul, 1952.
- YAMAN, Rabiye, Çekin Ciro ve Hukuki Sonuçları, Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 85, Eylül 2013, s. 70- 81.
- YARDIM, Ertan, Kambiyo Senedi Alacaklısının Takip Yolu Seçimi, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Dergisi C. 1, S. 1, Haziran 2013, s. 75-89.
- YASAN, Mustafa, Yeni Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri İle de Karşılaştırmalı Olarak Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme, Ankara, 2008.
- YAVUZ, Nihat, Doğrudan Doğruya Temsil / Nam-ı Müstear / Dolayısıyla Temsil / İnançlı İşlem / Tarafta Muvazaa / Nam-ı Müstear ile Muvazaa İlişkisi / İspat Rejimi (ve) Kanuna Karşı Hile Kavramları ile Bunlara İlişkin Yargıtay Uygulaması, Yargıtay Dergisi C. 27, S. 1-2, Ocak-Nisan 2001, s. 63-100.
- YELBAŞI, Cengiz, Fransızca- İngilizce- Almanca Karşılıklarıyla Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, 2014.
- YILMAZ, Asuman, Kambiyo Senetlerine Rehin Ciro ve Rehin Cirosunun Teminat İşlevi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, Temmuz 2011, s. 287-308. (Rehin)

YILMAZ, Lerzan, Kambiyo Senetlerinde Def'iler, İstanbul, 2007. (Defiler)

YİĞİT, İlhan, Hamiline Yazılı Senetlerde Senedin Rıza Hilafına Tedavüle Çıkarıldığı Defi (TTK m.571/3), Prof. Dr. Fahiman TEKİL'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 523-543.

WIELAND, C., Kanuni Medeni de Ayni Haklar, (Çev. İ. Hakkı Karafakı), Ankara, 1946.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

<https://www.lexpera.com.tr/>

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Elif SAYICI

Doğum Yeri ve Tarihi : Konya, 1994

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : KTO Karatay Üniversitesi – Hukuk Fakültesi
Anadolu Üniversitesi - İşletme

Yüksek Lisan Öğrenimi : KTO Karatay Üniversitesi – Özel Hukuk (Tezli)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : KTO Karatay Üniversitesi- Araştırma Görevlisi
(2018-Devam)

İletişim

E-Posta Adresi : elif.sayici@karatay.edu.tr

elifsayici@outlook.com

Tarih : 27/06/2019